DEN FØRSTE KRYSSINGEN AV SPITSBERGEN[1]

av Martin Conway

Boken, utgitt i 1897, skildrer en omfattende ekspedisjon som startet med en innlandsreise for utforskning og oppmåling, og inkluderte flere fjellbestigninger. Videre beskrives en rekke sjøreiser: fra båtekspedisjoner i Isfjorden til en lengre ferd som gikk til Nordaustlandet, Sjuøyane, ned Hinlopenstredet og nesten til Kong Karls Land. Ekspedisjonen utforsket også de fleste av Spitsbergens fjorder og fullførte en nesten komplett omseiling av hovedøya.

INNHOLD

I. INNLEDNING

II. FRA LONDON TIL POLARSIRKELEN

III. TIL SPITSBERGEN
BESTIGNINGEN AV MOUNT STARASHCHIN (av E. Garwood)

IV. ISFJORDEN

V. ADVENT BAY TIL CAIRN CAMP

VI. OVER FJELLENE TIL LOW SOUND

VII. FRA ADVENTDALEN TIL SASSENDAL

VIII. BESTIGNINGEN AV STICKY KEEP

IX. BESTIGNING AV GRIT RIDGE

X. TRIDENTEN

XI. FULMARDALEN

XII. ELFENBEINSPORTEN

XIII. RETUR TIL WATERFALL CAMP

XIV. WATERFALL CAMP TIL ISFJORDEN

XV. MOUNT LUSITANIA

---

[1] Boken er oversatt fra engelsk ved hjelp av kunstig intelligens-verktøy.
Vær oppmerksom på at teksten bruker de engelske enhetene: mile, yard og foot.
Stedsnavnene i teksten er en blandig av norske og engelske.

XVI. VED SASSENFJORDEN

XVII. TILBAKE TIL ADVENT POINT

XVIII RAPPORT OM EKMAN BAY OG DICKSON BAY (av TREVOR-BATTYE)

XIX. VED ADVENTODDEN

XX. ADVENTFJORDEN TIL SJUØYENE

XXI. HINLOPENSTREDET OG WIJDE BAY

XXII. DE VESTLIGE BUKTER AV SPITSBERGEN

XXIII. HORNSUND OG HJEM

XXIV. BESTIGNINGEN AV MOUNT HEDGEHOG, ELLER HORNSUNDS TIND (AV E. J. GARWOOD) .

XXV. SPITSBERGEN SOM SOMMERREISEMÅL

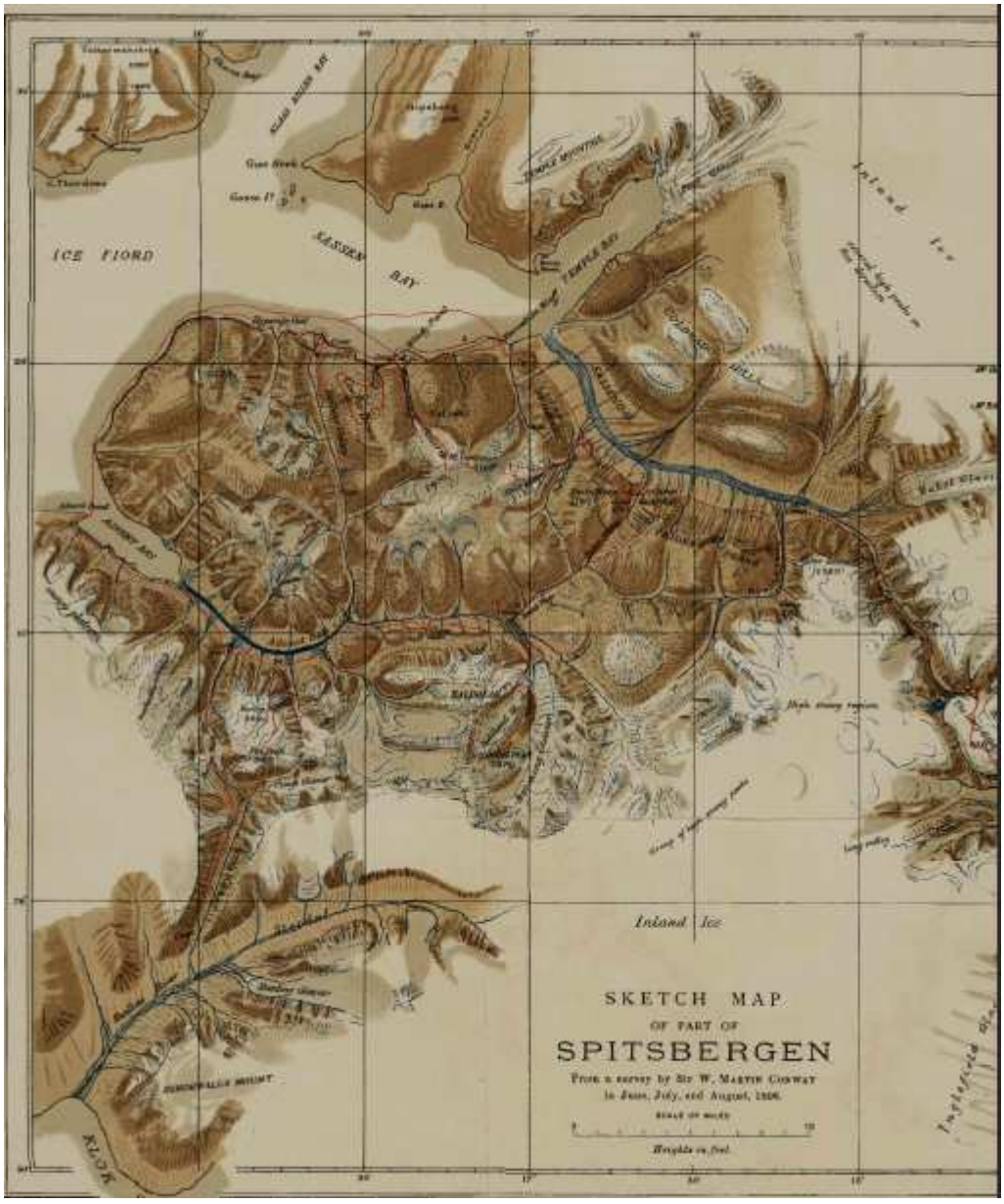

Innlandsreisene er merkert med en rød strek

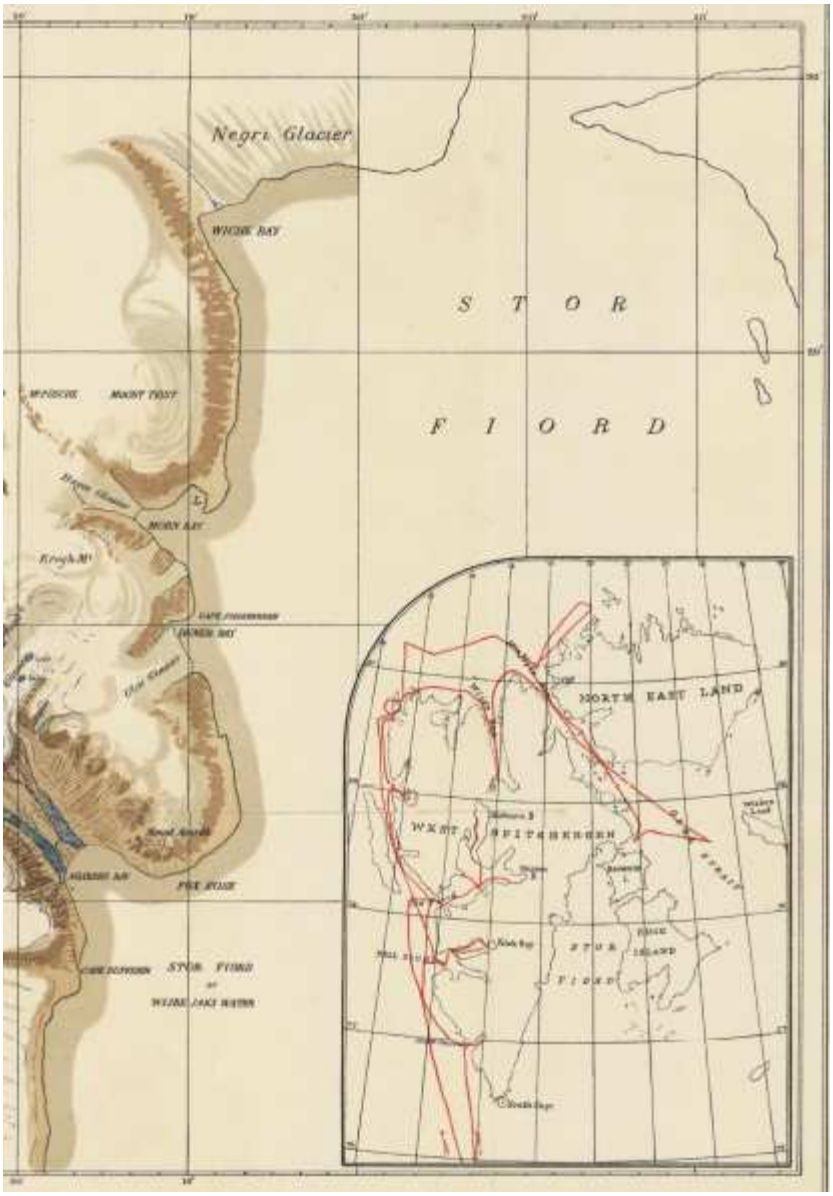

Conways båtreiser

INNLEDNING

Det var i Lord Dufferins «Letters from High Latitudes» at Spitsbergen først trådte frem for meg, ut av den arktiske mystikkens tåke og mørke. Det fremsto som et land av fjell og breer, med splittede topper og iskalde bukter – et sted verdt å se, ja, til og med verdt å reise til. Som mange vet, er Spitsbergen den delen av Arktis som er oftest besøkt, av den enkle grunn at det er det mest tilgjengelige arktiske landområdet. Den samme Golfstrømmen som gjør våre egne øyer så tempererte, sunne og fuktige, presser sitt varme vann mot polen og smelter en bukt av åpent vann i det isdekte havet. Om sommeren strekker denne bukten seg til 80. breddegrad, og noen ganger helt til den 82., og danner dermed en usedvanlig enkel vei mot polarområdene. Spitsbergen grenser til østsiden av denne åpne bukten over flere breddegrader.

Vannet fra Golfstrømmen sies å treffe den lange, fjellrike øya som på kong Jakob I.s tid ble kalt Prince Charles' Foreland. Deretter passerer vannet rundt øyas nordlige og sørlige ender og åpner veier inn til selve kysten av hovedøya.

Navnet Spitsbergen[1] gjelder egentlig bare for denne hovedøya. Langs dens vestkyst står en rekke fjell av

harde, arkaiske bergarter, ofte splittet til skarpe og slående topper, som leseren forhåpentligvis vil få et visst inntrykk av gjennom denne boken. Tilknyttet hovedøya er en rekke andre øyer som danner en skjærgård. Tre av dem er av betydelig størrelse. Nordaustlandet, som navnet tilsier, er den mest avsidesliggende. Edgeøya (også kalt Stans Foreland) og Barentsøya er adskilt fra hverandre og fra Spitsbergen av svært smale sund, og utgjør i praksis den sørøstlige delen av øygruppen. De resterende øyene er små og tallrike – topper av nedsunkne fjell eller platåer som ligner tilsvarende deler av det nærliggende fastlandet.

Omtrent femtifem mil øst for Barentsøya og tjuefem mil sør for Nordaustlandet ligger en gruppe ganske store øyer som egentlig heter Kong Karls Land, men som tidligere ble kalt Wiches Land. Vi var så heldige å komme svært nær disse, noe som sjelden er mulig. Et sted øst for Nordaustlandet ligger også en øy eller en øygruppe kalt Gillis Land, som så vidt man vet aldri har blitt nådd av mennesker. Vårt forsøk på å få øye på Gillis Land var ikke mer vellykket enn de gjentatte forsøkene gjort av våre best utstyrte forgjengere.

Historien om utforskningen av denne interessante skjærgården er et spennende og stort tema, og jeg håper snart å kunne vie et eget bind utelukkende til dette. Materialet som er samlet, er allerede så omfattende, og emnet byr på så ekstraordinære forgreninger at det trengs tid for å fullføre studiet med den nødvendige grundigheten. Inntil videre presenterer jeg her kun noen velkjente fakta som kan kaste lys over den følgende fortellingen, slik at leseren kan forstå formålet og planen med vår reise.

Spitsbergen ble oppdaget av nederlenderne Willem Barents og Jacob van Heemskerck den 17. juni 1596. De seilte på den tiden nordover for å finne en sjøvei fra Holland til Kina over polen. I 1607 ble kysten besøkt på nytt og videre utforsket av den engelske navigatøren Henry Hudson, som hadde et lignende formål som Barents. Hudson observerte imidlertid store forekomster av hval, hvalross og andre verdifulle dyr, og som et resultat av dette etablerte engelskmennene umiddelbart fiskerier i området. I løpet av det første kvartalet av 1600-tallet ble farvannene rundt Spitsbergen åsted for betydelig internasjonal rivalisering. Engelskmennene forsøkte å annektere landet og sikre seg monopol på fiskeriene, mens utenlandske «interlopers» fra ulike nasjoner med hell motsatte seg deres krav. Til slutt ble det inngått en ordning mellom partene: Havnene og buktene på vest- og nordkysten ble delt mellom de rivaliserende fiskerne. Nederlenderne tok Fair Haven og Dutch Bay (som var den beste hvalfangstbasen), mens engelskmennene fikk blant annet Magdalena Bay og English Bay.

Velstanden i fiskeriet varte ikke lenge, for hvalene forlot snart buktene og måtte jages på åpent hav. Men så lenge det varte, var Spitsbergen et svært travelt og folkerikt sted i sommermånedene. Det ble reist bygninger for bolig og spekkoking, og store folkemengder samlet seg ved de ulike sentrene. Det sies at så mange som 18 000 mennesker hadde Smeerenburg som sitt operasjonssenter på ett tidspunkt. Midt på 1700-tallet var hvalfangstindustrien allerede i tilbakegang, og få år senere var Smeerenburg en forfallende ruin.

Hvalfangere fortsatte imidlertid å besøke Spitsbergen med avtagende hyppighet frem til rundt 1830 eller enda senere. Når de ikke lenger kom for å jakte hval eller koke spekk, gikk de i land for å hente vann eller forsyninger av ferskt kjøtt fra de store mengdene rein som fantes i alle de fruktbare områdene. Hvalross- og selindustrien overlevde hvalfangsten en stund, men nå er hvalrossen praktisk talt utryddet i de tilgjengelige delene av Spitsbergen. De eneste hvalrossene vi så, var på kanten av pakkisen i Olgastredet.

Rundt midten av 1700-tallet gjorde mange russiske fangstmenn fra Arkhangelsk-distriktet øygruppen til sin arena. De overvintret der og bygget spredte hytter, hvis ruiner fortsatt kan sees. I begynnelsen gjorde også de det svært godt, men over tid utarmet de bestandene av isbjørn og rev, som utgjorde hovedfangsten deres. Rundt 1830 forsvant de siste russerne for aldri å vende tilbake.

De ble i sin tur etterfulgt av nordmenn, som nå er de eneste som driver noen form for næringsvirksomhet på disse øyene. Skuter og kuttere fra Hammerfest og Tromsø besøker fortsatt Spitsbergen, om enn i et lite og kanskje synkende antall. Der forsøker de å sikre en blandet last av det de kan få tak i: ederdun, sel, hvithval, hailever, en bjørn eller to, kanskje noen få hvalrosser fra

Nordaustlandet, men hovedsakelig reinsdyr, hvis kjøtt selges i Norge til en god pris. Slik har nederlendere, engelskmenn, tyskere, baskere, russere og nordmenn alle på et eller annet tidspunkt utnyttet Spitsbergen kommersielt, og med sine hensynsløse metoder har de redusert øygruppen til sin nåværende, nesten livløse tilstand. Dessverre fortsetter øya å være et ingenmannsland, uavhengig av stater og uten lover. Fiskeriene er uregulerte, det er ingen fredningstid for fugl eller dyr, og dyrelivet trues med å bli fullstendig utryddet. I vitenskapens og industriens interesse er det på høy tid at Spitsbergen annekteres av en makt som er i stand til å forvalte landet. Nordmennene er folket denne oppgaven bør falle på.

Jeg har ofte blitt spurt om hvordan innbyggerne på Spitsbergen er. Det finnes ingen innbyggere og har aldri vært noen, om man ser bort fra de få russiske fangstmennene som tilbrakte noen sammenhengende år på øya. Kystene har vist seg ugjestmilde for dem som har forsøkt å etablere kolonier. Samojeder kunne utvilsomt ha trivdes der, men ingen har noen gang forsøkt å introdusere dem.

Den vitenskapelige utforskningen av Spitsbergen er et verk fra dette århundret. Jeg refererer ikke til bruken av øya som base for polarutforskning av Parry og andre, men til undersøkelsen av dens form, geologi, fauna, flora, klima og isbreer.

I 1827 startet nordmannen Keilhau studiet av Spitsbergens geologi, men det er professor Sven Lovén, som besøkte øya ti år senere, som må regnes som den egentlige grunnleggeren av den systematiske vitenskapelige utforskningen. Han ble etterfulgt av Otto Torell og Nordenskiöld i 1858, og mellom det året og 1896 sendte Sverige ikke mindre enn ni vitenskapelige ekspedisjoner til Spitsbergen. Navnet Nordenskiöld er sterkt knyttet til disse. I mellomtiden var verken England eller Tyskland inaktive, noe reisene til Lamont, Leigh Smith og Von Heuglin tydelig viser.

Disse ekspedisjonene begrenset, med få unntak, sin oppmerksomhet til kystene og de ytre øyene. Et skip var den mest praktiske basen, og utforskere våget seg sjelden lenger inn i landet enn en halv dagsmarsj. Jeg finner det nedtegnet av Lamont[2] at «noen år før 1869» reiste en gruppe forliste hvalrossjegere til fots over land fra Wijdefjorden til Krossfjorden (Cross Bay) og overvintret i Møllerfjorden (Møllers Bay), men ingenting er kjent om ruten deres eller hva de så. I 1873, etter å ha overvintret i Mosselbukta, arbeidet Nordenskiöld seg rundt nordkysten av Nordaustlandet. Han gikk i land på østkysten, krysset den store isflaten som dekket hele innlandet, og nådde Hinlopenstredet via Wahlenbergfjorden.

I 1890 landet Gustaf Nordenskiöld og to ledsagere i Hornsund og foretok en rask traversering over innlandsisen på truger til Recherchefjorden, og senere på sesongen gikk de over land fra Adventfjorden til Colesbukta. Til slutt, i 1892, landet monsieur Charles Rabot, med bare førtiåtte timer til rådighet, i Sassenfjorden og gjorde et tappert forsøk på å finne en vei over til østkysten ved å følge Sassendalen. Han nådde munningen av den fjerde sidedalen på sørsiden (vår Turn-back Valley) og klatret opp bakken bortenfor, som han ga navnet Pic Milne-Edwards.

Det er dermed tydelig at Spitsbergens indre, frem til 1896, var praktisk talt ukjent. Øya hadde aldri blitt krysset, og de beskrivelsene som var gitt av personer som så innover fra høye utsiktspunkter nær kysten, var – som man kunne forvente og som vi senere beviste – fullstendig misvisende. Da jeg begynte å studere litteraturen om Spitsbergens topografi, ble jeg overrasket over den tilsynelatende likegyldigheten reisende viste overfor alt som angikk innlandet – en likegyldighet som kanskje er typisk for sjøfolk generelt. En tysk besøkende, som for eksempel klatret til et høyt punkt på fjellet Lindströmfjellet nær Colesbukta, beskrev utsikten innover mot sør som en «unabsehbare weisse Fläche» (uendelig hvit flate). Andre forfattere omtalte åsene i samme nabolag som fronten på et stort platå. Bare monsieur Rabot og herr G. Nordenskiöld ga sannferdige og forståelige beretninger om landskapet de så. Ulike forfattere nevnte at de hadde gått i land og beveget seg oppover daler på jakt etter reinsdyr, men det ser ikke ut til at det falt noen av dem inn å notere retningen på dalen, og enda mindre posisjonen og antallet sidedaler. Når de la til estimater av avstanden de beveget seg innover, viser disse seg alltid å være latterlig overdrevne når det er mulig å etterprøve dem.

Slik gikk det til at vi, etter å ha innhentet de beste rådene vi kunne få, utstyrte oss med Nansen-

sleder og ponnier til å trekke dem. Det ble antatt at vi måtte dra utstyret vårt noen kilometer over bløte myrer, og at vi deretter ville finne glatte snøområder hvor fremdriften ville være rask og enkel. Det var den sentrale delen av øya vi skulle utforske; de nordlige og sørlige delene ble antatt å være fullstendig dekket av store isflater – selv om vi senere beviste at det finnes mye fjellandskap og mange grønne daler nær Wijdefjorden. I den sentrale delen av øya var mange daler registrert som gjennomtrengende for åsene. Vi forestilte oss at det via en av disse ville være lett å få tilgang til et snødekket platå som strakte seg til østkysten. Selv monsieur Rabot trodde vi måtte krysse et slikt platå øst for Pic Milne-Edwards.

Vi hadde ikke vært en uke på Spitsbergen før vi oppdaget hvor totalt uegnet Nansen-sledene var for det arbeidet vi skulle gjøre. Vi burde ha tatt med samojedsleder. Med dem kunne vi lett ha oppnådd det vi nå bare klarte som et resultat av de mest møysommelige anstrengelser, og kanskje kunne vi ha utrettet mer på den tiden vi hadde. Slike er imidlertid alltid ulempene pionerer arbeider under. Ved å lære av vår erfaring, kan en ny ekspedisjon i fremtiden bygge videre på vår kunnskap om denne svært interessante øya.

Ponniene var også en stor bekymring. Vi bestemte oss for å ta dem med på grunn av Mr. Jacksons positive erfaringer med deres nytte på Frans Josefs Land. Han hadde imidlertid islandsponnier. Vi måtte nøye oss med de større og mindre hardføre norske hestene. De første vi fikk levert, var uegnet og måtte selges med tap i Trondheim. I Tromsø skaffet vi oss bedre dyr som tjente oss godt, men de skapte mye bry, og spørsmålet om hvordan vi skulle fôre dem, var en konstant utfordring. I det avsluttende kapittelet i denne boken skal jeg redegjøre for våre erfaringer, i den grad de kan være nyttige for fremtidige utforskere. Det er tilstrekkelig her å si at Nansen-sleder, selv om de er utmerkede for is, er det verste man kan bruke i myrlendte og steinete områder, mens ponnier, som er svært nyttige i myrer og daler, er praktisk talt verdiløse på sprukne, snødekte og isete flater. Vår kombinasjon av ponnier og Nansen-sleder var derfor nesten den verst tenkelige.

Leseren må huske at hovedmålet med vår reise var å krysse Spitsbergen og avdekke naturen i det indre. Før vi så øya, trodde vi at metoden ville være å krysse den langs to eller tre linjer. Etter tre dager i landet fant vi ut at en annen metode måtte velges. Den intrikate topografien krevde en detaljert studie av et prøveområde, og dette påtok vi oss og gjennomførte.

Kystens vitenskap og topografi var ikke en del av våre planer. Zoologer, geologer, fotografer og topografer – vi var alle forpliktet overfor hverandre til å underordne enhver annen hensikt til målet om å komme oss inn i landet. Våre planer ble godkjent av Rådet for Royal Geographical Society, som bevilget oss et sjenerøst tilskudd, mens Royal Society stilte en sum penger til min disposisjon fra statsstøtten for å gjøre det mulig for meg å invitere dr. J. W. Gregory fra British Museum til å slutte seg til vårt følge. Ledelsen ved denne store nasjonale institusjonen ga ham spesiell permisjon. Hvor verdifull forfatteren av «The Great Rift Valley» var, hvor nyttig hans erfaring var, og hvor hjelpsom hans energi var, vil lesere av den fascinerende beskrivelsen av en svært modig og fruktbar reise lett kunne verdsette. Mr. A. Trevor-Battye, forfatter av «Ice-bound on Kolguev», var også vennlig nok til å dele vår skjebne. Han kom som zoolog, med intensjon om å vie spesiell oppmerksomhet til faunaen i det indre. Dessverre var det lite for ham å observere der, for fuglene holder seg hovedsakelig langs kysten. Mens vi var opptatt i innlandet, kunne han imidlertid bruke hvalbåten til å besøke den lite kjente Nordfjorden og Dicksonsfjorden, hvor hans arbeid kompenserte for det ellers alvorlige tidstapet mangelen på en båt påførte oss.

Mr. E. J. Garwood sluttet seg også til følget og utgjorde en svært viktig forsterkning av vår styrke. Han kom som geolog, fotograf og ekspert fjellklatrer, og i alle disse rollene gjorde han en beundringsverdig innsats. Som klatrer hadde han oppnådd et førsteklasses rykte blant eliten av sin generasjon, etter å ha gjennomført tallrike ekspedisjoner av første rangs vanskelighetsgrad, og var vant til å klare seg uten profesjonell hjelp. Han viste seg å være en rask og nøyaktig geologisk observatør, og en utmerket reisende, full av energi, hjelpsomhet og vennlighet. Til ham tilhører æren for de to viktigste fjellbestigningene på reisen – av Starostinfjellet og Hornsundtind – som enten ble utført av ham alene eller under hans ledelse. Min fetter, Mr. H. E. Conway, var ekspedisjonens kunstner. Han arbeidet flittig og med betydelig dyktighet under svært ubehagelige forhold og i

ugunstig vær. Denne boken inneholder mange av hans notater, mens hans skisser i akvarell og olje allerede er blitt utstilt for publikum. Til slutt fikk vi selskap i noen dager av Mr. J. T. Studley, som kom i egenskap av sportsmann. Da han ikke fant noe som tiltrakk ham ved utsiktene i innlandet, forlot han oss, til vår store beklagelse.

Vår opprinnelige plan hadde vært å sikre oss en dampbåt som en flyttbar base, og dermed angripe innlandet fra ulike punkter etter tur. Hadde vi kunnet gjennomføre dette, ville vi hatt stor fordel av det, men utgiftene til en dampbåt viste seg å være for store for våre midler, og ingen sjenerøs yachteier meldte seg. Båten måtte være stor nok til å ta de to ponniene om bord, noe som begrenset valget. Vi måtte dermed finne en annen måte å nå øya på. Som svar på min annonse kontaktet et norsk firma meg og opplyste at det driftige Vesteraalens Dampskibsselskab hadde til hensikt å bygge et turisthotell på Spitsbergen den sommeren, og at det skulle settes opp i Adventfjorden – det punktet jeg allerede hadde valgt som vår base. Følgelig inngikk jeg en avtale med dem om å dele dampbåten som skulle frakte bygningsmaterialene og arbeiderne. De påtok seg å frakte våre ponnier, vår åpne hvalbåt og våre to norske ledsagere, og å hente dem tilbake til Norge ved sesongslutt. Agenten jeg brukte til å inngå avtalen, rotet dessverre til saken og forpliktet oss til å returnere tre uker tidligere enn vi hadde tenkt. Selve turisthotellet var selvsagt ubrukelig for oss.

Hotellet ble fraktet opp med oss i deler og var fortsatt i denne uferdige tilstanden da vi begynte vår reise inn i landet. Vi var da borte fra kysten i trettiseks sammenhengende dager. I løpet av denne tiden, når vi ikke sov i friluft, var vårt eneste ly et lite telt som var for lavt til å stå oppreist i, og som knapt holdt regnet ute, og slett ikke kulden. Ved vår tilbakekomst ble jeg bare i leiren ved Advent Point lenge nok til å gå gjennom bagasjen og få tak i den 12-tonns jernbåt. Med den reiste vi fem, stuet sammen med alle våre eiendeler i en lugar uten nok gulvplass til at alle kunne stå oppreist samtidig, over tusen mil. Vi reiste ofte midt i tung is, langs kyster, gjennom sund og opp bukter som for det meste aldri før var besøkt, unntatt av skikkelige arktiske fartøy – og sjelden selv av dem. Da vi returnerte til Advent Point, tilbrakte noen av oss én natt til der i teltene våre, noen to, og så forlot vi stedet for godt.

Det som ble oppnådd under vår reise i 1896, overgikk forventningene på noen områder, men innfridde ikke på andre.

Vi krysset landet fra Adventfjorden til Bellsund (Klok Bay), fra Bellsund til Sassenfjorden, og fra Sassenfjorden til Agardhbukta på østkysten, og tilbake til Adventfjorden. Vi gjennomførte til sammen tretten fjellbestigninger. Vi tok med oss hjem en skissekartlegging av et område på omtrent 600 kvadratkilometer i hjertet av det interessante midtre beltet av landet, i tillegg til en raskere omrisskartlegging av åsene på hver side av Wijdefjorden. I tillegg gjorde skjebnen det mulig for oss å utføre den mest komplette rekognoseringsreisen rundt kysten av Spitsbergen som noensinne er gjennomført i en enkelt sesong. Vi seilte nesten rundt hele hovedøya. Vi besøkte og gikk inn til enden av alle de store fjordene som trenger inn i den, unntatt Van Keulensfjorden, Krossfjorden, Liefdefjorden og Lommefjorden. Vi så vest-, nord- og sørkysten av Nordaustlandet, fra Kapp Platen rundt til Kapp Mohn. Vi gikk i land på Sjuøyane og nærmet oss Wichebukta. Vi tok med oss rundt 600 fotografier fra alle deler av Spitsbergen. Dette var våre topografiske resultater. De vitenskapelige resultatene var viktigere, og vil bli behørig nedtegnet senere. Våre samlinger er ved National Museums i South Kensington og Kew, hvor de fyller visse hull – spesielt den geologiske samlingen.

Vi kunne ha gjort mer kartlegging hvis været ikke hadde vært så vedvarende tåkete. Man kan ikke kartlegge det man ikke kan se. Med bedre sleder kunne vi ha dekket mer terreng. Slik det var, oppnådde vi alt som jeg tror ville vært mulig for noen å oppnå på den tiden og med de midlene vi hadde til rådighet. Jeg ser tilbake på sesongen som en fruktbar og stort sett hyggelig tid. Tåkens fortryllende sjarm for øyet veide opp for problemene den skapte for kartleggingen. Minnet om myrene er ikke lenger plagsomt. Noen ganger skinte solen i dager og netter i strekk over et landskap vevd av sollys og sølv. Hvordan kan man glemme slike syn? Selv om vi ikke hadde utført noen utforskning eller tilført vitenskapen ny kunnskap, ville reisen ha vært verdt det bare for gledens skyld. At vi kan dele denne gleden med en bredere krets, er den enkle grunnen til at vi utgir denne

beretningen.

[1] Navnet Spitsbergen er nederlandsk og betyr «spisse fjell». Navnet Svalbard, som i dag er det offisielle norske navnet på øygruppen, ble gjeninnført i 1925.

[2] Yachting in the Arctic Seas, s. 238.

Kap. II FRA LONDON TIL POLARSIRKELEN

Sjelden åpnet en London-dag seg mer fredelig for meg enn den sommermorgenen den 2. juni 1896. Luften var stille. Solen skinte mykt gjennom et lett slør av tåke, slik den en gang eller to skulle skinne over oss ved breddene av Isfjorden. Turtelduer sang i morbærtreet over frokostbordet mitt. Lydene fra London var svake og virket fjerne. Alle forberedelser var fullført; det var ingenting mer å gjøre.

En time senere kjempet de fem medlemmene av vår gruppe med førti-to stykker bagasje i virvaret, labyrinten og kaoset av Kings Cross jernbanestasjon. Der var Gregory, som bar en bunt geologiske hamre og krafser, bundet sammen med en gammel Snider, brun av østafrikansk rust. Trevor-Battye var kledd i en dress han hadde skaffet seg i Moskva etter å ha ankommet der i filler fra Kolguev. Garwood med en armfull aviser, og min fetter med et staffeli som stakk opp av en bunke tepper, fullførte gruppen. Mange venner hadde kommet for å ønske oss lykke til. Vi savnet bare Mr. B. V. Darbishire, som skulle ha vært vår kartograf. En plutselig og alvorlig sykdom holdt ham tilbake. En tysk venn av ham hadde i god tro sendt to skinker for bruk på Spitsbergen.

«Hvor er skinkene mine?» spurte han patetisk da jeg gikk for å ta farvel.

«Trygt i Trondheim,» svarte jeg uten å beklage. Slik fulgte hans duft med oss.

Før toget hadde tilbakelagt tjue mil, skjedde den første ulykken: Trevor-Battye fikk kullsot i et øye.

«Lukk vinduet og blås nesen,» rådet noen.

Battye fulgte rådet. «Men hvorfor lukke vinduet?» sa han. «Fjerner det sotet?»

Det var en varm reise, en vennlig varme som i det minste ga oss en dags følelse av sommer. Klokken fem var vi om bord på S.S. *El Dorado* utenfor Hull, og propellene begynte å snurre. Luften var igjen myk og fuktig; havet og himmelen mot øst var grønne og grå, kun skilt av en smal, brutt linje av kyst og flatt land, med her en rad av trær og der en hytte. Nå og da kom en pram flytende forbi, den eneste skarpt definerte gjenstanden i det tåkefulle landskapet. Avstanden slukte snart byen med sin rekke av hus, sin store kirkeklokke, sin skog av master og sitt tak av røyk.

Havet kunne knapt vært roligere. Skipet var ikke overfylt. Det var plass til alle, og ingen var sjøsyke. Neste dag ble de samme forholdene opprettholdt, bortsett fra at det mot middag oppsto litt bevegelse, og folk ble stille, alvorlige og grå. Men da kvelden endelig kom, hersket det perfekt ro igjen. Da vi rundt ti-tiden, i det sene skumringen, kom inn i den søte lukten av land, blant lagunelignende bukter og lave klippeøyer avrundet av gammel is, kom gleden tilbake, og forventningens lys lyste i hvert øye.

Stavanger lå nesten i dvale ved enden av sin grønne fjordarm. Vi gikk i land før midnatt for å se katedralen, som var blitt gjenskapt snarere enn restaurert, og for å kjenne gleden av fast grunn under føttene. For min del var jeg halvvåken og husker bare vagt det nyhuggede masverket i vinduene, utskjæringene på den spissbuede vestportalen og den romanske nordportalen – alt fra det nittende århundre.

Skipet vårt seilte snart igjen med et sovende selskap av passasjerer, som dukket opp neste morgen (9. juni) for å betrakte den vakre utsikten som passerte forbi gjennom et gjennomsiktig regnslør. Klokken ni viste det bleke dagslyset lave, avrundede øyer, noen skogkledde, som dannet ulike kombinasjoner mens de beveget seg bak hverandre. Snødekte fjell i bakgrunnen så enorme ut i kontrast, og overalt lå det glatte havet i landets favn, som skyer i fjelldaler. Fuktigheten på steiner og gress fremhevet deres strålende farger, men tåken gjorde luften grå og nesten like følbar som ederdun.

Ved ti-tiden var vi i tollboden i Bergen, hvor vi ble møtt med stor høflighet – utvilsomt takket være et godt ord fra ministeren ved det engelske hoff. Jeg satte uforvarende de glatte relasjonene i fare ved å omtale ham som den *svenske* ministeren.

«Vi har ingenting med Sverige å gjøre,» sa tjenestemannen irritert, «og ingen svensk minister har noe med oss å gjøre.»

Vår første oppgave var å lete etter *«Raftsund»*, dampskipet som skulle frakte oss nordover. Det lå ikke ved kai som forventet, og var heller ikke i sikte. Et langvarig ettersøk avslørte at det lå i tørrdokk, i hendene på skipsbyggere. Det ville ikke være klart til avgang før om tre dager.

Mer nysgjerrige personer ville ha brukt ventetiden på en utflukt, men når anstrengende arbeid ligger foran en, fremkaller forsinkelser en rastløs utålmodighet som hindrer oppfinnsomheten i å finne på umiddelbare gjøremål. Dessuten var jeg tynget av bekymringer om bagasje og ponnier, for i strid med min ordre var det blitt arrangert at ponnier skulle skaffes til oss her i stedet for i Tromsø. Jeg fryktet at dyrene ville være uegnede, men kunne ikke se dem, for de hadde ennå ikke ankommet.

Bergen er et herlig sted å drive dank. Det hanseatiske museum er utvilsomt en av byens største severdigheter – et gammelt handelshus bevart i sin opprinnelige tilstand, med alle interiører og møbler intakte: de usunne skapene der herrer, formenn og lærlinger sov; de hemmelige trappene laget for intriger; de lette vektene for salg og de tunge for kjøp; den gamle regnskapsboken med ågeraktige oppføringer; og «nøkkelen til meieriet» – et redskap for å avstraffe gjenstridige lærlinger.

Eieren av stedet, en lokal antikvar, humoristisk og original, gratulerte oss med fraværet av damer og forklarte stedets historie med mange lattermilde antydninger.

Deretter besøkte vi fisketorget, der selgere beskrev fiskenes navn og egenskaper på et språk vi ikke forstod. En stor, blygrå fisk med et ovalt hode (en *Gymnetrus*, norsk «sildekonge») ble vist frem for vår fornøyelse. Eieren grep den rundt halsen og ga den en treklump å bite i. Beistet bet seg fast som en bulldogg og rev av hjørnet. En ondere munn har jeg aldri sett utenfor et forbryterhode, og jeg trodde øyeblikkelig på djevelen med en middelaldersk overbevisning.

En kveld klatret jeg til toppen av Fløyen. Overalt var isens kalde hånds verk å se – avrundede klipper, tynne tepper av jord over fordypninger, snøflekker i lune kroker. Fra toppen var utsikten bemerkelsesverdig: den bleke solen gikk ned blant skyer og kastet et fortryllende skinn over et nettverk av sund, der hav og land blandet seg i en komplisert sammenfletting.

En liten landsby nedenfor dyppet føttene i fjorden, og noen hus reiste seg bratt fra vannkanten. Skip av gammel type, slik vikingene brukte, lå i vindstille på det blanke vannet. Gjennom den stille luften hørte vi kun en fjern gjøk og dens svake ekko.

Endelig, den grå morgenen den 12. juni, la *«Raftsund»* fra kai og dampet nordover gjennom et først tamt og uinteressant landskap av lave, avrundede øyer. Men etter hvert dukket dristigere konturer opp – bratte koller, kupler med steile sider, og til og med snøflekker. Ved Nordfjorden fulgte skipet en smal kanal under Hornelen, et edelt fjell som reiser seg bratt fra havet med en tagget topp. Skyene samlet seg rundt det, men i den andre retningen skinte solen og tegnet en gyllen stripe over det gråblå himmelen.

Jeg våknet neste morgen i havnen i Kristiansund.

For en som avskyr havet, er det en ubeskrivelig glede å forlate et skip, om så bare for en time. Mitt alter til Neptun skal reises på en høyde, der jeg kan ofre ham utallige hekatomber. Likevel er menneskets dårskap slik at når vi ser en vakker utsikt, ønsker vi å være midt i den.

«Hvor vakkert det ser ut!»

Men skjønnheten er ikke der, men *her*, hvorfra den betraktes. Ikke på det gylne havet, ikke på den rosenrøde tinden, men i øyeblikket selv. Fortell en mann dette tusen ganger – det er nytteløst. Dit vil vi, der skjønnheten synes å være. *Dort wo du nicht bist, dort ist das Glück.* Men dra dit, og du vil finne at den har unnsluppet; glamouren er borte, lenger fremme – eller verre, lenger tilbake.

Kristiansund er utvilsomt ganske alminnelig. Det jeg trodde jeg alltid ville huske derfra, var følelsen av fast grunn under føttene. Enhver vei som førte innover i landet, var god nok for oss. Vi valgte en som gikk oppover mot en hei med is kurte klipper. Den endte i et sjarmerende treskur, en reperbane som var ryddet og stuet bort for sommeren. Bakenfor lå bakketoppen og en liten, steinete park med et tårn. Vi klatret opp til det, gjennom myrlendt terreng og opp små klippevegger. En jente solgte rosa brus og kjeks. Gregory og jeg spiste dette til lunsj mens vi lå på taket av tårnet, med fjorder og øyer spredt utover rundt oss – blå åser, blå himmel og blått vann.

Det ble en kort hvile. Snart var vi om bord igjen, og båten vår strevde seg gjennom en sterk tidevannsstrøm i et smalt sund. Regnet drev oss under dekk, til Garwoods mørkerom, hvor eksperimentelle negativer ble fremkalt og de vanlige feilene ved kommersielt utstyr begynte å vise seg.

Trondheim nådde vi rundt midnatt. Her skulle de overflødige ponniene selges med minst mulig tap. Her skulle også den tunge bagasjen, som kom helt fra London, hentes og tas hånd om. Og her skulle vårt sjette, og som det viste seg, svært midlertidige medlem, slutte seg til oss. Arbeidet tok to timer og ga meg frihet til å besøke den berømte katedralen. En gang var den vakker, men nå var den i ferd med å bli erstattet av en moderne kopi som etterligner verk fra mange tidsaldre og stilarter, men med en uniform og kaldt presis utførelse. Noen gjenværende fragmenter av den originale skulpturen i den myke, lokale klebersteinen gjør en trist over det som er blitt fjernet.

Den gamle bygningen, interessant og sjarmerende som en opphopning av århundrer – og for engelskmenn spesielt interessant på grunn av bevisene på engelsk innflytelse i normannisk og tidlig engelsk tid – har blitt behandlet som en ren modell for en ny. Det er en forferdelig synd. Om en kopi absolutt måtte lages, kan man innrømme at den er godt utført. Men hvem bryr seg om kopier? Den mest værbitte ruinen av en original er verdt dem alle til sammen. Hvis en ny bygning er nødvendig, burde modige menn våge seg på et nytt design, et produkt av dem selv og deres egen tid.

Gregory og jeg gikk ut langs veien på venstre bredd av Nidelva, med Leirfossen som et vagt mål. En engelsk mil utenfor byen passerte vi en liten steinkjørers kjerre, kjørt av en ung gutt. Den hadde to små hjul foran og to større bak. På akslingen til de store hjulene var det festet et gulv uten karmer, som hvilte på forakselen, men som var klar til å vippe bakover ved det minste trykk. Vi ropte til gutten at han skulle stoppe, og klatret på. Alle tre trengte vi oss sammen på en liten sekk, holdt oss tett sammen og klarte så vidt å holde albuene unna hjulene. Da ponnien travet, ble vi ristet og humpet kraftig, og kjente det i innvollene. «Hvor er Leirfossen?» fant vi omsider ut at det var på tide å spørre. «Flere mil tilbake,» var svaret. Så vi ga unggutten tips og tok av i rett vinkel fra veien, med kurs for elven som lå et sted i den retningen.

En gårdsvei førte til en gård med et vaiende flagg og en stor huske i hagen. Men der var det ingen mat å få for sultne veifarende, så vi fulgte veien til en annen flaggprydet gård, hvor en mengde menn var samlet i søndagsklærne sine. En av dem snakket godt amerikansk; han var hjemme på ferie fra Minnesota. Han forhørte seg for oss om vi kunne få et måltid, og vertinnen kom ut og inviterte oss inn. «Dere virker så feststemte her omkring med alle disse flaggene som vaier,» sa vi. «Er det et bryllup eller en offentlig høytidsdag?» «Ingen av delene,» svarte de, «men en begravelse; det er slik vi viser vår respekt for den avdøde.» Vi snakket med amerikaneren om presidentvalget. Han var helhjertet for McKinley. De harde tidene i USA mente han stammet fra demokratenes frihandelsplattform. «Jeg er en tilhenger av en sunn pengepolitikk,» sa han. «Jeg er for alt jeg tror kan få handelen til å ta seg opp.»

Måltidet ble snart servert. Tretti mannlige gjester satt til bords i ett rom; vi hadde et bord for oss selv i et annet. Kvinnene serverte mennene og ventet i vårt rom, hvor en mor ammet babyen sin, som lo og pludret til oss i pausene fra måltidet sitt. Vertinnen kom ofte for å by oss på rettene sine med vennlig gjestfrihet. En dempet munterhet preget selskapet.

Da sulten var stillet, sa vi farvel til våre nye venner og la i vei gjennom et bølgende og fruktbart landskap. Grønne åkrer prydet de kuperte skråningene. Da vi nærmet oss dalsenkningen til elveleiet, så vi ut over et vidstrakt område, formet av gamle morener brutt ned av alluvial aktivitet, og terrasser avsatt ved åpningen av kløfter. På toppen av en skogkledd knaus nådde et drønn av vann ørene våre, og vi så ned på den øvre fossen, som sto i kontrast mot en solbelyst sky av vanndamp som ble kastet opp i luften fra bunnen av fallet. Vi fulgte en sti ned langs vannkanten og nøt fossen fra mange vinkler. Få malerier og ingen fotografier gir den minste anelse om sjarmen ved en foss, for dens prakt ligger ikke i formen, men i tyngden og volumet, som kommer til uttrykk gjennom vannets bevegelse og drønn. Elven, som her stuper utfor en klippe, var denne dagen breddfull og flommet over sine grønne bredder. Den brune, glatte strømmen på toppen av fallet skjulte luftvolumer i dypet, virvlet inn av det første jaget. Disse kom til overflaten som sprengende granater

noen meter ned, og derfra var det hele en masse av kremhvitt skum, synlig tungt og av mektig volum. Den nedgående solen skinte bredt på fossens ansikt, men etterlot den buede elven nedenfor i mørke. En sti førte gjennom en skog med åpne gressletter. På en av dem lekte en familie – foreldre, tanter og barn – «slå på ringen» og så ut som rene fauner, noe vi velsignet dem for. Den andre fossen kom til syne rundt et hjørne, og stien førte til en restaurantplattform. Denne fossen er ett enkelt fall, og vi syntes den var mindre imponerende enn den øvre katarakten, kanskje fordi vi så den først. Fosser vinner sjelden ved bekjentskap – det er det første inntrykket, kontrasten mellom deres masse, hastighet og kraft, og stillheten de springer ut fra, som imponerer. Når kontrasten glemmes, avtar effekten. Sørg alltid for å komme brått på katarakter.

En vei førte fra restauranten. Vi valgte å følge elvebredden, som en sti inviterte oss til. Den endte i en sumpet skog, der vi kjempet oss møysommelig frem og sank til anklene i gjørme, mens våte grener slo oss i ansiktet. Ved å klatre opp en bakke kom vi til tørrere grunn, så til en ordentlig sti, og deretter en vei. Fem miles med trasking brakte oss til skipet rundt klokken elleve i den såkalte natten.

Tidlig en morgen dampet vi av gårde til den nærliggende Orkedalsøren for å hente materialene til Spitsbergen-hotellet. Her ligger et av de største sagbrukene i Norge, hvor skogene fra åssidene samles og bearbeides. Man kan kjøpe et ferdighus like lett her som en trekoffert. Bygningen var helt klar; den sto faktisk på gårdsplassen, med sine to etasjer på separate steder. Å demontere den, laste den på vogner og kjøre dem langs jernbanen og trebryggen til dampskipet, var ikke engang et halvt dagsverk. Noen få timer senere seilte vi igjen.

Landskapet fortsatte å være kjedelig – avrundede klippeøyer under et tak av tåke som skjulte alle dristigere konturer. Men sent på kvelden ble det bedre, og vi hadde en nydelig utsikt da vi samlet oss på dekk i våre varmeste klær. Den kalde luften var fullstendig klar. En lang, kompleks fjellkontur delte en lilla rekke av åser, som virket flate som en mur i det fjerne, fra et bånd av himmel, gul av gløden fra den nedgående solen. Solens kjølvann på det rolige sundet ble brutt av den mørke silhuetten av en oppankret skonnert. Vi brydde oss imidlertid generelt lite om vær eller landskap, for det var nok å gjøre med tingene våre og med hverandre.

Jeg leste Gregorys «Rift Valley» med enorm glede, og med den ekstra fordelen av å kunne henvende meg til ham for en løpende kommentar, hvorved fortellingens i-er ble lystig prikket og dens t-er lysende krysset. Jeg presset ham stadig for tips om turutstyr, hentet fra hans egen erfaring, og noterte dette rådet i notatboken min: «Reisende bør ta med seg en kjøttkvern for seigt kjøtt, en blåsebelg for dårlig brensel, og en pakke med frø til hurtigvoksende grønnsaker.» Som de fleste, praktiserte han bare delvis sin egen lære, for der var vi uten verken kjøttkvern eller blåsebelg. Vi fant ham en gruve av verdifull og spesiell informasjon, hvorav det meste har jeg glemt, selv om jeg omhyggelig lagret det faktum (hvis historiske nøyaktighet jeg ikke har verifisert) at Tristan da Cunha er en øy der en kvinne fra det store kvinneoverskuddet bortførte og giftet seg med en skipbrudden sjømann før han fikk tid til å tørke.

Det er alltid arbeid å gjøre med bagasjen for en kresen reisende. Studley gikk over soveposene av reinskinn og forbedret sin egen ved å sy igjen begge ender og lage et hull i siden. Etter tre timers sying prøvde han resultatet og kavet rundt på dekket som en liten hvalross. «Den blir fryktelig varm,» sa noen. «Men du vil jo at den skal være fryktelig varm,» svarte stemmen inne i posen; «det blir fryktelig kaldt, det kan du banne på.» I mellomtiden testet Garwood energisk vårt fotografiske utstyr, med det vanlige resultatet; slik er den fenomenale udugeligheten til fotoutstyrsprodusenter fra en reisendes synspunkt. Han fant ut at de kuttede filmene i mange tilfeller var for lange til å passe i filmholderne og måtte kortes ned, en prosess som selvfølgelig var umulig å utføre i en trang ladesekk når fingrene er blå av kulde. Han fant ut at en av våre ladesekker var så dumt konstruert at det var umulig å se inn gjennom glasset som var laget for formålet. Han fant ut at en hel forsyning med plater, annonsert, kjøpt og spesielt merket som tynne, var av helt normal tykkelse og ikke ville passe i dobbeltkassettene som var laget for dem. Og til slutt fant han ut at i en ny filmrullholder ville ikke sylinderen snu, og rev bare i stykker filmen den skulle spole opp.

En enorm mengde sying ble utført av flittige hender. Gregory og Trevor-Battye snekret sammen

innretninger for å fange små marine organismer, og nesten alle hadde noe å ordne. Ungkarene viste frem sysett som så ut til å være laget av yndige jomfruer. En spesielt begunstiget person tilsto å ha mottatt ikke mindre enn sju som gaver. De var fylt med nåler, knapper og lignende, men ingen hadde lagt i hekter og maljer (som vi tilfeldigvis trengte), og det var heller ingen nåler med trekantet tverrsnitt, eller fingerbøl som passet på tomler. Jeg observerte at etter en times sying blødde hånden til selv den mest fingernemme fra diverse stikk.

Trevor-Battye og Studley hadde dype konsultasjoner over en bok med fiskefluer, laget av sistnevnte med beundringsverdig dyktighet. Intrikat var deres samtale og vid deres erindring om fisk fanget i mange land – de store dagene i hver manns fortid som utgjør summen av hyggelige minner.

Muntert lo morgenen som fulgte; muntert danset solskinnet på vannet i de påfølgende sundene, med klar himmel og frisk, stimulerende luft. Grasiøse svartbak fulgte i kjølvannet vårt, og mange ærfugler, både hunner og hanner, fløy til side. Time etter time passerte vi øyer og nes, og snodde oss gjennom brede sund eller smale passasjer. Noen ganger kom vi ut i åpent hav, men bare for å finne det like stille og vennlig som en innsjø. Hvis sjøreiser alltid var slik, kunne jeg forstå tiltrekningen ved et sjømannsliv. Likevel var luften ikke stille, for det var en munter bris som lot båter med to stevner – utvilsomt de mest grasiøse farkostene i verden – fare av sted.

«Blått lynte det over» åsene. Over skipssiden var vannet krystallklart, og på de grunnere stedene kunne øyet utforske en bunn av lilla klipper og hvit sand.

Fjellene ble dristigere, landskapet edlere lenger nord. De syv søstre, først svakt synlige i det fjerne, vokste i majestet etter hvert som de nærmet seg. Time for time ble mer snø synlig. Likevel lignet utsikten aldri det minste på Alpene, selv om man tar hensyn til havets nærvær. Av karakteristisk ynde er de kuppelformede øyene, som det gjennomhullede Torghatten, som reiser seg fra vannet i slake linjer, for så raskt å heve seg med en stadig brattere kurve mot en bred topp. Noen mektige massiver, som Løveøya, vender mot havet med imponerende stup. Avstander ble villedende i den økende klarheten. Vi forvekslet en renne fylt med en høy foss med en snø-couloir. Vinkelhastigheten til det fallende vannet var så liten at øyet overså bevegelsen. Dermed hadde vi et synlig bevis på at sjarmen og det sterke inntrykket som fosser gir, ikke skyldes formen (unntatt i spesielle tilfeller, som De syv søstre i Geirangerfjorden), men bevegelsen og den oppfattede tyngden og volumet av det fallende vannet.

Om kvelden kom alle på dekk for å «fylles av den rette følelsen» mens vi krysset polarsirkelen. Naturen har markert posisjonen til denne mystiske linjen med en øy av bemerkelsesverdig form, kalt Hestmannen, som reiser seg dristig fra havet og kulminerer i en utstikkende klippefinger. På alle kanter var landskapet guddommelig i den gjennomsiktige luften. Tretti miles unna mot vest, langt ute i havet, lå de stormherjede Trænaøyene som en klynge opaler. Fjellene overalt antok dristigere former, med forvitrede stup, snødekte avsatser og takkete egger. Dansende lys skapte mønstre i vannet og etterlot polerte flater og flekkvise områder. Skipet svingte seg gjennom smale passasjer og skapte konstante endringer i utsikten og stadig nye kombinasjoner av edle former. Fjorder åpnet seg innover i landet, men bare for å lukke seg igjen med en fascinerende hurtighet. Luften var kald, solen skarp; det var en glede å leve. Den natten gikk ikke solen ned; den gikk under en banke av myk, grå tåke og var en stund ikke synlig, men den forble over horisonten. Vi var nord for midnattssolen.

KAP. III TIL SPITSBERGEN

Da jeg våknet neste dag (13. juni) og kikket ut gjennom koøyet, møtte et storslått syn blikket mitt: den lange, hvite fronten av Lofotveggen som strakte seg utover det blå havet i det fjerne, med Vågakallen – en markant, pyramideformet topp – som fjellkjedens sentrum og kulminasjon. Dette strålende synet innledet en dag med fullkommen glede. Jeg hastet opp på dekk i pyjamas og fortsatte, i ren og skjær spenning, med å ødelegge en rekke fotoplater: Jeg eksponerte én to ganger, den neste ikke i det hele tatt, knuste en tredje og glemte å sette på linsedekselet på en fjerde – med det resultat at utsikten forble uforeviget. På dette tidspunktet hadde vi seilt gjennom Raftsundet og

ankommet den sjarmerende havnen i Svolvær, omgitt av praktfulle, snødekte fjell.

«For et sted!», ropte vi alle. «For et sted for en sommerferie!» Vi sverget på at vi skulle komme tilbake. Men det er visstnok i mars man egentlig bør besøke Svolvær, under lofotfisket, når tusenvis, ja, titusenvis, av de vakre nordlandsbåtene er samlet. I det ene øyeblikket er alle opptatt med fangsten; i det neste kan en bris komme, eller fisken forsvinne, og med en felles impuls heises ti tusen fargerike seil, og flåten seiler av gårde, drevet av én og samme vilje.

Atelieret og bildene til den avdøde, talentfulle, unge norske kunstneren Gunnar Berg lokket oss i land. Gatene i landsbyen er kanaler, og husgruppene ligger som øyer. En båtfører rodde oss til huset vi ønsket å se, og hentet Gunnar Bergs bror, som vennlig ga oss adgang til atelieret. Det inneholdt lite annet enn oljeskisser og uferdige bilder. Vågakallen, dekket av dyp vintersnø, med grupper av fargerike fiskebåter på vannet nedenfor, var et gjentakende motiv. En skisse av en rype fanget spesielt vår interesse. Malerens kunst var utvilsomt stor. Han skildret sitt eget folk i deres rette element. Arbeidene hans er fulle av luft, lys og bevegelse. Han malte ikke så mye formene som relasjonene mellom tingene. Skissene hans er ikke bare sammenstillinger av scener han har sett, men dyktige gjengivelser av bestemte inntrykk – fanget, forstått og gjort synlige for andre.

Kort tid etter middag seilte vi videre opp Øyhellsundet, mot fortsettelsen, Raftsundet, med Møysalen – den største av toppene her omkring – ruvende i enden. Ferskvann ble tatt om bord på det pittoreske Brettesnes, som kunne skilte med en engelsk visekonsul (som kom på besøk) og en fabrikk hvor torskehoder blir omdannet til gjødsel. Etter at skipets tørst var slukket, seilte vi videre forbi den strålende Trolltinden. Fra dens hovedrygg stiger det ned støttepilarer, der hver og en reiser seg til et mektig tårn før de synker ned mot foten, kledd med ung, grønn bjørk ved kanten av den dypblå fjorden. Disse tårnene er virkelig alpine, nesten himalayiske i stil, men ikke i skala. Snøbakkene var stripete av spor etter mange steinras. Mellom støttepilarene lå daler, hvite helt ned til vannkanten med dype fonner av vintersnø. Hver dal åpnet seg etter hvert som vi passerte, helt til én åpenbarte seg, dypere og med mektigere og høyere vegger enn de andre. Bunnen ligger langt under vannet, som strømmer inn og danner den berømte Trollfjorden i hjertet av fjellene. Herr With, sjefen for Vesteraalens Dampskibsselskab, som har et skarpt øye for skjønnhet og gleder seg over å dele den med sine medreisende, lot dampbåten seile inn i dette vakre stedet til vår store fornøyelse. Vårsnøen, som lå helt ned til vannkanten, bidro, tror jeg, til scenens verdighet, for solen skinte sterkt på den. Enden av fjorden og fjellene som omkranset den, så ut som et gigantisk sølvpalass sett gjennom den smale inngangen med sine mektige dørstolper av mørke, stupbratte klipper. Enden av fjorden var et tjern, så stille i den lyse dagen, med snødekte kløfter og fosser som rant ned mot det, hver og en speilet i vannflaten. Skipet snudde sakte, nesten berørte breddene, og dampet ut igjen, og etterlot dette naturens fristed, midlertidig skjemmes av røyken vår. Hvor dårlig en gjengjeldelse gir vel ikke mennesket naturen for hennes gaver!

Oppover Raftsundet avløste botner og stup hverandre, og koller og snøskråninger var formet av fallende steiner. Ved enden av sundet åpnet det seg et stort, åpent vannområde, hvorfra mange mindre fjorder strålte ut. Det var et strålende syn, med vannet så stille, luften så klar og den vakre kransen av fjell rundt oss. Vi skulle snart se dem fra en annen vinkel, og i enda større prakt. Det ble et tolv timers stopp på Stokmarknes for å laste kull og gi herr With tid til å besøke hjemmet sitt. Som fjellklatrer selv visste han hvor det beste utsiktspunktet var, så klokken syv om kvelden dro Gregory og jeg av gårde for å følge rådet hans og bestige den avrundede toppen av fjellet bak byen. Studley og Garwood dro på fisketur og fanget elleve store torsk, mens Trevor-Battye og kunstneren vår skisserte de snødekte fjellkjedene over fjorden.

Gregory gikk foran som en dampmaskin, mens jeg peste og blåste bak ham. En times gange tok oss over jorder og myrer, gjennom en skog av forkrøplet bjørk, og opp ganske bratte snøfonner og en avrundet åsrygg, til en skulder på fjellet. Der fant vi en myk pute av multebærplanter og en fantastisk utsikt. På begge sider var det fordypninger, en gang fylt med isbreer, som under en rask tilbaketrekning hadde etterlatt seg side-, midt- og endemorener. Et steinras, som falt ikke langt unna, fylte den stille luften med ekkoet av sin buldring. En halvtimes videre gange tok oss opp resten av ryggen og over det brede, snødekte toppområdet, hvor solen trakk våre blå skygger hundre meter

lange. Jeg kan ikke huske en mer behagelig time med aktivt liv enn den vi tilbrakte på den øvre delen av denne åsen. På den ene siden var en stor snøskavl som hang over et stup. Andre steder buet den plettfrie kuppelen seg gradvis bort og dannet en glatt forgrunn av varmt, kremhvitt mot det som utvilsomt var et av de fineste panoramaene jeg noensinne har sett. Gyllent lys strømmet fra den lave solen og omsluttet nord i en prakt som fra himmelens porter. En bred vannvei førte mot havet. Langs den andre siden løp den rette rekken av vakre snøfjell i Lofoten, med spisse tinder som steg opp fra avrundede skråninger og endte i et flatt, alluvial ved foten. Der toppene var nærmest oss, var de rike på farger og klare i omriss og masse, men de strakte seg lenger og lenger bort i en svakere og ømmere delikatesse av lys og tone, helt til de i det fjerne virket mer uhåndgripelige enn skyer som svevde i den tynneste luft. I andre retninger ledet store vannstrekninger øyet mot avstander så store og klare at det var som om vi så hele nordområdet i én sveip, med utallige fjell, nes og hemmelige steder, alle tilsynelatende fjernt fra og glemt av mennesket. Hele scenen var absolutt fantastisk, perfekt harmonisk i former, i lys og i opalfarger, gjennomsyret av en uforstyrret ro. Jeg snudde meg rundt og rundt i stillhet og fortryllelse. Den arktiske feberen grep meg i det øyeblikket og rørte ved hver fiber.

Vi gikk rolig ned østover via en annen rute til en annen skulder, hvor vi stoppet igjen. Jeg lå og drømte på en stor, flat stein, mens Gregory, mer flittig, tegnet. Vi gikk videre mot den bratte siden og begynte å gå ned en snørenne i håp om en god glissade (kontrollert nedstigning). Men snøen var for hard og bratt. Trinn måtte tråkkes forsiktig, og vi måtte stadig endre retning for å unngå steder der isen kom for nær overflaten. Rennen smalnet til en couloir. Vi krysset over til den gresskledde siden, men bakken under den tynne vegetasjonen var frossen og nesten like glatt som bar is. Vi hadde ingen isøks med oss, så forsiktighet var nødvendig. Vi tok støtte i sporadiske bjørkekratt, og slik, noen ganger ved å bruke selve couloiren, nådde vi snøviften nedenfor og kunne skli ned til foten av den. En vakker liten innsjø, innrammet i grønt og med speilbilde av det lave sollyset, ligger her ved foten av det gamle isfallet som en gang kom ned fra denne botnen. Spenstige fisk lagde ringer i det rolige vannet. Vi klatret rundt og kavet oss over myrer og bekker til utkanten av landsbyen, og kom inn gjennom hovedgaten i et kvarter bestående av tomme trehus og boder, kun bebodd noen få dager i juni av de 10 000 menneskene som besøker den store markedsplassen på Stokmarknes. Vi var tilbake på skipet klokken elleve om kvelden, og vår entusiastiske lovprising smittet over på Trevor-Battye og kunstneren vår. De ble ivrige etter å gjøre det samme og dro umiddelbart av gårde for å følge i våre fotspor. De klatret opp fjellet til toppen, men fargespillet var borte. Det tilsynelatende uforanderlige synet vi hadde sett, var forsvunnet som den drømmen det var.

Et grått skydekke la seg over oss tidlig neste morgen da vi seilte igjen. Landskapet ble malt i svart og hvitt, bortsett fra der en avsidesliggende ås av og til lyste blekgult i en flyktig solflekk. Hele dagen seilte et dystert landskap forbi skipet, nå og da livnet opp av et pittoresk seil eller en topp som var mer unik og brå i formen enn sine utallige likemenn. Kald bris og byger drev oss til å søke arbeid under dekk. Jeg leste i Gregorys bok og fant følgende beskrivelse av en lykkelig afrikansk dag: «I selskap med den goanske kommandanten tilbrakte jeg en hyggelig ettermiddag med å fange øgler og skorpioner og grave opp hodeskaller.» Jeg fryktet at Spitsbergen ville virke kjedelig, hvis dette var hans idé om lykke. Som en mann med mange interesser var han imidlertid travelt opptatt med å måle detaljene på fire hundre eksemplarer av et bein fra hodet til en torsk. Han sa at tidsfordrivet var utmerket. En kortvarig spenning oppsto da vi berørte bunnen i den grunne kanalen i Risøyrenna. Klippeveggen med utsikt over en smal kanal mellom Bjarkøy og Senja er hekkeplass for utallige krykkjer, som brydde seg lite om vår nærhet, selv da vi blåste i fløyta bare noen meter fra reirene deres, noe som fikk våre egne innvoller til å skjelve som metalliske resonatorer. Sent på kvelden nærmet vi oss Tromsø gjennom et slør av regn. Under vanlige omstendigheter ville ikke en dag i Tromsø vært en voldsomt spennende opplevelse. For oss var den imidlertid travel nok.

Til å begynne med hadde vi en hestehandel å gjennomføre, noe som resulterte i kjøpet av to ponnier som var garantert å spise tørkede fiskehoder eller annet avfall, og de viste seg å være helt tilfredsstillende. Så var det mennene våre som skulle intervjues – Pedersen senior, en gammel sjøulk kjent for å være godt bevandret i Spitsbergens farvann, og en sterk mann med mindre presist

definerte kvalifikasjoner, hvis navn var den norske varianten av Williamson. Det var også forretninger som skulle utføres hos visekonsulen og på postkontoret. Videre skulle matforsyninger kjøpes, hvalbåten vår og dens utstyr skulle inspiseres, ponniene skulle skos, og tusen detaljer til skulle ordnes i alt kaoset. Innimellom stakk vi innom diverse småbutikker og inspiserte lagrene deres av pelsverk, horn og lignende – for det meste kostbart og lite tiltalende. Én butikk var viet samisk håndverk, beskrevet i en trykt annonse som «svært severdig». En stakkarslig liten same kom inn mens vi var der, iført skinnklær og sko med oppbøyd tupp som en hettitt. Jeg følte det som om jeg hadde havnet i nærværet av et neolittisk menneske, så bred virket kløften av århundrer som hørbart murret mellom oss.

Etter hvert som dagen skred frem, ble skipet et rent kaos. To eller tre av herr Withs venner kom om bord på invitasjon for å bli med ham på turen til Spitsbergen og tilbake – en av dem var herr Ekroll fra Lofoten, som hadde tilbrakt en vinter på Edgeøya halvannet år tidligere. Det var også en fransk herremann og en stockholmsk journalist, herr Stadling, som skulle slutte seg til herr Andrée. Flere båter og ponniene våre skulle tas om bord. En utkikkstønne skulle settes opp. Alle slags mennesker kom for å si farvel – konsuler, agenter, forhandlere og slektninger eller bekjente av passasjerer. Dekket var fullt. Glass klirret. Alle var i veien for hverandre, men solen skinte sterkt og alle var i godt humør. Midt i solskinnet fordøyde Gregory geologiske artikler fra forskjellige tidsskrifter, kryssforhørte alle han kom over om spitsbergenfugler eller det norske vokabularet, og fortsatte å samle informasjon generelt. «De leser alltid,» sa den franske herren til ham. «Ja,» var det muntre svaret, «De skjønner, jeg er ung og har mye å lære.» Garwood var også travelt opptatt. Han hadde reist fra England med et arbeid som fortsatt manglet et forord. Med dette hadde han strevd i merkelige øyeblikk innimellom sjøsyke, fremkalling av negativer, pakking og alt annet. Den avtalte avreisetiden kom, men forordet var ikke ferdig. Forfatteren jobbet rasende videre blant tekopper og matrester. Endelig var arbeidet gjort. Et vilt rush i land, og det verdifulle dokumentet ble sendt til posten og trykkeriet.

Endelig ble det klart at skipet snart var seilklart. Forskjellige Jeremiaser tok farvel med oss og uttrykte håp om vår suksess, som de samtidig spådde ikke ville bli en realitet. De sa at sesongen var sen, at isen ville holde oss unna Isfjorden, og at vi ikke ville nå Adventbukta før i august. Få spådde oss en enkel ferd. De hånet ponniene våre. De kjente til bedre menn – noe de sikkert lett kunne – enn dem vi hadde engasjert. De ønsket alle at vi hadde kommet til dem for å få råd, da vi kunne ha startet med en viss sjanse til å lykkes. Dermed forlot vi Tromsø i et noe nedtrykt humør, som rundt middagsbordet ga plass til den villeste munterhet, for endelig følte vi at den innledende fasen av reisen var over og at moroa snart ville begynne.

Det gjensto likevel en siste hendelse, da vi uventet stoppet ved Skåro, nær utløpet til Nordishavet, og besøkte hvalfangststasjonen der rundt midnatt. Tre nyfangede finnhvaler lå på land eller fortøyd ved kysten, i ferd med å bli flenset. En av dem var en praktfull skapning; stanken som steg opp fra alt sammen var overveldende forferdelig! Kona til bedriftslederen inviterte oss inn i sitt sjarmerende hus, hvor det ble skålt i champagne for vårt foretak. En vedovn brant på en pittoresk peis; veggene var hengt med bjørneskinn, dristige autografer fra keiser Wilhelm og andre fornemme besøkende, og diverse trofeer. Vinduene hadde utsikt over et innlandssund mot en rekke snødekte fjell vi nettopp hadde passert. Hyggen og komforten i dette gjestfrie hjemmet var ytterst behagelig.

Noen få minutter senere var vi igjen om bord på skipet. En kort reise førte oss ut på åpent hav, og kursen ble endelig satt mot Spitsbergen.

Hva som skjedde i løpet av de neste tjuefire timene, har jeg bare en vag anelse om. Havet var det beundrere ville kalle rolig. Det var ingen hvite skumtopper, men en lang, bølgende dønning kom fra sørvest, nok til å holde en stakkar i ro, selv uten den iskalde vinden. Så jeg ble liggende i køyen og leste, til kjedsomheten ved inaktivitet ble uutholdelig. I mellomtiden var omgivelsene utendørs, tror jeg, interessante nok. Hvaler blåste, og to finnhvaler kom innenfor et harpunkast fra skipssiden. De forventede fuglene dukket opp i riktig rekkefølge. Alkekonger pilte rundt i flokker eller flakset langs vannoverflaten før de raskt dykket under; havhester fløy grasiøst rundt og seilte utrolig nært vannet med tilsynelatende ubevegelige vinger. Det var teist, polarlomvi, lomvi, krykkje, rødnebbterner,

lundefugler og et par tyvjoer, alle behørig og umiddelbart gjenkjent av Trevor-Battye med en beredskap som virket magisk for meg, som med nød og neppe skiller en trost fra en svarttrost.

Rundt klokken to om morgenen den 18. ble Bjørnøya sett mot øst, men alt vi så av den var den nedre delen av nordenden, klemt mellom et gulv av grått hav og et lavt tak av grå skyer. Vi holdt stø kurs, time etter time, gjennom den kalde, miserable luften og over det enda mer miserable, bølgende havet. Kort tid etter middag passerte de første isflakene, mens det langs den østlige horisonten hang et forheng av det kaldeste hvite man kan tenke seg, som sollys på en sky sett gjennom et slør av tåke. Det var en isblink, et tegn på at det lå pakkis i den retningen. En time senere var vi midt i drivisen, og måtte sakke farten og svinge unna for å unngå isstykkene. Disse kom i alle former og størrelser, spredt med en gjennomsnittlig avstand på kanskje hundre meter eller mindre. I horisonten så de ut som bølger. Nærmere tok de merkeligste former, som svaner, steilende hester, folk som satt ved bord, kameler, løver, bygninger – hva som helst. Ofte lå det et dekke av gammel, hvit snø på toppen; deretter et tykt lag som var skåret gjennom eller underminert av bølgene, eller hulet ut til grotter. Denne delen var alltid guddommelig blå, med en blåfarge mer delikat og ren enn den i en isbresprekk. Massen under vann hadde en flat overflate og var mye bredere og mer solid enn delen over. Den lyste med en lyst blågrønt skjær gjennom vannet. Bølgene som brøt over denne grønnaktige basen, slo og dundret under de overhengende massene og ødela dem utvilsomt raskt. Noen større fragmenter av skitten landis blandet seg med disse delikate kreasjonene fra buktene eller det åpne havet.

Et skip som er ment å møte is, er alltid bygget av tre, og hvis det er en dampbåt, utstyrt med en tobladet propell. Vårt skip var av jern, og propellen hadde flere enn to blader. Det var derfor helt avgjørende å unngå kontakt med drivisen. Vi slynget oss mellom ismassene, men jo lenger vi kom, desto tettere ble de, slik at vi til slutt ble tvunget til å dampe sørvestover mot et åpent farvann som var synlig fra utkikkstønna. Før vi nådde dit, måtte vi passere et belte med større ismasser, flak på en kvart mål eller mer, som hadde blitt presset oppå hverandre og stablet i merkelig forvridde former. På et av disse flakene lå et halvt dusin unge seler. De lot oss komme så nær at vi skulle til å sjøsette en båt for å harpunere dem, men da våknet de, gled ut i vannet og var borte. Mange flere seler dukket opp i løpet av dagen. De stakk ofte hodet høyt opp av vannet, uhyggelig menneskelignende, og stirret på skipet før de stupte og forsvant.

Uansett hvor interessante omgivelsene våre måtte ha vært, og de var til tider spennende, var det kulden alle var mest bevisste på. Det som var artig å se på, var antrekkene som ble tatt i bruk. En etter en forsvant folk under dekk og kom tilbake med et ekstra lag klær. Studley ble ganske stilig i kordfløyelsbukser i det mest fasjonable jaktsnittet, som hans lange gummistøvler, fylt med høy, på ingen måte harmonerte med. Trevor-Battye fant frem samojediske *pæski*. Lærfrakker, pelsverk og

alle slags tykke ytterplagg dukket opp; men det største utvalget var i hodeplagg, som varierte fra en tykk kasjmirturban, via alle typer pelshatter, til den vanlige sydvesten. I bagasjen var det fire par enorme, pelsfôrede støvler som vi hadde tatt med ved en feiltakelse og hadde tenkt å returnere ubrukte. De ble alle tatt i bruk med takknemlighet tidlig på dagen, og vi subbet og vagget rundt i dem, klossete, men komfortable.

Da det ble gjort oppmerksom på at denne 17. juni 1896 var trehundreårsdagen for Barents' oppdagelse av Spitsbergen, ble skipet pyntet med flagg. Tåke truet med å hindre oss i å fullføre feiringen ved å se selve øya, men rundt klokken åtte lettet den. Omtrent tolv mil eller mer unna, mot øst-sørøst, så vi foten av åsene rundt Hornsund og deler av Kistefjellet, alt dypt dekket av snø, kremhvitt i solskinnet og svakt blått i skyggene, men for langt unna til å være pittoresk eller slående. Isen lå tykk langs kysten, og fra utkikkstønna kunne vi se at Hornsund var blokkert av den. Sakte krøp vi langs kysten gjennom den spredte drivisen, noen ganger tvunget lenger ut på havet, men alltid i et forsøk på å komme tilbake mot land så snart som mulig.

Ved midnatt var havet fullstendig og guddommelig rolig, med den svakeste dønning. En lys, grå flate under en enda lysere grå himmel. Spredt rundt lå de vakreste ismasser, ubeskrivelig blå under, med huler av mørkere blått og hvite overflater over – eventyrlige skapninger badet i den myke, grå luften. De smeltet bort i det fjerne, men var likevel merkelig definerte og klare, med en myk definisjon og en klarhet som spindelvev. Mot land var det bare en stripe av svakt gult der den snødekte foten av åsene kom til syne, opplyst av den bleke midnattssolen.

Neste morgen, da vi kom på dekk, hadde det skjedd en stor forvandling. Dagen var helt klar, og vi lå for anker utenfor Kapp Starostin ved munningen av Isfjorden. Synet som møtte oss var av en skjønnhet så strålende og lysende at det virket som om det var hinsides denne verdens mulige perfeksjon. Havet var turkisblått, dekket av hvite ismasser, hver av dem et vakkert syn. Snødekte åser rammet inn vannet, hvite åser med skarpe klipper og klart formede skråninger. Sørover skar Russekeila seg gjennom landet, adskilt fra havet av den bladformede massen til fjellet med samme navn, og av en karbonholdig åsrygg på den andre siden av Grønfjorden. Nordover lå den fine massen av Alkhornet, med de svakere åsene og nesene på Forlandet lenger ute. Oppover fjorden så vi kystene og buktene vi snart skulle bli så godt kjent med: brefrontene nær Kapp Boheman, de hvite åsene i sør bortenfor Grønfjorden, rester av et erodert platå som nå er kuttet opp av dype daler, alt hvitt av vintersnø. Stedet der vi lå for anker, var nær den sørlige bredden, ved en enslig klippe kalt Festningen, like utenfor munningen av Russekeila. For et halvt århundre siden var dette stedet for en stor bosetning av russiske fangstmenn. En av dem, ved navn Starostin, skal ha tilbrakt ikke mindre enn trettisyv vintre her. Noen sier han døde i Russland, andre peker ut graven hans nær Festningen. Mannen nevnes ofte av tidligere besøkende til Isfjorden, men lite ser ut til å være nedtegnet om ham bortsett fra lengden på oppholdet hans. Han pleide visstnok å reise tilbake til Russland om sommeren.

Tidlig på morgenen dro vi i land. Roing mot vinden ga oss varmen. Vi slynget oss mellom strandede ismasser, uthulet nedenfra av havet, men med glatte snølag over. Før eller siden blir is-stilken som støtter snø-bordet for slank og brekker, eller balansen i hele massen forstyrres, og den velter over på siden slik at bordet skråner opp av vannet. Dette er den grunnleggende typen som alle de merkelige formene – av fugler og dyr – som drivisen beriker havet med, utvikles fra. Fugler fløy tett inntil oss eller stupte i vannet ved siden av oss – ærfugl og alkekonger, lundefugl og lomvi. Modigst av alle var havhesten, som svevde tett over hodene våre og deretter svingte unna med letthet, bare for å sirkle rundt igjen og fortsette sine observasjoner av inntrengerne.

Snøen lå dyp ved vannkanten og hang over kysten som en praktfull, hvit gesims. Vi gikk i land i en passende kløft og klatret opp på strandsletta – en hevet strand av rullestein, stedvis dekket med vårgrønn vegetasjon og allerede farget rosa av vakker sildre. Gregory gikk i gang, knuste stein med hammeren sin og fylte karene sine med planter. Vi trasket over sletten, for det meste over snø, og klatret opp en skråning østover til den laveste toppen av den lange ryggen som danner østbredden av Russekeila. Fra toppen åpnet en utsikt over hele Isfjorden seg for vårt henrykte blikk. Grønfjordens munning var like ved, med bare spredt is foran seg, men bortenfor lå den tette isen som blokkerte

Adventfjorden og alle de mer fjerntliggende fjordene. Sassenfjorden, Billefjorden, Dicksonfjorden, Trygghamna – vi kunne se dem alle, og strålende fjell bak dem. Noen steder med topper og egger, andre steder med trinnvise platåer, men alle like – topper og daler lyse med et dypt dekke av reneste snø. Denne praktfulle kransen av hvitt omsluttet den store fjorden, som også for det meste var hvit, men blå nærmest oss, dekket av isblokker og så rolig at åsene speilet seg i den blant isflakene.

Fra dette utsiktspunktet fikk islosen den informasjonen han trengte om isens tilstand og kunne legge sine planer. Dessverre holdt han dem for seg selv, med en sjømanns merkelige hemmelighetsfullhet, slik at vi ikke kunne utnytte ventetiden på best mulig måte. Mens Gregory og jeg var på karbonryggen, lette Trevor-Battye etter fugler på strandsletta og myrene innenfor, og Ted skisserte snødekket som hang over havet. En frisk bris førte oss tilbake til skipet, med fugler som fløy rundt og små bølger som fulgte etter og lo idet de trakk seg tilbake. Garwood kom ikke i land med den første båten, men fulgte etter litt senere. Hva han gjorde, eller hvor han var, visste ingen, men han skal få fortelle historien om sine eventyr med egne ord.

Bestigningen av Mount Starashchin

av E. Garwood

Jeg gikk i land nær Kapp Starashchin, etter at Conway og Gregory hadde dratt av sted med skipperen for å inspisere isforholdene. Jeg gikk innover i landet over det lave, sumpete terrenget som her strekker seg flere kilometer mellom åsene og havet, og tok retning mot foten av en fremtredende fjellrygg som går sørover, nesten parallelt med kystlinjen. Min opprinnelige intensjon var å samle steinprøver, men vanen er sterk, og jeg hadde ikke gått langt før fristelsen til å forsøke å bestige toppen overmannet meg. Etter å ha undersøkt ryggen for en praktisk rute, endret jeg kurs for å komme til et punkt mer direkte under fjelltoppen, og slik unngå å krysse hele lengden av fjellkammen (arêten). Dette innebar å krysse den myrlendte delen av strandlinjen, og mitt første forsøk på arktisk utforskning var mildt sagt nedslående.

Lavlandet som må krysses, utgjør en del av den nylig hevede havbunnen som danner en så iøynefallende grense til alle de mer skjermede vikene på begge sider av øya. Siden det består av breavfall avsatt som en slags undersjøisk morene, er massene løse og farlige. Selv om det meste fortsatt var dekket av snø, smeltet den så raskt nå som den lange arktiske dagen hadde satt inn, at hele overflaten var blitt omdannet til en slags ”snømyr”. I løpet av de seks ukene som fulgte, hadde vi rikelig anledning til å studere de spesielle egenskapene til disse myrene – halvt snø, halvt vann og helt avskyelige – men denne turen, som var min første opplevelse med dem, gjorde kanskje det største inntrykk på meg.

Her og der ga lave gjørmekuler, der snøen hadde smeltet, et fastere fotfeste. Dannelsen av disse

utvekstene ved hevelse av den mettede bakken under frostens ekspanderende påvirkning, og den påfølgende dannelsen av krympesprekker, omtrent sekskantede i form, i løpet av den tørre årstiden, er et svært karakteristisk trekk ved disse lavlandsflatene. Fremdrift over denne typen terreng var nesten like irriterende som hinderløpet over løs morene i stearinlysets lys, noe som ofte var tilfellet ved en tidlig start i Alpene. Mens jeg stupte opp til knærne i de flytende snømyrene, med sprut i øynene, tok jeg meg i å sitere bemerkninger som jeg husket å ha hørt fra mannen som var lengst unna stearinlyset ved en av de ovennevnte anledningene. Etter nesten halvannen times vandring nådde jeg de nedre fjellskråningene og begynte en diagonal oppstigning til foten av en fremspringende fjellribbe. Denne vestsiden av fjellet er avgjort bratt, og de nesten vertikale støttepilarene krysses av bratte kløfter som på den årstiden fortsatt var fylt med snø.

Aldri har jeg kommet over et fjell i en så forferdelig tilstand; trinn etter trinn ga etter, og jeg tror ikke at et enkelt hånd- eller fotgrep kan kalles virkelig trygt under hele oppstigningen til fjellkammen.

Siden jeg startet fra skipet uten noen intensjon om å klatre, var jeg uten isøks, og dessuten hemmet av en pistol, et kamera og en geologisk hammer, men jeg forlot førstnevnte kort tid etter at jeg hadde startet oppstigningen. Etter å ha klatret et kort stykke, var jeg på nippet til å krysse couloiren (snørennen) til høyre for meg i håp om å finne fastere stein på støttepilaren bortenfor, da en del av snøskavlen ovenfor brøt av. Den samlet materiale fra den øvre delen av kløften den falt ned i, og stormet forbi meg ned den smale, slyngende couloiren, hvesende og vridende som en slange.

Etter dette lille temperamentsutbruddet bestemte jeg meg for å holde meg til min råtne støttepilar, og etter å ha revet løs en stor del av fjellet i mine anstrengelser, nådde jeg en liten avsats som stakk ut fra vestsiden av ryggen. Ved å hogge meg gjennom denne med den geologiske hammeren, kom jeg opp på fjellkammen. Fjellstrukturen ble nå tydelig, og jeg var ikke lenger rådvill når det gjaldt dens oppløste tilstand. Jeg sto på den oppbøyde kanten av et av de hardere gruslagene, her blandet med skifer som utgjør en del av Hecla Hook-formasjonen – en bergserie som tilsynelatende er eldre enn noen av de fossilholdige lagene på øya. Ingen steder i verden kan frostsprengningens oppløsende virkning studeres så beundringsverdig som på disse breddegradene: den rikelige vannstrømmen fra den raskt smeltende snøen, i løpet av den kontinuerlige arktiske dagen, gjennomsyrer alle sprekker og metter bergartene med vann, som på den første frostnatten utvides til fast is. Når det gjelder Starashchin-ryggen, der lagene er vippet til en vertikal posisjon, har vannet lett tilgang langs de avkortede kantene av de mange fjell-lagene, noe som fører til at skive etter skive av fjellveggen kiles av og knuses til usammenhengende steinrøyser.

Men oppmerksomheten min ble snart avledet fra steinene ved føttene mine til det fantastiske panoramaet som ryggen ga utsikt over. Jeg kan ikke formidle skjønnheten og storheten i dette synet med ord; ekspedisjonens poet kunne kanskje ha ytt det rettferdighet, men dessverre hadde jeg latt ham bli igjen for å skyte sniper på myrene nedenfor. Det var så likt og likevel så forskjellig fra utsikten man kan se på en fin dag fra noen av de berømte toppene i Alpene.

Det var mitt første glimt inn i det arktiske landskapet. Da vi seilte nordover dagen før, hadde tykke tåkebanker hengt i gardinlignende folder langs landet, noe som økte nysgjerrigheten vår på landet som lå bak. Nå hadde alt dette rullet bort og avslørt et eventyrland av is og snø. Solen skinte med en dempet glød på en fantastisk turkisblå himmel – en himmel hvis farge var ulik noe jeg noensinne hadde sett over snøfeltene i Alpene, hvor himmelfargen på skyfrie dager, på grunn av fraværet av svevende partikler, ofte nærmer seg svart. Min umiddelbare interesse lå i retning av det indre, og jeg skannet ivrig åstedet for våre fremtidige operasjoner.

Innover i landet, mot øst og sør, vandret øyet over tilsynelatende endeløse snødekte fjellområder: noen få steinete topper begynte å skyve sine mørke punkter gjennom den tykke snøkappen, samlet i løpet av den siste lange arktiske natten, som de første, unge snøklokkeskuddene når våren kommer. Snø fylte dalene mot øst i retning Coles Bay, demmet opp dreneringen og dannet innsjøer, og strakte seg mot kysten til den smeltet sammen med den frosne fjordkanten. I bukten ved føttene mine skimret gigantiske isfjell i en vidunderlig blåfarge i det frostklare lyset mens de gled mot havet på ebbe. Bortenfor lå isdekket, og bakenfor det igjen lå det mystiske området hvis hemmelighet så

mange forgjeves hadde prøvd å løse, og som, til tross for mange heroiske anstrengelser, fortsatt klamret seg tett til i sitt iskalde grep. Jeg tenkte på Nansen, den tapre nordboeren, som, da han seilte nordover for tre år siden, hadde drevet inn i stillheten i den frosne ødemarken; og mens jeg stirret, snek en dyp, mystisk ærefrykt seg over meg – en skygge fra terskelen til det store, ukjente. Det var en scene jeg aldri vil glemme.

Men det var fortsatt lang avstand mellom meg og toppen, og kapteinen kunne når som helst komme tilbake og gi signal om at jeg skulle kalles tilbake. Så jeg gikk forsiktig langs den ødelagte fjellkammen, noen ganger på is, noen ganger på snø, og skyndte meg så fort som mulig til foten av den første av de to toppene.

Ingen vanskeligheter oppsto som ville ha skapt problemer for et skikkelig sammensatt følge, men å klatre alene på en skavldekket rygg, uten tau eller isøks, var ganske nervepirrende arbeid. Situasjonen var imidlertid ikke blottet for humor, og jeg lo høyt mens jeg hogg en trapp med hammeren min ned en stygg fordypning i kammen, omtrent like bred som støvelen min, da jeg tenkte på ansiktsuttrykket min gamle lærer, Joseph Imboden, ville ha fått hvis han plutselig kunne ha kommet over meg i det øyeblikket.

Etter mange opp- og nedturer kom jeg imidlertid nær toppen av nordtoppen. Da jeg gikk under denne, sparket jeg en passasje over snøveggen og kom tilbake til kammen på sørsiden. Jeg kravlet langs denne, til det jeg anså måtte være det høyeste punktet på ryggen, da jeg trodde jeg hørte en svak plystring. Da jeg kikket mot innløpet til bukten, kunne jeg se et lite dampstøt flyte bort fra trakten på den lille leketøydamperen, og mens jeg så på, kom det et nytt lite pust, etterfulgt av en svak plystring; dette var signalet som var avtalt for min tilbakekalling. Jeg kikket raskt rundt meg, eksponerte en filmrull, og snudde deretter og flyktet.

En stund fortsatte jeg i mitt forrige spor, men da jeg nådde foten av en lang stigning på kammen, oppdaget jeg plutselig at dampbåten hadde forlatt ankerplassen sin og dampet av gårde oppover fjorden. Jeg forlot kammen og svingte rett ned vestsiden av fjellet, da jeg tenkte det var bedre å risikere en bratt, men rask nedstigning enn å risikere en langvarig sultedød.

Problemene mine begynte snart: snørennen jeg startet ned ble raskt brattere, snøen jeg stupte ned i, helt opp til knærne, ga ingen støtte og viste en tydelig intensjon om å løsne, og litt lenger nede avslørte den plutselige akselerasjonen av foten, da jeg forsiktig flyttet den fremover, den fryktede tilstedeværelsen av underliggende is. Det var ikke noe annet valg enn å fortsette nedstigningen langs den råtne fjellryggen på høyre side. Dette medførte stor forsinkelse; armfulle med rusk måtte skyves bort, og en liten plattform måtte bygges for hvert trinn. Selv da var det ingen følelse av trygghet.

Plutselig stoppet støttepilaren jeg gikk nedover ved krysset mellom to couloirer. I likhet med de lenger nord, som jeg hadde unngått om morgenen, ble de feid over av snøskred fra kammen ovenfor og fremsto som en bratt overflate av farlig is. Retrett var umulig, så jeg kastet et bekymret blikk opp den ondsinnede kløften over meg og begynte raskt å hogge trinn med hammeren min over den smaleste delen av couloiren. Jeg frykter at disse trinnene ikke ville blitt godkjent av redaktøren av Badmintonboken om fjellklatring, hvor vi leser at «det største antallet» tak «kreves for å hogge trinn for å traversere en veldig bratt, isfylt kløft», og videre at «en god guide har vært kjent for å ta sytti tak for å lage ett trinn». Jeg må imidlertid innrømme at min dominerende impuls var å nå den andre siden av couloiren så raskt som mulig. En gang, da jeg nesten var over, raste en stein grasiøst forbi meg, og bidro, om mulig, til å fremskynde bevegelsene mine. Men endelig var jeg over, og etter dette slakket skråningen av, og i løpet av ytterligere tjue minutter hadde jeg nådd uren nedenfor. For første gang siden jeg forlot kammen, hadde jeg tid til å se etter dampbåten: hun var ingen steder å se!

Da jeg byttet kikkerten min etter en resultatløs undersøkelse av bukten, oppdaget jeg at jeg hadde mistet rulleholderen som var festet til kameraet mitt. Jeg lette nøye med kikkerten langs ruten min, og endelig fikk jeg øye på den lille boksen, pent balansert på det siste punktet på støttepilaren jeg hadde forlatt, og selvfølgelig på feil side av couloiren. Siden dampbåten hadde gått, var det ingen ytterligere grunn til å haste, men jeg nølte før jeg bestemte meg for å risikere to nye møter med den avskyelige kløften. At et av kameraene mine ble ødelagt helt i starten var imidlertid et for alvorlig

tap til å kunne aksepteres uten kamp, så jeg slet meg oppover den råtne støttepilaren igjen og klarte å få tilbake esken. Da jeg kom tilbake, mistet jeg imidlertid pelsluen min mens jeg bøyde meg ned for å forbedre et trinn. Den forsvant nedover couloiren, og der ligger den, for et nøye søk i bunnen avdekket ikke spor av den.

Mens jeg hoppet og vasset langs de åtte kilometerne med sump til kysten, husket jeg at jeg ikke hadde spist noe siden frokosten på skipet, og klokken var allerede sju. Tanken var ikke spesielt oppmuntrende. Dampbåten var borte, og jeg visste at Battye og kunstneren for lengst hadde returnert til skipet. Jeg kikket meg rundt etter et sovested og noe å fotografere, og tenkte på historiene om strandede sjømenn. Bare kvelden før hadde Battye resitert en ballade han selv hadde komponert for oss om en strandet hvalfanger, hvis hjerne sviktet under belastningen av arktisk ensomhet. Noen av versene dukket opp igjen for meg, og syntes å beskrive min egen vanskelige situasjon veldig nøye.

«Og hvem skal vinne når skjebnen begynner å rasle med sine hjul svarte? For fjellene som rir med vind og tidevann hadde drevet skipet tilbake, slik at det lå ti mil unna, lavt i en rød sols spor.»

Dette var det Allan, utmattet av sult og alene, lærte da han vendte tilbake for å kaste den på en øde stein, «Syk av følelsen av hans avmakt, og av tvil om det dystre, ukjente.»

Heller ikke oppfølgeren som beskriver funnet av den strandede mannen var noe mer jublende. Den lød omtrent slik:

«Og opp av bakken snodde en skikkelse seg gjennom taket på en snøhimmel, merkelig som temaet i en kirkegårdsdrøm, mager som en galge, og gynget seg på en isete hylle, stønnende og sakte.»

«Den sugde på hælen til en dødgrå sel, som en vill skapning i bur, og stirret på byttet med sammenrynkede øyne, kritisk og gammel, og kikket skjevt på den nye tilstedeværelsen, som sjalu og rasende.»

Med disse rimene i hodet nådde jeg landingsstedet vårt på kysten, og der fant jeg, til min store lettelse, båten vår, og kunstneren som fortsatt tegnet. Det viste seg at båten var sendt for å vente på meg, og kunstneren hadde benyttet anledningen til å komme tilbake for å fullføre bildet sitt. Min første forespørsel var om mat, men det var ingen å få. Båtlaget hadde dratt tilbake til skipet for å spise middag. Men jeg fikk øye på et halvtomt krus med øl, som hadde stått i solen siden morgenen. Dette tømte jeg uten seremoni og med stor tilfredshet. Etter en times roing, hvorav jeg unngikk mesteparten av min del, nådde vi skipet, og jeg gjorde rikelig rettferdighet til en kald middag, etter å ha vært nesten tolv timer uten mat.

Kap. IV ISFJORDEN

Mens Garwood klatret opp Mount Starashchin, forsøkte *«Raftsund»* å finne en vei gjennom isen mot Advent Bay. Heldigvis for ham mislyktes hun, og måtte returnere. Jeg var ivrig etter å gå i land og utforske Russedalen, men Gregory protesterte med rette. Det var umulig å vite når isen kunne åpne seg, og å starte utforskningene våre ved å dele oss i to grupper førti mil fra hverandre, ville utvilsomt vært uklokt. Så vi tilbrakte kvelden sammen om bord, og Garwood returnerte snart og gjorde gruppen vår komplett.

Da solen beveget seg mot nord, bredte en mildere skjønnhet seg over landskapet, mens et tynt teppe av rutete skyer kom fra vest. Hele dagen hadde ismasser drevet ut av fjorden i et endeløst opptog, til det virket som om forsyningen måtte ta slutt; men ingen reduksjon var synlig, og ingen åpen råk var bred nok til at damperen kunne våge seg inn. Når som helst kunne den sakteflytende isen endre retning og begynne å pakke seg sammen hvor som helst, slik at *«Raftsund»* ikke kunne gå videre uten stor risiko.

Tidlig neste morgen (19. juni) var vi i gang, først gjennom åpent vann, deretter blant større isflak.

plates, advertised, bought, and specially labelled as thin, were

Ved Coles Bay var det umulig å fortsette; vi måtte returnere skuffet for andre gang til den beskyttede ankringsplassen; og for å gjøre saken verre, skyet himmelen over, og dagen ble elendig. All prakt forsvant fra utsikten, og avstandene ble oppslukt av tåke. Hvor lenge vi kunne bli holdt tilbake, var umulig å si. Vi risikerte å bli etterlatt, og gikk i land for en tur over myrer og vannpytter, dekket av snø som ga etter, så vi sank knedypt i iskald sørpe. Jakten på fugler, blomster og steiner livnet opp den ellers dystre veien til munningen av Russedalen. En times gange førte til toppen av en avrundet rygg, den nordlige forlengelsen av Mount Starashchin, hvorfra vi så ned på en innsjø, frosset over og dekket av snø, hvis flekkete overflate lignet et lag morgentåke som fylte en dal.

Om kvelden kom mennene våre tilbake til skipet med noen fugler og skinnet og spekk fra en ung hval. Senere kom en liten båt langs siden, med en nordmann, Klaus Thue fra Tromsø, og en same, de to overlevende fra en gruppe på fire som ble fanget av isen i oktober i fjor og tvunget til å tilbringe vinteren på Spitsbergen. De hadde en forferdelig historie å fortelle om nød, sykdom og død. Thue selv var akkurat i ferd med å komme seg etter skjørbuk, og så svært syk og svak ut. Han fortalte historien sin med hjelp av en detaljert dagbok, som jeg tror senere ble publisert i *Aftenposten* i Christiania. Kort oppsummert var historien som følger:

«I fjor kom vi opp i en kutter fra Tromsø for å jakte reinsdyr. Vi var fire stykker: skipper Andreas Holm, Anton Nielsen, samen og jeg. Vi fylte opp med omtrent sytti reinsdyr, og 14. oktober seilte vi fra Advent Bay til Bell Sound, hvor vi etter noen dagers jakt planla å seile hjem. Den 16. var vi utenfor munningen av Bell Sound og ble overrasket over å finne den blokkert av is så tidlig på vinteren. Dessuten var det pakkis utenfor mot sør og vest, så det var kun utenfor munningen av Isfjorden at det var åpent vann. Da visste vi at vi var stengt inne og måtte tilbringe vinteren på Spitsbergen. Vi seilte tilbake til Isfjorden, og den 19. kastet vi anker i Advent Bay, akkurat der kutteren nå ligger frosset fast. Isen har siden knust kutteren, og den er et vrak. Det var en gammel båt og ikke sterk.

Vi bodde om bord til 11. november. Da ble det svært mørkt. Den 12. skjøt vi et reinsdyr. Det var den siste dagen med nok lys til å jakte. Så snart vi nådde Advent Bay, begynte vi å forberede oss for vinteren. Vi gravde et avlange hull, omtrent fire fot dypt på et tørt sted. Vi kunne ikke grave dypere, bakken var så hard. Vi laget et tak av spiler og seil. Vi brukte døren og andre materialer fra kutterens lugar, og tok med den lille ovnen og annet møblement fra henne og ordnet dem i hytta. Først brente vi kullet fra båten, som vi hadde fått i Green Harbour. Det tok slutt 5. januar, og da hentet vi mer fra

bakken nær hytta, men uansett hva vi gjorde, kunne vi ikke holde varmen. Kulden var forferdelig. Selv med alle våre pelser var vi aldri varme en eneste gang gjennom hele vinteren. Bakken under føttene våre pleide å smelle som en kanon, sprakk av frosten. Senere gjorde vi hytta bedre og sterkere, men på dette tidspunktet var det et svært dårlig ly. Selvfølgelig var det mengder med snø på åsene og rundt omkring, men det var aldri snø på sletten ved Advent Point – den ble alltid blåst bort derfra.

På grunn av kulden tenkte vi at det ville være bedre om vi kunne flytte over til Nordenskiölds hus ved Kapp Thordsen, på den andre siden av Isfjorden; så 11. januar, da fjorden var frosset over, satte vi alle ut for å krysse isen til fots. Det tok oss fjorten timer å gå over. Anton Nilsen var allerede syk med skjørbuk. På veien over ble nesen, øynene, hendene og føttene hans kraftig forfrosne.

Vi ble i Nordenskiölds hus, som var mye varmere enn hytta vår, i omtrent fjorten dager – til 26. januar. Da måtte vi tilbake for mer forsyninger. Vi etterlot Nilsen ved Kapp Thordsen med nok mat. Dårlig vær kom etter at vi dro, og i tolv dager kunne vi ikke returnere; men så klarnet det opp, og vi dro tilbake, og dro en slede lastet med mat. Vi fant Nilsen i svært dårlig forfatning. Nesen hans hadde falt av; føttene hans var svarte, hendene nesten svarte. Han var også svært syk av skjørbuk. Den 20. februar måtte vi igjen dra for forsyninger. Vi etterlot ham med mat til tre uker, men han virket for oss å være nær døden, selv om vi forventet å returnere før han døde.

Omtrent midt i fjorden kom vi over åpent vann og så noen hvalross. På grunn av det åpne vannet kunne vi ikke gå rett fram, men måtte følge en råk, som også to bjørner fulgte. Vi gikk alle i land nær Hyperitthatten, og der drepte vi bjørnene og forlot dem, med planer om å returnere med en gang med sledene våre fra Advent Bay og ta med bjørnekjøttet over til Kapp Thordsen, for vi hadde laget totalt tre sleder av planker og tønnebånd; to av disse var i Advent Bay, og en var ved Kapp Thordsen.

Dårlig vær hindret oss igjen fra å krysse, eller til og med fra å hente bjørnene. Isen brøt opp i fjorden, og det var helt åpent vann, mye mer åpent enn det er nå. Faktisk var det ingen is i Isfjorden fra februar til mai, bare åpent vann. Kullet vårt tok nå slutt igjen, men vi hentet en forsyning på tre og en halv tønne fra den lille dalen bak Adventodden. Det dårlige været fortsatte til 13. mars, da vi dro i åpen båt for å hente bjørneskinnene. Den store var fortsatt ganske bra, men den mindre var blitt revet i stykker av andre bjørner. Vi prøvde å dra over til Kapp Thordsen, men løs is kom settende ned mot oss, og vi måtte returnere til Advent Bay.

Nå ble skipperen svært syk med skjørbuk. Han haltet rundt på krykker en stund, men til slutt kunne han ikke lenger gå. I tjuesju dager lå han i køya si og døde så. Bakken var så hard at vi ikke kunne begrave ham, så vi plasserte kroppen hans i to melasse-tønner og dekket dem med et seil.

Han døde 30. april. Den 11. mai forlot vi Advent Bay i vår åpne båt for å dra til Bell Sound, for jeg var rammet av skjørbuk, og vi tenkte at noen ville komme til Bell Sound for å lete etter oss, og dermed ville vi bli reddet raskere enn om vi ble i Advent Bay. Det var ingen is noe sted. Vi nådde odden nord for Bell Sound trygt, men ble holdt tilbake der av dårlig vær i fem dager. Deretter dro vi videre til Midterhuken, hvor vi satte opp et telt. Jeg lå der svært syk i en måned og trodde jeg skulle dø. En dag så samen en sel, og han løp, med en bøtte i hånden, skjøt den og samlet blodet i bøtta. Jeg drakk det og begynte umiddelbart å komme meg. Jeg vil nå bli frisk.

Vi orket ikke å dra tilbake til Kapp Thordsen, for Nilsen har selvsagt vært død lenge. Jeg førte en dagbok fra dag til dag, men noe av den er i Nordenskiölds hus, hvor også liket av den døde mannen uten tvil befinner seg. Når vi kommer til Advent Bay, vil vi vise dere hytta vår, og da vil dere se at alt er som vi har fortalt dere.»

Jeg skrev ned historien til Thue, men har nødvendigvis kortet den ned, for han kom med mange avstikkere og refererte stadig til dagboken sin eller appellerte til samen for bekreftelse på sannheten i uttalelsene sine. Det gjenstår bare å legge til at senere på sesongen dro herr With over til Kapp Thordsen, men fant ingen spor av den døde mannen. Kanskje etter å ha brukt opp maten sin, vandret han ut for å prøve å krysse bukta og falt gjennom isen, eller kanskje døde han ute i det fri og ble spist av bjørner. Ingen vil noensinne vite det.

Samme natt som disse mennene ble tatt om bord, ankret damperen *Virgo* ved siden av oss med herr Andrée og ballongen hans om bord. Damperen tok om bord herr Stadling og de av passasjerene våre som skulle bli med ballonggruppen, mens vi tok imot en gruppe svensker – baron de Geer, løytnant O. Knorring og deres åtte sjømenn – som skulle foreta en nøyaktig oppmåling av kysten av Isfjorden, da den eksisterende kartet er så mangelfullt. *Virgo* seilte snart til Danskeøya. Hun hadde forlatt Tromsø to dager før oss, men ble forsinket av tung is.

Morgenen den 20. var overskyet og grå; isforholdene var imidlertid gunstige for å gå videre, så vi dampet fremover tidlig på dagen. Med stor forsiktighet navigerte vi mot munningen av Advent Bay. Langt inn i landet kunne vi ikke se, men nok av den sørlige kysten var synlig for å avsløre landets karakter i den retningen. Det består av myk, horisontalt lagdelt stein, grovt delt inn i to trinn eller nedskårne platåer. Av det øvre platået er bare fragmenter igjen, og danner de høyere fjellene, som Mount Lindström og Mount Nordenskiöld. Det nedre platået, som sannsynligvis var på havnivå da det øvre platået ble skåret ned, er representert av mer betydelige rester, men det er også delt av mange daler og i stor grad skåret bort. Det finnes ikke noe sammenhengende platå man kan reise over, bare en rekke brede rygger med omtrent samme høyde.

«Raftsund» slynget seg gjennom flytende isblokker og nådde til slutt munningen av Advent Bay, som er gjort smal av en lav landtunge som stikker ut fra vest og gjør havnen så trygg, for isen kan ikke drive direkte inn på et skip som ligger bak tangen. Damperen gikk inn uten vanskeligheter og kastet anker mellom den faste isen i bukta og Advent Point. Vårt første mål var nådd. Vi gikk i land med en gang sammen med Thue for å besøke vinterboernes hytte. Deres stakkars lille fartøy lå nær kysten, fastfrosset i isen og full av vann – dømt til å synke så snart isen brøt opp rundt henne. På stranden var verdifulle gjenstander de hadde reddet – kjeder, anker, reinsdyrskrotter, gevir og så videre. Reinsdyrene lå i en frossen haug. Det var også fem tønner med reinsdyrkjøtt, som bjørner nylig hadde forsynt seg av, for deres store spor var tydelig synlig i snøen. På en hevet strand, omtrent tretti fot høyere, sto hytta, og ved siden av, i to tønner, lå liket av skipperen, nær noen gamle graver. Hytta var pent bygget, gravd ut av bakken omtrent en meter dypt, med pene trinn som førte ned til den.

Enden var laget av tre som var utmerket sammenføyd, med en dør som lukket tett og låst. Det var noen små glassvinduer og en peis med et rør av jern. Disse tingene ble hentet fra skipet. Innvendig var alt perfekt ryddig – en seng langs den ene siden, diverse redskaper, alt rent og ordentlig. Sjømennenes kister var plassert på den ene siden, og på hver var en lapp som ba finneren, «for barmhjertighetens skyld», å sende den til eierens kone på et bestemt sted.

Alle leirplassene vi kunne se var like utsatt for vinden, så vi bestemte oss for å slå opp teltene våre ved siden av svenskene, nær kanten av fjorden på en sand- og grusete slette, tørr nok, men ikke

særlig god for teltplugger. Etter å ha spist om bord, begynte vi å losse varene våre og satte opp teltene rundt en liten firkant. Det var seks i alt. Fremtredende i størrelse var Studleys afrikanske telt. De andre var tre Whymper-telt og to mindre, hovedsakelig ment for bruk innover i landet. Hvert av disse var syv fot lange, fem fot brede og mindre enn fem fot høye. De var av Mummery-mønsteret, laget av sterk Willesden-lerret, ganske tung, men helt vanntett. Som støtter brukte vi to isøkser med trebiter som passet på endene og forlenget dem til riktige dimensjoner. Svakheten med disse teltene er antallet snorer som kreves for å holde dem oppe, og dermed antallet plugger for å holde snorene. I et steinete land spiller dette ingen rolle, fordi steiner kan brukes, men i myrer må man ha plugger. Tre mann i et av disse små teltene ble ganske trangt, men det var plenty med plass til to og deres lille bagasje.

Utsikten fra leiren ved Advent Point var ikke den beste i det grå lyset under lave skyer, selv om det over fjorden til de store isbreene ved Kapp Boheman alltid var vakkert, og de flytende ismassene som drev inn og ut med tidevannet like foran oss, skapte en ny og vakker forgrunn. Men øynene våre vendte oftest i motsatt retning, for der lå skjebnen vår, vår rute innover i landet. Alt vi kunne se var den frosne overflaten av bukta og de hvite breddene på begge sider, med en dal som bøyde seg bort mot øst, mellom hvite åssider under et tak av skyer. Jeg var bestemt til aldri å se denne utsikten klar. Fjellene var alltid begravd i skyer når jeg var ved Advent Point.

Det var herlig å være under lerret igjen, å leve i ren luft uten et mørkt tak som stenger ute himmelen. Jeg satt til midnatt og skrev i teltåpningen, uten behov for ekstra klær. Luften var riktignok frisk, men dens friskhet tjente bare til å få blodet til å strømme varmt gjennom årene. Sent på natten ble et skudd avfyrt fra damperen – mot en fugl, antar jeg. Gregory, halvt sovende, hoppet opp. Han trodde det var masaier som kom for å plyndre leiren hans. Hvor varierte er spenningene ved reiser på forskjellige steder!

KAP. V FRA ADVENTBUKTA TIL CAIRNLEIREN

Utforskning bringer med seg de mest intense gleder; den har også avskyelige bivirkninger, hvorav de fleste kan oppsummeres i ett ord: bagasje. Problemet med utforskning er å få bagasjen over terrenget; det er enkelt nok å transportere seg selv. Dermed blir utstyrets betydning åpenbar. Dets

dyd er å være så lett og kompakt som mulig, samtidig som det oppfyller funksjonene det skal ha. Utstyret vårt var i teorien kompakt, men den faktiske mengden var stor. Det meste skulle lagres ved basen, for vi kunne bare ta med oss to sledelass innover landet om gangen. Hvert eneste objekt måtte losses i land, stables, kombineres, sorteres og fordeles. Nesten et tonn med høy, havre og bønner måtte fraktes opp fra kysten og stables. Mat, sukker, salt, kniver og skjeer, og hver minste detalj måtte pakkes ut, deles opp og gjøres klar til bruk når som helst. Alt dette krevde mange og lange timers arbeid. Dessuten skulle «Raftsund» snart seile videre og ta med seg vår siste post på flere uker; derfor måtte brev skrives hjem, regninger om bord betales, og alle forberedelser fullføres slik at vi skulle ha det så komfortabelt som mulig etter at de dro.

Arbeidet ble gjort i friluft, mens kalde regnbyger falt og vindkast blåste spon, støv og alt av lette gjenstander hit og dit i irriterende kaos. Den verste utfordringen var å få ponniene i land. En liten pram var tatt med for dette formålet. Den ble heist av dekket med donkeymotoren og svingt over bord. Et øyeblikk hang den i luften, men så, med et høyt smell, røk kjettingen, og prammen falt og knuste i to deler da den traff vannet. Dermed måtte en flåte lages av planker lagt over to hvalbåter, og på denne plattformen ble de skjelvende dyrene trygt brakt i land én etter én. Stor var gleden deres over å kjenne fast grunn under føttene. De sparket rundt seg i begeistring og rullet på bakken, før de snuste etter beite, men fant lite å glede seg over på den steinete sletten, som om noen uker skulle gi dem et så frodig beite.

Mannskapet på «Raftsund» jobbet som besatt for å losse materialene til hytten (hotellet), for drivisen økte kraftig i mengde, strømmet inn fra nord og pakket seg inn i bukta i en kontinuerlig strøm. Dampbåtens posisjon måtte ofte endres, og menn i båter staket de store ismassene vekk fra nærheten av propellen for å holde skipet fritt. På et tidspunkt så det nesten ut som om hun skulle bli innesperret, men tidevannet snudde, og faren passerte. Det var en reell fare. Omtrent en uke senere, da jeg innover var landet, ble jeg fortalt at isen igjen satte inn langt kraftigere og nesten fylte bukta, slik at hvis «Raftsund» fortsatt hadde vært der, ville hun garantert ha lidd skade. Over bord gikk hyttematerialene, plankene i båter eller på flåten; bjelkene pekte ned i vannet, stupte helt under overflaten med et stort plask, og spratt nesten opp igjen med rekylen.

ADVENT POINT CAMP.

Vi ga ponniene navnene Spits og Bergen. Spits var en hoppe med et svært flegmatisk sinnelag som raskt følte seg hjemme. Bergen var et nervøst dyr og viste sin misnøye med de nye omgivelsene ved å bryte seg løs og galoppere over sletten i vill redsel. Da han ble fanget igjen, skalv han og skummet

av skrekk – en dårlig start. Jeg la merke til en liten slede på stranden som Klaus Thue hadde laget av planker og tønnebånd. Han solgte den gjerne til meg for noen få kroner, og den tjente oss godt, da den var langt bedre egnet for arbeid innover landet enn de kostbare sledekonstruksjonene vi hadde med fra London. Hadde vi da visst det vi snart lærte, ville vi ha sendt bud til Tromsø for å få flere av samme solide mønster. Garwood spente straks Spits til denne sleden og fraktet varene våre til leiren. Hun tok fatt på arbeidet og gjorde det godt.

Forberedelsene våre ble observert med en noe ubehagelig interesse av steamerens passasjerer, som gikk i land én etter én og tok bilder av oss med kameraene sine, ikke alltid fanget oss i våre mest verdige øyeblikk. En passasjer, som hadde reist med oss hele veien fra Trondheim for å møte herr Andrée og aldri en gang hadde forlatt skipet, gikk nå i land til stor glede for alle. Kostymet hans var svært pittoresk – lange støvler, en lang kåpe, en stor pelslue, en revolver hengende rundt livet, et horn over den ene skulderen og et kamera over den andre. Hornet, forklarte han, ville være verdifullt om han skulle gå seg vill i fjellene, som han aldri nærmet seg de slakeste skråningene på. Han gikk opp og ned på stranden med dramatisk gange, vendte seg så mot bukta og avfyrte høytidelig alle kamrene i revolveren sin, før han blåste en fanfare i hornet. Deretter avfyrte han kameraet sitt i alle retninger, før han returnerte til skipet og forsvant.

ADVENT BAY FROM CAIRN CAMP.

Senere på sesongen, har jeg fått høre, selv om jeg ikke så det selv, kom mange merkelige turister og oppførte seg underlig i Adventbukta i de få timene den ukentlige turistbåten lå der. De hadde alltid med seg rifler, i den tro at bjørner, eller i det minste reinsdyr, flokket seg langs kysten. Siden det ikke var noe å skyte på, avfyrte de likevel ammunisjonen de hadde, siktet på fugler eller bare opp i luften. Mange var de knappe påskuddene for uskyldige tilskuere. En kule kom tett over teltet til en av mine ledsagere. Andre suste nær hodene til bergingsmennene som jobbet ved vraket til overvintrerne. En tåpelig skapning skal ha forvekslet en fotograf med hodet under et mørkt klede for et reinsdyr og skjøt et hull gjennom hatten hans. En annen, da vi var borte med den lille dampbåten på nordkysten, snek seg innpå og, tror jeg, skjøt på våre uskyldige ponnier. Til slutt, for sikkerhets skyld, ble to små skyteskiver satt opp mellom vertshuset og sjøen. «Hva er dette?» spurte jeg da jeg kom tilbake til Adventbukta. «Det er viltet turistene skyter på,» var svaret. Stakkars folk! De hadde fått høre at Spitsbergen var et jegerparadis. De ba om hvalross og bjørn, og ble gitt – skyteskiver!

Innen litt over tjuefire timer etter ankomst blåste «Raftsund» i fløyta si og begynte å bevege seg bort mens de fortsatt kastet vertshusets materialer over bord. Vi så på mens hun styrte en svært kronglet kurs gjennom isen, ikke mot åpent hav, men rett nord over fjorden, hvor islosen etter to timer med stor bekymring fant åpent vann. Baron de Geer er min kilde for påstanden om at en slik

mengde is på denne tiden av året er uvanlig. Det var desto mer bemerkelsesverdig fordi, som vi snart lærte, var at havet nord og vest for Spitsbergen åpnere dette året enn det hadde vært i manns minne. Denne isen kom imidlertid ikke fra nord eller vest, men fra Wibelands Water, rundt Sydkapp, hvor vi hadde sett så mye drivis, og så opp langs vestkysten. Da Baron de Geer var på Spitsbergen tidligere, på samme tid av året, var det ingen is i denne fjorden, og snøen var smeltet bort fra åsene til en betydelig høyde. Nå lå snøen tykt helt ned til vannkanten, og to tredjedeler av Adventbukta var frosset til, i likhet med alle de andre armene av Isfjorden.

Hele denne dagen (21. juni) hang skyene lavt over oss, men over Adventdalen, dalen i enden av bukta, skinte solen uavbrutt, noe som førte oss til den feilaktige antagelsen at klimaet inne i landet kunne være bedre enn ved kysten. Tiltrukket av lyset startet Trevor-Battye og Studley på en spasertur innover landet, opp langs vestbredden av bukta og elven i enden av den, nesten så langt som til der vi senere slo leir ved Bolterleiren. De opplevde mange av de ubehagene vi senere møtte, og fant ingen reinsdyr, ingen nye fugler, ingenting som på noen måte gledet dem. Studley beskrev landet som noe som var klusset til under skapelsen og kastet til side uferdig. For sin del, sa han, var han «helt ferdig med det» og ville komme seg bort ved første anledning. Trevor-Battye var ikke stort mindre misfornøyd. Han kom for å studere fuglene i landet og håpet å finne mye nytt og interessant borte fra kysten, men han fant ingenting og så liten mulighet for å finne noe nytt. De fleste fuglene på Spitsbergen holder til langs kysten, og der bygger de reirene sine.

I mellomtiden jobbet Garwood og jeg med bagasjen, hjulpet av Ted i pausene mellom skisseringen hans. Vi nyste og frøs og syntes synd på oss selv innimellom, men arbeidet gikk fremover. Gregory led mest av kulden og ble synlig syk, så han måtte ty til soveposen sin og leve på flytende næring. Dette var dødskampen til en koloni av afrikanske malariabakterier i ham. De ble snart utryddet, og han ble like sterk som noen av oss. Den lyse natten føltes enda mer elendig, ikke fordi temperaturen var spesielt lav, målt med termometeret. Det er egentlig ingen sammenheng mellom termometerskalaer og den opplevde kulden. En hylende vind, skarp fra nærliggende is, ulte over det øde landskapet. Når tiden for å stå opp kom, var det vanskelig å forlate de varme soveposene, men vi kom oss ut av dem, og arbeidet gikk videre. Trevor-Battye flådde fugler, Studley gravde ut en enorm peis, Ted skisserte, Garwood og jeg sorterte ut forsyningene som trengtes for å laste sledene. Sledelasting var nytt for oss begge og tok uforholdsmessig lang tid. Klokken to på ettermiddagen var én slede ferdig, lerretsdekket snørt over, en ponni fanget og spent for, og vi var klare for en prøvemarsj, nøyaktig førtiåtte timer etter at «Raftsund» først kastet anker i Adventbukta.

Vi startet langs kysten, som her var terrassert av en rekke skarpt definerte parallelle rygger, som fulgte kystens kurve og var svært jevnt skrånende. De var skapt av kanten på fastisen som presset mot stranden og satte sitt preg på ulike tidevannsnivåer. Et belte av fastis hang fortsatt langs kysten, omtrent hundre meter bredt, rundt den åpne delen av bukta. Vi slet oss over den flate bakken, sank dypt ned fra første skritt, men gledet oss over å se hvor godt sleden gled på meiene. Det var bare et kort øyeblikk av tilfredshet, for snart kom vi til det brede leiet til en elv, eller rettere sagt en hel rekke kanaler skapt av den skiftende strømmen, et bølget og furet strekk med store, knuste steiner. Her begynte sleden å humpe og slå. Den ble kastet ned i kanalene og ble halt opp på den andre siden, de skarpe kantene på steinene skrapte og skar i askemeiene, og det ujevne terrenget anstrengte sleden i alle retninger. Det var klart at hvis det skulle bli mye av denne typen arbeid, ville ikke sledene tåle det. Men vi så lange strekninger med snø foran oss og trodde at de ville utgjøre hoveddelen av vår vei.

Slik nådde vi det nordvestlige hjørnet av bukta, der Adventodden springer ut fra fastlandet. Nå snudde vi sørover, opp for å krysse over en lang, lav klippe som grenser til denne delen av bukta. Kryssingen gikk over snøfonner og myrer, der Spits sank ned til magen. Garwood ledet eller snarere dro henne med seg, for vi hadde ingen pisk eller annet å drive henne fremover med. Pedersen og jeg holdt fast i sleden for å hindre den i å skli sidelengs ned bakken. Alt gikk ganske muntert til vi nådde vår første renne. Skråningene på de myke, smuldrende åsene i denne delen av Spitsbergen er gjennomskåret av renner gravd ut av bekker som frakter bort smeltet snø fra høyere oppe. Ennå hadde vi ingen forestilling om mengden smelting som skjer i de lange vår- og sommerdagene i

Arktis. Når tiningen setter inn og varer alle tjuefire timer dag etter dag, reduserer den snøen til en betydelig dybde til bare slaps. Bakken under forblir hardfrossen og glatt til det siste snøfragmentet er borte, så tiner den også og blir til myr. Mengden vann som renner ned fra åsene og oversvømmer dalene i måneden når smeltingen er på sitt høyeste, er enorm, og erosjonen er tilsvarende kraftig. Dermed graver en bekk, som innen slutten av august vil være tørr, en renne av forbløffende dybde i en skråning, eller danner på sletten et delta av stor utstrekning, gjort ujevn av utallige kanaler. Det er unødvendig her å utbrodere denne påstanden, for reisen vår gjorde oss svært godt kjent med alle effektene av nedbryting på en uventet stor skala.

Rennene i åssiden var på dette tidspunktet fylt til randen med snø, og bekkene rant i tunneler under. Faktisk var rennene snøfylte korridorer med svak helling, der snøen fortsatt hadde en viss konsistens. Ved den første løsnet vi ponnien og ledet henne over, så dro og løftet vi selv sleden. Den neste rennen ble behandlet med mindre respekt, og Spits dro med så stor velvilje og holdt fotfeste så dyktig at vi stolte på hennes kløkt til å håndtere alle snøkorridorene som fulgte. Tre daler som ledet vestover åpnet seg én etter én. I elveavsetningene var det fragmenter av kull. Myrdragene ved munningene deres var anstrengende å krysse. Tåke fylte alle disse dalene, så vi kunne ikke se opp i dem; senere lærte vi at de bare er korte grøfter gravd inn i det gamle platået av kraftige bekker, noen går lenger inn enn andre, men ingen er ekte orografiske fordypninger. Bare én gang denne dagen skimtet vi kanten av snøfeltet på platået, som krøllet over toppen av skråningen i en enorm gesims. Tre timer med slikt arbeid dekket omtrent fem miles, og var alt ponnien kunne klare, så vi dro sleden opp på en tørr knaus og satte kursen tilbake til leiren, betydelig klokere og noe mindre entusiastiske enn da vi startet. Nå som vi kunne ha øyne for utsikten, var det lite å se. Bukta, nesten helt dekket av is, bredte seg ut under den lave klippen under et tak av grå skyer, som skjulte åsene og gjorde dalene dystre. Overalt hvilte øyet på goldhet og ødeleggelse. Vindenes sukking og gåsenes skrik ved vannkanten var det eneste som forstyrret stillheten i dette forlatte stedet. Vi returnerte i våre egne spor, varmet og opplivt av arbeidet som var gjort, og snart oppmuntret av et utbrudd av solskinn. Det kom over oss ved det som syntes å være graven til en sjømann, en haug omkranset av en ring av steiner som bar en planke med følgende inskripsjon:

KAPT. VOGELGESANG
S.S. Columbia Hamburg.
D. 29.7.1893

Vi følte sterkt med denne mannen, som vi antok hadde lidd en ulykkelig skjebne, og først noen uker senere fikk vi vite at monumentet var reist for å minnes et gigantisk øldrikkelag eller *Kneipe*

som turistene som kom opp med det store Hamburg-amerikanske turistskipet på den nevnte datoen hadde hatt. Andre *Kneipe*-monumenter ble reist ved siden av denne i løpet av sommeren – fargerikt malte og innskrevne øltønner, jernflagg og så videre. Sannelig har vulgariseringen av Spitsbergen begynt.

Utsikten fra dette stedet er faktisk den beste i nærområdet til Adventodden. Når isbreene ved Kapp Boheman er klare langs Isfjorden, og vannet ligger blått under dem, må det være praktfullt. Det var sjarmerende selv på denne dystre dagen, når tåke og skyer omsluttet avstanden, for buktas kontur var grasiøs, og kanten av den glatte isen kurvet harmonisk fra den. Sollys dekket det flekkete frosne landskapet, bortsett fra der en sky kastet en blå skygge ned i midten, mens de flytende isblokkene glitret utenfor Adventodden. På platået, der den uheldige besetningen overvintret, vaiet det norske flagget over hytta, til ære for den døde mannen som nettopp var blitt stedt til hvile i nærvær av svenskene og noen av medlemmene i vår ekspedisjon. Da vi nådde leiren, blåste den kalde vinden igjen, og solen var skjult. Større isflak enn noensinne kom drivende forbi odden. Vår siste natt ved kysten var deprimerende nok.

Neste dag (23. juni) skulle vi gjøre vår endelige start innover landet. Det var verken rimelig tørt eller noenlunde fint. Lastingen av den andre sleden var endelig ferdig. Den var tynget ned i den ene enden med en halv bunt komprimert høy, mens diverse gjenstander var bundet fast utenfor lerretsdekket i pittoresk forvirring. Garwood og Pedersen skulle kjøre sleden.

Jeg skulle sette av gårde alene med plane table (målebordet / kartbord) og begynne skisseundersøkelsen. Gregory gikk et lite stykke med meg, full av anger over at han ikke kunne komme lenger med en gang, men han var ennå ikke kurert for effektene av kulden. Han satt på Vogelgesangs øl-monument, mens jeg satte opp instrumentet for første gang.

Teorien om målebordskartlegging er så enkel, instrumentet så komplisert, mens det i praksis virker så enkelt hjemme at de faktiske vanskelighetene man møter når et nytt land skal kartlegges, ikke lett kan forestilles av en som ikke har noen faktisk erfaring. «Jeg antar», sa Trevor-Battye til meg, «at målebordarbeidet er veldig enkelt.» Faktisk er det ofte veldig vanskelig, men ingen steder mer enn på Spitsbergen, hvor det er hjerteskjærende. Der, i de brede dalene og de uanselige skråningene, er det praktisk talt umulig å bestemme fra én stasjon hva den neste skal være, eller ut fra den å identifisere den foregående. Kompasset lar deg dessuten ikke orientere tabellen riktig, for åsene er fulle av jernmalm, som avbøyer nålen på den mest uforutsigbare måte. Hvis man kunne bære en teodolitt og ta sporadiske riktige peilinger, ville denne feilkilden være fjernet, men for denne observasjonen må solen være synlig. På Spitsbergen ser man sjelden solen. Igjen er fjelltoppene dekket av skyer i dagevis, slik at det er unntaket å få et nytt glimt av hele rekken av punkter observert fra tidligere stasjoner. Hyppige regnbyger fukter papiret og rynker den jevne overflaten, og da tørker det ikke på flere timer, slik at du ikke kan rentegne skissen din mens detaljene er friske i minnet. Dermed må estimater ofte erstatte observasjoner, med mindre du har råd til å vente på været, slik en oppdagelsesreisende aldri kan. Unøyaktighetene som introduseres én dag kan sjelden korrigeres en annen, og dermed mangedobles forvirringene. Kvaliteten på det endelige arbeidet avhenger av den reisendes årvåkenhet, av at han holder øynene konstant på utkikk etter øyeblikkelige glimt, som kan avsløre landets struktur og gradvis bygge opp en klar oppfatning i sinnet hans av formene og forholdet mellom fjell, åser og daler, som slike nøyaktige observasjoner som han måtte ha vært i stand til å gjøre, tjener til å gi presisjon. Når reisen er over, og kartet tegnes på nytt hjemme, hender det ofte at de spesifikke fotografiene som ble brukt for visse detaljer, viser seg å være feil. Alle dine andre tabber og utelatelser blir da åpenbare, og til slutt får du for strevet en oversikt der enhver tosk kan oppdage feil og manifestere dem som bevis på din manglende evne. Likevel har det å overvåke et nytt land, med alle dets problemer, stor fascinasjon. Det er herlig å se det blanke papiret sakte dekket av omrisset, uansett hvor vagt, av en del av jordoverflaten som tidligere ikke var kartlagt. Interessen for ethvert syn øker når det må analyseres strukturelt. Hver tilbakelagte miles forklarer miles som gikk forut. Hvert hjørne man svinger av avslører en fristende hemmelighet. Hver marsj løser et problem og etterlater en herlig følelse av mestring i hjertet til landmåleren.

Gregory og jeg skiltes da vi så Garwood nærme seg med en gruppe ponnier som dro den høylytt klagende sleden. Begge dyrene fungerte bra, den sky Bergen generelt bedre enn den flegmatiske Spits, som noen ganger nektet. Muntert dro de to sleden over hyllene i de terrasserte bakkene over vestbredden av Advent Bay, pløyde den gjennom snødekte områder og rev den over skråninger med steinrester, som skrapte bort kantene på askemeiene altfor raskt. Da den andre sleden ble nådd, ble lastene omorganisert, og vi kjørte videre.

Hele dagen var lyset blekt og svakt, som en overskyet engelsk ettermiddag i desember. Kalde regnbyger falt med økende hyppighet og i økende volum. I to timer slet vi over skråninger, så myrlendte at ponniene sank ned i dem opp til magen, og da begge satt fast samtidig, ble de stående lenge nok til at Garwood kunne ta bildene deres. Forbi klippen gikk det ned til det flate terrenget nær buktens begynnelse. Man trodde at de verste problemene våre nå var over, og at ruten fremover ville være enkel så langt frem som man kunne se. Så lite vi visste!

Den nøyaktige posisjonen til buktens ende var ikke mulig å oppdage, for elven munner ut i den gjennom et hybridområde av land og vann, land som i beste fall er sump, og vann som er gjørme. Nå var både land og vann innhyllet i snø, og det var ingen tydelig skillelinje til den frosne overflaten av bukten. Vi holdt oss forbi snøen på en del av den store myren som fyller hele dalbunnen heromkring. Sommertinen hadde ennå bare trengt omtrent en fot dypt ned i den svampete bakken, noen ganger mindre, og det var flekker dekket av is, gode å ferdes over, for ponnienes sko var utstyrt med lange pigger. Men de frosne øyene tok slutt altfor tidlig, og snøleiene var fullstendig myke og måtte vades. Mange sidedaler åpnet seg, alle førte opp til platået mellom Advent- og Colesbukta. Ved munningen av hver av dem var det et delta av steinrester, omtrent en halv kilometer bred. Alle kanalene var fylt med snøslaps eller rennende vann. De måtte vades, én etter én, med vannet som skyllet rett over sledene, hvis innhold var beskyttet av Willesden-lerretstrekk. Ved disse anledningene sparket og famlet ponniene rundt. Arbeidet deres var svært hardt, og de var fortsatt i dårlig forfatning.

Vi ble snart ufølsomme for vann og regn, heldigvis før vi nådde det verste stedet av alle, hvor det var mer vann enn land, og mosen bare stakk opp av vannet som øyer og rygger. Regnet øste vedvarende, og alle fjelltoppene var skjult i skyer. Dårlige forhold for kartlegging! Et langt snødekke, gjennom hvilken en bekk rant, var pulverisert med knust kull. Kullbiter lå overalt, og myrene var steder svarte av det. En gang snublet jeg over det jeg trodde var en trestubbe. Da jeg så tilbake for å se hvordan et så uvanlig stoff kunne være der, fant jeg ut at det var et reinsdyrgevir. Hodet var så begravd i mose at bare spissen av en tind kom frem. Vi fant mange flere i samme tilstand, for hele det indre av Spitsbergen er strødd med gevir. Kort tid etter dukket det opp reinsdyrspor, og vi fikk snart øye på to, som så grå ut i det fjerne mot de svarte steinene. Det sies generelt at reinsdyr på Spitsbergen er så tamme at de går bort til deg for å bli skutt. Dette er på ingen måte alltid tilfelle. Disse dyrene, da de fikk øye på oss, stakk av opp en sidedal, og Garwood kunne ikke komme i nærheten av dem i den tiden vi hadde til rådighet. Mange hvitkinngjess fløy rundt eller tutet til oss fra sumpene. Ofte satt de stille og lot oss komme innenfor femti meter. Men vi hadde ikke tid til å ta oss av utfordringen deres; vi tenkte bare på å gå videre.

Klokken ti nådde vi munningen av den fjerde sidedalen. Her var det nødvendig å slå leir (Bolter Camp, 70 meter). Et sted ble valgt på et lite hevet terreng i utkanten av sumpen. Det var så svampaktig og fuktig som det bare kunne være. Ved å hvile albuen på gummiduken mens man lå på bakken, sank den ned og lagde et hull. Men det fantes ikke noe tørrere sted innen rekkevidde, mens her var det beite for ponniene – noe som var viktig med tanke på den lille mengden fôr vi kunne bære, for det var allerede tydelig at tonnet vårt med høy og havre ved Adventodden stort sett ville være bortkastet.

Det lille teltet ble snart satt opp med en slede på hver side for å knyte det til i stedet for plugger. Ponniene ble halt og sluppet løs. Vi tok av oss de våte klærne og krøp inn i reinsdyrskinnssekkene, som er like gymnastisk vanskelige å komme inn i som de er moralsk vanskelige å komme seg ut av. Spritovnen ble tent, matrasjonene ble kokt og te ble laget. Vi spiste middag med dyp tilfredshet, vel vitende om at vi hadde kjempet med det virkelige arbeidet på reisen vår, og at den første og, vi

smigret oss selv – hvor feilaktig! – den verste etappen var fullført. Middag og hvile var fortjent. Innen klokken to på natten ble dagbøker skrevet, og vi kunne slå oss ned for å sove. Side om side lå vi, Garwood, Pedersen og jeg, hver i sin sekk, og så ut som tre store, skitne hvite kokonger. Hodene var inni sekkene, delvis for varmens skyld, mer for mørkets skyld. Dermed beskyttet, frøs vi aldri; noen ganger var vi for varme. Regnet strømmet beroligende ned på taket, men de stakkars ponniene led og kom opp til teltet for å søke ly. De snublet stadig over bardunene. Drevet av gårde igjen og igjen, kom de stadig tilbake.

Vinden var fra nordøst, en dårlig retning, sa Pedersen, som spådde fint vær med en sønnavind. Erfaring lærte oss at all vind bringer regn på Spitsbergen. Hvis været tilsier å være fint, er det fint uansett vind; vanligvis er det dårlig. Neste morgen (24. juni) var innhyllet i tåke og ingen oppmåling kunne gjøres. Vi måtte bli der vi var til leirens posisjon kunne bestemmes. Så vi satt oppe i sekkene våre og var fullt opptatt med detaljer av alle slag – å bytte og pakke fotofilmer, lage mat og så videre. I et lite telt er det alltid mye å gjøre, for alt tar urimelig lang tid å gjøre. Alt som kan forstyrre, forstyrrer. Ting blir umiddelbart borte, og blir nødvendigvis stablet oppå hverandre. Orden kan ikke opprettholdes uten litt plass. Der tre menn er tett sammen i området de bare dekker, hvert søk etter en gjenstand innebærer gymnastiske gyrasjoner. Jeg konkluderte med å legge til en «lat tang» til Gregorys liste over uunnværlige ting til leiren.

Jeg våget meg ut på bare føtter for å inspisere været, og snublet inn i et skittent myrhull for første gang av mange. De våte klærne våre fra i går var like våte som alltid. Skyene falt enda lavere, og regnet sluttet aldri. Dagen gikk, og ingenting ble gjort. Vi fylte oss med provianten og kastet tallerkenene ut for å bli vasket av himmelen. I stedet slikket Spits dem rene, og så stakk hun hodet inn gjennom teltdøren og laget en grimase mot oss, mens hun krøllet leppene sammen i det som så ut som et komplisert hån. Endelig kom det en kort klarering. En utilfredsstillende observasjon ble gjort, og leiren kunne slås. Sledene var nesten lastet. Spits var akkurat fortøyd, Bergen ble fortøyd, da han slet seg løs og stakk av. Det var ingen som kunne fange ham. Tenk deg vår forferdelse! Lite ble sagt; arbeidet med å klargjøre sledene fortsatte. Vi håpet at dyret ville vende tilbake til havreposen, men minnet hans om fôret i Adventbukta var en sterkere tiltrekningskraft. I løpet av få minutter ble han liten i det fjerne. Pedersen ble derfor sendt av gårde for å hente ham tilbake. Han ble funnet ved Adventodden, hvor han nådde akkurat i tide til å bli spent for en annen slede og tvunget til å hente kull fra nabofjellet.

Utsiktene våre var dystre. Det fantes ingen forsonende ting. Vi bestemte oss for å marsjere en halv marsj med den gjenværende ponnien og den ene sleden, og så dra tilbake for å hente den andre. Været forble forferdelig – regn falt fra lave skyer midt i de dystreste omgivelsene man kan tenke seg. Hvordan det hadde gått til at det indre av Spitsbergen var fortsatt for oss å utforske, var ikke lenger et mysterium. Jobben var mer arbeidskrevende enn noen av oss hadde forventet. Så mye bedre, hadde vi vært ordentlig utstyrt, men nå visste vi at sledene, for formålet, bare var kostbare utilstrekkeligheter. – De brøt sammen overalt. Meiene var så skrapet og revet vekk at det virket sannsynlig at de ville forsvinne i løpet av to marsjer til. Å tenke på problemene våre, var bare bortkastet tid. De måtte løses ved handling, så rundt klokken fire om ettermiddagen la vi av gårde, ned fra leirens og ned på den brede steinviften ved munningen av Bolterdalen.

Hvis den forrige marsjen var dårlig, var denne uendelig mye verre, fordi jo lenger inn i landet vi kom, desto hyppigere, dypere og råtten og gjennomvåt var snøen. Det verste var at vi heller kunne ha blitt der vi var. Vår nåværende plan var å sette leir på et passende punkt inn i landet, hvorfra vi kunne foreta ekspedisjoner i forskjellige retninger, og mer spesielt én over til Van Mijenfjorden (Low Sound). Pedersen gjentok reinsdyrjegernes tradisjoner og sa at Bolterdalen førte til Colesbukta, og at den neste (Foxdalen) var den første som førte mot Van Mijenfjorden. I dette, som i alt annet han fortalte oss, var han unøyaktig, siden reinsdyrjegerne vet lite om innlandet utover noen få kilometer fra kysten. Bolterdalen deler seg et kort stykke oppover, slik vi, hvis det ikke var for tåken, skulle ha sett. En gren går nesten rett sør til Bolterpasset, og så til Reindalen og Van Mijenfjorden; den andre fører vestover over platået til Colesdalen. Fra Bolter Camp kunne vi ha utforsket begge rutene. Slik det var, gjorde vi det beste vi visste om, og fortsatte opp langs venstre

bredd av Adventdalen, som her lager en stor sving mot øst.

Noen minutters vandring brakte oss til kanten av den forgreinede Bolterelva, som nå er i full flom etter at snøen smelter i de store nedbørsmengdene den drenerer. En mann som går alene kunne kanskje ha funnet veien over kanalene og ikke kommet langt over kneet. Men en av oss måtte styre ponnien, mens den andre holdt sleden og vred den nå og da for å unngå store steiner eller forhindre at den ble tatt av elven. Faktisk veltet den på det dypeste stedet, så vi var begge gjennomvåte til livet i det iskalde vannet – en heldig omstendighet som gjorde oss ufølsomme for fremtidig væte. Myrer av alle slag lå i veien vår, og uendelige bekker. Gregory telte noen dager senere antallet bekker i en enkelt omgang over en lignende vifte, ikke en kilometer bred, og fant femtito som måtte vades, i tillegg til andre som var små nok til å kunne hoppes over. De vanlige myrene var av liten betydning; en sank ned til leggen og famlet videre. Det var snømyrene vi begynte å hate – dype snøleier, glatte og solide å se ut, men vannfylte og uten noen form for støtte. Foten gikk rett gjennom dem ned på den faste bakken, og laget et hull som øyeblikkelig fyltes med vann til randen. Selv om det var umulig å stå på dette materialet, krevdes det stor anstrengelse å presse seg gjennom det. Ponnien sank noen ganger ned i disse snømyrene opp til halsen. Han kunne bare komme seg fremover med en rekke sprang. Noen ganger falt han over på siden og ble sittende fast, noen ganger ble han holdt fast, sittende på huk, med forbeina som kavet i luften. Mer enn én gang fryktet vi at han ville brekke ryggen, men hun vant vår beundring for motet og intelligensen han viste, og for ferdighetene han følgelig raskt utviklet.

Hele marsjen krysset vi kontinuerlig under munningene av små daler, hver med en bekk som rant over et delta med mange kanaler. Dermed rangerte vi vekslingene på bekker som skulle vades, steinskråninger som skulle snubles over, og snømyrer som skulle vasses gjennom. Hver bekk hadde snømyrer som bredder, noe som gjorde det vanskelig å klatre ut av den.

Endelig kom vi til det svært store deltaet ved munningen av Foxdalen, som vi planla å gå opp for å komme videre. Vi måtte derfor slå leir på en myrlendt høyde ved munningen, og valgte denne utsatte plasseringen fordi toppen var tørr og synlig på lang avstand. Vi bygde en varde for å gjøre den lettere å kjenne igjen, og kalte stedet Cairn Camp (340 fot).

THE TOMB OF THE SKIPPER.

Gjennom hele marsjen hadde det ikke vært noen utsikt annet enn ødemarker og føttene av frosne åser, avskåret i en høyde av omtrent 150 meter av et flatt grått skyteppe. Nå, da vi så tilbake ned Adventdalen, kunne vi fortsatt se odden, og langt bortenfor den, over Isfjorden, isbreene og fjellkjedene bak Kapp Boheman, lyse i sollyset. Akkurat dette landområdet var mer solrikt enn noe annet sted på øya vi så. Når det regnet overalt ellers, forgylte sollyset Boheman-breene.

Det regnet kraftig da vi begynte å slå leir, og en tåke la seg tett rundt oss. En hvit rev snek seg opp for å se på det vi gjorde, polarmåker fløy forbi og forsvant i tåken, lilla strandpipere ytret sitt klagende rop, og summingen fra mange vann fylte luften. Vi matet Spits og hvilte oss i ly, med våte bein stakk ut av presenningen. En kort tur opp Foxdalen avslørte vanskeligheter og skapte tvil om det var den rette veien til Van Mijenfjorden. Det var en dyster, svingete dal med en smal steinbunn, brutt av en bekk i en dyp kløft, hvis bratte vegger var kantet langs begge sider av store snøskavler. Den eneste måten ponnier kunne ta slede opp på var langs elveleiet, hvor våre ville bli knust i løpet av kort tid. Vi må tydeligvis klatre til et høyt punkt og ta en god utsikt rundt, før vi kan ta en beslutning om hva som skal gjøres videre. Den eneste maten på sleden var et verdifullt, men lite tiltalende substans kalt Bovril Nødmat. Det var så godt loddet inn i en sterk boks at det ikke kunne ha blitt åpnet i en nødssituasjon. Vi slo den ene siden inn og forbannet mannen som pakket det.

Hjemturen var kjedelig og deprimerende for alle unntatt Spits. Hun frydet seg over den feilaktige troen på at hun skulle hjem og til Bergens selskap. Skyene var like tette enn før. De sørgmodige, myrlendte skråningene virket tristere og mer øde. Landskapets karakter forstås når man oppfatter hvordan overflatene i alle åssidene, myknet av frost og våthet, sakte renner ned, som myrbreer, til lavere nivåer. Dermed er alt, unntatt en liten del av det som en gang var Advent Bay, nå en gjørmet slette, og denne blir igjen oversvømt av myransamlinger langs foten av åsene.

Bolter Camp ble nådd på under tre timer. Spits økte tempo på slutten og skyndte seg opp til den andre sleden. Hun så seg rundt og vrinsket, men det kom ikke noe svar, for Bergen var langt unna. Etter en kort stopp og et måltid med limesaftklumper og kjeks, ble den andre starten satt. Veien virket lengre, og Spits satt fastere enn noensinne i dypt snøslaps. Hun var for sliten til å komme seg løs. Stående til livet i det grønne og iskalde området, måtte vi grave henne ut med hendene. Den siste draingen opp til Cairn Camp overanstrengte nesten kreftene hennes, men da målet kom i sikte, gikk hun tappert frem, og ble belønnet ved ankomst etter beste evne. Utpakking og matlaging tok ytterligere to timer, og så endelig, rundt fem om morgenen, kunne vi snu oss og nyte den beroligende regnslamringen på telttaket, nesten den søteste musikken som får en til å falle i søvn.

KAP. VI OVER FJELLENE TIL VAN MIJENFJORDEN

På denne tiden hadde våre gjøremål ikke lenger noen sammenheng med klokkens visere. Døgnet rundt var det samme inntrykket av fullt dagslys. Temperaturen mellom midnatt og åtte om morgenen var kanskje lavere enn på andre tider, men uten merkbar demping av sollyset. Slik startet vi våre marsjer, stoppet, lagde mat og sov når det passet best, med en tendens til å forlenge dagene, målt mellom soveperioder. Friheten fra frykt for å bli overrasket av mørket er en stor lettelse. Det tilsvarende fraværet av stimuli til å skynde seg er et tap. Alt i alt oppveier ikke tapet gevinsten.

Vår plan for det som må kalles 25. juni, var å klatre opp et hvilket som helst fjell sør for leiren for å se etter en utsikt som skydekket ikke gjorde til et håpløst prospekt. For skydekket var litt høyere enn før og mye tynnere; solen brøt til og med igjennom av og til. Pedersen kom tilbake med Bergen fra Adventfjorden og dro igjen opp hoveddalen etter rein, hvorav to snart falt for riflen hans. Etter å ha lagt ut tingene våre til tørk, tok Garwood og jeg isøksene fra sin plass som teltstenger og lot teltet ligge flatt på bakken. Vi begav oss så oppover Foxdalen, som åpnet seg mot sør like bak leiren. Vi fulgte dens venstre bredd over snøfonner, myrer og steinete stier, ned i og over to dype, bratte kløfter hvis bekker, dekket av snøtunneler, drenerte isbrefylte forsenkninger i fjellmassivet i vest. Forbi den andre kløften svingte vi vestover opp en lett snøbakke, deretter en mer anstrengende skråning med steinur, som smalnet til en rygg. Her oppdaget Garwood fossiler i stort antall, og snart hadde vi samlet flere enn vi kunne bære. Så vi kastet dem ned på den rene snøbakken nedenfor, hvor de kunne finnes igjen under nedstigningen. Fremgangen gikk sakte; øynene var klistret til bakken, og den utviklende utsikten ble glemt. Etter hvert ble steinuren for bratt til å bestiges lenger, så vi svingte til side til den nærliggende snøryggen. Jeg har ikke andre steder sett steinursskråninger i så bratt vinkel som dem vi møtte på Spitsbergen. Årsaken er at de smuldrete steinartene der er knust så

fullstendig at det fine støvet holder fragmentene sammen, og ved å øke friksjonen mellom bitene, hindrer dem i å skli. Steinursskråninger med slik bratthet er svært arbeidskrevende og til og med vanskelige å bestige; overflaten er for bratt til å tråkke på og ikke myk nok til å gi etter for et stegjern. Når slike skråninger er mettet med vann, fester foten seg til dem som om den var limt fast. På snøryggen var det ingen fossiler, så utsikten fikk oppmerksomhet.

Været klarnet utvilsomt opp. Adventfjorden lå som et kart nedenfor, med solskinn på sin blanke overflate. Snøryggen gikk over i en smal kam av det mest råtne fjellet man kan tenke seg. I frykt for at det hele skulle gi etter, svingte vi over på høyre siden, hvor det falt hyppige snø- og steinras nedover. Det ble derfor nødvendig å vende tilbake til den ruinøse kammen, som sto på ryggen som en vegg med vertikale sider omtrent førti fot høy, så smal at den flere steder var gjennomhullet med store hull, og så råtten at enorme fjellmasser ga etter ved berøring, mens på ett punkt, over et hull, knaket og ristet hele massen mens vi forsiktig plukket oss frem. En time ble brukt på denne delen av klatringen.

Den siste klatringen var lett. Da vi nådde det vi nedenfra hadde trodd var toppen av en fjelltopp, ble vi overrasket over å finne ut at det bare var et nes mellom to kløfter, som stakk ut fra et bredt, bølgende område med snø, eller snarere is, med et snødekke over. Isbreen, flere kvadratkilometer stor, sender isbretunger ned mange korte daler og kløfter. Det var føttene til disse vi hadde krysset mellom Bolter- og Cairn-leirene. Etterpå foretok vi hele turen rundt massen, ved å krysse Fox Pass, gå ned Ploughbreen og returnere via Bolter Pass. Stående her på skrenten og seende over Adventdalen, var det lett å se hvordan platået bak en gang hadde dannet en del av en vidstrakt slette, som hadde blitt hevet og skåret ned i mange daler av bekker som spiste seg bakover inn i det. Vi var faktisk på det jeg har kalt det nedre platået, og så det fra siden. I forskjellige retninger kunne vi se restene av det øvre platået stående på det i form av avrundede snødekte åser, som Mount Lindström og Mount Nordenskiöld.

SONIKA STUCK IN MUD AND SNOW.

Da vi ankom på nesets ytterste punkt, ble vi møtt av litt snøspurvjakt på en så munter måte at vi kalte stedet Bunting Bluff (2480 fot) etter ham. Utsikten i alle retninger var nå strålende klar. Adventpynten lå som en nål over fjordmunningen. En slupp utenfor var en liten prikk på det blanke vannet. Det store fjellområdet bak Kapp Boheman, som strekker seg fra Nordfjorden til Keerwyck, var synlig i glitrende detalj fra side til side, med sine tre store isbreer som strømmet ned mellom smale fjellkjeder. Ved foten av en ligger store morenebakker, synlige fra lang avstand. Solskinnet var varmt. Det var ingen vind. Å leve var en glede. Måltidet vårt besto av en nødtablett, en kjeks og

en limejuice-klump. Ved å ofre tobakk, takket vi for at vi ikke, som et alpint selskap, var belemret med bæring av flasker med rødvin og omfangsrik mat. Men hvor godt ville ikke en flaske vin vært, båret av noen andre! Platået ble nå tydelig. Det bøyde seg bort til høyre og venstre, synkende ned mot Fox- og Bolter-dalene, og til slutt smalnet det til en ren rygg, der det i den fjerne enden, omtrent to mil unna, lå en bred snøtopp som stengte for utsikten vi mest ønsket å se. Tiltrekningen var for sterk. Med felles samtykke satte vi kursen mot toppen. Ingen nevnte tauet, for hvem ville forvente skjulte bresprekker i et så jevnt område. Faktisk var stedet en labyrint av sprekker, men snøen var så hard at vi tråkket gjennom den bare noen få ganger. Slitende, slitende, slitende krysset vi til slutt det brede hvite området til foten av den enkle snøryggen, der en brun flekk dukket opp.

Vi skyndte oss for å se hvilken vegetasjon den kunne bære, men den var helt bar, og steinene der var forvitret til gjørme. På overflaten lå mange vannslepne småstein, skylt ut fra materialet de hadde vært innkapslet i. Den eneste levende beboeren på haugen var et bittelite loppelignende insekt, fanget av Garwood. Han lukket det inn under urglasset sitt, og det tok straks en tur rundt på sekundviseren, men før vi nådde leiren igjen, var det i ørsmå fragmenter. Snøryggen strakte seg oppover foran oss, feilfritt hvit i et nyfalt kappe, og med sin skrådde linje som delte utsikten i sølv og asurblått, men himmelens blåfarge var svak og delikat, helt annerledes enn den sterke, mørke tonen man ser fra store høyder. Bak oss bredte det vidunderlige snøfeltet seg ut, så grasiøst bølgende, og med midnattssolen som skinte klart over det. På snøens overflate lå en strålende regnbue, forårsaket av iskrystallene som vi hadde lagt merke til var spesielt mange og klare mens vi gikk. Dette fenomenet var nytt for oss begge, og jeg har heller aldri sett det beskrevet. Det kan bare ses når solen står lavt og skinner på névé dekket med et lag av ørsmå snøkrystaller. Oppstigningen av ryggen var heldigvis enkel, for vi hadde kommet uten økser eller tau, da vi ikke hadde planer om å klatre. Det var en stor snøskavl å unngå. Vi fulgte i de ferske sporene etter en rev, som ga navnet sitt til toppen (3180 fot).

Utsikten som åpenbarte seg for oss på toppen var en åpenbaring. Alle slike utsikter er åpenbaringer; det er kvaliteten på deres sjarm. Vi var på vannskillet mellom Adventfjorden og Bellsund. Ploughbreen lå ved våre føtter og forente seg med Dreary Valley (Tverrdalen), som ledet sørover til den større dalen til Shallow River og Low Sound. Et hav av skyer fylte disse forsenkningene og strakte seg tretti engelske miles eller mer, en fjern fjellkjede, gyllen i det lave, lyse sollyset og den klare, milde luften.

Mot øst var utsikten begrenset av en rekke avrundede og uinteressante snødekte kupler. Nordvest lå de praktfulle fjellene og store isbreene i Nordfjorden som reiste seg over skydekket som dekket Isfjorden og Adventfjorden. En stor blå skygge stupte fra våre føtter og lå på tåken. Ved kanten av den var en liten regnbue som dannet en glorie rundt skyggen av hodet til hver av oss. Mot solen skinte skyene som solen selv; mot øst og vest virket de mykere og var mindre strålende; mot sør var de mørke og grå. Lufttemperaturen var flere grader under frysepunktet, men solen var så varm at den fikk snøskred til å løsne fra nordveggen av fjellet.

Studier av utsikten rundt oss, og av den fra Bunting Bluff (Breinosa), gjorde det mulig for oss å innse at planene vi startet med fra London måtte endre seg, for landskapets natur var fullstendig forskjellig fra hva observatører langs kysten hadde forestilt seg. Vi hadde planlagt å krysse Spitsbergen fra øst til vest langs to eller til og med tre linjer. Vi så nå at lite informasjon av verdi ville være oppnåelig med den metoden. Hele regionen innenfor synsvidde var et intrikat fjellandskap oppdelt av en labyrint av daler og uten større flate områder. Å bare trekke en eller to linjer over det ville være en ineffektiv undersøkelsesmetode. En nærmere undersøkelse av et visst prøveområde var nødvendig, og dette kunne bare oppnås ved å foreta en rekke ekspedisjoner til høyre og venstre, og ved å stige opp til et antall utsiktspunkter – en prosess som innebar mye tidsbruk og et saktere tempo.

Med lett sinn og et rikt utbytte av observasjoner, begav vi oss på hjemveien. Regnbuen på snøfeltet lå nå foran oss. Noen ganger brakte bøyningen av snøfonnen dens toppunkt innenfor noen få fot fra føttene våre, slik at de spesielle iskrystallene som ga hver fargetone kunne identifiseres. Det var som om vi var i nærvær av en stor gudinne fra gammel tid, hvis hode var den strålende solen, og hennes halskjede av utallige rubiner, smaragder og safirer. Hennes kappe av snøhvit samitt var sydd overalt

med diamanter, og hennes slør var den lette tåken som lå langs dalen.

Klokken tre om natten (26. juni) var vi tilbake på Bunting Bluff, og skydekket lå like under oss. En knott surret rundt og fant sitt siste hvilested i et reagensrør. Solen var så varm at vi lå på steinene og døste i den milde varmen, men sulten fremkalte en retur til leiren. Uvillige til å gå ned den snøråtne ryggen, dreide vi vestover inn i tåken, ned en snørygg der den bredte seg ut til karakterløse skråninger. Hvit snø og hvit tåke var det eneste synlige. De smeltet sammen uten noen skillelinje. Da snøen i skråningen ble råtten og bratt, dreide vi til venstre og mistet all kjennskap til vår posisjon, bortsett fra at leiren lå et sted i nord. Kompasset ledet ned en lett stigning, og snart befant vi oss på en isbre som rant ned en bratt kløft – den andre vi krysset på veien opp. Her var det endelig vann. Lange og dype sluk av det svelget jeg. Så ned igjen, med her og der en kort skli, og så ut på de lette skråningene der de gamle sporene ble gjenforent. Leiren ble nådd klokken fem om morgenen. Middag fulgte, og tok som vanlig fryktelig lang tid å tilberede i våre trange kår. Klokken åtte om morgenen døste vi av, og skydekket lå over hodene våre, like tett som før.

Det var etter klokken to om ettermiddagen da vi sto opp. Dagen skulle for meg bli en travel dag i leiren. Kartmaterialet måtte umiddelbart bearbeides, det var dagbøker som skulle skrives, og et brev til våre kamerater på Adventodden, med en endelig liste over ting som trengtes for innlandsreisen og en definitiv plan utarbeidet. Pedersen dro av sted med ponni og slede for å hente kadavrene av reinen hans. Garwood hadde et viktig geologisk problem å løse i skråningene av Bunting Bluff. Jeg ble alene i den kjølige leiren, blåste på fingrene og skrev vekselvis, med bare den bølgende myra foran meg som skrånet opp mot snøflekker og et lavt skydekke. Snøen smeltet med stor hastighet i lavlandet. Når den snøen er borte, begynner myrene å tørke, og snømyrene uansett, som er de verste, forsvinner fullstendig. Dermed forbedres forholdene for innlandsreise, som måneden juni sannsynligvis er for tidlig. Dette var i alle fall Pedersens mening, da han kom tilbake med reinen sin, og fortalte hvordan han hadde falt i en elv fra en snøskvalv, og var gjennomvåt fra brystet og ned.

Mange mulige planer ble diskutert mellom Garwood og meg. Det var sikkert at Low Sound ikke kunne nås med ponniene. Dessuten måtte de ned å ta med sledene for å få dem reparert. Hvis to dagers slitasje hadde tynnet skiene så mye, ville to dager til gjøre dem ferdige. Derfor måtte de sendes tilbake for å få tykke planker festet under dem. Dette ville ta tre eller fire dager, som Garwood og jeg kunne bruke på en ryggsekkekspedisjon, noe som er fullt gjennomførbart når det ikke er fare for å bli overrasket av mørket, og man kan sove på det første tørre stedet når solen skinner.

Etter lange overveielser ble en plan utarbeidet og et brev skrevet til Gregory som inneholdt den, og detaljerte de nødvendige forsyningene. Vi hadde oppdaget at det var raskere, og krevde mindre energi, å steke rein i smør enn å tilberede noen av våre matrasjoner. Med rikelig med energi og smør kunne man derfor leve godt, og balansen i våre lagre krevde tilsvarende justering.

Mens jeg arbeidet hele dagen med disse sakene, fikk jeg mye avledning fra en lillasnipe-høne hvis rede bare var noen få meter unna. Det var vanskelig å finne på grunn av dens nakne enkelhet. Hun hadde benyttet seg av en sprekk i mosen og hadde akkurat sluppet sine fire egg med spissen ned i hullet; det var verken pakking eller utsmykning. Når noen nærmet seg plassen hennes, løp hun bort, nesten som en rotte, for så å flagre svakt av gårde som om hun var vingebroken. Etter å ha lokket inntrengeren bort, forsvant hun med en leende latter. To joer hadde tydeligvis ærend nær leiren, for de fløy sakte rundt den, ofte stupende innenfor et par meter fra hodet mitt. Jeg fikk også besøkt av tre gråmåker og en rype, så med ponniene å passe på var jeg alt annet enn ensom.

Rundt klokken ti om kvelden kom Garwood til syne som et lite punkt som steg ned fra skyene ned en fjern snøskråning. Jeg satte umiddelbart i gang med å lage et monumentalt måltid med te, suppe og grillet reinsdyr, med kjeks og syltetøy til dessert. Alt var klart da han kom til leiren, bulkete og tynget ned av fossiler fra sengene vi krysset dagen før. Han hadde en interessant historie å fortelle mens vi satt til middag i døren til det lille teltet.

På ettermiddagen den 27. dro Pedersen med ponniene og reinsdyrkadavrene til Advent Point. Garwood og jeg tok også på oss ryggsekkene og satte av gårde i motsatt retning. Vi bar en oljehyre, skift av strømper, en ekstra innpakning hver, en liten boks med nødmat, trettifire kjeks, noen

limejuice-knoller, fire unser syltetøy, to sjokoladestenger, et tau, fyrstikker, tobakk, piper, snøbriller, prismatisk kompass, aneroid, termometer og kamera. Vi tok isøksene våre fra teltet og etterlot det som en amorf masse på bakken, og gikk opp Fox Valley og fulgte først våre gamle spor. En kvart miles var ikke passert før et reinsdyr ble innhentet, en edel kar med et storslått gevir, ikke i bast. Han kunne ha blitt forfulgt lett, og som det var, kom vi nesten innenfor rekkevidde av ham. Fortsatte langs vestbredden, nådde vi foten av breen ved dalens ende på omtrent en time med myrvandring.

Denne, Fox-breen, næres av en betydelig sirkel av firn, som strekker seg tilbake mot vest så langt som til eggen vi besteg Fox Peak via. Den deler seg i to grener, og det er et skar ved fronten av hver, den ene ved siden av Fox Peak, den andre og lavere mer mot øst, og synlig fra Cairn Camp ved dalens tilsynelatende ende. Vi valgte det høyere skaret som mer direkte, og kalte det Fox Pass. Ruten førte opp det som syntes å være firn, men ekte breis dukket snart opp. Vi hadde ennå ikke lært at det ikke finnes ekte firn i Spitsbergen. En rekke bresprekker dekket av snø ga litt problemer. Vi unngikk de fleste av dem ved å holde oss oppover fjellsiden mellom de to skarene. Det var en bratt skråning, men all den nye snøen hadde falt i skred fra den nedre delen, og etterlot en brun kant over, som så ut som en bresprekk. Den virkelige bresprekken var imidlertid enda høyere oppe. Ved å holde oss rundt skråningen nådde vi vårt kalde og vindfulle skar (2550 fot) omtrent kvart på åtte om kvelden. Fox Peak mot vest var dekket av skyer; haugen mot øst virket som en ren haug med fint rusk som vinden blåste på snøen, derav dannet støvpyramider, som i sin tur ble snødd over. Dermed ble et særegent område med hauglagt og skitten snø produsert, maken til det vi fant andre steder. Utsikten fremover var ekstremt mager. Det var en isbre (Plough Glacier), som beveget seg nedover i en VVS-retning, og det var snøfjell bortenfor, vagt skjelnet gjennom skiftende skyer. Snø falt over oss, og den lave tåken tyknet; det var ingen fristelse til å stanse. Vi gikk først sørover, nådde isbreens dal og fulgte den nedover, gjennom et rent hvitt kaos. Vage steiner dukket tidvis svakt frem. Nå og da kunne en merkelig formet steinsplint sees gjennom et skyhull, stående frem på en rygg. En uendelig melankoli hersket. Fantasiskapte lyder nådde av og til øret – som av en hund som bjeffet, en ku som rautet og lignende – men i virkeligheten var det bare fallende steiner og sukkende vinder som rørte luften. Snart var vi under den tykkeste tåken og så lenger ut. Øyet spilte puss, for eksempel ved å forestille seg menn som bar lass i tilfeldige steinklumper, mens den snøomkransede kanten av en gammel morene, høyt oppe på den motsatte åssiden, tok seg ut som en fjellkanal til å føre vann til alpine enger.

Jo lenger ned vi kom, desto dårligere ble snøen. Vi dreide til høyre bort fra isbreen, men tjente intet på de snødekte skråningene. Vi sank til knærne – stundom til midjen. Jeg prøvde å krype forsiktig på alle fire, en smertefull måte å komme seg frem på. Vi kom til en overflate som akkurat bar vår vekt, ikke ved å tråkke, men ved å krype langs den, hver fot beveget seg bare centimeter frem av gangen. På en meter eller to kunne det ligge steiner; så fulgte igjen den dårlige snøen, løsere enn noensinne. Til slutt nådde vi en myrlendt skråning med to svært tamme reinsdyr; det virket som en salig motorvei, og førte ned til en flat, steinete myr, rett under isklippen der breen endte. Garwood fant meget av interesse i snittet som ble vist av denne brefronten. Den beveget seg fremover med viss hastighet, ikke ved å pløye opp vegetasjonen foran seg, men ved å gli over den. Det samme var tilfelle med andre bretunger vi så denne dag. Alle skjøv seg frem på samme måte. Garwood klatret helt opp til isstupet i sin iver, og risikerte livet i vitenskapens tjeneste. Jeg var glad da han kom tilbake, og vi kunne spise vår nødproviant på trygg avstand.

Hele området mellom dette punkt og stedet der Plough Glaciers bekk møter elven fra Bolter Pass, var dekket av reinsdyrspor. Vi så to til på nært hold. De ble knapt forstyrret av vår tilstedeværelse og kom innenfor rekkevidde for å betrakte oss. Resten av marsjen drev vi dem som geiter foran oss nedover dalen. Etter observasjoner ved sammenløpet, og etter å ha vasset bekken fra Bolterpasset, kom vi til et underlig område, like under den store utbulende brefronten til en breelv som kom ned fra vest, ut av en stor botn skåret tilbake i det vestlige platå.

Før jeg beskriver fenomenet vi her møtte for første gang, må jeg bemerke at isbreene på Spitsbergen skiller seg fra alpine breer i sin viskositet. Alpine breer synes som flytende masser når de sees fra gunstige punkter, mens Spitsbergens breer har et langt mer seigt utseende. De buler ut og sprer seg ved fronten, som om de var av honning. De flyter også ned over meget slake skråninger,

og overflatene er alltid slående flate. Er de krummet fra side til side, er bøyen så svak at den neppe kan merkes. Deres strømningshastighet kan dessuten være langt større enn hos alpine breer.

Denne breen var uvanlig bratt, og endte derfor i en front av uvanlig høyde, som bulet truende frem. Ved foten lå et merkelig islagt område, ulikt vi før hadde sett under en brefront i andre deler av verden. Det var det vi kalte, og som allerede er teknisk kjent som, en isfot. En isfot dannes ved at brestrømmen siver ned i vintersnøen under fronten. Denne snøen blir gjennomvåt og fryser til en fast masse. Ofte dannes mer is på denne måten i løpet av året enn det som smelter. Senere på sesongen støtte vi ofte på amorfe ismasser, som viste seg å være rester av vårens isfot.

TORRENT IN AN ICE-FOOT.

Når isfoten er dannet, strømmer brestrømmen over den ved tidlig smelting og skjærer kanaler inn i den, som nye snøfall igjen blokkerer, slik at de stadig endres. Dermed dannes dammer som til tider fryser helt til, ofte i grovprismatisk form, der isstavene står tett sammen og åpner seg etter hvert som sommeren skrider frem og sidene smelter bort. Først sees restene som kupler av klar blåis. Senere, når sidene og mellomrommene smelter, står stavene som et krystallskjær. Der en bre danner endemorene, blandes isfoten med hauger av stein og jord, og et kaotisk virvar av is, snø, vann og gjørme oppstår. Noen ganger begraves isfoten og bevares mot sommervarmen; da dannes det som treffende kalles *fossilis*, hvis alder kan være meget stor. Slik møtte vi i Sassen-, Esker- og Fulmar-dalene.

Her var ingen slik komplikasjon. Først trodde vi at isfoten var en rest av breen fra et tidligere stadium, som den nå strømmet over med fornyet kraft; men formasjonens sanne natur ble snart tydelig. Den største isfoten vi så, lå under Rabotbreen i Sassendalen, mens under Elfenbensbreen mot Agardhbukta var det ingen, for der fantes knapt noen elv til å danne en. En isfot er nemlig ikke en funksjon av breen, men av vannstrømmen.

Et så nytt fenomen interesserte oss sterkt. Vi vandret hver vår vei for å undersøke. Men det var et ubehagelig sted på denne tid av året: vannfylte snømyrer og skjulte bekker lå overalt med bedragersk hvit overflate, og det var umulig å finne en rimelig tørr rute. Garwood kom seg dog over på den andre siden nokså tørr. Jeg var mindre heldig, selv om jeg alltid prøvde fotfeste med øksen. Vanligvis sank den til knærne i slapset, som for våthet ikke var tørrere enn rent vann.

Til slutt kom jeg til det som åpenbart var en stor snømyr eller slapsdam. Jeg krøp til kanten og undersøkte forsiktig dybden, i den tro at bunnen lå et par fot nede. Men øksen gikk dypere og dypere, til over hodet. Jeg kunne ikke trekke den ut. Et glimt av erkjennelse sa meg at jeg måtte følge den. For å unngå å styrte ned i slapset, hvor det kunne vært vanskelig å komme seg opp igjen – en vanærende måte å drukne på – hoppet jeg kontrollert, fikk en hånd på bredden og unngikk å bli

senket over halsen, selv om bunnen var utenfor rekkevidde. Å klatre ut igjen var et øyeblikks arbeid. Var jeg mindre våt før, ble jeg desto våtere nå; men hendelsen forbigikk med lite kommentar. Et kort solskinn som fulgte, virket desto mer salig i kontrast.

Vi passerte morener og tørrere partier av isfoten, og slet oss langs kanten av myrskråningen som i alle disse dalene ligger mellom fjellets fot og elvens kløft. Fremkommeligheten, som alltid var dårlig, ble verre for hver sideelv som måtte krysses; hver rant i sin egen kløft, fylt med snømyr som møysommelig måtte vades. Rundt klokken ett om natten (den 28.) stanset vi for å vri ut klær og tømme vann av støvlene. Garwood prøvde uten hell å sove. Vi var begge utslitte, ikke av lengden, men av veiens slitsomhet.

Dreary Valley (Tverrdalen) var meget tam, med sine lange, brune, monotone skråninger, stripete med snøfylte kløfter, som førte østover til synkende åser, og vestover til platåets kant. En vedvarende dysterhet av skyer og fukt hang over stedet. Kalde vindkast frøs marg og ben. Så begynte regnet å falle, hver dråpe kald som en istapp. Jeg tok på meg de våte strømpene og støvlene, viklet pattene om dem, og vi fortsatte over noe bedre terreng med gress og rikelig føde for ponniene – om vi bare kunne få dem over fjellene. Til slutt nådde vi munningen av Dreary Valley og fant en gresskledd fordypning med en klar liten bekk. Det var det mest beskyttede stedet vi hadde sett på Spitsbergen, og en liten flekk med tørr grunn – den første siden Advent Bay. Her besluttet vi å hvile. Vi var fullstendig utslitte etter marsjen, på grunn av snømengden og føreforholdene. Hvis, som vi ble informert, sesongen i år var sen, kunne vi takke denne sene våren for de verste av våre problemer. I august kunne passet utvilsomt vært krysset og dalen forsert uten problemer og på svært kort tid.

Vår leirplass, selv om den var relativt skjermet, var egentlig ikke et ideelt sted. Det var en skrånende renne, omtrent tjue fot dyp og førti fot bred, med snøvegger på hver side. Fjellene beskyttet oss i ryggen, men foran oss var det bare en lav rygg, hvor vi kunne se det fremtredende, isolerte fjellet som hadde tiltrukket oss som et lovende utsiktspunkt da vi først så det fra nærheten av Bunting Bluff. Som forberedelse til hvilen byttet vi de våte sokkene med tørre fra sekkene, tok på oss ekstra plagg, bandt ørelappene på samojedluene våre over ørene og rundt halsen, og la oss så på bakken, rygg mot rygg, med en oljehyrejakke rundt beina. Føttene våre plasserte vi i en slags lomme den hadde øverst, og skjørtene stakk vi under oss som underlag. Torv som vi grov opp fra bakken med isøkser, fungerte som puter. Vann rislet forbi oss innenfor en armlengdes avstand. Vi inntok vårt sparsomme måltid bestående av nødproviant, kjeks, syltetøy og limejuice-pastiller, og gledet oss over den uventede komforten.

Det varte ikke lenge. Kalde vindkast fant oss snart; det gjorde også to elfenbensmåker, som sirklet tett over hodene våre før de slo seg ned på snøleiene noen få meter unna og diskuterte oss lenge og detaljert. De konkluderte med at vi ennå ikke var klare til å spises, og forlot oss. Sjelden har vedvarende forsøk på å lokke til seg søvnen blitt mindre nådig belønnet av den lunefulle gudinnen. Vi døste av og til, men sov aldri ordentlig. Så begynte det å regne kraftig. Vi tålte det uten et knyst; ting hadde gått for langt til at vi kunne klage, ord strakk ikke til. Men dette vil jeg si: Når knoklene verker, stillingen er så trang at du ikke kan røre deg, og den iskalde bakken suger til seg den lille varmen du har igjen i kroppen, er det å bli dynket i ansiktet med iskaldt regn en merkbar forverring av ubehaget.

Etter fire eller fem timers såkalt hvile ble vi enige om at det var på tide å røre på seg. Vi skalv så voldsomt at vi fryktet det kunne forstyrre de porøse fjellene i nabolaget. Det var ikke snakk om å spise noe. Sekkene ble pakket, og jeg la i vei. Ti minutter senere sto jeg ved enden av dalen og ropte vilt til Garwood. Målet med reisen vår var nådd, for utsikten som åpenbarte seg for meg, viste alt vi hadde kommet for å se. Da han sluttet seg til meg, kunne vi glemme ubehaget vårt sammen i gleden over oppdagelsen.

Foran oss lå en bred, flat dal, kjent for jegere som Stordal, men opprinnelig navngitt av nederlenderne som Ondiepedalen, eller Den grunne elvens dal (Reindalen). Den var mye bredere og like flat som Adventdalen, og strakte seg sørvestover i flere mil mot Low Sound. Mot nordøst steg den slakt over en lengre avstand før den svinget i en lang, bred kurve mot øst. Nede ved Low Sound kunne vi se de lilla klippene på Middle Hook som skiller Low Sound fra Van Keulens Bay, og enda

lenger unna toppene på neset mellom Schoonhoven og havet. Sundewall-fjellene raget skyfrie over sletten. Rett overfor oss munnet tre daler, hver med sin isbre, nesten samtidig ut i Ondiepedalen. Lenger oppe, strømmende ut fra øst, lå den brede, kuppelformede fronten av en større isbre som drenerte et høyt, snørikt område av betydelig utstrekning. Med ponnier og sleder kunne vi nå ha rykket rett opp den store dalen i mange mil, og kanskje kommet innenfor rekkevidde av østkysten. Straks slo tanken oss begge: Bolterpasset, som vi ennå ikke hadde utforsket, kunne kanskje være farbart for dyrene, og hvis det var det, måtte vi bringe dem over med en gang. Det var ingenting å vinne på å vandre rundt på sletten. Vår oppgave var å returnere umiddelbart.

Før vi dro, tok vi en siste, grundig titt. Utsikten var dyrebar av mange grunner, men for oss var den tredobbelt verdifull på grunn av prisen vi hadde betalt. Ingen solstråler belyste den, ingen frisk grønnfarge muntret den opp, ingen blå himmel hvelvet seg over den. Den brune sletten nedenfor, nettopp kommet frem fra vintersnøen og ennå ikke kledd i sin sommerblomstring, bredte seg ut, imponerende og vidstrakt. Min erfaring er at alle vide utsikter over nytt land som plutselig åpenbarer seg, ved første øyekast gir det samme overdrevne inntrykket av utstrekning. Det er først og fremst omfanget man legger merke til. Den relativt beskjedne høyden på de snødekte fjellene, for en som er vant til å assosiere isbreer med høye tinder, bidro i vårt tilfelle til denne effekten av vidde. Kald så snøen ut, enorm var isbreens munning foran oss, mystisk var den langsomme svingen i den store dalen, med sin forførende hemmelighet i de skjulte regionene bakenfor. Kunne vi bare klatre Stortind på en fin dag, ville alt dette bli avslørt. Vi noterte det som et mål mer verdt å oppnå enn noensinne. Garwood tok en serie fotografier, jeg tok kompassretninger; deretter vendte vi ryggen til landskapet og satte kursen hjemover.

Én ting var vi enige om: vi ville ikke følge våre gamle spor. Jeg gikk ned til kanten av elven og fant solid is som hang over fossen, sterk nok til å bære. Langs denne var fremkommeligheten god. Garwood klatret høyt opp i fjellsiden til nivå med den gamle morenen, hvor han også kom seg greit frem. Resultatet ble en avstand mellom oss som var for stor til å være tilrådelig i et så avsidesliggende område, så jeg klatret etter hvert opp til ham, og vi fortsatte reisen sammen. Det er unødvendig å gjengi detaljene fra ferden. Vi hadde en mindre snømyr å vasse gjennom, men mer slitsomt arbeid av andre slag. Vi traff de store ende morenene til isbreen vi passerte dagen før for høyt oppe, og måtte klatre over og ned igjen. Deretter måtte vi ned rett under bremunningen, klatre opp den store morenen på den andre siden, og igjen ned til en slapsete snøslette, hvor alle de verste trekkene fra forrige dags kamp gjentok seg. Det var mye kartleggingsarbeid å gjøre og mange observasjoner å ta. Vi var utmattede, og ryggene verket under børen. Føttene, som hadde vært gjennomvåte i timevis, ble ømme. Tempoet ble saktere og saktere. Rundt klokken to nådde vi Bolterpasset (1340 fot) og så, langt borte mot nord, stedet hvor Bolter Camp lå. Vi ble motvillig tvunget til å innrømme at ponnier ikke kunne føres over denne ruten før sent på sesongen, om i det hele tatt. Kanskje vil det aldri være praktisk mulig for dem. Vi var for trette til å være særlig skuffet. Faktisk var vissheten om at denne veien ikke måtte tilbakelegges igjen med det første, en ren glede.

Nedstigningen førte oss gjennom snø til midjen og ned til et stort, åpent område som snart viste seg å være en sjø av snøslaps – helt ufremkommelig. Den ble omgått med store vanskeligheter ovenfor utløpet, ved å vasse gjennom elver av en navnløs blanding som verken var fast eller flytende, verken is, vann eller snø. Den hadde imidlertid den egenskapen at den var like våt som vann, like kald som is, og samtidig som den ikke ga noe fotfeste, utgjorde den en seig og tung hindring for foten i bevegelse. Nedenfor snøsjøen var det en annen, mindre en, begge midt i en hvit ødemark, og under den igjen lå bunnen av Bolterdalen. To isbreer munnet ut i den på en felles isfot. Den fra vest fører opp til platået, og langs den kunne man finne en vei til Coles Bay-dalen. Den andre, som Garwood kalte Rieper Glacier (for geologiske referanser), drenerer den nordvestlige delen av Fox Plateau. Dens store munning hadde en normal form for disse traktene, avrundet både vertikalt og horisontalt, og så ut til å være i fremrykk. Foran den lå nylig avsatte lag av moreneleire som umiddelbart fanget vår begges oppmerksomhet.

De interessante fenomenene ved Rieper Glaciers munning, kombinert med en underbevisst følelse av den fryktelige naturen til resten av turen, bidro til å holde oss opptatt lenge. Da vi satte avsted, var vi fast bestemt på å komme tilbake til teltet så snart som mulig. Hardnakket pløyde vi oss

nedover høyre bredd av Bolterdalen, deretter rundt enden av den over en myrlendt skulder til vi fant sledesporene fra vår tidligere vei. Et par fjellryper like i nærheten var så fullt klar over vår svake tilstand at de lot oss komme innenfor tre meter. En av dem ville vært en velkommen middagsrett; jeg kastet steiner på den, men så kraftløst at den bare hoppet til siden og lot meg fortsette å kaste til jeg var klar til å falle. Det var langt mindre snø enn da vi var her før, men like mange myrer og enda mer vann å vasse gjennom. Vi brydde oss lite om væten. Ikke et ord ble sagt, vi bare trasket videre, forbi foten av den ene ravinen etter den andre, og lurte på når den siste ville komme. To ryper til behandlet meg som de andre hadde gjort. Jeg slo noen fjær av den ene med isøksen, men klarte ikke å fange den. I dette landet kunne en middelmådig bueskytter hatt god jaktlykke. Fugler og reinsdyr er akkurat tamme nok til at man kunne snike seg innpå dem med en viss sjanse for å lykkes.

Klokken åtte var den siste skråningen besteget, og det grønne teltet lå som vi hadde etterlatt det. Ingenting var forandret, bortsett fra vinden. En fatal forandring! Den medførte at teltet måtte slås opp på nytt, for det ville blåse vekk med mindre døren vendte i le for vinden. Teltpluggene, som satt så solid, måtte dras opp, hver eneste bagasjegjenstand måtte tas frem, og alt måtte flyttes og omorganiseres. Det var en halv times arbeid, utført av oss begge i en like fullstendig som meningsfylt taushet. Matlagingsutstyret og provianten ble samlet foran døren. Endelig kunne vi ta av oss de våte klærne, krype ned i de varme reinsdyrskinnsposene og ta fatt på kveldsmaten. Å, de varme rasjonene! Å, den fyldige kakaoen, den søte, kondenserte melken, og kjeks dekket av smør og brunt sukker! Lenge vil minnet om dere forbli hos to takknemlige og utsultede myrvandrere. Tidspunktet for når vi la oss til å sove og når vi sto opp neste dag, ble ikke notert.

KAP. VII ADVENTDALEN TIL SASSENDALEN

Det er kanskje unødvendig å si at dagen etter den strevsomme ekspedisjonen, som jeg skrev om i forrige kapittel, var en dag for hvile og skriving, for det var mye å skrive ned og planlegge. Time etter time hylte vinden og teltet buldret og bråkte, men det var ingen lav tåke, så mens vi satt på teltgulvet, kunne vi alltid se fjorden, der var stålgrå hvor isen dekket den mens skråningene og myrene som omrammet den, nå nesten snøfrie, viste en rikdom av mørke toner som ikke lett kunne overgås. Synet av Adventpynten minnet oss på hvor kort avstanden innover landet vi så langt hadde dekket. Hvis den harde arbeidskraften strevsomme arbeidet vi hadde lagt ned bare hadde ført oss så langt, hvor vanskelig ville det ikke være å krysse øya selv på det smaleste stedet!

Om kvelden kom et kraftig regnvær, til Garwoods forbløffelse og avsky, som hadde trukket seg tilbake til sin sovepose mens noen av hans ting var ute for å luftes. Enten de eller han måtte bli gjennomvåte – en miserabel alternativ. Hvordan regnet hamret mot teltet, drevet av vinden! Hvem, lurer jeg på, fortalte oss at det sjelden regner om sommeren på Spitsbergen, og da bare lett og med lite vind? Kanskje den samme personen som sa at det ikke var noen elver på øya! Etter hvert som timene gikk, ble stormen verre, men den viste hvor godt vårt lille telt var, som verken bøyde seg for

stormen eller slapp regnet gjennom. For teltes ære la jeg merke til at det var produsert av Military Equipment Stores.

Midt i vår første søvn den natten ble vi vekket til bevissthet av en stemme utenfor, og da vi kikket ut, så vi Gregory stå alene midt i en verden gjennomvåt av fuktighet. Vann rant av ham i kaskader fra alle kanter. Han sa at de andre var like i nærheten. Trevor-Battye og Pedersen dukket snart opp med ponniene og de lett-lastede sledene, etter å ha kommet rett gjennom fra Advent Point, midt i og under stormens raseri. Trevor-Battye hadde kommet for å gjøre et besøk og diskutere planer. Han tok lett på sine ubehag og ba bare om litt mat før han satte ut på returen, for han var for våt til å bli uten sengetøy eller skifte. Han satt i teltdøren, spiste tålmodig sin rasjon, og ble enig om å komme tilbake med båt til Sassen Bay om fire dager og møte oss der, hvis været og isen tillot det. Faktisk tillot verken været eller isen det. Det som faktisk skjedde var som følger. Den stormen som da blåste, førte den tunge østkystisen opp vestkysten av Spitsbergen. Neste dag skiftet den uberegnelige vinden og blåste denne isen inn i Isfjorden, og tetnet inn munningen av Advent og Sassen Bays. Dag etter dag fortsatte prosesjonen av isflak, og ingen båt kunne komme seg fram mot vinden eller finne en vei gjennom den pakkede isen til Sassen Bay, selv om flere forsøk ble gjort. Til slutt, den 6., klarte de å dra – Trevor-Battye, H. E. Conway og en sjømann. En dags arbeid førte dem gjennom store flytende isblokker til munningen av De Geer Valley, hvor de møtte svenskene, som nylig hadde skutt en isbjørn på et isflak, og hadde fanget tre unge rever på Goose Island. De satte snart ut igjen og rodde videre, vrikket seg med stor vanskelighet og noen fare gjennom isen, og så, klokken ti om morgenen den 7. juli, nådde de Starvation Bluff, og der møtte de vår mann Pedersen og etablerte kontakt med oss.

Men for å vende tilbake til øyeblikkets anliggender. Trevor-Battye og Gregory hadde tatt med seg de to sledene, men det hadde bare vært tid til å reparere en av dem. Den andre var i en skrøpelig tilstand. Jeg ville gjerne ha ventet to dager til for at arbeidet skulle blitt gjort ordentlig, men Trevor-Battye mente at hast var essensielt for våre behov, og handlet deretter med de beste intensjoner. Resultatet var uheldig, men ingen var å klandre. Vi måtte fortsette med de maskinene som var tilgjengelige, og de to nye sledene måtte komme rundt med båt for å møte oss ved Sassen Bay. Trevor-Battye sa snart farvel og forsvant ut i regnet. Vi pakket Gregory inn i en sekk mellom oss, og Pedersen satte opp det andre teltet like i nærheten.

Nyhetene fra Advent Bay var interessante. Mr. Arnold Pikes yacht hadde kommet inn fra nord, med budskap om at havet var uvanlig åpent. Isen hadde forsvunnet til en høy breddegrad; havet var åpent helt til Seven Islands og kanskje enda lenger øst. En flokk hvithvaler hadde besøkt Advent Point, og Studley skjøt fire av dem og følte seg bedre. Svensens hvalrossbåt kom også inn og tok med seg Studley og Trevor-Battye på en tur over til Kapp Boheman. Den dagen vi klatret Fox Peak, besteg Gregory klippen over Advent Point og hadde en fantastisk utsikt.

Da vi kom ut, hadde regnet opphørt, og skylaget hadde tatt sin vanlige utstrekning og høyde. Jeg pakket en slede og satte avsted med planetablet, de andre fulgte en time senere. Pedersen kjørte den ene sleden og Garwood den andre. Vårt følge, slik det var sammensatt, var ideelt. Gregory var helt frisk igjen og ga oss nytte av sin ubegrensede energi, sine skarpe observasjoner og sin brede erfaring. Garwood sto ikke tilbake for ham i noen av de egenskapene en reisende kan besitte. Fra nå av, med en selvoppofrelse jeg aldri vil glemme, tok han på seg det fryktelige arbeidet med å kjøre en av sledene, slik at jeg alltid kunne være fri til å gå foran, til siden eller å bli hengende etter for kartleggingsformål. Det var også Garwood som laget maten for oss, og tusen og en andre detaljer i leirarbeidet som ville blitt mindre effektivt utført av noen andre. Pedersen var til liten nytte i leiren, men da vi senere byttet ham ut med den andre mannen, ble vi enda dårligere betjent.

Da vi gikk ned fra leiren til sletten, måtte vi straks vasse gjennom de mange bekker fra Fox Valley. Deretter fulgte en nesten flat steinete slette, den beste gangstien vi fant på Spitsbergen, for bakken var fast og ganske jevn. Under den brede, lange sletten kom det flate landskapet, som utgjorde bunnen av det som en gang var Advent Bay. Jeg krysset dette til toppen, hvor den gamle banken fortsatt bukter seg rundt. Jeg klatret opp en knaus, som tidligere var valgt ut som planetabelstasjon, og stirret utover det triste landskapet. Skyer skjulte selvfølgelig toppene, men her og der var et punkt synlig gjennom et øyeblikks åpning, slik at nyttig arbeid kunne utføres. De andre var langt borte som små maur som arbeidet ved sledene, som nettopp begynte å bevege seg da jeg satte avsted

igjen.

Den øvre delen av Adventdalen skulle snart bli avslørt for meg, og forventningen stimulerte fremdriften. Til venstre rant elven, ingen ubetydelig flom, over den flate bunnen av en kløft hvor lange myrskråninger steg på begge sider opp i skyene. En fold i terrenget skjulte hele området som hadde blitt så kjent for oss de siste dagene. Jeg var helt alene i en ny verden, som tidligere bare var blitt sett av tilfeldige reinsdyrjegere. Under slike omstendigheter burde selv den sløveste fantasi bli pirret. Ingensteds var det spor av mennesker. Overalt lå det reinsdyrhorn, og reinsdyrspor var i alle retninger, men ikke et eneste fotspor av mennesker eller tamdyr kunne skimtes. Ville fugler fløy nysgjerrig rundt meg, flokker med gjess tutet mot meg mens jeg gikk videre. Landskapet var faktisk tamt og kjedelig, men omstendighetene ga det en merkelig prestisje. De rike purpurtonene, de vide formene, de suggestive glimtene av skydekket klipper, var nok til å pirre fantasien, slik at jeg gikk videre i den kalde, kjedelige dagen som i en drøm, full av en navnløs og ubeskrivelig glede. Arbeidet krevde hyppige stopp, for svingen i dalen lukket kjente punkter og åpnet nye som måtte kobles til de gamle før muligheten gikk tapt. Slik kom de andre etter hvert opp til meg, alle våte til knærne som meg selv, og vi kunne unne oss litt felles klaging. Ponniene var slitne etter den lange marsjen dagen før, og de klagde også, selv om ruten hadde vært uvanlig god.

En haug av gammel morene lå midt i dalen. Den måtte tydeligvis ha blitt dannet av en bre, som en gang hadde strømmet ned fra den store sidedalen i nord, hvis åpning vi nå kom til. Hvis skyene hadde vært mindre tette og lave, ville vi utvilsomt ha lagt merke til betydningen av denne senkningen, men det var først en måned senere, da vi så ned på dens topp fra Mount Lusitania, at vi oppdaget at den var enden av en dyp renne som skar gjennom fjellene fra Ice Fjord og delte fjellgruppen mellom Adventdalen, Sassendalen og fjorden i to nesten like deler. Enhver som steg opp De Geer-dalen og krysset det lave passet på toppen, ville komme ut på dette punktet i den øvre delen av Adventdalen.

Da dalen åpnet seg igjen, var det ravine å krysse, noen brede med bratte eller til og med stupbratte sider. Lange omveier og mye oppoverarbeid var involvert, vi falt i myrer og snøleier igjen, og fremdriften var vanskelig og treg. Til slutt forårsaket en ravine, større enn alle de andre, langvarig forsinkelse og slit. Da den var krysset, måtte vi stanse for ponnienes skyld, selv om posisjonen var forferdelig for en leir, og marsjen hadde vært kort. Klokken var ett om natten. Det var ikke en meter tørr mark, heller ikke noe klart vann. Jorden bestod av skittent svart grus, fuktig pakket med mose til en sølete myr, som spredte seg langt over den skrånende fjellsiden. Ett sted var omtrent like ille som et annet, så vi stoppet nær en mudder-rig vannstrime og slo opp leiren Black Ooze Camp (530 fot) på svampete grunn, hvor enn vi tråkket, og raskt dannet pytter av fotsporene våre. På den andre siden av dalen kunne vi se rein, så etter middag dro Pedersen ut for å skaffe kjøtt. Han så omtrent tjue under en kort jakt og skjøt to av dem – en velkommen tilføyelse til forsyningene våre, selv om én ville ha vært nok. Den vanlige leirrutinen avsluttet dagen.

Vi hadde nå kommet inn i en rutine for leirlivet. Først var det den lille størrelsen på teltene som var en konstant irritasjon, og vi var verken vant til sledene eller til matlagningsutstyret. Nå laget vi, eller rettere sagt Garwood, mat med raskhet, for ikke å si detaljert. Variasjoner over den ensformige menyen fra tidligere ble utviklet. Rein og rype fortrengte rasjonskartongene fra gryten. Vi ble fete i stedet for magre, og bare ponniene led under knappe forsyninger. Teltene ble slått opp og tatt ned raskt; sledene lastet seg nesten selv og krevde langt færre tau for å binde dem enn før. Friluftslivet styrket kroppene våre; hjertene slo kraftig, og vi kunne trosse kulden uten straff, heller ikke fryktet vi de konstante våte omstendighetene vi måtte gjennomgå. Vi ble til og med vant til det dårlige været og sluttet å klage over at et teppe av skyer holdt solen bort bortsett fra en sjelden gang.

Klokken fire om ettermiddagen den 1. juli forlot jeg den sølete og ukomfortable leiren og klatret opp en rund og lite tiltalende knaus (834 fot) bak den, en masse av bart grus, som lå midt i dalen og sannsynligvis ville gi en nyttig utsikt for topografiske formål. Den kalde vinden blåste over det flate toppunktet. Skyer dekket alle de større fjellene, men jeg kunne se langt opp dalen til dens endelige forgrening og merke situasjonen til to skard som førte over til Sassendalen. Gregory og Garwood fulgte snart etter, og deres rop avslørte på lang avstand at de hadde oppdaget fossiler. Frosset til bena, da mitt eget arbeid var gjort, sluttet jeg meg til dem, og ved å låne Gregorys hammer, begynte jeg å knuse stein for å varme meg. Fossiler kom frem i dusinvis. Det var like morsomt som å fiske,

selv om eksperter også her hadde fordelen. Jeg knuste løs og fant bare dårlige eksemplarer, mens sjeldne skatter dukket frem ved deres letteste slag. Etter å ha latt dem være godt sysselsatt på denne måten, vendte jeg tilbake for å slå opp teltet mitt og pakke en slede, deretter satte jeg kursen oppover hoveddalen, ikke som før over de myrlendte skråningene, men ned på den flate, steinete bunnen av den grunne elvekløften.

Ettersom jeg visste hvor mange ganger jeg måtte krysse vann på denne ruten, brukte jeg dumt nok lange gummistøvler, som faktisk holdt føttene tørre, men gjorde dem såre. Det var nå mulig å rykke raskt fremover, for det var enten rimelige hardt steinflatt eller like nivellerte marginal isleier å gå på. God fremgang ble derfor gjort, og på en time sto jeg der hvor dalen utvider seg til et stort basseng, og en lang vid utsikt kunne observeres. Jeg klatret opp på skråningen og kikket meg rundt med ekte glede. Langt borte i den mørke lilla horisonten var åsene bak Advent Bay. I motsatt retning, over en mil med grå steinflate, gjennomskåret av titalls bekker (alle skulle krysses av oss), lå vår passasje til Sassendalen, tydelig synlig og lett tilgjengelig – en vid, lav åpning i åsene. Hoveddalen svingte mykt oppover mot SV mellom åssider stripet med smeltende snøleier. Men det mest slående ved utsikten var lenger rundt mot sør, hvor den enorme, bratte og serac-pregede snuten av en isbre veltet fram fra en dyp blå skydekket dal. Isfjellene, som bokstavelig talt kom fra skyene, skapte en svært imponerende effekt. Den dundret hyppig, når ismasser falt ned, så vi kalte den Booming Glacier. Gregory, som kom opp i dette øyeblikket, ble så betatt at han ga seg ut for å se nærmere, mens jeg nivellerte planbordet for å sikre noen observasjoner før det mørke stormen som hastet opp dalen, gjorde arbeidet umulig.

Da Garwood kom forbi med slededragene, begynte vi å krysse bekkene. Den reparerte sleden gikk tappert gjennom, men vi fulgte den andre med frykt og beven, for en av dens meier var slitt nesten like tynt som papir og ville åpenbart ikke holde lenge. Den vippet og vred seg over og rundt steinene, men denne gangen knakk den heller ikke. På den andre siden var det en snøbakkeskråning som måtte klatres, hvor hestene valet seg opp til buken. Spits satte i gang med kløkt, og støtte med forbeina for å trykke ned snøen, og når hun fant den for dyp, nektet hun å gå videre før jeg hadde gått foran og tråkket en bred, dyp fure. Slik kom vi trygt til land på en tørr skråning nesten på nivå med passet, som vi kalte Brent Pass, etter flokker av gjess som stadig fløy over.

Hestene ankom nokså sultne, for det hadde vært lite beite verdt å nevne ved Ooze Camp, og vi hadde ikke med høy. Så langt hadde Bergen vært lederen i karavanen. Nå, over deres havremåltid, gjorde Spits motstand mot hans overherredømme, og en kraftig krangel oppsto. Spark ble hyppig utvekslet, og det som lød som hestemishagsytelser. Før noen kunne gripe inn, hadde Bergen så definitivt fått det verste at han alltid bøyde seg fremover, og lot Spits frata ham resten av havren, eller enhver saftig bit hun måtte finne ham fortærende, hvis ingen var til stede for å sikre rettferdighet.

Geologene gikk for å undersøke Booming Glacier neste dag, og fant dens sider like bratte og nesten like utilgjengelige som fronten. Isstrømmen buler og sprekker rundt hele kanten og opp begge sider, tilsynelatende i miles utstrekning. Med vanskelighet og noe fare klatret de opp på den, og vendte tilbake enda mer lærd enn de dro. Garwood var så fascinert av det han så at han vendte tilbake tre uker senere til Brentpasset, og klatret toppen (2868 fot) over venstre bredd av isbreen, som i sin tur er atskilt fra en annen isbre fra fjellet som steg umiddelbart overfor leiren vår, som vi ga navnet Baldhead. Fjellmassivet som omkranser Booming Glacier er den høyeste fjellmassen mellom Adventdalen og Shallow River-dalen. Hadde det ikke vært for vår avtale om å møte Trevor-Battye ved Sassen Bay, ville vi ha tilbrakt to dager her for å utforske isbrefronten.

THE BALDHEAD FROM BRENT PASS.

Jeg tilbrakte dagen på de motsatte skråningene. To reinsdyr besøkte meg på et tidspunkt, kikket, løp bort, kom tilbake, løp bort igjen, og slik fortsatte det i en halv time. Senere gikk jeg over Brentpasset (450 fot) for å finne den beste veien for hestene, og bestemte meg for å følge høyre bredd. Selve passet er vidt og sumpete. En bekk som stiger ned fra åsen i nord, deler seg og sender en gren ned Adventdalen, til Sassendalen, tydeligvis en ustabil ordning. Tidligere gikk denne elven helt ned Adventdalen. Snart vil alle dens vann være stjålet for Sassendalen av den tilbakegående Eskerdalen. Vannskillet mellom Adventdalen og Sassendalen lå tidligere nær sistnevntes venstre bredd. Eskerdalen var én av de øvre grenene av Adventdalen, om enn ikke den lengste. På en måte som vil bli beskrevet senere, ble den gamle toppen av Eskerdalen kuttet ned og ble dens munning, og dalens helning har gradvis blitt snudd den andre veien. Prosessen med å ete seg tilbake fortsetter jevnt. Brentpasset vil bli spist opp, og Adventelven vil lide ytterligere reduksjon av sine øvre vannmasser, for dens øvre sideelv vil bli tatt fra den, og passet vil da ligge ved foten av Baldhead. Prosessen kan til og med gå lenger, og den endelige posisjonen til vannskillet kan være på det trange stedet like over det som tidligere var hodet av Adventbukten.

Det var ingen fjernutsikt fra passet på grunn av skyene, som hang lavt i alle retninger, likevel var landskapet fylt med en viss verdighet av sine lange, svepende linjer, enkle former og dystre farger, sett gjennom den tykke våte luften. De brede fjellbasene syntes å antyde massive fjell som steg opp fra dem inne i skyene; disse fylte fantasien lett. Hvor en gammel gresk poet kunne ha fylt en slik scene med guder og mektige helter opphøyd over små mennesker! Over et slikt landskap kunne Herkules vandre fritt og virke på sin plass, eller mystiske guddommer kunne komme hit, ikke til å nærme seg eller sees av menneskelig øye uten etter fryktinngytende innvielser. Akk, vitenskapens tidsalder! Fjellene var et topografisk puslespill for oss, og deres historie en geologisk gåte.

Om ettermiddagen 3. juli våknet vi til å se solen blekt skinne på de nakne fjellene, gjennom en himmel vakker med forskjellige skydannelser opp til en rolig seng av delikate cirrusskyer. Kalde trekk blåste over passet, og det var en tykk skybanke bortenfor, men varslene var endelig gode, og Baldhead Peak var for det meste avdekket, mens det oppe ved Booming Glacier var fristende glimt av dypt liggende snømarker og andre forvirrende former. Det første arbeidet var å lappe sledene, hvorav én var i en sørgelig forfatning, med meier redusert til nærmest papir, håpløst skjøre. Mens dette pågikk eller for å være nøyaktig, i Gregorys dyktige hender fløy blågrå måker rundt, og nysgjerrige langhalede skyer svevde bare noen få fot over hodet. Mat var funnet til hestene, som takknemlige absorbert den, etter to dagers uvanlig knappe rasjoner, eller rullet på mose og gjørme i gledefull avslapping.

Oppmuntret av de åpnende utsiktene, satte jeg i gang med arbeidet, krysset passet og mistet nesten umiddelbart Adventdalen av syne. Landskapet var fullstendig kjedelig, sump nedenfor, så myke avrundede skråninger som steg opp i skyene, som imidlertid skjulte ingen stup eller variert horisontlinje, som vi senere oppdaget. Bare Baldhead fortsatte å vise seg bak, som om den kikket for å se oss trygt ut av sin ensomhet. Fem skjærende gjess holdt følge; strupen deres trengte olje. Så kom to reinsdyr og så på meg, og forvirret kom de nærmere til omtrent førti yards avstand. De var

eselaktige vesener, med en klønete vading i gangen og en grynting som stemme. Og da de fant meg kjedelig, beitet de en stund, så gikk de mot elven. Snøsumpbredden var råtten. Lederen, som sank ned til halsen, snudde og prøvde et annet sted, hvor det var en isbrå, som brast under ham og lot ham synke ned til halsen igjen, denne gangen i elven. Mellom svømming og vading krysset begge, ristet seg som hunder på den andre bredden, og travet oppover bakken. Disse reinsdyrene har blitt skutt nok til å bli sky, men de er i bunn og grunn dumme dyr som blir mye jaktet. De vil snart bli nesten utryddes. Jeg så mange flere, og dessverre gjorde Pedersen også det. Som ikke kan beherske seg fra å skyte på dem, selv om de ikke er ønsket som mat. Han er ikke en god skytter, og denne dagen var han spesielt uheldig. Etter å ha snikjaget to rein og kommet innenfor førti yards avstand, knelte han ned og siktet omhyggelig. Riflas rekyl sendte ham bakover, og ingen skade ble gjort; de dumme dyrene undret seg over lyden og kom nærmere for å se årsaken. Pedersen bommet igjen, men felte en ved et langt skudd på rundt to hundre yards – et unyttig drap, som vil bli vist.

Min marsj var en enslig ferd nedover den sørgelige Eskerdalen, men den var ikke uten interesse. Selve ensomheten og det merkelige landskapet ga den en sjarm. Hadde Sir Palamedes kommet hit, ville han definitivt ha trodd at Questing Beast var i nærheten. Jeg fortsatte fremover, sakte vading og sjanglende nedover. Da jeg oppdaget at utgangen til Sassendalen var like ved, skyndte jeg meg fremover, steg opp på en bar og sølete haug, og se! Den brede dalen, og mot nord en lys stripe, de islagte vannene i Sassen Bay. På tvers av dalen lå Colorado Berg, en lang, lav haug, uvanlig flat på toppen og tam, gjennomskåret av snøløp, hvorav ett, med sine forgreninger, etterlignende formen til en assyrisk relieff. Her var åpenbart stedet for leir hvis hestene hadde kommet ned denne skråningen; det var ingenting å vinne ved å stige ned den siste lave, sumpete skråningen til den enda sumpete flaten i dalen. Lenge satt jeg og stirret på utsikten og ristet. Den var ikke uten sine fine elementer. Best var glimt av Sassen Bay, med den lilla veggen av Temple Mountain bak. Hodet av Sassendalen fanget selvfølgelig min mest urolige oppmerksomhet, for der lå ruten til Østkysten, en del av hvilken ble traversert av M. Rabot i 1892. Klippen han klatret og kalte Pic Milne-Edwards var synlig, så vel som en vid og rolig isbre som strakk seg østover med langsom stigning til en flat, hvit horisont. Jeg kalte den Rabot-breen.

I de svake lydene som flagret i luften, var det overraskende å oppdage en dyp basstone som ga volum til de høye rislingene fra bekker nedover liene og fra hovedelven som hastet over steiner eller vasket mot sine snødekte bredder. Et kort søk avslørte årsaken. Elven ved sin utgang fra Eskerdalen passerer gjennom en kløft, skåret inn i karbonholdig kalkstein som her danner grunnlaget for de triassiske åsene. På ett punkt må den styrte over en fjellvegg på rundt femti fot høyde. Den går over i en jevn kant, i ett enkelt fall, et rett, ubrutt fall av brunt vann, rette sider, skumføtter, en foss i sin enkleste form. Den styrter ned i en veggsidet kjele og slynger seg videre under noen fremspringende nes, som danner utmerkede utsiktspunkter og ble valgt som hekkeplasser av en koloni rosa-fotede gjess. Scenen er beundringsverdig harmonisk i sin triste enkelhet og dystre avstand; til og med vannets grumsete farge passer bedre med omgivelsene enn klart vann ville gjort. Det er en liten foss; senere på sesongen når snøen hadde smeltet, ville den være mindre, men den var min. Ingen hadde noensinne sett den før, bortsett fra kanskje en tilfeldig jeger. Den var min å navngi og nyte, noe jeg gjorde med skjelving, for vinden var kald og det var ingen ly.

Timene gikk og ingen kom. Vel vitende om at marsjen ville være hard for slededragene, begynte jeg nå å frykte at en ulykke hadde skjedd. Lydene fra Pedersens rifle lettet til slutt min bekymring. Så kom Gregory med fortellinger om de overvunne vanskelighetene – hvordan Garwoods hest hadde satt seg fast i gjørme og den andre måtte hentes for å dra ham ut. Hvordan slededragene så vidt holdt sammen, hvordan de ved nedstigning av høyre bred ble tvunget inn i en blindvei, med en høy brink som hang over elven på den ene siden, og en snøskråning for bratt til å krysse på den andre. Hvordan slededragene ble veltet og ført bort under elveovergangen. Og de hadde selv vanskeligheter med å holde balansen, og hvordan de alle var dryppende våte og like sultne som jeg var. Etter midnatt ankom karavanen, og Waterfall Camp (105 fot) ble satt opp på et tørt sted med utsikt over et vidt landskap.

KAP. VIII BESTIGNINGEN AV STICKY KEEP

Vi ble vekket tidlig av solen som skinte på teltet og gjorde luften lummer innvendig. Det var imidlertid ikke til å unngå hodepinen som lett oppstår når solen steker på et lukket telt. Kanskje var det derfor alle følte seg slappe. Dorskheten gikk fort over, og klokken to om ettermiddagen var vi klare for våre oppgaver. Gregory dro av gårde med de ødelagte sledene, hvor han forventet å finne Battye og en båt ved Sassen Bay. Hvis alt gikk bra, skulle han laste de ødelagte sledene i båten og ta dem til Advent Bay, slik at de kunne sendes til Tromsø eller Hammerfest for reparasjoner. Han skulle returnere umiddelbart med de to andre sledene som ennå ikke var brukt, og disse, håpet man, ville trygt frakte tingene våre over øya til Agardh Bay. Siden vi dermed ble påtvunget en forsinkelse, var det ikke overraskende at finværet endelig skulle sette inn. Pedersen dro ned med Gregory, og Garwood og jeg ble igjen alene. Det åpenbare for oss å gjøre var å bestige fjellet bak leiren. Det er blitt sagt at den motsatte, eller østlige siden av Sassendalen grenser til den bemerkelsesverdig jevne fronten av Colorado Hills, som bare brytes av en eller to ubetydelige daler, eller rettere sagt kløfter. Den vestlige siden av Sassendalen, derimot, har en hel rekke sidedaler av betydelig størrelse. Delta Valley, den som ligger nærmest Sassen Bay, gir tilgang til Adventdalen via et pass som er nesten like lavt som Brentpasset. Den andre sidedalen er Esker, ved hvis munning vi hadde slått leir. Den tredje fører via et pass til den øvre grenen av Adventdalen. Den fjerde er Fulmar Valley, som vi fulgte til Ivory Gate og Agardh Bay. Mellom hver av disse dalene og dens nabo er det en utstikkende fjellfront eller klippe. Den første av disse er Mount Marmier, over Sassen Bay; den andre er klippen vi besteg og kalte Sticky Keep; den tredje har tre fremspring mot Sassendalen, og ble av oss kalt Tridenten; den fjerde er klippen besteget av M. Rabot, og kalt Mount Milne-Edwards.

Vi la ut for å bestige Sticky Keep, Garwood med hammer og kamera, jeg med det evinnelige planbordet og dets irriterende og unødvendig klumpete bein. Det var ingen klatring på selve toppen, men mye variert, bratt gange oppover, alt sammen møysommelig og ubehagelig på forskjellige vis. Til å begynne med var det en skråning av glatt, hardpakket gjørme, omtrent 1000 fot høy – en monoton, bratt helling, gjennomskåret av noen få grunne snørenner, men ellers lik fra side til side og fra topp til bunn. Her skiltes Garwood og jeg lag. Over den kom et stort platå, som om det var brolagt med heller som holdt på å forfalle, selve bildet av en eldgammel ruin. Det var vanskelig å tro at det bare var naturens verk, både i struktur og forfall. Toppen sås bakenfor, hevet i en rekke trinn, lik et borgtårn innenfor festningsmuren, eller lik etasjene i en kaldeisk ziggurat som råtner tilbake til sin opprinnelige gjørme ved bredden av Tigris eller Eufrat. Veien førte over klissete gjørme hvor man sank ned til anklene; gjørmen fløt over foten, festet seg til støvelen og trakk den tilbake med både vekt og sug. Andre brolagte brystvern fulgte, og andre trinnvise stigninger, over skråninger av løsmasse så bratte at det var utrolig at de ikke raste ut i ett stort skred. Gjørmen som bandt dem sammen, gjorde skråningens bratthet mulig. Foten gled tilbake idet den andre ble løftet. Det var en slitsom oppgave å fortsette fremover, og i tillegg en tørstende ferd, for det var lite vann underveis, og alt var gjørmete. Endelig var den femte skulderen passert og toppen nådd (2185 fot) – ikke en spiss topp, men et bølgende område på et mål eller mer, delvis snødekt, delvis som en pløyd leiråker etter kraftig regn. Mot nordøst falt en klippe ned mot Sassendalen; på den andre siden var det lange snøskråninger og en rundrygget ås som gikk mot Brentpasset. Det var et dårlig fjell, men utsikten fra det var slett ikke dårlig. I det klare sollyset, under den myke blå himmelen som var dekket av slør av cirrusskyer, skinte de snødekte områdene rundt gjennom den mildnende atmosfæren, strålende i sølvverdenens prakt. Langt nedenfor bredte Isfjorden seg ut, med Sassen Bay foran, og munningene til Temple-, Klaas Billen- og Nord-buktene var alle synlige. Blå var vannene, med tråder og områder av hvit is som flettet seg over dem og holdt overflaten så rolig at fjellene bakenfor ble tydelig speilet tilbake. Enda blåere, utrolig blå, var de mørke klippene på Tempelfjellet og de nærliggende toppene med klippefronter. I den varmere avstanden lå de store breene ved Kapp Boheman og virvaret av topper som skiller dem; Mount Marmier, like ved, kuttet av det fjerne panoramaet. Av spesiell interesse for meg var samlingen av fjell hvorfra Postbreen faller ned til Temple Bay. De er markert på kartet som nunataker – topper som stiger opp fra en innlandsis, akkurat det vi ønsket å se. Men de er slett ikke det, snarere en samling topper og rygger

av vanlig type, som med snøen de samler, gir næring til en rekke breer hvis strømningsretning bestemmes av deres form og posisjon. I nærheten av Temple Bay er det ingen innlandsis i grønlandsk forstand, men snarere en miniatyrgruppe av alper.

Den brune, flate Sassendalen strakte seg ut ved våre føtter, nedenfor en klippe hvis svarte støttepilarer raget ut mot den, med en snørenne mellom dem. Dalbunnens beskaffenhet var nå like tydelig som om det var et fuktig stykke tøy man holdt i hånden, og vi så hvor det var myrer og hvor det var tørre steder. De nedre skråningene var vakkert dekorert med et intrikat nettverk av bekkefurer, som skjelettblader, mens nedover midten, i vide kurver, rant hovedelvens lilla og stålfargede bånd. Dens steinete og omskiftelige leie endte noen få miles nedenfor Rabotbreen, i et område med snømyr og isfot, synlig fra denne avstanden som en glatt hvit slette. Selve breen strakte seg langt bakover i et ubrutt sveip til en jevn, hvit horisont, men det var indikasjoner som fikk meg til å mistenke (noe som senere viste seg å stemme) at vi egentlig så over et skar, og at det fjernere snøfeltet dreneres ned på den andre siden av vannskillet. Det mater faktisk istungen som fyller enden av Mohn Bay. Rett imot vår topp, langs den fjerne siden av Sassendalen, strakte den særegne samlingen av Colorado Hills seg. Naturen til dette området var nå svært interessant og tydelig. Det er en del av det gamle platået, som inntil nylig var beskyttet mot denudasjon av en innlandsis. Denne har trukket seg tilbake, og overflaten, som ikke lenger er beskyttet, blir nå erodert ned av rennende vann. En serie kløfter dannes, som regionen ble navngitt etter av Nathorst i 1882. Innlandsisen strakte seg en gang langt mot vest, men trakk seg for lenge siden tilbake til kanten av det som nå er Sassendalen. Regionen vi nylig hadde kommet gjennom, er derfor okkupert av fjell som er av en mer utviklet og mindre avrundet karakter jo lenger vest man kommer mot Advent Bay. Det var først noen uker senere at vi, ved en nærmere undersøkelse, kunne fastslå dette interessante faktum. Colorado-regionen viser de første tegnene på fjellforming ved vannerosjon. Rekken av åser på sørvestsiden av Sassendalen er typisk for neste utviklingstrinn. Fjellene mellom De Geer-dalen og Advent Bay er komplette og utviklede fjell, med skarpe rygger og former med markert individualitet. Bortenfor Colorado Hills reiste en rekke høyere topper seg mot horisonten, men bare toppene deres var synlige, og vi kunne ikke oppdage prinsippet for deres arrangement. De så ut til å være forbundet med Tempelfjell-gruppen, og å omslutte breer som drenerte ned til Postbreen og så til Temple Bay. Dette er en region som det ville lønne seg å utforske, og som lettest ville nås via Postbreen.

Da vi vendte ryggen til Colorado Hills, hadde vi foran oss regionen vi hadde kommet gjennom. Der hadde skyer tidligere bare latt oss se foten av fjellene, hvis fulle omfang nå var synlig. Booming Glacier strakte seg markant bakover midt i et vilt virvar av åser. Det er en viktigere iselv enn vi antok, og den flyter ned i buktende kurver fra et fjernt snøfelt, rundt og bortenfor hvis hode det dukket opp en fristende mengde topper. Mellom Baldhead og Fox Peak var det igjen et annet betydelig brebasseng, hvis utstrekning vi dessverre aldri fikk nøyaktig informasjon om. Utsikten som helhet var av en region der mennesket ikke har noe fast bosted – et land ikke skapt for mennesker, men hovedsakelig fiendtlig innstilt mot dem. I en slik verden ville menneskearten raskt degenerere og snart forsvinne. Bare fugler og reinsdyr ville overleve, og den høyeste sivilisasjonen ville være polarmåkenes. Garwood sluttet seg til meg på toppen da planbordarbeidet var gjort. Sammen gikk vi igjen rundt utsikten, fotograferte, diskuterte og ble enige om konklusjoner. Vinden var kjølig, men solen så varm at vi under nedstigningen fant det behagelig å hvile i skyggen nedenfor. Den løse uren var behagelig å gå ned. Så kom en snørenne og en kort glissade nedenfor den. Da jeg nådde leiren, tok jeg riflen min – for vi hadde ingen hagle – og gikk for å snike meg innpå en flokk kortnebbgjess som hadde kommet for å besøke de tolv hekkende parene ved fossen. Én, tenkte jeg, var så godt som i gryta, men riflen klikket, takket være rusten Pedersen hadde latt den få. Man kunne knapt klandre ham, tatt i betraktning hvor mye vann sledene hadde blitt dratt gjennom. Etter kveldsmaten kom en gyllen midnatt, da solen skinte varmt og himmelen var klar. Mellom vind og foss nådde lyder oss gjennom alle sovetimene, som av tog som kjørte inn i tunneler og skjæringer. Lenge og sent sov vi, og tok oss en «europeisk morgen» og en hviledag av søndagen (5. juli) som fulgte.

Det var en dag blant tusen, verdt å vinne med uker med slit og vått vær. Kjølige briser lekte rundt;

solen var varm, og den blekblå himmelen strålende klar. Det kunne ha vært en engelsk maidag. Det var en søndagsstemning i luften. Man forventet nesten å høre kirkeklokker kime i det fjerne over de rustrøde flatene i Sassendalen, men de eneste lydene var den drønnende elven, den rislende bekken og teltenes blafring i brisen. To reinsdyr kom og besøkte oss. De vandret opp til teltene og snuste på soveposene som lå ute til lufting. Vi tok øyeblikksbilder av dem med harmløse kameraer til vi ble trette, og lot dem more seg som de likte best – man kunne like gjerne skyte sauer i et innhegnet område som slike skjødesløse og dumme dyr. Snøfeltet øverst på Rabotbreen var helt klart, og for et uoppmerksomt øye kunne det ha sett ut til å ligge nært. Névéen var mer grå enn hvit, et karakteristisk utseende i disse regionene hvis den alltid lave solen tilfeldigvis er bak observatøren, slik at lite lys reflekteres til øyet fra snøfeltets nesten horisontale overflate. I Alpene er névéer sjelden så horisontale, med mindre de okkuperer forsenkninger der den lave solen bare kaster skygger på dem. Dessuten, i lavere breddegrader er solen mye nærmere senit mesteparten av tiden, og når den synker til Spitsbergens middagsnivå, kommer lyset gjennom støvete luftlag og fratas dermed hvitheten som selv den lave Spitsbergen-solen vanligvis beholder. På grunn av de relativt svake vindene her, og den større andelen snødekke i høye nivåer i forhold til bart fjell, er névéer på Spitsbergen renere og bærer mindre overflatestøv enn de gjør i Alpene eller Himalaya. Den hvitere overflaten og de renere lave nivåene av atmosfæren bidrar dermed til å frata fjerne snøfelt den mer varierte fargen vi er vant til i Europa. Først på avstander på tjue miles eller mer er nok av den klare atmosfæren mellomliggende til å kaste en mild glans over vide snødekte utsikter i arktiske strøk.

Omtrent klokken syv om kvelden kom Gregory gående inn i leiren og ropte høyt etter te og mat. Han var ikke budbringer av gode nyheter. Han fortalte hvordan de slitne ponniene, etter å ha forlatt oss dagen før, sakte hadde dratt de lette sledene langs åssiden, over myrlendte steder, mot den stadig vikende Sassenbukta. De passerte munningen av den første dalen (som vi så inn i fra Sticky Keep), og ble ganske gjennomvåte i elven. En stund etter fant Gregory kjeksene i lommen sin søkkvåte, og la dem på sledeenden for å tørke. Det var det siste han så av dem. Spits lar ingen mat ligge lenge uprøvd innen rekkevidde for sin altetende kjeft, og hun visste allerede av erfaring at kjeks var godt. Neste etappe på veien var da de rundet foten av Mount Marmier, og svingte langs bredden av Sassenbukta, hvor en annen elv måtte krysses. Bortenfor den besteg de den lave Starvation Bluff og stanset. Det var ingen båt i sikte; våre følgesvenner hadde ikke ankommet fra Advent Point. Her var en pen knipe! Gregory og Pedersen hadde praktisk talt ingen mat – bare et fragment eller to av nødproviant og sjokolade. Pedersen var utstyrt med soveposen sin, så i den henseende var han godt stilt, men Gregory hadde ingenting, og var våt til skinnet på toppen av det hele. De la ut tingene sine for å tørke i solen, og prøvde å skyte ærfugl, men uten hell. Pedersen tok riflen og gikk etter reinsdyr, mens Gregory hamret etter fossiler. Intet kjøtt ble resultatet. Pedersen bommet på et lett skudd, og sa at Paradox-geværet ikke dugde. De la seg uten å spise noe, eller rettere sagt Pedersen la seg; Gregory hadde ingenting å legge seg i. Omtrent klokken tre om morgenen hørte de skudd avfyrt et stykke unna. Gregory sendte Pedersen for å finne skytterne, og benyttet seg deretter av den ledige soveposen og fikk en kort hvil. Klokken ti kom Pedersen tilbake med følgende lapp:

> *«Sørsiden av Sassen Bay, 5. juli 1896.*
>
> *Kjære Dr. Gregory, – Av Deres mann har jeg hørt at De er noe knapp på mat, og at De forventet å møte Deres båt i Sassen Bay. Selv om vi ikke selv har mye mer enn nødvendig, etter å ha stoppet her noe lenger enn vi hadde tenkt, tillater jeg meg å sende Dem noen enkle forsyninger og fyrstikker, slik at De vil være i stand til å nå Deres leir og Deres kamerater. I den ytre delen av Sassen Bay er det temmelig mye drivis, og det er mulig at Deres båt ikke kunne passere eller ikke våget seg inn i isen. Det er å håpe at isen snart vil spre seg; hvis ikke, må De kanskje nå Advent Bay samme vei som De kom. Hvis vi kan komme oss ut til Advent Bay, vil vi be Deres mann om å starte med båten med en gang og bringe Dem assistanse. – Med vennlig hilsen,*
>
> *Gerard de Geer.»*

Med denne vennlige og betimelige hjelpen kunne Gregory avvente begivenhetene. Han ble igjen

for å geologisere å observere tidevannets effekt på isen. Pedersen mente at en båt kunne ha kommet inn i bukta dagen før, og spådde at isen om noen timer, med vinden i den retningen den var, ville åpne seg igjen. Etter klokken fire om ettermiddagen dro Gregory av gårde og lot Pedersen bli igjen med all provianten for å avvente Trevor-Battyes ankomst. Han gikk en rask marsj og ankom ganske utslitt. Det er ikke avstandene som er slitsomme i disse traktene, men arbeidet som kreves for hvert eneste skritt.

Det ble holdt råd om vår sledeløse tilstand, og det ble bestemt å fôre opp Gregory og gi ham en god hvil, slik at han neste dag skulle gå tilbake over Brentpasset og få ting i gang på Adventodden, mens vi flyttet leiren over den flomstore Eskerelven og utforsket de nærliggende toppene og dalene. Forsinkelsen var mindre irriterende enn den kunne ha vært, for det var nok å gjøre i det omkringliggende landskapet. Nå som den korte nordlige sommeren hadde satt inn, åpnet blomster seg på alle kanter, og flere gressarter skjøt sine spede skudd. En veritabel arktisk hage omga teltene, for bakken var fargerik av blomster. Det var store tepper av rødsildre (Saxifraga oppositifolia) spredt utover som purpurrøde matter. Reinrose (Dryas octopetala) og fjellvalmue var like vanlige som smørblomster og tusenfryd på en engelsk eng. Gule potentiller (Potentilla verna og P. multifida) tilførte sin velkomne tone av lys farge. Fjellsmåarve (Cerastium alpinum) var den mest elegante blomsten blant dem. Så var det to draba-arter, en silene, polarstjerneblom (Lychnis apetala), fjellsyre (Oxyria reniformis), og en rekke andre planter som ennå ikke var i blomst, i tillegg til mosene. Det var merkelig å møte igjen i denne fjerne regionen så mange planter som jeg hadde funnet ved breene og blant klippene i Karakoram-Himalaya. Fjellvalmue (Papaver nudicaule) og snøsildre (Saxifraga flagellaris) minnet om en fantastisk dagsmarsj i 1892 opp venstre bredd av Hisparbreen, den edleste av asiatiske isstrømmer. Polarstjerneblom (Lychnis apetala) vokste vanlig ved den store Baltorobreen med full utsikt mot mektige Masherbrum. Russiskmure (Potentilla multifida) var vanlig på lavere nivåer i Hunza og Nagar. Rødsildre (Saxifraga oppositifolia) og bergfrue (Saxifraga cotyledon – merk: originalteksten sier S. herculus, som kan være en feil eller et synonym, S. cotyledon/bergfrue er mer sannsynlig i denne konteksten på Spitsbergen og klatrer høyt) klatrer til en høyde av 17 000 fot og mer på sidene av de største kjempene i den mest fantastiske fjellkjeden. Her var de alle igjen, like strålende, og klarte seg like lykkelig i hjertet av arktiske strøk som på Asias ryggrad.

De hekkende gjessene ved fossen ga oss konstant underholdning, dessverre for dem. Vi trodde det var våre besøk som gjorde dem sjenerte, men vi var bare ufrivillig medskyldige. Det var polarmåkene, tiltrukket av leiravfallet vårt, som var de virkelige synderne. Da de hadde fortært restene våre, vendte de oppmerksomheten mot reirene, spiste eggene ett etter ett og deretter ungene, til ikke én var igjen, og de etterlatte gjessene forlot stedet. En dag observerte jeg fire måker, i høytidelig rådslag, som så på meg mens jeg skar stykker av et reinsdyr. Fuglene så stykkene bli lagt i en strøm av isvann nedenfor snøflekken vår, og hadde mye å si om dem. I frykt for hva som kunne skje, skjøt jeg halefjærene av en måke med en kule, men leksjonen var ikke nok. Da vi kom tilbake til leiren den kvelden, fant vi kjøttet vårt borte og to fugler hundre meter unna som satt ved restene og humret til oss. Hvert stykke må ha veid like mye som en måke; hvordan de klarte å bære dem bort, uten å etterlate et fotavtrykk på den myke bekkebredden, var og forble et mysterium.

KAP. IX BESTIGNINGEN AV GRIT RIDGE

Kl. 17.30 (6. juli) startet Gregory på sin nesten tretti miles lange vandring gjennom myrene til Advent Bay. Han satte av sted i aller beste humør og sa at det var lenge siden han hadde gått åtte miles i ett strekk, men at han trodde disse tretti miles kunne regnes som tilsvarende, noe som faktisk var sant. The Trident avfyrte en salutt av fallende steiner til ære for ham. Etter at ting var blitt satt i orden i og rundt teltene, filmene byttet i kameraene, og lunsjen pakket, dro Garwood og jeg også av sted kl. 19.00 for en klatretur. Planen vår var å gå ned hoveddalen til munningen av den første dalen, eller Delta Valley, som skjærer seg inn i høylandet like bak Sticky Keep. Vi steg gradvis over foten av den åsen og fikk dermed en stadig videre utsikt mot Sassen Bay, hvor vi forgjeves speidet etter

spor av våre forsinkede følgesvenner. Bukta var praktisk talt isfri, bortsett fra noen få isolerte flak, og vannet var så utrolig stille at Sentinel Rock og alle detaljene på Templets fasade ble speilet nedenfor. Det var en dag med fantastiske farger; den rike atmosfæren farget steiner og avstander som med den uerstattelige purpurfargen fra Tyrus, og øyet, uansett hvor det rettet blikket, så ingen form som ikke var verdig, og ingen nyanse som ikke var rik og harmonisk kombinert. En skybanke lå flatt under den nordlige himmelen, og noen kragaskyer omringet toppene på nærliggende fjell, mens hvite øyer drev over den blå himmelen; men de dannet seg bare for å forsvinne igjen, og viste ingen tegn på skjult uvær.

En times vandring førte oss til nordfoten av Sticky Keep, som vi rundet omtrent 200 fot over sletten. På den brede ryggen var det en polygonmyr av merkelig regelmessighet. Den gjørmete oppløsningen av de løse steinene ovenfor ligger her nesten flatt en stund i sin langsomme, isbre-lignende nedstigning. Ved å utvide seg og trekke seg sammen mellom ekstreme temperaturer, sprekker den opp i sekskanter. Frø finner feste i sprekkene, som dermed blir omrisset av rygger av mose og annen vegetasjon. Den bare gjørma innenfor sekskantene blir igjen, gjennom frysing og tining, presset opp til ru og ujevne kupler, mens vegetasjonen vokser til knoller og hindrer vannet som renner ned fra snøfeltene ovenfor. Bakken blir mettet, og en regelmessig myr dannes, som sakte beveger seg nedover, noen ganger deler seg i sprekker eller gir etter for elveleier, mens det under store snøsmeltinger renner små gjørmeelver ned på den og ytterligere varierer og forvirrer den myke og flokete overflaten. Etter hvert som bakken under frigjøres fra vinterens lenker, blir hele myren mykere og mindre stabil. Dermed flyter den heller enn å falle ned i dalen nedenfor, hvor den kommer til relativ ro på den brede og stadig utvidende myrflaten.

Lenger oppe i åssidene kan man se prosessen hvor gjørma dannes av de myke, horisontalt lagdelte steinene som åsene er bygget av. Smeltende snø og splittende frost løsner og sprekker steinplatene til en ren skråning av grus, alt porøst og klart til å sprekke og sprekke igjen. Gjennomvåt snø og sildrende vann produserer raskt enorme mengder gjørme, som delvis bærer, delvis fører med seg steinene som ikke er blitt til pulver. På varme eller våte dager renner strømmer av dette stoffet, små gjørmeskred hvor gjørma dominerer over steinene, nedover skråningene og enten dannes på nytt på slakere skråninger nedenfor, eller renner ut på overflaten av en isbre. I sistnevnte tilfelle blir de ført ned og til slutt enten skjøvet av sidene og enden for å danne forbausende store masser av morene, eller dumpet i elven og ført rett bort for å fylle elvemunningen.

Denne dagen var virkelig varm. Solen skinte med merkbar kraft, og hele landet merket dens virkning. Snøen hadde nå vært utsatt for dens oppløsende virkning uten opphold i tre hele døgn. Hvilken smelting som dermed hadde funnet sted, kan man lett forestille seg. Man kunne se snøleiene bli mindre. Hele hvite fjellsider ble brune nærmest over natten. Brune skråninger uten snø over seg tørket til grå kaker. Myrskråninger vendt mot solen dampet som varme poteter. Hvert vannløp var svulmet opp til sin fulle kapasitet, og bekkefarene fra forrige uke var nå elver som var vanskelige å vade gjennom. Vi oppdaget dette på vår egen bekostning da vi innenfor Delta Valley måtte krysse elven. Den var en rasende strøm mellom iskanter som den undergravde. På en strekning var det ingen steder hvor en overgang engang kunne forsøkes. Vi nådde et punkt der dalen delte seg og elven forente to nesten like store grener; den ene kom fra skaret som leder til Brentpasset, den andre fra en isbrebekken mellom Mount Lusitania og Mount Marmier, hvis utforskning var dagens mål. Den første grenen måtte krysses; den virket ikke grunnere enn den forente strømmen.

Etter å ha valgt det beste stedet vi fant, vadet vi gjennom og kravlet opp på den overhengende iskanten på den andre siden, våte til livet.

Isfoten av Grit Ridge-breen nådde til samløpet av de to strømmene, slik at den andre strømmen, som faktisk var breelven, ikke trengte å krysses i det hele tatt. Dens venstre bredd tilbød imidlertid en mer komfortabel rute, så vi hoppet over på et sted hvor de overhengende iskantene strakte seg mot hverandre. Strømmen, med sin bunn og vegger av reneste is og sitt mørke vann, var et vakkert syn. Garwood ble hengende etter for å undersøke isens struktur, hvor dens stavformede krystallstruktur kom til syne på ett sted. Han mistet nesten livet som følge av dette. Kanten han sto på, ga etter under føttene hans da han nærmet seg stupet for å ta et bilde. Ved en heldig tilfeldighet

falt han ikke ned i vannmassene, hvorfra han umulig kunne ha kommet ut i live, for bunnen var is, strømmen var i flom, og veggene overhengende som i en tunnel. Han sto vendt mot strømmen og falt rett ned, men albuene hans hakket seg fast i den nybrutte kanten. Der hang han, ute av stand til å få fotfeste, for føttene hans fant bare den glatte og fremdeles overhengende isveggen. Han anslår at han ble værende i denne fryktelige stillingen i ti minutter, før han ved en eller annen vridning klarte å balansere på den ene hånden og få tak i geologhammeren med den andre. Til slutt gravde han denne inn og brukte den som en støtte for å trekke seg ut av en svært ubehagelig situasjon. Så tok han bildet og fortsatte på sin vei.

Imens vandret jeg rolig over de nedre skråningene av Mount Marmier på jakt etter en god stasjon for planbordet, uvitende om eventyret som utspilte seg nedenfor. Da jeg rundet et hjørne, kom Grit Ridge-breen til syne, og bak den selve Grit Ridge, som tilhører Lusitania-massivet. Denne ryggen er faktisk parallell med og sør for hovedryggen av fjellet, hvis skråning faller nordover mot Sassen Bay. En annen bre fyller senkningen mellom disse to ryggene. Hovedstrømmen fra denne går direkte ned til Sassen Bay, nær Starvation Bluff, men sender også en bretunge over senkningen mellom Grit Ridge og Mount Marmier. Elven fra denne skjærer en dyp kløft i de venstre sidemorenene og steinblokk-leirhaugene til Grit Ridge-breen. Min rute plasserte denne kløften mellom meg og den direkte oppstigningen til Grit Ridge. Det var en kløft med bratte sider av blandet materiale, noen ganger skåret ned i papirskiferen under, noen ganger blokkert av store steinblokker av hard bergart fra Grit Ridge, noen ganger fallende i trinn, hvor vannet stupte ned i ville kast. Jeg gjorde mange mislykkede forsøk på å krysse den. En gang da jeg hugget trinn ned den bratte sideveggen av kompakt grus, ga hele massen etter. Ned gikk jeg, og stoppet fallet mitt først på toppen av en av kaskadene. Til slutt krysset jeg over en råtten isbro. Garwood sluttet seg til meg på breen, og vi dro videre sammen. Vi konkluderte med at ensomme vandringer i slike regioner er uklokt. Fornuftige personer vandrer ikke alene i de øvre regionene av Alpene, men vi hadde ennå ikke innsett at der hvor isen hersker, selv om det bare er noen få meter over havet, bør det tas forholdsregler som er utenfor en enkeltpersons evner. Denne dagen hadde vi dratt ut, som vanlig, uten tau. Som vi skal se, var vi dømt til å angre på denne forglemmelsen.

GARWOOD SLIDING INTO THE TORRENT.

Overflaten av denne breen, som alle andre vi hadde sett så langt, var helt og dypt dekket av vintersnø. Det ble et spørsmål om å vade, ikke å gå. Reinsdyrspor var tallrike, og de gikk helt opp til breens øvre deler (névé)[1] og krysset høye rygger. De var alle ferske, uten tvil et tegn på at det varme været ledet dyrene opp til kjøligere beiteområder. Uansett, etter at varmen kom, så vi ikke lenger

noen reinsdyr i leiren, mens de før hadde beitet rundt oss på alle kanter – et faktum som vi skal se, skulle vise seg å være skjebnesvangert for oss.

Revespor var også tallrike og ferske. Fjellreven i disse traktene ser ut til å være et unnvikende dyr, som etterlater spor overalt, men sjelden viser seg. Så langt hadde den vært foran oss opp hvert fjell vi klatret. Den krysset Fox Peak. Ikke nok med at den hadde vært på toppen av Sticky Keep, den hadde også tatt seg bryet med å kravle til kanten av den overhengende snøskavlen på det høyeste punktet, tilsynelatende for å få en uforstyrret utsikt. Vi fikk et glimt av den mens den så på oss da vi satte opp Cairn Camp. Denne dagen så vi den igjen, men veldig langt borte; den stoppet vekselvis for å se på oss og galopperte deretter bortover snøen med den mest selvsikre gangen man kan forestille seg.

Oppstigningen til den laveste toppen av Grit Ridge var kjedelig og slitsom. Den gikk opp en snørenne, langs den porøse skiferryggen ved siden av, og over de enda løsere skråningene ovenfor, til vi nådde snøkammen. Mount Lusitania reiste seg på motsatt side, bortenfor en stor névé-bekken. Det skjulte mye av den ønskede utsikten og ble dermed et ettertraktet utsiktspunkt; dessuten hadde jeg sentimentale grunner til å ønske å gjøre oppstigningen. I 1894 tok Orient Companys dampskip Lusitania med en gruppe på et cruise i Spitsbergen-farvannene. Etter å ha nådd 80° 30' nordlig bredde, tilbrakte de tre dager i Sassen Bay. I løpet av denne tiden klatret en passasjer, Mr. Victor H. Gatty, til toppen og ga den navnet sitt. Han skrev en beretning om det og sendte den til meg, som redaktør av Alpine Journal, for publisering.[2] Dette førte til at jeg undersøkte historien om fjellutforskning på Spitsbergen, og slik ble min oppmerksomhet rettet mot regionen. Mount Lusitania var faktisk årsaken til vår tilstedeværelse i nærheten.

Dagen var nå fantastisk, med klar utsikt og en så dyp blåfarge selv i de nærmeste skyggene på snøen at de virket som himmeltepper kastet på jorden. Vi bestemte oss for å forsøke oppstigningen. Lett dro vi avsted over det vide snøfeltet, og forestilte oss at det ville ligne de andre vi hadde krysset. Først gikk alt bra; snøen var ganske god, og vi sank bare til leggen i den. Etter en halvtime begynte vi å synke til knærne. Deretter fulgte et område med en overflate som minnet om en paiskorpe – for svak til å bære vekten vår, men sterk nok til å motstå kneets fremoverpress. Fremdriften ble latterlig treg, og vi hadde ikke engang fullført halvparten av strekningen. Noen ganger nådde isøksen, stukket ned til hodet, den harde isen under, men ofte avslørte ikke loddingene noen fast bunn. Vi antok feilaktig at dette var fordi overflatesnøen var dypere enn øksens lengde. Vintersnøen var fremdeles til stede i overveldende mengder. Hvis snøfeltet vi forventet å krysse til Agardh Bay skulle vise seg å være i denne tilstanden, ville det ta en uke å krysse bare noen få kilometer av det. Denne tanken gjorde oss ikke akkurat lystigere. Til slutt, da jeg sank dypere enn vanlig, ble det hørt en illevarslende klirring under oss. Den ble forårsaket av isstykker som falt ned i en bresprekk. Dette var mer enn vi hadde regnet med. Vi hadde ikke tatt med oss et tau. Nøye inspeksjon avslørte nå et virvar av bresprekker foran oss, dypt begravd i snø, mens det borte til høyre var toppene av en mengde isblokker (seraker).

Vi skjønte ikke ennå at det var bresprekker rundt oss på alle kanter, og at vi hadde gått over en hel serie av dem i flere timer. Hver gang øksen ikke nådde bunnen, var det fordi vi var over en bresprekk, og ikke fordi vintersnøen var for dyp. Dette oppdaget jeg mange dager senere, da jeg så ned på breen fra toppen av Mount Lusitania. All den ferske snøen hadde smeltet bort fra dette området, og nettverket av bresprekker ble avslørt i all sin nakne kompleksitet. Sprekkene var bredere enn isveggene som skilte dem, og jeg gikk kaldt nedover ryggen ved tanken på at vi faktisk hadde gått, uten tau, over et så farlig sted.

Men slik det var, visste vi nok til å forstå behovet for forsiktighet. Fremrykningen ble både forsiktig og langsom. Hvert skritt ble undersøkt på forhånd. Enda en bresprekk ble avslørt, så en tredje, hvor vi ikke kunne kjenne den andre siden. Vi fulgte den langs, men kunne ikke krysse. En time gikk, og vi var ikke nærmere Mount Lusitania. Bresprekken sveipet rundt hele bredden av breen og sperret veien for oss. Det var ikke noe klokt alternativ annet enn å gå tilbake. Det ble gjort med beklagelse. Vi gikk tilbake i våre egne spor forbi det vi visste var et område med bresprekker, deretter bøyde vi av til høyre og klatret til et høyere punkt på Grit Ridge. Snøen forble våt og ubehagelig. Overflaten glitret av vanndråper, ikke av slike glitrende iskrystaller som prydet snøen på

Fox Peak.

Lenge etter midnatt nådde vi toppen av vårt andrevalgs fjell (2130 fot) (7. juli), en fin topp med store, solide steiner av en type som var ny for oss. De dannet behagelige og tørre seter, hvor vi, i ly for den lette, kjølige luften, kunne sole oss og, etter å ha tatt av oss våte støvler og strømper, la våre kalde føtter føle den hyggelige varmen. Her spiste vi lunsj, og to hyggelige timer gikk, også verdifulle for kartleggingsformål. Noen få skyer samlet seg og spredte seg vekselvis, men de skjulte ingen del av det strålende panoramaet, som fra et nytt ståsted kun inkluderte fjell, breer og daler som allerede var kjent for oss. Det snødekte området ved toppen av Rabotbreen, i det fjerne, ble bedre sett enn noensinne før, og vi trodde vi kunne skille Mount Teist og Mount Krogh og andre snødekte kupler, hvis baser ble skylt av vannet i Wibelands Water.

Nedstigningen var uten hendelser. Vi holdt oss sammen og fant et bedre vadested over elven. Leiren ble nådd rundt klokken sju om morgenen i det gryende dagslyset. Våre siste blikk mens vi forberedte middagen var rettet mot Temple Mountain, hvis fjellvegg ble badet i lys fra øst. Lyset tegnet frem de mange rillene med de blåeste skygger, slik at det lignet et stort og praktfullt søylebygg, reist på en dristig skrånende sokkel fra den blå overflaten av bukten. Den mykt avrundede snøkuppelen ovenfor fullførte en arkitektonisk antydning, som et geni, med mulighet, kunne utviklet til et monument av overveldende prakt.

Etter noen timer med rolig søvn våknet vi til å finne ingenting forandret bortsett fra vindretningen, skyggenes fall og beholdningen av forsyninger. Gråmåker hadde forsynt seg av reinsdyrkadaveret vårt. «Proppfulle og overfylte, nesten sprengt av sugd og overmettet avfall», hånte de oss da vi kom ut. De hadde dratt reinsdyrskinnet tjue meter nedover en snøskråning og inn i bekken, og, med uforlignelig frekkhet, etterlatt det nøyaktig der de fant og fjernet leddene. Snøen var dekket av fotsporene deres, og sporet etter skinnet var fullt av reinsdyrhår. Våre matforsyninger var dermed redusert, og dagens første oppgave var å gå opp dalen og hente reinsdyret som Pedersen hadde skutt, og som vi antok var gjemt. Da vi kom i sikte av stedet, så vi langt borte en skyet hvit flekk på bakken med en gråmåke i midten. Flekken var reinsdyrhår, strødd rundt. Bare skjelettet og skinnet av kadaveret var igjen. Resten var blitt spist. Vi lette i alle retninger etter dyrene som hadde vært så tallrike bare noen dager før. De var ikke lenger i nærheten; det varme været, antar jeg, lokket dem oppover. Tilbakekomsten til leiren var noe mindre munter enn avreisen hadde vært, men vi ble snart muntret opp av lyden av en menneskestemme. Da vi kikket frem, så vi en mann nærme seg over sletten. Han drev to ponnier foran seg, og i et merkelig lysspill på den sollyse sletten så han langt «større enn et menneske» ut. Det viste seg å være Trevor-Battye som kom fra Sassen Bay.

Han hadde gått i land klokken ti om morgenen ved Starvation Bluff. Klokken var elleve om natten da han kom til leiren, ganske utmattet. Da han gikk i land, hadde han møtt Pedersen med ponniene og hørt en fantastisk historie om våre lidelser oppe i landet, og hvordan vi var på nippet til å dø av sult – alt sammen ren fantasi, men Pedersen var en født fantast. Han hadde sendt de andre tilbake til Advent Point med båten for å hente sledene, lastet ponniene med pakker, og så hadde Trevor-Battye skyndt seg av gårde for, som han trodde, å hjelpe oss. Marsjen hans var ingen lett affære. Det var ingen pakksaler, og ponniene var ikke vant til å bære lass. De ble skremt av glimtet fra boksene på ryggen og klirringen av sprit i dem. Lassene løsnet, og ting falt av og måtte gjemmes her og der langs veien. Til slutt begynte Bergen å sparke og steile. Lasset hans skjøv seg rundt under magen, og han virket helt desperat. Til slutt kuttet Trevor-Battye reimene i desperasjon og lot byrdene falle på bakken, mens han noterte posisjonen så godt han kunne i den tette tåken som da hersket. Dessverre hadde Pedersen, som lastet, brukt sledeseler og vårt klatretau til å feste lassene. Disse var nå kuttet i små biter – en ulykke som i de kommende ukene forårsaket oss uendelig irritasjon.

Da Trevor-Battye endelig nådde Waterfall Camp, var han den eneste bæreren, mens ponniene fulgte ham uten lass. Med dem kom havtåken, som begravde hele dalen. Garwood dro ut igjen på jakt etter reinsdyr, men det var et håpløst foretak i slikt vær. Han kom tilbake tomhendt.

[1] Jeg bruker det vanlige ordet névé for å betegne den øvre delen av en bre. Det er imidlertid ingen ekte névéer på Spitsbergen. All snøen som faller i en sesong blir til is før neste sesong. [2] Alpine Journal, vol. xvii. p. 309.

KAP. X TRIDENTEN

Den sjeldne perioden med fint vær var faktisk over, og tåken som steg opp, dannet seg til høyere skyer som skjulte solen og fjelltoppene fra dalbunnen. Dette betydde mindre, siden vi hadde arbeid for hånden som ikke krevde noen vid utsikt. Leiren måtte flyttes over Eskerelven og tingene Trevor-Battye hadde måttet etterlate på sin oppstigning, måtte hentes. Klokken åtte om kvelden (8. juli) satte vi i gang med våre respektive oppgaver, etter en lang diskusjon om hvorvidt det virkelig var åtte om kvelden eller åtte om morgenen, og om det var i dag, i går eller i morgen – så forvirrende blir fraværet av natt, spesielt når solen går bak et skydekke, og man ikke kan regne ut, som sjøfolk i disse traktene, etter hvilken kompassretning den står.

Garwood og Trevor-Battye tok ponniene og dro nedover dalen, mens jeg brøt opp leiren. De forsvant i tåken noen meter unna, og jeg var alene med de grønngrå måkene. Å rive ned og pakke telt og bagasje er tregt og ganske krevende arbeid for en enkelt person. Etter hvert som hver bunt ble ferdig, bar jeg den ned til foten av åsen, over en bekk, og la den ved bredden av vadestedet omtrent en halv miles unna. Det var utallige små bokser og poser som måtte pakkes på en eller annen måte; ettersom vi hadde reist hit med sleder, var det ingen sekker å oppbevare dem i.

Etter omtrent en time løftet tåken seg omtrent hundre fot over bakken og avslørte den høytidelige, brune og lilla sletten med blygrå elver som fløt gjennom den – en flate som tilsynelatende strakte seg uendelig, ettersom alle dens grener til slutt forsvant i tåken. Åtte tunge bører transporterte jeg, en etter en, nedover den myrlendte åssiden. Den første var noe som ble båret bort fra leiren og ut i den vide verden; men etter hvert som hver bunt fulgte etter og færre ble igjen, etter hvert som hvert telt ble tømt på tur, og kantine- og oppbevaringsboksene forsvant, ble følelsen av hjem tatt fra det gamle stedet og gradvis overført til haugen av bagasje ved vadestedet.

Det er merkelig hvordan følelsen knyttet til «ens ting» blir så sterk i villmarken, den synlige og midlertidige forbindelsen som for en stund knytter en til et bestemt sted og skiller det fra alle andre! Deres tilstedeværelse hvor som helst gir stedet en slags innvielse, som hos arierne sitt hellige ildsted. Flytt dem et annet sted, og stedet de forlater vender umiddelbart tilbake til sin tidligere fremmedhet. Steinene på bakken, som i en dag var så godt kjent, mister sin individualitet og blir bare vanlige fragmenter av den knuste åssiden, ikke ulike millioner andre rundt dem. Leirhøyden smelter inn i landskapet og blir ugjenkjennelig på en miles avstand.

Ved midnatt var arbeidet mitt gjort; all bagasjen var samlet ved elvebredden, bortsett fra en haug geologiske prøver pakket i bokser, som en enslig jo vedvart, sammen med reinsdyrskjelettet, og den kakket en slags avskjed til meg da jeg endelig snudde meg. Fem minutter senere hadde en flokk måker tatt over det forlatte stedet.

Elven, der vi måtte vade over, var svulmet opp til over hundre yards i bredde, med lav steinbunn som stakk opp av vannet her og der. Ved å velge en sikksakk-rute, kunne grunne steder finnes, slik at vadestedet ikke var dypere enn noen tommer over kneet noe sted. Vannet var iskaldt og strømmen rask. Jeg satte meg trøtt ned på bredden og syntes utsikten var dyster. Det virket lenge før de andre kom tilbake; det var ikke et tegn til dem over den dystre sletten eller langs den skrånende foten av Sticky Keep. Fjerne klumper av mose på horisonten mot tåken etterlignet noen ganger formen på hodene deres. Ingen bris rørte seg, ingenting beveget seg bortsett fra den gjørmete strømmen. De eneste lydene var dens høye klukking og den svake bassnoten fra det skjulte fossefallet; sjelden brøt en fugleskrik stillheten. En flokk ærfugler fløy forbi, men ingen gjess. De sørgende fuglene hadde dratt av gårde.

En hage med små hvite blomster blomstret rundt meg i det tørre mudderet. Det var ingen nysgjerrighet blant dem. Jeg satt og røkte og tenkte på mange ting mens elven rant forbi, men med det ene øyet festet på enhver fjellskråning som kunne være fri, i håp om å se en rein. Ingen dukket opp; bare grå, uregelmessige blokker eller støvete snøflekker som etterlignet deres form. Til slutt dukket de fraværende opp fra en fjern øy av tåke. Gryta ble satt på for å koke, og da de ankom, trøstet varm suppe dem for elvene de hadde vadet over, og tåken som forhindret dem i å finne en av haugene med ting, og dermed berøvet arbeidet deres halvparten av belønningen, og i tillegg kastet bort enda en dag av min tid.

Omkring klokken to om natten (9. juli) tok vi på oss tunge sekker og gikk ut i vannet med Bergen

godt lastet. Overgangen ble gjennomført uten problemer, den eneste uheldige hendelsen var at ponnien på den andre siden ble ganske alvorlig sittende fast i gjørma. Et godt sted ble funnet for den nye leiren (97 fot), og jeg ble igjen for å sette den opp, mens Garwood førte Bergen tilbake for en ny last. Da arbeidet mitt var ferdig, og de andre ikke kom, gikk jeg tilbake for å se årsaken til forsinkelsen deres, og var akkurat i tide for forestillingen. Trevor-Battye og Garwood førte ponniene ned den motsatte bredden, Spits med to balanserte sekker, Bergen (som tidligere krysset så rolig) med et blandet utvalg av varer omhyggelig festet. Alt gikk bra omtrent halvveis; så ble Bergen redd og begynte å galoppere og sparke. Han rev seg løs fra Garwood og begynte å piruettere rundt, med bakbena eller alle beina i været, galopperte hit og dit, stoppet for en ny serie med spark, og galopperte igjen.

Til slutt fløy lasten hans i alle retninger, og hele landet heldigvis på en øy, hvor min bagasjekoffert sprakk opp. Dagbøker, notatbøker, konvolutter, blekkhus, aneroider, termometre, esker med fotografifilmer, og hva ikke, strødde den skitne bakken. Ved et mirakel ble ingen viktige ting tapt. Befridd fra sin last, galopperte ponnien oppover elven gjennom dypt vann og landet ved munningen av Waterfall Gorge, mens Spits sto og vrinsket, og de andre holdt på å le seg i hjel av hysterisk latter. Det var en komisk scene, ikke uten en tragisk undertone, for det betydde mye kjedelig arbeid som måtte gjøres. Jeg skyndte meg etter den løpegutten, som heldigvis ble sittende fast i gjørma og ble lett innhentet og ført tilbake, men alle forsøk på å laste ham på nytt førte bare til kramper igjen, og vi måtte gjøre hans arbeid.

GAULDRON WATERFALL.

De spredte tingene ble samlet sammen. Innholdet i forsendelseboksen ble møysommelig gjenfunnet. Saken selv, en gammel patronboks, fremdeles skitten med Himalaya- og annet fjellstøv, gned inn i lerretet på ulike tider og mange steder, var nå dekket av arktisk gjørme. Da Bucking-horse Camp var satt opp og matlagingen var i full gang, etter tre timers slit ved og rundt vadestedet, fortalte Garwood, som hadde gjort løvens andel av arbeidet, oss om en viss elendig dag tilbrakt med geologiske undersøkelser i Nord-England. Han ventet på et tog i Applebys serveringsrom, da en dryppende kvegdriver kom inn. «Gi meg litt varmt vann, frøken,» sa han til bardamen, «og litt sukker og mye konjakk. Jeg er lei av denne fordømte verden.» Vi var alle lei av denne fordømte verden den kvelden, men det var ingen trøstende bar i nærheten, og vannet tok lang tid på å koke i den stigende vinden.

Til slutt ble alt komfortabelt arrangert. Vi la oss til å hvile med de mørke omrissene av ulike tørkende klær synlige gjennom det halvgjennomsiktige taket av teltet vårt, og så ut som så mange misdannede kropper og amputerte lemmer. Kald blåste vinden gjennom hviletimene, og elendig var

den kalde og overskyede væren vi våknet til. Jeg hadde dagbøker å skrive og et telt å reparere. De andre dro ut for å lete etter fugler, fossiler, og spesielt etter en rein. Å skrive i leiren var kaldt arbeid. Jeg trakk meg tilbake i en sovepose for varme. Tiden gikk, og arbeidet ble gjort, men uten hendelser eller tilfredshet.

Stoppingen av strømper er utvilsomt en syssel ikke uten sin sjarm, men å ligge med ansiktet ned i en isnende vind og drive en pakkenål gjennom seilduk og gummiplagg (når den ikke treffer hånden din), er en fullstendig ubehagelig sysselsetting. Det vakte en undring uten noen åpenbar løsning: Hvorfor er det så mye lettere å drive den sløve enden av nålen fast inn i det harde objektet du bruker som fingerbøl, enn å tvinge den skarpe spissen gjennom det relativt myke materialet den er ment å gjennombore? Faktumet er ubestridelig, årsaken uklar. Et annet merkelig faktum ble brakt til min oppmerksomhet gjennom dagens erfaring. Man skulle tro, med tanke på hvor mange generasjoner som har syslet med sying, at syutstyret ville være så nær perfekt som mulig. Likevel ser det ut til at det har blitt overlatt til meg å oppdage at hodet på en isøks er langt overlegen enhver fingerbøl for de formål fingerbøler er beregnet for. Å sy er i beste fall en farlig sysselsetting, og burde vært klassifisert som sådan. Enhver husmor burde ha plaster i huset. Min har det, og i dag ble det flittig brukt, og var svært nyttig.

Før midnatt skinte solen klart, men det var ingen varme i strålene. På samme høyde over horisonten i India ville strålene vært varme nok til å forårsake solstikk. Hans sparsomme effektivitet kunne vært bedre fordelt. Etter midnatt var jeg fri til å vandre ut og bruke den fornyede klarheten til kartleggingsformål. Min vei gikk opp hoveddalen over de lavere skråningene. Det var herlig å finne en kilometer med ganske hard bakke der man kunne gå fritt og føle gleden av synlig fremgang, i stedet for å kravle smertefullt fra steg til steg. Tridentens fremspringende klippe høyt der oppe viste noe dristighet i fronten og støtte brattvirkende klipper mot himmelen. Den kjølige temperaturen og den friskende luften, som gjorde arbeid i leiren så ubehagelig, var helt riktig for trening; blodet strømmet modig gjennom årene, og aktivitet brakte glede til sinnet så vel som komfort til kroppen.

En miles eller to lenger borte, nær munningen av den neste lille sidedalen, kom Garwood med lommene fulle av fossiler, samlet i den andre lille sidedalen, der han og Trevor-Battye hadde sett to sky reinsdyr, som de ikke klarte å få tak i. Trevor-Battye fortsatte til Turnback Valley og kom tilbake til leiren senere, da middagen ble laget, og teltene ble gjort klare for søvn. Hans observasjoner førte ham til å konkludere med at, når det gjaldt fugler, var det intet nytt arbeid å gjøre i innlandet, mens floraen i innlandsdalene og -fjellene er identisk med den på kysten. Ingenting tiltrakk ham derfor til å bli hos oss. Han bestemte seg følgelig for å ta ponniene ned for å møte Gregory ved Sassen Bay, og å bruke båten i vårt fravær for å besøke Dickson Bay, eller andre punkter langs kysten av Isfjorden som kunne gi muligheter for hans spesielle studier. Han tok på seg enten selv å møte oss ved Sassen Bay om ti dager, eller å sende en båt for å vente på oss, hvis han kunne leie en fra en slupp eller ved Advent Point.

Følgelig satte han og jeg ut med ponniene om ettermiddagen, mens Garwood gikk for å bestige North Prong (2172 fot) av Trident, hvorfra han returnerte i rett tid med mange fotografier og noen nyttige topografiske og geologiske observasjoner. Vi vadet imens over vadestedet igjen og pløyde oss nedover dalen, først over Eskers svampete, hevede delta, og deretter langs myrskråningene, alltid på utkikk etter de etterlatte buntene. Til slutt fant vi dem og stoppet for å dele byttet, hvorav en del lastet jeg inn i ryggsekken min, en del ble lagt igjen for fremtidig bruk på vår retur, mens resten, bestående av klær og lignende, ble pakket med stor forsiktig balanse og omhu på ryggen til de nå ikke-motstandsdyktige dyrene.

Etter å ha sendt Battye på videre, forlot jeg ham og gikk tilbake samme vei, bærende på en verdifull last av salt, løk, to flasker øl, havregryn, irsk stuing og lignende. Byrden ble lett og veien kort ved å forutsmake den stoltheten hvormed jeg ville vise slike skatter for den beundrende Garwood.

Den forlatte leiren, med ett telt liggende, så virkelig forlatt ut. Det lå en lapp fra Garwood med detaljer om hans planer, og solen skinte klart, men aldri knegget en ponni eller rørte et levende vesen seg i den store ødemarken, bortsett fra når noen havhest kom forbi – en av den lange rekken som nå stadig passerer oppover dalen på vei til østkysten. Ved å sitte stille i teltet, kunne man av og

til høre lyden av deres sterke vinger når de passerte tett over hodet. Jeg laget en kopp te – ingen enkel oppgave når vann må hentes fra en snøhule, hvor vannet bare sildrer sakte inn – lampen fylt med brensel, koppen rengjort, kokingen utført med den vanlige langsomheten til en gryte man stirrer på, blandingen silt melk og sukker løsnet fra sine gjemmesteder, og alt utført av ett par hender, innenfor de begrensede rammene av vårt skulderhøye telt. På en halvtime var arbeidet gjort.

Så kom forberedelsen til et stort måltid. I gryta gikk strimlene av to løk, en håndfull tørkede grønnsaker, smuler av arrowrot og havregryn, en klump bovril, en krydring av Worcestersaus (alt bytte fra Trevor-Battye), og til slutt, da Garwoods jodle lød på skråningene, et halv hermetikkboks med irsk stuing. Å guder! Hva en gryte det ble! Og hvor godt den og de stekte skivene av rik plumpudding som fulgte passet til klagene fra to sultne mennesker, hvis mat i mange dager hadde vært seig rein eller konsentrerte rasjoner! Den fortryllede, uforsvinnende solen så ned på oss, varmet føttene våre og tørket klærne våre. Vinden sov. Det var en time med fred og fullkommen sjarm – lys, farge, luft, landskap, alt fint og behagelig for alle sanser, en sjelden kombinasjon, og ikke bare på Spitsbergen.

Slike tider varer ikke lenge. Spillet ble brutt av et vindpust som raslet i teltet, en forløper til en storm som snart fulgte. Alle våre leirer på Spitsbergen måtte nødvendigvis ligge i utsatte posisjoner. Vi fant ingen beskyttende steiner, mens alle hule steder var myrlendte. Tørr grunn var bare på fremstående hauser, blottstilt for enhver vind som ønsket å blåse. Stormen som åpnet ild på oss etter midnatt, brølte mot våre lerretvegger og tak, og tauene sang som strengene på en eolsharpe. Først tvilte vi på om tauene ville holde, men tilliten vokste med erfaringen. Hele tiden var solen varm, altfor varm for komfort i pelssoveposer. Lys, varme og støy holdt søvnen lenge unna, og gjorde at vi våknet tilsvarende sent.

Neste dag ventet vi på Gregory skulle komme fra Advent Bay, men vi tvilte på at han kunne få båten rundt i den stormen som fortsatte å blåse. Så, inspirert av Garwoods beskrivelse av utsikten fra Tridents topp, dro jeg avsted med ham for å bestige den sentrale punktet av de tre ryggene, hvis bratte nordside faller ned mot Sassendalen. Vi klatret langs dalens side, svingte opp en ravine fylt av en mild snø-couloir, mellom vest- og sentral-spissene på Trident, og klatret til skaret på toppen, hvorfra en enkel rygg førte til toppen (1990 fot). En stund var vi bak stormen, og kunne høre den rive over klippene under oss, men da planetbordet ble satt opp, var fristelsen for sterk til å motstå, og stormen kom opp for å ødelegge vår glede. Ikke at det var mye moro denne dagen for Garwood; han led av torturerende nevralgi, som han bar med heltemotig utholdenhet.

Her fikk vi endelig en fullstendig forståelig og vidstrakt utsikt, full av verdifull informasjon, som løste alle slags topografiske gåter. Bunting Bluff og de andre klippene vest for Adventdalen var alle synlige med sine øvre forlengelser og høye snøfonner. Vi kunne nesten se ned til Bolter Camp. Fox Peak var skjult, men dette var det eneste tapet. Viktigere enn disse punktene, hvis korrekte posisjon på kartet mitt jeg var like overrasket som glad for å verifisere, var området sør og øst som lå åpent under oss. Med ryggen mot Sassendalen, hadde vi foran oss en lang skråning og et bølgende landskap under det, hvis form ble bestemt da dreneringen rant ned Adventdalen. Nå har Esker- og Turnback-elvene skåret seg tilbake og stjålet mesteparten av disse vannene. Dette lavere, bølgende landet er avgrenset av isbreer og snødekte åser nær Baldhead, som sprer seg østover til de smelter sammen i et høyt isbreområde, praktisk talt en iskappe, som tilsynelatende strekker seg så langt som til østkysten. Denne iskappen sender flere isbre-tunger ned i Turnback Valley og dens grener. En av disse, med mild helning, virket så tilgjengelig ved foten at vi trodde det kunne være den beste innfallsporten til Agardh Bay. På dette tidspunktet visste vi ikke om eksistensen av Fulmardalen, og arbeidet fortsatt under troen på at en iskappe måtte krysses før vi kunne nå østkysten.

Utsikten var storslått i alle retninger, men den iskalde vinden fratok den all sjarm og gjorde studiet av den smertefullt. En times arbeid var alt jeg kunne tåle. Da vi først nådde toppen, la vi merke til en merkelig hvit skybanke, helt isolert, som dekket et flatt sted midt i snømarken under snøpasset til Agardh Bay. Det var en lys, rund sølvsky, som hvilte som en boble på snøen. Da den løftet seg, ble to kjemper avslørt, en mann og en yndig og vakkert kledd kvinne i flytende lilla klær. Begge var omtrent to hundre fot høye, og det var kjempestore barn med dem, også kledd i lilla draperier. De så ut til å danse på, eller rettere sagt å sveve over, et fantastisk mørkeblått teppe, lagt midt i snømarken.

De beveget seg veldig sakte, men med ubeskrivelig ynde, og kvinnen svevde noen ganger over mannen med sløret sitt fallende i en strålende kurve over hennes utstrakte arm. Mens vi så på, var de borte, og på deres plass, midt i det blå teppet, sto et praktfullt tre, også i lilla farge, med en stor stamme og en enorm utbredt krone, i form som en av Turners furuer. Det forsvant også, og andre merkelige former dukket opp og forandret seg, kom og gikk med mystisk hurtighet. De var alle variasjoner av en enkelt sky, holdt på ett sted av luftvirvlene og kastet den mørke skyggen, så mye mørkere enn seg selv, på snøen, som den nesten berørte med spissen av sin nedre ytterkant. Det var et merkelig fenomen og av sjelden skjønnhet, men selv det klarte ikke å holde oss på den iskalde toppen.

Under nedstigningen ble en hvit falk sett, svevende høyt oppe, og et reinsdyr i Sassendalen, som stakk av i det øyeblikket det så oss. Leiren, da vi kom tilbake til den, var fortsatt forlatt, og heller ikke den grundigste undersøkelse avslørte tegn på Gregorys ankomst. «Han kommer ikke,» sa vi. Vinden raste og buldret fortsatt, og blåste støv inn i teltet med fryktelig utholdenhet, men lerretet motsto tappert, og dannet et herlig ly når dørene var lukket. Senere løyet vinden, men da skyet hele himmelen over og regnet begynte å falle (12. juli). Småpatteringen på taket var en fredelig lyd som lullet oss behagelig i søvn.

Imens slet Gregory seg oppover med ponniene og sledene fra Starvation Bluff i Sassenbukta. Han måtte vade oversvømte elver og møte det piskende regnet. Det må ha vært en elendig marsj. Williamson kjørte den andre ponnien. De to ankom da vi var midt i vår dypeste søvn. Da ble det mye matlaging og ordning av ting, og ikke så rent lite utveksling av nyheter, for en dampbåt hadde kommet inn til Adventbukta før Gregory dro og hadde med post hjemmefra – ukentlige utgaver av The Times, illustrerte blader og brev. Søvnen ble forvist mens andre interesser rådde, og Gregory fortalte historien om sine vandringer, omtrent slik den er gjenfortalt av ham i følgende brev:

Yambuya Camp, 9. juli 1896.

«Jeg avsluttet mitt forrige brev med tanken om at tre timer senere ville vår båt ta det med tilbake fra Sassenbukta, og at jeg ville være på vei innover i landet med to sterke sleder, som ville gjøre oss i stand til å krysse breene til østkysten. Men mulighetene for forsinkelser i dette landet er uendelige. Det hadde blitt avtalt at båten vår skulle være på en gitt stasjon i Sassenbukta på fredag ettermiddag, og jeg forlot følgelig Waterfall Camp på lørdag ettermiddag, uten tvil om at båten allerede hadde ankommet. Da derfor, mens jeg vadet en elv, lommene mine ble fylt med vann og kjeksen min ble til bløt masse, brydde jeg meg ikke; og lo bare da den driftige ponnien Spits benyttet anledningen da de ble spredt ut på sledeenden for å tørke, til å sluke hele partiet. Jeg ble litt mer bekymret da jeg, ved ankomst til møtestedet, ikke fant noe tegn til båten. Det var mye løs drivis i munningen av bukta, men Pedersen, på sin gebrokne «fo'castle»-engelsk, erklærte at intet vær kunne være gunstigere for turen opp bukta. Jeg bestemte meg derfor for å bli på land, og vente minst tjuefire timer på båten. Jeg hadde ingen sovepose, men siden natten var fin, gjorde det lite. Jeg ble mer foruroliget over det faktum at vår eneste mat besto av tre rare fragmenter av nødproviant og seks små sjokoladestenger.

Denne forsyningen bestemte jeg meg for å spare til neste ettermiddag, da jeg hadde tenkt å dele den med Pedersen, og, med styrke fra den, marsjere tilbake til Waterfall Camp. Jeg prøvde å skyte noen fugler, men etter å ha skutt fjærene av en ærfugl hann på en avstand som var tjue yards for stor for et drap, hadde jeg ingen annen sjanse til et skudd. Det var, sant nok, et par snøspurver som hvilte på klippen, men de sang så lystig til meg at jeg ikke kunne drepe dem.

For en gangs skyld skinte solen strålende, og jeg hadde også flaks med en storslått utsikt. Ved enden av bukta lå den brede Postbreen som kalvet isfjell ut i fjorden; på kysten overfor meg reiste de vertikale, lagdelte klippene på Tempelfjellet seg. Nytelsen av landskapet hjalp meg å glemme at det var kaldt, og at vannet fra to elver og et dusin bekker gradvis fordampet fra klærne mine. Ved midnatt pakket jeg meg inn i et

sledeovertrekk og prøvde å sove. Men luften, selv om den var herlig frisk og oppkvikkende da jeg beveget meg, var så nedkjølt av isflak og bre, at jeg snart ble altfor kald til å sove. Da tennene mine begynte å klapre, tenkte jeg det var på tide å gå en tur, da jeg fryktet nok en feberomgang. Akkurat da jeg forberedte meg på å starte, klokken to om natten, hørte jeg svakt tre skudd avfyrt i rask rekkefølge. Jeg vekket Pedersen, som, siden han hadde soveposen sin, hadde sovet tungt siden klokken ni. Vi hørte begge et fjerde skudd, som vi svarte på med ett som signal, og så sendte jeg Pedersen på leting. Antydningen om mat var nok til å få den sultne jegeren av gårde i all hast. Ved dette lykketreffet følte jeg meg sikker på nyheter og mat i fremtiden, så vel som den umiddelbare fordelen av en varm sovepose. Inni den var jeg mer komfortabel, men var for sulten til å sove. Jeg tømte alle lommene mine i det forgjeves håp om å finne en eller annen bortkommen rest av noe spiselig, og telte så igjen sjokoladestengene. Jeg våget ikke å spise noen av disse, da vi kanskje måtte stole på dem for å fungere som en stimulans for vadingen tilbake gjennom myrene i Sassendalen.

Klokken ti kom Pedersen tilbake. I stedet for å møte båtlaget vårt, hadde han funnet Baron de Geers, som sjenerøst hadde sendt meg litt reinsdyrkjøtt, ost og kjeks. Det var rikelig med forsyninger for en mann i to dager, så jeg bestemte meg for å la Pedersen bli her for å holde utkikk etter båtlaget, og selv returnere til Waterfall Camp, og derfra marsjere over land til Yambuya. Pedersen og jeg spiste derfor en så liten frokost som mulig med kjeks og ost. Jeg ventet til ettermiddagen for å se om båten kom inn eller isen pakket seg med tidevannsskiftet. Klokken fire om ettermiddagen, etter å ha lagt igjen en lapp til båtlaget, startet jeg tilbake mot Waterfall Camp, og ankom dit glupsk sulten klokken 7.30. Jeg spiste ett mektig måltid for å ta igjen etterslepet, sov lenge, og deretter enda et stort måltid for å bygge opp en reserve for fremtiden.

Klokken 5.30 om ettermiddagen på mandagen var jeg klar for det Conway kalte den kolossale marsjen til Adventbukta. Dette hadde tatt fem dager å gjøre på veien over, men da var det ukjent terreng, og vi hadde sledene. Nå måtte det gjøres på én dag, dels i håp om å nå Adventbukta i tide til å rekke båten, dels fordi jeg ikke kunne bære mye med meg, og å sove under åpen himmel uten teppe passer meg ikke.

Jeg forlot Waterfall Camp klokken 5.30, og startet opp Eskerdalen mot Brentpasset. Jeg bar med meg litt nødproviant og stekt reinsdyrkjøtt, men stolte hovedsakelig på Roots Cuca Chocolate, som, siden den ikke gjør en tørst, jeg finner er det beste for tvangsmarsjer.

En rask spasertur på to og en halv time brakte meg til Brentpasset, der jeg hvilte i en halvtime for å spise, skissere åsene mot sør, og skrive ned notater om de geologiske fakta som ble sett under oppstigningen. Jeg hadde tenkt å forkorte reisen ved å holde meg langs høyre bredd av elven, og vade denne nær Adventbukta. Men ett blikk på dens løp viste meg at jeg måtte krysse med en gang; for den kraftige solen de foregående dagene hadde smeltet så mye snø at elvevolumet var mange ganger større enn da vi hadde krysset før. Heldigvis var elveleiet her en bred, steinete slette, mer enn en mil i bredden, og over den rant elven i mange løp. Jeg vadet femtito før jeg nådde isfoten på venstre bredd; mange av løpene var små, men flere var femti fot brede, og ett kom opp til livet mitt. Heldigvis etter dette løp et smalt isbånd langs elvebredden, og over dette klarte jeg å gjøre rask fremgang. Men etter hvert som elveleiet ble smalere, okkuperte strømmen det hele, bortsett fra noen få grunner i midten, og jeg ble drevet ut på den røffe, myrlendte, steinbestrødde dalbunnen. Tallrike dype kløfter var skåret gjennom dette ned til elvens nivå; noen av disse inneholdt fortsatt mye snø, og snøbroene var sterke nok til å la meg krysse elvene uten bryderiet med en vading. Lenger fremme var ganglaget bedre, for bakken var tørr og steinete, og med en spurt nådde jeg den gamle endemorenen klokken 11.30. Jeg hadde tatt noen kjeks fra matlageret vårt på Sunshine Camp, og jeg hvilte på morenen til midnatt, nippet til kola-kjeks og sjokolade, og

skisserte. Geologien her ga meg nøkkelen til strukturen i hele dalen. Så jeg gikk videre, forfrisket av min halvtimes hvile. En times gange tok meg til et punkt på nivå med Cairn Camp, der jeg befant meg på en gammel marin strand, slik at fjorden en gang gikk opp til dette punktet, og sannsynligvis gikk den gamle breen da ut i sjøen her.

Neste interessante punkt var å finne en steinvender (Strepsilas interpres), som har blitt sett to ganger tidligere på Spitsbergen (av dr. Malmgren og professor A. Newton), men så vidt jeg vet aldri har blitt samlet inn her. Jeg hadde ikke noe gevær, og kunne derfor ikke sikre prøven, noe som var irriterende. Jeg hadde nå sett tjuefire av de tjuesju pålitelig registrerte fugleartene; alle unntatt steinvenderen var av liten interesse. Å finne denne fuglen så tidlig på året viser at den sannsynligvis hekker på Spitsbergen.

Etter dette måtte jeg vade seks elver, en fra hver av dalene som kommer ned fra platået mellom Isfjorden og Bellsund. Den minste av de seks elvene hadde tjueto løp, unntatt de som jeg kunne hoppe over. To ganger ble jeg nesten slått over ende av strømmens kraft, for bekkene var kraftige, og jeg begynte å bli sliten. Så langt hadde jeg spist veldig lite mat, og bare hvilt to ganger, men nå ble det nødvendig å ta en pause på ti minutter en gang i timen, og spise litt sjokolade ved hver pause. Men Adventbukta lå under meg, og teltene til Yambuya var i sikte. Klokken 5.45 vekket mitt rop Studley, og skremte bort en polarrev, som stjal reinsdyrkjøtt fra stativet ved siden av leiren. Studley lagde meg straks litt te, og mens jeg nippet til denne fortalte han meg nyheter om baktroppen, og jeg fortalte ham historien om vår travers til Sassendalen, og om min tur tilbake. Dette hadde tatt meg tolv og en halv time totalt, inkludert en time og førti minutters hvile. Været hadde vært så strålende, naturen så vakker og geologien så interessant, nå som tåken hadde lettet og jeg kunne få mer enn glimt av landet, at turen hadde vært herlig. Det eneste som skjemmet gleden var å oppdage på slutten at, i stedet for å kunne returnere samme kveld til Sassenbukta, var jeg dømt til noen dager i Adventbukta. Og hvis det er én ting som ikke passer meg, så er det arbeid i baktroppsleir.»

KAP. XI FULMARDALEN

Vi var nå utstyrt med solide sleder og nødvendig mat. Veien fremover lå åpen, men både Gregory og ponniene trengte hvile, så oppstarten måtte utsettes i tjuefire timer. Garwood og jeg brukte ventetiden til å besøke Brentpasset på nytt. Turen var kjedelig. Vi fulgte høyre bredd av Eskerdalen og måtte vade gjennom mange bekker. Stedet hadde endret seg markant siden vårt forrige besøk. Snøfonner og snømyrer var helt borte. Landet var tørrere og hardere. En strekning som tidligere hadde krevd en svært anstrengende marsj, som fullstendig utmattet ponniene og trøttet oss, tok nå bare omtrent to timer med jevn gange. Under alle omstendigheter kunne vi dekke tre ganger så mye terreng på en dag (hvis vi var uten last og ikke hadde oppmålings- eller geologisk arbeid) som ponniene kunne dra sledene over. Derfor virket fremgangen vår tilsynelatende langsom. Det var tydelig at midt i juli var forholdene betydelig forbedret for reise i innlandet på Spitsbergen.

Dagen var overskyet, med tunge og ganske høye skyer som kastet et dystert slør over det triste landskapet. Likevel var det fine effekter som belønnet et observant øye. En myk, grå sky som lå over Trident-fjellet farget de bratte klippene med en purpur så rik og dyp at det virket som mer enn bare lys og skygge kunne frembringe. Avstander sett under skydekket viste stadige og svært vakre forandringer, som for eksempel ned mot Sassenbukta, der merkelige lys spilte på vannet og glitret opp under tåken, eller ved hodet av Sassendalen, der Rabotbreen glimret som oksidert sølv innrammet av bronsefargede rygger. Den brune sletten imellom var alltid mystisk, med raske endringer i tilsynelatende størrelse, mens nå og da virvlende skysøyler dyppet ned mot den, oppløste seg og forsvant.

Klokken 19.45 (13. juli) forlot vi endelig Buckinghorse Camp, og etterlot en haug med proviant,

geologiske prøver, tinnkanner med sprit og andre forsyninger til vi skulle vende tilbake. To tyvjoer ble igjen som voktere, ivrig opptatt med å plukke på ryggsøylen til en rein. Disse tyvjoer er svært våkne og slett ikke sky. En rekke stormfugler kom flygende, på vei i samme retning som oss. Deres raske, lette bevegelser og sterke selvtillit i vingene er alltid en fryd å se på. Over oss var skydekket tettere enn noensinne, men det lå høyt over toppen av alle fjellene og kastet et mørkt, rikt fargeslør over landskapet, som så verdig gjør disse dalene, riktignok ved å redusere inntrykket av bredde og forkorte avstandene, men samtidig løfte de nakne åsene til å ligne mektige fjell.

Da vi gikk ned den siste skråningen under leiren, fulgte vi sletten et stykke fra dalsiden, og fant dermed det beste terrenget vi hittil hadde sett på Spitsbergen, samtidig som vi fikk utsikt langt tilbake over Sassenbukta og inn i fjellene bak. Der løp en stor dal nordvestover fra Skansbukta, og forlenget Sassendalen langt mot Dicksonbukta, mens fjellene på begge sider imiterte formene til Tempelfjellet på høyre side og Sticky Keep på venstre. Som vanlig var jeg snart alene i den nakne dalen, ute av syne for de andre. Den virket mer naken og uhyggelig enn noensinne denne dystre kvelden. Et merkelig skrik kom fra over elven, som ropet fra et forlatt barn. Så hørtes en lyd i luften rett over hodet mitt, som om noe stort vesen suste forbi, en slags «spøkelse på flukt fra en trollmann». En stormfugl hadde flashet forbi. Alt var stille for øyet. Time fulgte etter time, og utsikten var alltid den samme. På tvers av dalen var det den samme lange, lave linjen med nakne, flate åser; på denne siden alltid de trinnvise frontene til Trident, flatt lagdelte, hver klippe gjentok formen til den forrige, stripet med regelmessige linjer av nøyaktig like snørenner – Milne-Edwards-toppen foran kom så sakte nærmere.

Til slutt, ved midnatt, nådde vi hjørnet av Turnback Valley, og en dyster utsikt åpnet seg over en kort, bred inngang til fjellene, med en bred, oversvømmet elv som rant ned i midten i mange kanaler, og på steder nesten dekket en halv miles med steinete flatt land som ligger mellom de svake myrskråningene på begge bredder. Mange små, snødekte sidedaler ble avslørt, hvorav vi trodde en ledet til passet vårt. Vi oppdaget senere at det ikke var den vi hadde lagt merke til fra Trident, men foreløpig ble vi lurt. Jo nærmere vi kom, desto mindre likte vi utseendet. Tidligere inneholdt den en bre, som avsatte en mengde morene rundt den brede snuten; denne grove opphopningen blokkerte den laveste halve milen av fordypningen. Bak kom den krympede istungen som ledet opp til det store isdekket. Utsikten var elendig. Det så ut til å være myrer å krysse, den brede elven å vade, en lang steinhaug å klatre opp, og deretter morenene å klatre over – en kombinasjon av alle de mest ubehagelige tingene som kan stå i veien for sleder.

Vi begynte på vadingen. Strømmen var for raskt og dypt der jeg prøvde. Et bedre sted ble funnet, og over gikk vi fra en grunne til en annen med brede, dype kanaler imellom. I de dypeste av disse fløt begge sledene muntert nedstrøms, rullende rundt og rundt; mens i det mest strie stedet, der det iskalde vannet skyllet i bølger opp langs beina våre, bestemte Spits seg for å stoppe og drikke, og ingen anstrengelser fra Garwood kunne få henne til å røre seg. Det var merker på breddene som viste at vannet nylig, i de varme dagene, hadde vært minst en fot dypere, så vi var til en viss grad heldige. Morenen, når vi nådde den, var mindre slitsom enn vi fryktet. En tørr og ganske jevn fordypning ble funnet som ledet inn i den, og der slo vi leir (282 fot), for lenger inn var det ingen beite for ponniene.

AN EASY SPELL IN FULMAR VALLEY.

Dessuten hadde Spits begynt å halte av revmatisme og ba om hvile. Hun var nå så mye en del av familien at hun tilbrakte mesteparten av tiden i leiren, alltid på vakt etter kjeks. Hun stakk hodet inn gjennom teltåpningen eller rotet i sakene våre med nesen, prøvde litt her og litt der. En bunt med merkelapper fanget hennes spesielle oppmerksomhet, og hun kunne aldri helt bestemme seg for om de var spiselige eller ikke. På marsjen samarbeidet hun med oss i stedet for å bli drevet, og hadde sine egne ideer om veien. Hvis hun ble motsagt og ledet mot sin vilje inn i et problematisk sted, stoppet hun og så seg tilbake med et bebreidende blikk, som om hun ville si: «Jeg visste det.» Hennes egen mening var slett ikke alltid riktig. Når hun satte kursen mot en grå stripe med gress, i troen på at det var et tørt sted, og se! det var myr, kunne ingen uttrykke irritasjon mer tydelig enn hun. Når hun var helt fast i myra, kjempet hun ikke, men sto helt stille, så seg rundt etter hjelp, og ventet til den kom.

Bergen hadde i utgangspunktet ingen av disse kunstene og sjarmene. Han var bare et knippe nerver, sky for alt og vanskelig å friste selv med kjeks. Han begynte sakte å stole litt på noen av oss, men det minste uventede slag eller glimt av metall kunne sende ham inn i et anfall av redsel. På den annen side mistet han ikke hodet i myrene og trakk lasset sitt uten oppstyr og med mye energi hvis alt rundt ham var normalt.

Når leiren var slått opp og dagens oppmåling var fullført, hadde vi en stor diskusjon om ruten vi skulle følge. Vi innså fortsatt ikke at vi hadde kommet til feil bre, men vi visste nok til å argumentere for at passet, ved foten av hvilket vi hadde slått leir, ikke ville lede til østkysten i det hele tatt, men bare ta oss over til dalen (Fulmardalen) på den andre siden av Milne-Edwards-toppen. Pedersen hadde imidlertid fortalt om en tradisjon som sa at dette passet leder til Agardhbukta, men nå som vi var kommet hit, tvilte vi mer enn noensinne på nøyaktigheten av informasjonen. Ponniene kunne ikke gå lenger denne veien, og vi måtte dra en slede selv. Hvis vi med den anstrengelsen bare nådde neste dal, ville vi bli lurt, for ponniene (nå som vi var over elven) kunne dra begge sledene rundt så langt via Sassendalen og spare oss bryet. Beslutningen vi kom til var å klatre en av de nærliggende toppene neste dag og ta en god titt rundt før vi kastet oss ut i det vanskelige snøområdet.

Aldri hadde vi slått leir der det var mindre beite for ponniene. Selve morenen var tilsynelatende nesten gold. Bakkesiden bortenfor var rikelig dekket med vegetasjonen som vokser på våte myrer, men med dette ville ponniene ikke ha noe å gjøre; med frykt og beven måtte vi derfor la dem

vandre, hver med en stein bundet i enden av et langt tau til forbeinet. Ikke at vi var redde for at Spits skulle stikke av på egen hånd. Hun var heller tilbøyelig til å komme inn i teltene og gjøre seg hjemme, men hun fulgte alltid Bergen, og hans rulleblad var dårlig. Han stakk av den første dagen vi landet, og han forlot oss på en svært uformell måte ved Bolter-leiren. Han hadde sannsynligvis blitt dårlig behandlet av sin tidligere eier og betraktet menneskerasen med mistro. I det siste hadde han begynt å bli mindre fiendtlig og kunne til og med ta et skritt for å ta imot en kjeks hvis den ble tilbudt rolig. Temmingsprosessen gikk sakte fremover, og vi tenkte at etter en fôring med havre kunne de to spares sammen for å gå og lete etter mat på åssiden. De ble derfor ledet bort og sluppet løs. Til vår overraskelse, en time etter at vi hadde sovnet, fant vi dem begge snublende over teltreipene, med Bergen i ledelsen! De foretrakk vårt selskap og sporadiske planter på morenen fremfor noe åssiden med myrer hadde å tilby. Morgenen fant dem nær leiren, og nesten varme i hilsenen da timen for å seles opp kom.

«Morgenen», skriver jeg, av vane; det var egentlig sen ettermiddag, for vi forlot ikke leiren før klokken 19.30, og da ikke for en topp, men for å vende tilbake ned Turnback Valley til Sassendalen. Årsaken til denne endringen i planen var selvfølgelig været, som var så tett overskyet at å klatre for en utsikt var ren fåfengthet. Ytterligere refleksjon bekreftet oppfatningen vi dannet ved middagen, og vi var enstemmige i at den riktige veien var å fortsette oppstigningen av Sassendalen så lenge som mulig og ta den siste betydelige sidedalen som ledet i retning av Agardhbukta. I dette viste hendelsene at vi hadde rett. Vi sverget på å gjøre marsjen så lang som mulig og å finne passet vårt før vi slo leir, for vi var endelig alle i så god form som man kan være på Spitsbergen, med ganske utilstrekkelig og mangelfull mat, stadige gjennomvåte klær og et liv i det fri, men i en luft som demper heller enn stimulerer, og som er helt forskjellig fra den lyse, oppkvikkende atmosfæren andre steder forbundet med snøfjellregioner. Ponniene var også i bedre varig kondisjon, og Spits sin halting var nesten borte.

Det ble snart tydelig at vadeturene våre ikke var over; faktisk hadde vi denne dagen flere bekker å krysse enn noensinne. Hvis de ikke var så brede som andre vi hadde krysset, var noen av dem like dype, så alle av oss var våte over knærne ti minutter fra starten og forble våte hele dagen, med vannpytter som skvulpet og plasket inne i støvlene ved hvert skritt. Foruten bekker var det utallige tørre, eller nesten tørre, raviner å krysse, hver fra en til tre meter dype, og med vertikale sider, bortsett fra på steder som måtte oppsøkes, noe som førte til at sledene måtte følge en sikksakk-rute. Williamson, som ikke er overbelastet med kløkt, var tilbøyelig til å ta sleden han kjørte rett over landet, til dens ikke ubetydelige fare, for det ene øyeblikket sto den på snuten, det neste på akterenden, mens den ofte veltet. Jernbåndene vi hadde spikret under beskyttet den mot rask ødeleggelse. Garwood, som alltid fungerte som kusk for Spits, førte den grove sleden vi hadde kjøpt fra overvintrerne for noen kroner. Den var ikke mye å se på, men den holdt sammen bemerkelsesverdig godt. Dens største feil var en tendens til å grave nesen ned i bakken, slik at den ofte fungerte mer som en plog enn en slede. Mye draing og løfting ble dermed nødvendig, et arbeid som Gregory viet den beste delen av dagen til.

Alt i alt var terrenget vi passerte det beste vi hadde sett ennå, for sesongen var nå tydelig på fremmarsj; snøen hadde nesten forlatt dalene og smeltet ut av ravinene, slik at snømyrer var blitt en saga blott, og det myke området med et gjennomvått terreng som vi pleide å finne ved foten av hver snørenne var enten sterkt redusert eller helt tørket opp. I stedet for snømyrene var det ravinene jeg har beskrevet, med deres bratte, myke sider av pulverisert papirskifer; mens stedet for de større flate snøfonnene var markert av områder med myk, klebrig gjørme, sjelden dypere enn ankelhøyde, og generelt unngåelig. All denne gjørmen, og faktisk bakken overalt, var sprukket eller sprakk opp i grovt sekskantede klumper og knauser, enten med eller uten vegetasjon som vokste i sprekkene, avhengig av beliggenhet og materialets natur. Hvert jordstykke på Spitsbergen som vi så, er preget av dette fenomenet.

Selvfølgelig, siden vi ikke hadde med oss gevær, var reinsdyrene flere og dummere enn noensinne. De kom nær i seksere og firere, men det var aldri et flott gevir blant dem. De virket mer enn

vanligvis forvirrete og ubesluttsomme. Når de først så oss, nærmet de seg, vurderte, og kom til konklusjonen: «Disse tobeinte dyrene er farlige.» Med det snudde de og skyndte seg bort. Etter et halvt minutt oppsto tvil i hodene deres: «Kanskje de ikke er farlige likevel;» så kom de tilbake for å vurdere problemet på nytt, aldri holdende seg til en mening eller beslutning i hundre meters trav. Ensomme bukker var det eneste unntaket fra denne regelen, og av og til en mor med kalven sin.

Som vanlig gikk jeg foran med planbordet, og denne dagen holdt jeg ledelsen lenger enn vanlig, for få nye punkter kom i syne etter at vi rundet inn i Sassendalen, før tiden var inne for å forlate den. Et villere skydekke enn vanlig hvilte over dalen; mørke skyer kom feiende over rett over toppene, kastet dysterhet over det nakne landskapet, og truet hvert øyeblikk med å øse ned et regnskyll, som aldri faktisk falt. Marsjen ga lite hendelser og liten variasjon i naturen, for på den andre siden av dalen var det alltid den samme uforanderlige lange fjellskråningen som strakte seg i en jevn, bredt buet kurve fra langt oppe i Rabotbreen til Sassenbukta. På vår side fulgte butte klipper etter hverandre, alle bygd likt, med samme regelmessige rekkefølge av lag som dukket opp i uforanderlige avstander over hverandre, og dannet en serie av skuldre, hyller og knær. Men når man så ned Sassendalen, produserte denne samme rekken av klipper en mer slående og mindre monoton effekt enn man kunne forvente, takket være dalens brede kurve og variasjonen som ble introdusert av perspektivet. Det siste tilbakeblikket, fra hjørnet av Fulmardalen, som omfavnet hele utstrekningen av Sassendalen, var verdig og vidstrakt. Ved hjørnet skar en påtrengende plate av vulkansk bergart, litt buktende gjennom lagene på østsiden av Fulmardalen, inn en liten nyvinning i fjellarkitekturen.

Det var en lettelse å finne en stor elv som rant ut fra Fulmardalen, for det beviste at dette ikke bare var en kort kløft, som bratt førte opp til et høyt snøpass eller platå. Faktisk ble Sassenelven over samløpet relativt liten og rant så rolig at den motsatte åsen speilte seg i vannet – noe nytt å se på denne øya av strykende bekker. Den drenerer kun Rabot-breen, som er stor, men breer gir ikke like rikelig med vann som de som nå er fylt av smeltende snø og myrlendte skråninger. Under brefronten lå det fremdeles en enorm isfot, over en miles bred og omtrent tre miles lang, det mest betydelige eksempelet på frossen snømyr vi hittil hadde sett. En ganske bred rand av grumsete morene, heller enn steinete, skilte den klare breisen fra denne isfoten. Da vi nærmet oss hjørnet av Fulmardalen, ble topografien til Rabotbreen tydeligere, og to store sidebreer kunne skimtes som kom rundt hjørnene fra nord, hvor et stort firnområde måtte ligge skjult.

Men jeg var ikke i sinnstilstand til å ta nøye notis av topografien der, for da vi rundet det vide hjørnet var jeg av spent forventning. Hovedmålet med vår reise var å undersøke en fullstendig stripe av landet på Spitsbergen fra hav til hav. Dette kunne ikke oppnås uten at vi selv krysset øya. Hvis vi lyktes, kunne vi betrakte oss som vellykkede. Hvis ikke, ville enhver suksess vi oppnådde, bare være delvis. Dette hjørnet var det kritiske punktet. Hva slags dal ville vi finne? Framkommelig eller ikke? Ville det være en lang bre å overvinne? Et høyt snøfelt å krysse? Vi forventet et slags snøpass. Dens plassering var det viktige. Jo lenger øst det lå, jo bedre, for da kunne vi flytte basen vår fremover og redusere lengden på den siste etappen.

Selvfølgelig, hvis du kan starte en slede på en glatt, svakt skrånende is- eller snøflate, og underlaget er slik at medene glir over det, er fremgang enkel. Men vår erfaring med Spitsbergens snøfelt var fullstendig demotiverende. Ingen av breene vi hadde sett, var lette å nå. Det ville ta to dagers hardt arbeid bare å få en slede og dens last opp på foten av slike breer, mens en miles om dagen ville være rask fremgang over slike snøfelt, for menn og ponnier kunne ikke ha kommet en meter. Spent forventning og brennende nysgjerrighet dominerte mine tanker mens jeg skyndte meg mot hjørnet. Flokker av havhester fløy forbi, og alle svingte opp dalen. Dette var altså deres vei til østkysten.

Endelig ble den mellomliggende viken rundet, og det ønskede synet åpnet seg. Det var en gledelig overraskelse. Dalen var bredere enn vi hadde våget å håpe – den bredeste sidegreinen til Sassendalen – og den strakte seg bakover mot en fjern sving i retning av Agardhbukta. Hele halvparten av vår gjenværende rute var innen synsvidde, og ingen firn lukket utsikten, mens bare

frontene av sidebreer stakk frem. Jo flere av disse, jo bedre, for den store elva måtte forklares, og hvis den kom fra dalens side, måtte den ikke komme fra hodet. Overlykkelig snudde jeg meg for å møte mine venner. De var langt bak. Først kom en rekke reinsdyr, som gikk foran dem som speidere, deretter, longo intervallo, den flegmatiske Williamson med Bergen og en slede, begge dødkjedelige og tok en linje som en romersk vei, rett over alle hindringer. Til slutt kom de andre, og vi gikk videre sammen. En ny ånd kom over alle; vi sverget på at vi ville se hvor passet lå før vi slo leir.

Hittil hadde vi ikke brydd oss om hvordan landskapet i Fulmardalen så ut, men etter hvert som vi gikk oppover, fikk vi tid til å observere, for veien var lang. Av alle Spitsbergens triste daler må denne være den tristeste. Den er hovedveien for alle himmelens vinder, så snøen ligger aldri dypt her, og bakken er bar og mindre våt enn vanlig. Vegetasjonen er sparsom og sen på å komme; blomstene var hele tre uker etter Sassendalens, og mange var bare i blomst mens de allerede var visnet andre steder. Men denne tørrheten og nakenheten gjorde fremgangen enklere. Hvis det ikke hadde vært for de mange sidebreene og de mange bekker som måtte vades, hadde vandringen vært nesten behagelig.

Vi fortsatte hardnakket, og til og med ponniene delte vår vilje. Garwood krydret den magre jorden med ordspill mer enn vanlig, og ingen klagde selv når han, etter å ha fanget og flasket inn et insekt, erklærte at vi var den mest hyggelige gruppen mulig, fordi vi satte alt levende vi møtte i godt humør. Vi fortsatte, gledet oss over at elven krympet etter hvert som vi krysset bekker, og ingen snømark dukket opp i horisonten. Til slutt var noen til og med modige nok til å foreslå at det kanskje ikke var noe snøpass å krysse i det hele tatt, og at vi kanskje kunne ta ponniene hele veien til Agardhbukta. Alle protesterte med uendelige argumenter, fordi hver håpet det kunne være sant og fryktet skuffelsen av det stigende håpet. Jeg alene var i en ynkverdig tilstand, for dalen vred alle referansepunktene i min oppmåling så raskt ut av syne at målebordet måtte settes opp hver halvmil for ikke å miste forbindelsen med landet bak oss. Dermed falt jeg lenger og lenger bak. Det var med ikke liten tilfredshet at jeg til slutt så de andre stanset og i det fjerne teltene bli satt opp og ponniene slippes løs for å beite. De kunne umulig allerede være ved passet! Og det var de heller ikke; de hadde bare nådd det siste synlige beiteområdet, en miserabel naken grunn, med lave planter her og der, en meter eller to fra hverandre, i den trange ørkenen mellom elven og moreneskråningene.

Da leiren var satt opp og matlagingen var i gang under Garwoods dyktige ledelse, gikk Gregory videre rundt hjørnet og kom tilbake med glade nyheter. Det var morenemasser fra en stor, og kanskje siste, sidebre som måtte krysses, og det så ut til å være det siste hindret. Det var ingen tegn til snømark som måtte passeres, ingenting som krevde at ponniene ble etterlatt. Så oppmuntret gikk dagens avsluttende arbeid – skriving, karttegning, katalogisering og lignende – raskt unna. Klokken var 04.30 (15. juli) da Delusion Camp (308 fot) ble satt opp, og klokken 11.30 lukket den siste notatboken sin og vendte seg for å lokke den vanskelige søvngudinnen, mens en melkehvit sky og en hylende vind omga de flagrende teltdukene. Duken som presset på stengene fikk dem til å bøye og skjelve, og de igjen overførte vibrasjonene til den spenstige bakken, som ristet under oss som om den ble rystet av en serie små jordskjelvbølger.

Vinden var ikke viktig, men tåken var alvorlig. Den varte time etter time og var like tett da vi våknet, så det var umulig å gå videre med oppmålingen. Først klokken 22.45 kunne vi dra videre, mens vi slo oss på sidene og blåste på fingrene, for luften var bitterlig kald. Karavanen stupte umiddelbart inn i et moreneområde, det største og mest plagsomme vi hadde møtt; en brefront som stupte ned fra det høye isdekket vest for dalen hadde så ofte skiftet mening, frem og tilbake, at hele dalbunnen og sidene i omtrent en miles var dekket av dens søppel, sammenfiltret med brekker av isfot. For å gjøre saken verre var det fossil-is under denne morenen, bevart fra smelting av steinlaget. Mudderet og steinene på isen var løse, sprakk på noen steder og skled seigt ned bratte skråninger andre steder. Det var vanskelig å gå overalt, og selvfølgelig aller vanskeligst for ponniene. Rustrøde pytter fylte enkelte fordypninger; bekker slynget seg rundt og dukket opp på de mest uventede steder. En betydelig elv rant langs dalbunnen i en iskløft midt i dette fryktelige

kaoset. Oppmålingen holdt meg på den ene siden av elven; terrengets krav tvang karavanen over på den andre. De beveget seg til slutt med grei hastighet over en snøleie som, fra min posisjon, snart ville føre dem inn i vanskeligheter, for den smalnet av til ingenting og endte på en isskråning som stupte rett ned i elven. Den dumme Carl ledet an og fortsatte, med all den flegmatiske likegyldigheten til en Balti-bærer, inntil både han, ponnien og sleden begynte å gli nedover. Det var alt Garwood og Gregory kunne gjøre for å redde dem fra undergangen.

Etter å ha observert denne hendelsen fra lang avstand, rundet jeg en siste høy morenekam, og se! Et forferdelig syn møtte meg. I stedet for å se passet like ved, så jeg bare den endeløse dalen som sakte bøyde seg og strakte seg videre. Hvis den hadde vært øde før, ble den nå enda mer forferdelig, overgått alt jeg noensinne hadde sett eller forestilt meg. Intet syn kunne være enklere. Midt i rant en elv mellom isbredder; på hver side strakte lange skråninger av bart steinur seg opp i en ubrutt linje mot en rett åskam kantet med snø. Ingen støttepilarer, nesten ingen kløfter, ingen klipper eller fremspring – og ingen topper over. Hele landskapet buktet seg i en langsom kurve. «Her ender virkelig naturen,» tenkte jeg. Det verste ved synet gjenstår å nevne: en isvegg som sperret dalens ende, fronten til en stor bre vi antakelig måtte overvinne. Alle de lykkelige varslene fra dagen før ble motbevist; det verste lå tydeligvis foran oss.

Jeg stirret på scenen med bunnløs avsky, men akkurat da brøt en solstråle gjennom de ville, svarte skyene – en gylden stråle fra midnattssolen som glitret i elven og isfoten bak og forgylte den brune morenen, og skapte en øy av herlighet midt i den øde villmarken. En liten snøspurv satte seg ved siden av meg og kvitret muntert sine lerkelignende toner. Det var et lykkelig øyeblikk. Mørke og dysterhet vendte raskt tilbake da jeg krysset elven over en snøbro og gjenforente meg med mine følgesvenner (16. juli), nettopp da de forlot morenekaoset og ventet en enklere etappe.

De ble raskt skuffet. Ingensteds i verden kan det finnes et verre stykke terreng å reise gjennom enn det som lå foran oss. Det så så glatt og enkelt ut – de milde skråningene, den nydelig makadamiserte dalbunnen – men det var en bedragersk illusjon. Alt var en myk myr, en grunnløs blanding av gjørme og steiner, der dyrene sank dypt og ofte satt fast så en måtte hjelpes til å dra den andre ut. Vi prøvde høyt oppe og lavt nede – det var det samme. Ingensteds var det noe solid for en hov å hvile på. Det gikk ut på å vasse gjennom den seige blandingen i raskt tempo, for jo lenger du ble stående, jo dypere sank du ned. Hvis ting kunne blitt verre, ville regnet som valgte dette øyeblikket å begynne, oppnådd det, men vi var forbi å bry oss selv om en syndflod. En ekkel trekkvind blåste gjennom dalen og drev regnet foran seg. Det var praktisk talt ingen vegetasjon på myrskråningene, bortsett fra enkelte flekker der våte klumper av sterkt fargede moser – røde, gule, brune og grønne – markerte spesielt fuktige steder.

Da ponniene nesten var utmattet, nådde vi isfoten under breveggen. Den var overraskende liten for så stor en brefront, og liten var også elven som rant fra isen. Det var noe usedvanlig med breen også. Den hadde nesten ingen morene, og den endte så brått – mer som en isvegg bygd på tvers av dalen enn enden av en isbre som rant inn i den. Isfoten ble faktisk dannet ikke av breen foran oss, men av en mindre bre til venstre. Den store breen bidro bare med noen små fossefall, mens til høyre, rundt et hjørne, var det tegn til en annen bekken som rant inn. Vi fant senere ut at denne kommer fra en innsjø ved foten av enda en sidebre, som var helt skjult for oss av en mellomliggende rygg. Hvis vi hadde gått opp Turnback-breen og funnet veien riktig over isdekket, ville vi ha kommet ned denne breen. Ponniene var nesten sammenbrudd av utmattelse, så her måtte leiren settes opp på det første flate stedet. Tørre steder fantes ikke. Vi reiste teltet i en myr (370 fot).

KAP. XII THE IVORY GATE

Jeg var for spent på neste etappe av fremrykningen til å vente på teltreisingen, men gikk rett opp bakken til venstre for meg, ved foten av denne svingte breen ved enden. Det ville være umulig å overdrive den nedtryktheten som på dette tidspunktet hadde grepet oss alle. Tydeligvis var breen veldig stor. Sannsynligheten var at vi måtte opp til dens «hode», finne et pass over, og gå ned på den andre siden, bærende på alle tingene våre og tilbringe netter i det fri i dette forferdelige været. Ingen sa noe, og jeg la i vei i det dystreste humør.

Veien gikk over isfoten og en elv som var for bred til å hoppe over og for dyp i sitt isete leie til å vade. Jeg rundet enden av den der den kom ut fra breen og nådde så foten av bakken min, der bestigningen gikk opp løsmasser som lå i en mer stabil likevektstilstand enn vanlig. Opp gikk jeg, gradvis svingende mot høyre for å se utover breen. Plutselig, da jeg rundet en åsrygg, se, der lå Agardhbukta foran meg og Wibelands Water bakenfor, prikket med flekker og striper av is, glitrende i sollys, og enda lenger borte i den blåeste avstand åsene på Edgeøya, fra Kvalpynten nordover, med lag av kremfargede skyer liggende på toppene, kastende blå skygger. Veien var ganske lett foran oss, og avstanden ikke stor. Følelsesforvandlingen i meg var like rask som den var herlig. Jeg ropte vilt ned til leiren og viftet med lua før jeg fortsatte fra Prospect Point (900 fot) for å fortsette bestigningen av den lange åsryggen hvis rygg jeg nå hadde nådd.

Med hvert skritt oppover ble utsikten mer interessant og vidunderlig. Det var ikke fronten, men bare siden av den store breen som hindret vår fremrykning. Veggens merkelige utseende ble dermed forklart. Breen går ned til Agardhbukta og sprer seg ut i en enorm oval. Vi trengte bare å klatre opp veggen, en enkel sak, krysse den kuppelformede breen og gå ned på den andre siden, da ville noen få miles med flatt, men utvilsomt myrlendt terreng alene skille oss fra østkysten. Problemet vårt var løst. Vi hadde kommet rett mot målet vårt via den mest direkte ruten. Veien hadde vært lang og ofte ubehagelig, men det var den rette veien, og den kunne ikke forbedres. Reaksjonen fra avsky og nedtrykthet til triumf og glede var en ubeskrivelig fryd.

Prospect Ridge ledet oppover, og jeg kunne ikke annet enn å følge etter. Den ble bred og med slak helning. Skulder etter skulder fulgte, og hver var et mål i seg selv. Utsikten utviklet seg i alle retninger, og de ville skyene avslørte store snøkupler og, sørover, topper som bare var halvt synlige. Men det var alltid til den blå fjorden øyet vendte tilbake, den brede blå fjorden, som strakte seg så langt bort, med sine isflak, og de mørke lilla åsene som rammet den inn, og de fjerneste fjellene bakenfor, med glimt av gult lys blant dem. Bredere og flatere ble åsryggen, overflaten lik overflaten på en steinete mark, myk og jevn. Jeg holdt meg til høyre kant av den, med utsikt over den store breen – så hvit og bred, bølgende ned fra brede snødekte kupler, den ene bak den andre, på noen av dem skinte solen alltid. Det var ingen ordentlig névé. De høyeste og fjerneste kuplene var fremdeles av is, nakne bortsett fra i fordypninger og i skråninger der snø hadde drevet; for her forvandler den første frosten den vasstrukne snøen til is uten behov for langvarig trykk for å endre massens struktur. Midt i breen på forskjellige nivåer var det innsjøer med en så vakker blåfarge at flekkene med blå himmel over ikke var mer fulle av farge og gjennomsiktighet.

Jo høyere jeg kom, jo villere og kraftigere blåste vinden og bar meg med seg. Hundrevis av havhester var i luften rundt hele åsryggen, tilsynelatende lekende med kulingen. Det virket som om stedet spesielt tilhørte dem. Videre gikk jeg, for det var alltid et nytt skritt i åsryggen foran meg. Det var ingen snø på bakken, selv om lavere steder rundt omkring var tykt islagt. Vinden holder dette utsatte området fritt, og blomster vokser der, spesielt valmuer og den allestedsnærværende *Dryas Octopetala*. Et enkelt reinsdyr møtte meg på veien og trakk seg raskt tilbake. Til slutt ble til og med havhestene etterlatt. En lang siste stigning førte meg til toppen – et bredt, flatt område hvorfra klipper falt bratt ned på to sider til det øvre området av den store breen, en tilsynelatende grenseløs utstrekning av reneste hvitt – ikke flatt, men stadig stigende til kuppel etter kuppel, den ene bakenfor den andre, så langt øyet kunne nå. Jeg stanset, lenende mot kulingen, og med vanskelighet

satte jeg opp plansjebordet, holdt det med begge hender og spredte bena vidt. Toppen min var høyere enn Sassendalens «klipper», og ble bare overgått av snøkuplene. Uheldigvis hadde jeg verken aneroidbarometer eller kamera med meg. Innover i landet raste stormen, og de mørke skyene samlet seg og skyndte seg over eller på åsene. Mot sør var det topper mer eller mindre kjent for meg. Noen så vi fra Fox Peak, andre fra Sticky Keep. De reiser seg i et område med breer. En regnbue sto ved breens fot, hvis vide utstrekning jeg nå godt kunne skjelne, med serakk-kammen som så ut til å henge over siden mot Agardhbukta. Hele regionen øst for vannskillet var mye snørikere enn vest. Landet og de lave dalene rundt Agardhbukta var like snørike som Adventdalen en måned tidligere.

Man kunne ikke bli lenge på jobb i en slik kuling. Den blåste all varme og følelse fra hendene. Ved slike anledninger er det bare vane som gjør en mann i stand til å arbeide i det hele tatt; ren vilje ville ikke være nok. Hver linje trukket på kartet er vunnet med en målbar kostnad av smerte. Da jeg ikke orket mer, skyndte jeg meg under klippens ly, og gned liv tilbake i fingre og armer. Så sank utsikten inn i sinnet, for aldri å bli glemt – en av de største og mest minneverdige utsiktene jeg noensinne har sett – å! den strålende verden, hvor mennesket ikke har noen plass og det ikke er noe tegn på hans håndverk, hvor naturen fullfører sine egne intensjoner uhindret og uhjulpet av ham. Slike ren snø presenterer ingen alpin høyde, heller ikke slike blekblå himler, eller det vidunderlige, fjerne, opaliserende havet med sine hvite flokker og sin enda fjernere kyst. Ingen alpin utsikt trenger gjennom en slik atmosfære, så mild, så rik. Den arktiske herligheten er noe for seg selv, villere, sjeldnere, og ikke mindre storslått enn herligheten i noen annen region i denne vakre verden.

Tilbaketuren til leiren var en hard kamp, for nå sto kulingen rett imot meg; men skråningen var med meg, og jeg ble varm igjen i kampen. Ved de blafrende teltene var maten i et fremskredent stadium av forberedelse. Budbringeren av gledelige nyheter blir alltid godt mottatt. Etter noen timers søvn og en monumental frokost var vi klare til å gjøre vårt siste fremstøt mot Agardhbukta. Hovedspørsmålet for ekspedisjonen skulle avgjøres, og alle så frem til de kommende timene med store forhåpninger og faste beslutninger. Sekkene ble lastet med proviant, kameraene fylt med film. Alt var i orden bortsett fra én detalj. I den iskalde vinden på den laveste enden av Prospect Ridge hadde jeg uten å vite det mistet skruen som festet plansjebordet mitt til bena. Marsjen måtte derfor begynne med en oppstigning for å finne den, bare en liten omvei og ikke ufordelaktig, siden det å holde et konklave om rutespørsmålet i en posisjon med utsikt over den beste delen av veien dermed ble mulig. Den manglende skruen ble funnet, hardt tråkket ned i de myke løsmassene, et godt tegn, tenkte jeg, for dagens suksess. Vi var faktisk inne i en periode med hell. Utsikten var ikke så fin som ved mitt forrige besøk, men den var klar nok til praktiske formål, og over Agardhbukta var den usedvanlig vakker. Mens vi stirret, strømmet en solstråle ned på den store hvite utbredelsen av breen nedenfor, og enden av en regnbue reiste seg igjen over isen. Edgeøya var klarere, og himmel og hav over og under den var stripete i skyer og skygger av gull og blått.

Klokken 00.30 (17. juli), nøyaktig en måned etter dagen vi først så Spitsbergen, startet vi vår siste etappe, løp ned en bratt løsmasseskråning, og nøt en kort, men rask fot-glissade ned i snørennen mellom breen og åssiden. Breen ble entret uten vanskeligheter gjennom en fordypning mellom serakker, og den lange passasjen over den begynte. Som noen sa, vi var "endelig på en skikkelig bre, med småelver på overflaten, sprekker, moulins og hele den alpine trikseposen." Likevel finnes det egentlig ingen bre i Alpene som i det hele tatt ligner denne The Ivory Glacier (Elfenbensbreen), ingen så hvit, ingen så bred, ingen som ender på en så merkelig måte; for når den forlater sin egen dype fordypning og kommer ut på det åpne møtestedet for daler, sprer den seg ut i alle retninger til en enorm lav kuppel, på en oval plan, omtrent tre miles i diameter, og rundt fire hundre fot høyere i midten enn rundt kanten. Hele denne kuppelformede utvidelsen av Elfenbensbreen har rast siden 1870, for i det året registrerer Heuglin at Fulmardalen strakte seg tilbake, grønn og flat, fra hodet av Agardhbukta. Over denne kuppelen lå vår rute – en ny type pass. Vi kalte den senere Elfenbensporten, dels på grunn av en nydelig seksjon med åreformet is som ga oss glede, og dels på grunn av noen ismåker som frekventerte leiren vår. Det var ikke et pass i vanlig forstand. Selve skaret ligger begravd et sted under isen, og er sannsynligvis omtrent 400 fot over havet. Breens

overflate, slik man ble nærmere kjent med den, var ikke som overflaten på en bre i Alpene. Vintersnø som faller på den, fyller hulrommene, og vann siver gjennom massen, som til slutt fryser og produserer isområder med en løs og krystallinsk karakter, klare til å brytes opp i nøttestore korn eller prismer når man tråkker på dem. Snølag, gjennomvåte av vann, dekket store områder og ventet på den første frosten for å bli til is. Sprekkfylte områder var tørre nok, men der det ikke var sprekker, lå vannet rundt på en høyst ubehagelig måte, og man måtte ofte vade gjennom frossen slaps. Men Garwood, vår valgte guide, ledet dyktig og reduserte alle slike irritasjonsmomenter til et minimum. Vi holdt mot høyre for å komme opp på toppen (646 fot) av breens store endekuppel, noe som tok halvannen times rask gange å nå; forsinkelsen ble forårsaket, etter hvert som det ønskede punktet nærmet seg, av en mengde sprekker, dekket med ustabile buer av vintersnø, som måtte testes nøye før de kunne brukes som broer. Tauet vårt var av det skjøreste slaget, rester og biter av snøre plyndret fra teltene i siste øyeblikk, og knyttet sammen, for vårt ordentlige klatretau var for lengst blitt gjort om til seletøy for sleder, og ellers brukt til mindreverdige formål. Vi beveget oss derfor forsiktig frem på tvilsomme steder, og først etter mye prøving av grunnen med øksehugg.

Utsikten fra toppen av kuppelen var virkelig storslått. Den enorme hvite forgrunnen, som buet seg bort mot enhver utsikt, var alene nok til å gi den særpreg. I hvitheten var det uendelige nyanser, for hele overflaten var kruset og brutt av sprekker med blå kanter. Men det var bort mot avstanden øyet hovedsakelig vendte seg, spesielt mot øst, mot Agardhbukta og Wibelands Water, utsiktens perle, og målet for vårt slit. Der, bortenfor kanten av den synlige isen, lå mudderflaten, verken land eller vann, polert blank over halve området, og ble stadig lysere lenger borte, til sumpene opphørte og vannet alene rådde, vann glatt med avstandens ytterste ro, lyst av refleksjonen fra den gylne overskyede himmelen, og flekket med prikker og linjer av is og med store isfjell strandet på sine bredder. Denne fortryllende utsikten lå foran oss resten av veien, ved enden av en allé av åser, som endte til venstre i Agardhfjellet, en fremtredende formasjon med en viss verdighet, og til høyre i en rekke bluffer (skretter/klipper), som støttet et snødekt område, over hvilket en gruppe kragetopper reiste seg, slik vi kalte dem på grunn av de tynne vertikale lagene av intrusiv bergart, som skar horisontalt gjennom dem, nær toppene, og dannet en utstikkende ring rundt halsen på hver.

Fremover gikk vi, men nå nedoverbakke, mot Agardhbukta, og diskuterte litt hvor bukten med rimelighet kunne anses å ende, og hvor langt langs flaten det var nødvendig for oss å gå for å fullføre kryssingen av Spitsbergen. I vårt innerste hjerte var det kanskje en uuttalt bekymring for om nedstigningen fra breen til sletten likevel ikke ville by på vanskeligheter som var vanskelige å overvinne. Isens slakt buede overflate skjulte alltid kanten, slik at vi ikke kunne velge noe punkt for å forlate den. Ganske plutselig kom vi til kanten. Breen endte i en klippe av overraskende bratthet og 115 fot høy. En yard eller to unna førte en tunge av snø nedover, dens nedre del buet ut av syne. Vi fulgte den nysgjerrig og kikket over. En annen snøtunge skrånet oppover og møtte den nesten. En kort horisontal travers over den bratte isflaten var alt som skulle til for å koble de to sammen. Garwood hugget noen mektige trinn i isen, og over gikk vi. En kort glissade (nedstigning) landet oss på morenen (220 fot høy), som var av en høyst spesiell karakter, som en ring av åsrygger under isklippen. Dens substans besto av is, dypt begravd under en tykk ansamling av steiner, alle små og runde som rullesteinene på en strand, noe de faktisk var, som geologene vil forklare. Utgangen fra dette spesielle området gikk ned en smal dal, som slynget seg rundt, og lot oss komme ut på den nesten flate dalbunnen med en forbløffende brå overgang. Det var ingen isfot til denne enestående breen, av den enkle grunn at det knapt kom noe vann ut fra den. Den har ingen stor hule som spyr ut en mektig strøm, men bare her og der en liten bekk som sildrer nedover siden og, etter et kort, bablende løp ned en slakt skrånende grusbakke, siver ut over den gjørmete sletten.

Også vi løp nedover grusen, ropende og jodlende, i den ytterste gledesrus, for alle vanskelighetene på reisen vår var overvunnet, og all tvil løst. Det var bekker som måtte vades med en gang – hva så? – lite brydde vi oss om bekker, selv om den seigeste gjørme utgjorde bunnen. Gjennom dem gikk vi, for å komme bort fra breen, og få god utsikt over dens monstrøse ende. Jo mer vi så av den, jo mer beundret vi vår flaks. Vi hadde faktisk tilfeldigvis truffet det eneste punktet hvorfra det var mulig å gå ned uten uendelige vanskeligheter og forsinkelser. På de fleste punkter kunne den ikke bestiges

ned. På alle andre punkter kunne den bare bestiges ned ved å hugge en trapp ned noen hundre fot eller mer med farlig bratt isvegg. Da jeg et lite stykke unna fikk øye på en liten flekk med tørr mark, satte jeg kursen mot den, gjennom et halvt dusin bekker, de andre fulgte forsiktig etter, bærende på støvlene og strømpene sine, og løftet føttene høyt for å gi dem, etter tur, en øyeblikkelig lindring fra det iskalde vannet. På flaten spiste vi lunsj bestående av et variert utvalg av nødrasjonen: kjeks, limejuice, sjokoladebiter, rester av Darbishires røkte westfalske skinke, og en boks syltetøy. Vi kalte lunsjstedet Darbishires Ham, for flekken med tørr mark var skinkeformet. Så vandret vi forskjellige veier, geologer geologiserte, fotografer fotograferte, landmålere målte. Langt ute på sletten gikk vi til en siste grusete øy, et fragment av en gammel hevet strandlinje, bortenfor hvilken det ikke var annet enn hybrid materiale, med en vannaktig overflate og en gjørmet substans, ikke sterk nok til å bære, heller ikke flytende nok til å flyte noe – et navnløst gjørmehull som gradvis gikk over i havet, hvis strandede isfjell så ned på det som små åser.

Utsikten var mindre kjent enn fra breen, for det brede havet var nå forkortet til en linje, og Edgeøya hadde enten sunket helt ut av syne eller blitt helt innhyllet i skyer. Det var knapt et levende vesen i sikte; en blåmåke kom over, og en ismåke, noen få havhester og en snøspurv. Det var fotspor av utallige fugler i gjørmen, og av reinsdyr på hardere grunn. Det var alt. Blomster vokste sparsomt der de i det hele tatt hadde mulighet til å vokse. Snøen lå lavt på åsene rundt, nesten ned til havnivå, på nordvendte skråninger. Skyer lekte rundt kragetoppene og la seg noen ganger på Agardhfjellet, men de bidro heller til enn trakk fra det pittoreske i scenen, selv om vi gjerne ville ha fått en klar utsikt opp en tilsynelatende dyp og betydelig dal som strakte seg innover i landet mot vest, og så ut til å forsyne den største tilførselen av vannet som tømtes ut i bukten. De største elvene på Spitsbergen er ikke de som renner fra de største breene, men de som fører bort smeltet snø fra myr- og løsmasseskråninger, slik at denne dalen muligens fører et stykke inn i landet. Retningen antydet at man via den kunne gjøre en travers til hodet av Low Sound.

Vi tilbrakte i alt tre og en halv time på østkysten av Spitsbergen. Det var lenge nok. Klokken syv var vi tilbake ved morenen, og begynte veldig snart å krysse breen på nytt. Den fine utsikten var nå bak oss, og spenningen ved tvil og forventning ble erstattet av den solide tilfredsstillelsen av suksess, en mer varig, men mindre spennende følelse, og en som på ingen måte var uforenlig med slike betydelige bekvemmeligheter som et varmt måltid og en varm leir. Mot disse trasket vi stoisk, og fant sprekker som en kjedelig plage, og snøsørpe som en navnløs ubehagelighet. På det høyeste punktet av brekryssingen (762 fot) ble det gjort en stopp for lett forfriskning og en siste utsikt over Agardhbukta, men mye av herligheten var borte fra den, for Edgeøya var tapt under lyse, lave skykupler. Bare himmelen forble uendelig vakker med sine skinnende striper av gult, blått og grått, fordoblet i det jevne havet. Krageåsene var klare, og mindre pittoreske på grunn av klarheten, som avslørte deres heller beskjedne dimensjoner. Bare den krummede overflaten på den enorme breen beholdt sin fulle verdighet, og gjorde sin størrelse enda mer imponerende følt siden vi hadde lært dens bredde ved den minneverdige prosessen med å gå over den. Dette var vår siste stopp. Resten av veien ble fullført uten hendelser, og klokken ti om morgenen var vi i leir, vekket den søvnige Carl, og ropte etter mat. Passasjen gjennom Elfenbensporten på Spitsbergen var fullført, og den første etappen av returen. Regnskyll, som snart satte inn, var dagens siste eksempel på hell, for de kunne ha kommet tidligere.

Kap. XIII TILBAKE TIL Waterfall Camp

Timer med forferdelig vær fulgte. Vinden hylte, og regnet pøste mot teltene våre, som trofast holdt det ute, men lagde mye støy i prosessen. Dørene var tett lukket. Vi brydde oss lite om hva som foregikk utenfor, inntil den forsiktige Gregory, som kikket ut, oppdaget at rekken av støvlene våre fungerte som regnmålere. Han stupte ut i søla med bare føtter, tømte dem og la dem på siden, slik støvler alltid bør legges når de står ute – en regel den tankeløse Carl aldri klarte å lære.

Det var en fryktelig tid for ponniene. Til å begynne med var det nesten ingenting for dem å spise og ingen fast grunn å stå på. Sporene deres gjorde det senere mulig for oss å gjette oss til noen av deres eventyr. Tydeligvis, etter å ha sett seg godt rundt, gnagd litt her og der og ofte blitt sittende fast i gjørma, kom de til at dalen var uutholdelig og satte kursen tilbake. De holdt seg langs elvebredden på snøen, fant veien med rimelig dyktighet og kom seg greit frem, inntil de brått ble stoppet av mangel på forutseenhet.

De befant seg på en isodde, som stupte bratt ned til elven på den ene siden – en høyde på tjue fot – og på den andre siden ble sperret av ugjennomtrengelig myr. En snøbro på oddens spiss strakte seg over en sideelv som rant inn der. Ponniene vurderte denne broen nøye, gikk frem til den, strakk fram en forsiktig hov, trakk seg tilbake, gikk frem igjen, og så videre, inntil hele det faste området var nedtråkket av hovsporene deres. Til slutt ga de opp eventyret og vendte tilbake mot leiren med tungt hjerte.

En annen gang satte de kursen rett oppover fjellet og ble ledet av den hardere grunnen inn i et elveleie og opp en ravine, som de klatret til en betydelig høyde. Under disse vandringene ble tøylene deres kuttet av skarpe steiner, for det er et særtrekk ved slike løse myrer at flate steiner har en tendens til å stå oppreist, som knivblad, slik at tau som dras etter lett blir kuttet. Det hendte at de eneste reservetauene vi hadde til dem, var tøylene deres, som dermed gikk tapt. Vårt resultatløse søk etter dem avdekket historien om ponnienes vandringer og viste hvor energisk de måtte ha beveget seg, for sporene deres var overalt.

Da stormen var på det verste, kom de tilbake til leiren og søkte ly tett inntil teltene, til vår store ulempe, for de presset hælene eller nesen mot våre døsende hoder og snublet stadig i teltbardunene. Det er ingenting mer ubehagelig for en mann i et telt enn at noen sparker i en teltbardun; det rister i hele teltet og gir en merkelig følelse av usikkerhet, og hvis det gjentas, er det like ubehagelig som når en dame ved siden av en ved et uhell banker spissen av sin åpne parasoll mot mannens høye hatt. Spits' nese lette stadig i nærheten av meg etter kjeks, og ingen overtalelse kunne få henne til å rette oppmerksomheten andre steder.

Til tross for alle ubehageligheter hadde det vært vår intensjon å bli en dag til i denne leiren og bestige et nærliggende fjell. Det virket nå lite sannsynlig at planen kunne gjennomføres. Utsikten fra teltdøren var forferdelig. Forgrunnen var bare en masse søle, så bløt at foten sank opp til ankelen i den ved første skritt. Alt var nedtråkket og sølete, et ekkelt virvar der sleder, støvler, bokser, tau og alt mulig annet var rotet sammen. Alt man rørte ved, var dekket av gjørme. Gjørme dekket klærne våre, sivet inn på teltgulvet og krøp gradvis inn overalt, slik at vi ble ubeskrivelig skitne. Det var ingen anledning til å vaske, for det eneste som fantes å vaske seg i, var flytende gjørme.

Utenfor en kort radius var alt melkehvit tåke, som vinden og regnet syntes å blåse og falle gjennom uten å flytte på den. Fulmar petrellenes (stormfuglenes) prosesjon fortsatte som før, og spøkelsesaktige fugler dukket opp og forsvant på sin endeløse østlige vandring. To brentgjess sto på snøen like ved teltet, omgitt av sine unger. Hvor det øste ned av regn! Det var ikke mye oppmuntring til å holde seg ute. Men ponniene trengte trøst i form av den lille rasjonen havre som var igjen, supplert med noen få kjeks. Dyrene var forferdelig sultne og snappet etter de små bitene med iver. De gned hodene mot oss og virket som om de ba om å bli tatt vekk.

Til slutt, selv om tåken ikke lettet, holdt regnet nesten opp. Det ble ikke mer snakk om fjellklatring; ordren var: «Alle hender til pakking.» Ned kom teltene, deres lerret stivt og tungt av fuktighet. De ble rullet sammen på måfå, og lag med gjørme ble nødvendigvis rullet inn i dem. Det var et skittent arbeid. Hender, og til slutt også ansikter, forsvant nesten bak en brun maske. Vår ekstreme ubehag fremkalte en merkelig likegyldighet, der ubehaget nesten forsvant. «Det finnes,» sa Gregory, «en portage i Canada som kalles *Speak-no-bad-language Portage*; jeg lurer på om den fortjener navnet bedre enn denne dalen.»

Sakte, men sikkert ble sledene lastet, surret og tauet med det ekle utstyret, og det foreløpige arbeidet var gjort. Hvis myrene var dårlige på veien opp, hvordan ville de nå være? Dette var tanken

til hver og en av oss, men vi brydde oss lite, for ingenting kunne være verre enn de eksisterende omstendighetene. Fremoverbevegelse ville være en lettelse, uansett hvilke problemer det kunne føre til. Ponniene var uvanlig villige og samarbeidsvillige fra starten. Jeg gikk foran for å teste terrenget, og Bergen fulgte etter, tråkket fromt i mine fotspor og hang nesten aldri etter. Vi tok en ny rute, holdt oss nede ved elvebredden, hvor det var store snøleier og banker.

Tidligere på sesongen hadde en isbue helt dekket elven og strukket seg hundre meter eller så på hver side. Buen hadde kollapset, og dens støttepunkter hadde som følge av dette sprukket både langsgående og tverrgående ved inngangen til de fortsatt overbygde sideelvene. De tverrgående sprekkene måtte krysses. De var ikke brede, men de var bredere enn et ponnisteg, og kantene deres var råtne. Dyrene måtte derfor hoppe. Som Garwood sa, det var Spitsbergen Grand National. Bergens oppførsel ved det første hoppet var morsom. Legg merke til at vi aldri slo ponniene; vi hadde ingenting å slå dem med, for pisken ble ansett som en plage, og etter å ha vært bundet på sleden i noen få etapper, ble den skamfullt etterlatt. Dyrene levde med oss, marsjerte med oss og var som medlemmer av gruppen. De delte nesten telt med oss, og de så til oss for sine små luksusgoder som kjeks og sukker. Dermed hadde de blitt like tamme som hunder og svarte på muntlig oppmuntring med bemerkelsesverdig selvtillit.

Jeg var på den andre siden av sprekken, hvor jeg tråkket på et fast landingssted. Bergen var på den andre kanten. Det var myrer og sult bak, sult i midten, og en sjanse for havre foran. Han betenkte seg, kløddе litt på den snødekte kanten, og så hoppet han. Resultatet var en triumferende suksess. Hvor Bergen gikk, ville Spits følge. Vi oppdaget, for sent, at navnene deres burde ha vært byttet om. Andre sprekker fulgte og ble på samme måte passert; vi unngikk dermed nesten halvparten av myrskråningene og noen av de verste stedene. Det var ganske spennende, og vi varmet til arbeidet, men utsikten forble alltid den samme, og regnet fortsatte å falle av og til.

Det er bemerkelsesverdig hvordan naturen, når en mann arbeider utendørs, bringer hans mentale tilstand i harmoni med omgivelsene. Mens jeg ventet et sted på karavanen, hadde jeg tid til å se meg om. Utvilsomt var det et element av storhet i scenen. Tåken gjorde alt den ikke skjulte verdig. Den forstørret isveggene ved elven til mektige klipper og utvidet snøflatene på begge sider til en merkelig ødemark, som endte i store skråninger av formløs myr som strakte seg i en stor bue og forsvant i det uklare og til slutt i usynlighet. Ved vannkanten tok den brukkne isen merkelige former, skjøt opp eller hang over etter mønster av serakker.

Da snøen sluttet, var det ingen annen utvei enn å krysse myrene igjen. Vi fulgte våre gamle spor til kanten av morenene og over dem, med små avvik der forbedringer var åpenbare. Denne moreneovergangen med sleder var virkelig den vanskeligste delen av arbeidet vi hadde på Spitsbergen. Stedet er ikke enkelt å beskrive. La leseren som er kjent med breer forestille seg en hoveddal med bratte sider, hvor en isbrefront kommer inn i rette vinkler nedover en bratt sidedal. Denne breen sperret tidligere hoveddalen til en høyde på omtrent fire hundre fot. Ved å trekke seg tilbake til dagens dimensjoner, etterlot den sin morenebelastede front, hvor hoveddalens elv har skåret en kløft, og etterlatt de gamle morenehaugene med is under dem på begge sider. Vi måtte finne en vei over disse morenene, som kanskje best kan beskrives som ishauger, dekket av dype lag av gjørme og steiner, og festet på de bratte fjellsidene til en høyde på fire til fem hundre fot over hovedelven, hvis umiddelbare bredder er vegger av den gamle isen.

Morenebeltet var vått og løst; noen ganger måtte vi krysse en sakte flytende gjørmemasse mange fot tykk, andre ganger løse kammer av steinete materiale, alle med en tendens til å skråne nedover, og dermed tvers over retningen vi skulle. Den faktiske ruten vi fulgte kan ikke beskrives. Den gikk opp og ned, til høyre og til venstre, over ett hinder og rundt et annet, men alltid fremover, og vant fremgang fot for fot. Noen ganger måtte sledene løftes med samlet kraft, andre ganger slippes over skrøpelige kanter, noen ganger følges nedover elver, andre ganger dras gjennom dammer. Av og til kunne vi følge en liten seng av snø eller is, som ga velkommen avlastning.

Halvveis over ble vi tvunget ned til elvebredden, hvor en isbanke presenterte en uimotståelig

tiltrekning. Den var av vakker, klar blåis, frosset av flomvann og snø, i en liten terrasseformasjon som minnet om en miniatyrgjengivelse av de ødelagte terrasseanleggene på New Zealand. Langs denne gled vi muntert, bare for å finne videre fremgang umulig og tilbaketur nødvendig. Elven måtte krysses. Det var ingen annen utvei. Etter å ha funnet et sted hvor iskanten var lav, og strømmen bred med steinete bunn, stupte vi uti. Sledene fløt først, men ble deretter vannfylte og rullet over. En av dem ble viklet inn i en stor stein, og involverte Gregory i en mer grundig dukkert enn de andre. Den andre bredden var bratt og besto av løse steiner på is. Det krevde alt ponniene hadde å komme seg opp på den og hale opp lasten. Resten av overgangen var relativt enkel, og hvem skal beskrive gleden da vi kom ut på et enkel steinete elvedelta og så foran oss haugen av varer som markerte stedet for Delusion Camp?

Den faktiske bredden av moreneørkenen var omtrent en miles. Jeg la ikke merke til hvor lang tid det tok å krysse, men alle var enige om å anslå tiden til omtrent førti år, mer eller mindre. Jeg overtok nå Garwood for reinsdyrene han hadde håndtert med tålmodighet og dyktighet i så mange dager. Mitt plansjebord kunne pakkes på sleden. Det var ingen kartlegging nødvendig. Så Garwood og Gregory gikk foran, etter at lasten var omfordelt, hver bevæpnet med en geologisk hammer og markerte veien med knuste steiner. Jeg hadde en veldig enkel jobb, og vant æren for selvfornektelse til lavest mulige pris, for det ble snart klart at Bergen kjente veien like godt som jeg, og kunne gi meg tips om å velge ruten i detalj for å unngå å slå sleden mot store steiner. Dessuten hadde han hastverk med å komme seg ned, og til min overraskelse brøt han plutselig ut i en patetisk liten trav over en flat plass, som om han skulle si: «La oss skynde oss for å komme oss vekk fra dette elendige stedet.»

Dermed gjorde vi rask fremdrift og etterlot tåken bak oss, mens skyene snart lettet og kun ble værende på fjelltoppene i deres vanlige takhøyde på omtrent 1500 fot. Vi pløyde videre gjennom et kjent område. Dalen hadde virket som et bilde av ødeleggelse på vår oppstigning; nå virket den fruktbar, vennlig og nesten rolig. Sassendalen var i sikte, eller rettere sagt fjellene langs dens nordre bredd, og med hver time ble avstanden som skilte oss fra den synlig mindre. Likevel viste ponniene ingen lyst til å stoppe. De fortsatte å trave som mine gamle Balti-bærere nedover Baltoro-breen, eller Gregorys zanzibarier da de satte foten på Uganda-veien. Tretthet var rett og slett ikke en faktor i situasjonen. Alle glemte å være slitne.

Først da vi kom ut på de milde skråningene i Sassendalen, reiste spørsmålet om leir seg. Det var to betingelser som måtte oppfylles – et tørt sted til teltet, og god beite for dyrene. Bergen tok problemet i hånden og satte kursen mot et lovende sted, men verken han eller vi var fornøyd; andre steder ble avvist etter tur, og fremrykkingen fortsatte til vi kom til dalen som deler Milne-Edwards-klippen i to. Vi var på nippet til å stoppe. «Hvorfor ikke krysse elven mens vi er våte?» var Garwoods kloke spørsmål. Så gjorde vi oss klare igjen, stupte nedover den gamle hevede strandens skrent, humpet over steinfanen og gjennom elvene, og nådde dermed den hevede stranden på den andre siden. Den var tørr og flat, betingelsene var oppfylt, og Bergen ga seg.

Ponniene ble sluppet løs, leir (164 fot) ble satt opp, og middag fulgte. «Slitne?» spurte vi hverandre. «Selvfølgelig ikke; vi er klare til å nå Bucking-horse Camp i dag om dere vil.» Men det var en merkelig ting, at selv om alle trakk seg tilbake til sine soveposer med et omfattende apparat av notatbøker og skrivemateriell, ble ikke en eneste notat skrevet på den tiden. Søvn kom ubedt, og etter felles beslutning ble den etterfulgt (19. juli) av en europeisk morgen.

Jeg vet ikke om noen afrikansk bakterie gjenopplivet i Gregory; uansett hvordan det skjedde, var han litt uvel og tenkte han skulle prøve en av de beundringsverdige Pioneer-pillene, som er den siste godheten jeg gir mine beste venner. «Hvordan har du det i dag?» spurte jeg ham neste dag. «Å, bra! Det er fantastiske piller du har.» «Tok du dem?» «Nei! Jeg tok dem ikke akkurat, men jeg så på dem i siste øyeblikk. Det var nok. De er usedvanlige piller.»

Vi forlot Milne-Edwards Camp ved det tilsynelatende rimelige tidspunktet 10.40 (19. juli). Faktisk var dette veldig sent, og markerte det endelige tapet av en hel døgns dag, for vi hadde gradvis startet

senere og senere, først omtrent middag, så om ettermiddagen, så mot midnatt, så tidlig neste morgen, og nå hadde vi kommet tilbake til et normalt tidspunkt. Jeg oppmuntret denne prosessen fordi den sparte proviant, og innebar kun tjue frokoster og tjue middager på tjueen dager. Kanskje vi overdrev økonomien i provianten. Vi rasjonerte oss selv etter de mest vitenskapelige prinsippene, og maten vi tok fjernet sulten med jevne mellomrom, men vi begynte å tvile på om den var like næringsrik som et sjenerøst kosthold av vanlig kjøtt og andre mindre vitenskapelig sammensatte tilberedninger. Uansett, av en ikke nøyaktig identifiserbar grunn, led vi av en merkelig slapphet, og tretthet kom raskt over oss. Det kan ha vært været sin feil, eller fuktigheten, eller klimaet, eller mangelen på sol. Luften på Spitsbergen er ikke stimulerende. Den ligner den i en fuktig engelsk vår, når bakken er klissete under en dryppende himmel. Så vi lå lenge i sengen, lyttet til ropet fra en sandløper, eller skrev rim, og hele tiden var det egentlig en vag motvilje mot å ta på oss de våte strømpene som var den mest påvirkende faktoren i å utsette vår avgang. Hvorfor man skulle ha en slik motvilje mot våte strømper var et problem jeg ikke kunne løse. Ti minutter etter at dagens marsj begynte, måtte den tørreste slangen være like våt som den våteste, for vading i bekker var en kontinuerlig nødvendighet.

Faktum forblir imidlertid, og er her sannferdig nedtegnet. Dagens marsj var en temmelig kjedelig affære og lang. De gamle sporene ble praktisk talt gjenopptatt, da ponniene ble overlatt til seg selv mesteparten av veien og ikke voldte noen problemer. Spits pløyde jevnt og trutt. Bergens metode var å gjøre periodiske stopp og deretter trave videre og ta igjen sin ledsager – den pussigste lille traven man kan tenke seg. Det var fantastisk hvordan elvene hadde sunket i vårt fravær. Hektar av elveleier var tørre og de dype stedene var blitt grunne, – en salig forandring. Likevel var det nok vann å passere, og lasten ble så grundig våt at, som Garwood sa, det eneste tørre igjen i bunken hans var hans norskgrammatikk. Det var noen myrer, selvfølgelig, og like selvfølgelig satt Spits fast i en, men dette forstyrret verken hennes eller vår likevekt. Så snart hun følte seg godt festet, begynte hun å beite selvtilfreds på de grønne tustene innen rekkevidde.

Det var den beste fôringsdagen ponniene hadde hatt; ungt gress spiret overalt i herlig overflod, og på ett sted var det en avling nesten lang nok til å bli til høy. Faktisk kan det nevnes her at omtrent på denne tiden blir dalene i Sentral-Spitsbergen farbare, og at utforskning av innlandet ikke kan gjennomføres med stor fordel før denne tiden. Vi regnet med at, forutsatt at vi hadde gått i land i Adventfjorden omtrent på denne tiden, og med vår nåværende erfaring, kunne vi ha nådd Sassendalen på tre dager og Agardhbukta på tre til, forutsatt selvfølgelig at det ikke var noen kartlegging, geologisk undersøkelse eller innsamling å gjøre, og at det eneste problemet var å dekke avstand. På en direkte linje mellom foten av Peak Milne-Edwards, som M. Rabot klatret i 1892, og Sassenbukta, hvor han gikk i land, fant vi et merkelig stykke tre, veldig pent dreid, og formet for et nøyaktig formål vi ikke kunne definere. Det ble sannsynligvis mistet av franskmennene. Vi tok det med oss som et trofé for å bli sendt tilbake til dem.

Kort tid etter så vi en rein med et stort par gevir, et stort dyr, dobbelt så stort som de vanlige av sine artsfrender, og nesten hvitt i fargen. Med ham var en mørkhudet bukk av mindre dimensjoner. De var varsomme nok og løp oppover fjellet før vi kom i nærheten av dem. Dette var de eneste hendelsene på denne mest monotone marsjen, som ikke ble livnet opp av noen oppdagelse eller nyhet i syn eller effekt. Skyene hang lavt over fjellene, og avstander ble utvisket. Ved Bucking-horse Camp samlet vi opp tingene som var blitt etterlatt der, og etter å ha krysset den krympede elven under den reduserte fossen, steg vi opp til kollen ved Waterfall Camp og satte opp teltene våre nær haugen av fossiler og tomme bokser som markerte deres tidligere posisjon. Marsjen hadde bare vart i fem timer, og var ikke mer enn ti miles lang, men vi var alle hundetrette, så jeg falt faktisk i søvn mens middagen ble tilberedt, og våknet for å finne mine ledsagere ikke mye mer våkne.

KAP. XIV – (Waterfall Camp) FRA FOSSELEIREN TIL ISFJORDEN

Det var behagelig å våkne opp blant kjente omgivelser (20. juli), og å befinne seg i et slags hjem. Behagelig var det også å bli møtt av lovende vær, med sporadisk solskinn og skyer som sprakk opp. De blå dagene ved Fosseleiren var kommet tilbake for å hilse vår gjenkomst; ja, dette var den klareste blå dagen av dem alle. Med de fremskridende timene ble fargetonene stadig vakrere, mer gjennomsiktige og rike, mer ubeskrivelig eteriske, slik at der de dypeste skyggene lå, virket substansen bak dem mest uhåndgripelig.

En rolig morgens arbeid i leiren resulterte i reparasjon av sledene, og fordeling og pakking av all bagasje og geologiske prøver som var samlet her under vår hastige ferd østover. Gregory var snekker; vennene hans ville ha ledd av å se ham svette i solskinnet, uten frakk, med oppbrettede ermer og en tropisk hjelm på hodet. Hvordan en så uvanlig gjenstand fant veien til dette stedet, kan jeg ikke si; den dukket nå opp for første gang og plutselig, men en slik hjelm er ikke noe en mann kan bære skjult i klokkelommen. Jeg ba ikke om noen forklaring, og foretrakk en verden der mysterier overlever fremfor alle mulige verdener der alt er redegjort for.

Klokken to om ettermiddagen dro Gregory og jeg av gårde med to tungt lastede sleder mot Sassendalen, og etterlot Garwood for å vente på Williamsons retur med ponniene, som han skulle føre tilbake til Advent Bay via Brentpasset. Det var nok av arbeid for Garwood i mellomtiden, for viktige fotografier manglet, og en geolog kan tilsynelatende alltid finne profiler å måle opp, og andre lignende sysler.

Som vanlig gikk jeg alene i forveien, denne gangen helt til Trevor-Battyes depot, og hadde den vide dalen, solskinnet og den forfriskende vinden helt for meg selv. Selvfølgelig møtte jeg et reinsdyr, en bukk på omtrent tre år med horn i bast. Vi nærmet oss for å inspisere hverandre, og jeg satte meg ned for å gi ham en mulighet. Han kom bort, gryntet nøyaktig som en gris, og syntes å foretrekke å beite nær meg fremfor å vandre videre, selv om han hver gang jeg beveget meg, hoppet klosset unna. Neseåpningene hans beveget seg opp og ned med stor hastighet mens han beitet.

Ved Delta River var det vann å krysse og en høy, hevet strandlinje å bestige, men alle elvene i denne delen hadde nå krympet til moderate dimensjoner, og lange støvler holdt vannet ute. Denne elven kommer ut fra åsene gjennom et fint lite juv, likt det til naboen, Eskerelva. Vannet så ut til å forsvinne helt i myr på sletten, og bare slik filtrere seg inn i Sassenelva. Denne myra var bølget med strålende grønne bølger av mose, med mangfoldige konvekse fronter; mellom dem var skinnende vannpytter, glade i solskinnet, en vakker dekorasjon.

Fra nå av var Tempelfjellet stadig foran meg, stadig flottere i den tiltagende ettermiddagen, etter som solen krøp rundt det og kikket inn i dets kløfter, og skar ut dets støttede front i skarpt lys og skygge, som noen ganger ligner en søylefasade, andre ganger en rad med apsidekapeller mellom strebebuer i et stort gotisk kirkeskip. Det er umulig å overdrive, eller for meg å definere, skjønnheten i de blå skyggene som forherliget fjellet denne dagen. Dype, myke, gjennomsiktige, eteriske, og likevel, som om de var en del av fjellet, og manifesterte den massive og monumentale karakteren av dets struktur, men samtidig fikk det til å virke lett og delikat, en eventyrlig ting. Hvert skritt åpnet den østlige fortsettelsen av denne fjellmassen, der andre katedral-lignende nes, med brede, flate isbreer mellom, alle bielver til Postbreen, viderefører den arkitektoniske antydningen, og ligner en gruppe praktfulle offentlige bygninger ved siden av gater brolagt med den hviteste marmor midt i en kjempeby. Betraktet som fjell kan de faktisk være små, men deres regelmessighet bringer dem i sammenligning med menneskeverk, og gjør dem merkelig imponerende.

Gummistøvler er uutholdelige å gå langt i. Jeg tok dem av og sto barbeint. Bakken besto av fjærende myr, våt eller tørr, en fryd og en overraskelse å trå på. Jeg fant det å gå slik som en svært

behagelig opplevelse. Begynnende tretthet forsvant raskt. Jeg brydde meg ikke lenger om jeg sank ned i myr eller ikke. Det var en ny glede å kjenne spillet i alle fotens muskler, og hvordan den spredte seg ut som en hånd og responderte på enhver ujevnhet. Det var ikke nødvendig å dra den ut av myrens eller gjørmens grep; den kom lett ut, og mykheten under foten var ikke lenger en plage, men en nytelse. Den kalde bakken og den kjølige luften føltes frisk og vennlig. Jeg hadde funnet en herlig ny følelse. Tre eller fire miles ble tilbakelagt på denne måten før steinete steder kom tilbake og støvlene måtte tas på igjen. Jeg har sett menn i Østen, som vanligvis går barbeint, gå ytterst forsiktig over steinete partier. Fra nå av vil dette ikke overraske meg.

Bortenfor den siste elven var det enda en hevet strandlinje, fra hvis punkt Sassendalen var synlig like ved. Ponniene ble sluppet løs for å beite. Det virket som om marsjen var unnagjort på kortere tid enn forventet. Gregory fortalte meg at vi enten måtte slå leir ved Starvation Bluff eller Windy Point – et sørgelig klingende alternativ! Starvation Bluff er det naturlige landingsstedet for Sassendalen; det er et lavt, hevet punkt nær en dam med klart vann ved cricketbanen – det flate, tørre myrområdet hvor, har jeg blitt fortalt, passasjerene på et turistskip en gang spilte en kamp. Naturen har sørget for et bord til poengføreren, i form av en forvitret stein på en pen sokkel som stikker opp av gresset. Vi pleide å kalle stedet Starvation Bluff, fordi det var der Gregory og Pedersen tilbrakte sultne timer mens de ventet på Trevor-Battye, den gangen da bukta var blokkert av is. Etterpå landet Trevor-Battye her og etterlot telt og forsyninger til bruk ved vår tilbakekomst. Vi fant dem nær vannkanten, men ingen båt som kunne gjøre det mulig for oss å nå Postbreen, slik vi hadde tenkt, eller å kommunisere med Advent Bay.

Det var nå lite is å se; bare noen få hvite og blå masser, store og små, falt fra Postbreen, og enten flytende i bukta eller strandet ved dens bredder, objekter som var svært vakre i seg selv, og et sjarmerende tillegg til landskapets herligheter. Himmelen var klar, bortsett fra noen få cirrusdotter; solen skinte klart over bukta. En kjølig vind blåste, men jeg unnslapp den ved å hoppe ned den lille kalksteinsklippen som utgjorde fronten på neset, hvor en liten hule omtrent fire fot høy var klar for meg, fylt med solskinn, og uten et vindpust. Det rislende vannet plasket og brøt i småbølger en yard unna, og strødde en linje med fersk, søtduftende tang langs kysten. Det var godt å være nede ved sjøen igjen, sjøen som forener alle verdens land, og bringer menneskeheten sammen. Intet menneskelig vesen var i sikte, men noen få biter formet drivved fjernet følelsen av fullstendig isolasjon. Vi var tilbake ved et element som mennesker lever sine liv på; vi hadde forlatt regionen der livet bare er midlertidig utholdelig. Disse setningene motsier selvfølgelig andre meninger uttrykt ovenfor. Slike følelsesendringer under varierende omstendigheter utgjør en del av reisens sjarm, og mye av dens utbytte. De åpner sinnet for nye sympatier, og tvinger det til å innta varierende synspunkter.

Nå virket det godt å se flokkene av ærfugl som svømte på vannet, og petrellene som fløy raskt like over overflaten. Lomviene var som gamle venner gjenfunnet, og vi tilga til og med en gråmåke, som spiste nær land blant en lang rekke krykkjer, for dens artsfellers ugjerninger i innlandet.

Sassendalen, sett fra dette punktet, er ikke bare verdt å se, men verdt å reise så langt for å se. Her er Tempelet og dets følgesvenner på sitt mest storslåtte, med den blå fjorden eller de hvite breene ved sin fot. Herfra ser man også hele underet Postbreen, med sin strålende, skinnende bredde, sin utrolige jevnhet, sin edle tilbakesving, og sine fint buede bielver, glatte og brede som den selv. Den ender i bukta i en vegg av is, en vegg hvit og blå, som splintres til en brutt kant. «Å, å være på den!» var en umiddelbar impuls, som vanlig trengte korreksjonen, som jeg antar livet ikke er langt nok til å gjøre til vane: «Dort wo Du nicht bist dort ist das Glück.» (Der du ikke er, der er lykken.) Vestover var den lange strekningen av Isfjorden, lukket av den spisse og kontrasterende rekken av topper som avgrenser de store breene ved Kapp Boheman, bak hvilke et høyt og fjernere pyramideformet hvitt fjell reiste seg, et lite Weisshorn, som lekte den pene leken med å være i skygge når naboene var lyse, og deretter skinne strålende frem når en sky kom mellom dem og solen.

Alt i alt virket Starvation Bluff som et sjarmerende sted for en leir, men en plumpudding ble den avgjørende faktoren som fikk oss til å fortsette til Windy Point, noen få miles lenger langs kysten i

retning Advent Bay. Da Gregory kom tilbake etter sin lange tur rundt til basen vår, ble han tvunget av kulingen til å lande på Windy Point, og der etterlot han følgelig forsyningene som var ment for bruk ved vår tilbakekomst. Dermed måtte vi denne dagen plukke opp Battyes depot nær Delta River, teltene og tingene han hadde etterlatt på Starvation Bluff, og til slutt, hvis vi ønsket å gjøre en komplett samling, Gregorys depot på Windy Point. I det siste depotet lå plumpuddingen, som avgjorde saken.

Sledene var dermed virkelig tungt lastet, og for å gjøre vondt verre måtte de dras over skråninger furet med utallige småkløfter. Jeg så bare deres vanskeligheter på avstand, for arbeid holdt meg nær stranden. Gregory slet umåtelig for å hjelpe dyret sitt, og måtte stadig løfte sledeenden opp på skrenter, mens ponniene ble trette og uvillige. Da en åsrygg til slutt måtte bestiges til en høyde av kanskje 300 fot, ble arbeidet nesten for mye for alle.

Min tur langs stranden ville vært herlig, hadde det ikke vært for den bitende vinden. Det var alltid fjordens skjønnhet, hvortil kystens sjarm og interesse ble lagt. En lang overhengende snøfront var fortsatt igjen mange steder, underminert av tidevannet, og brøt løs i store klumper, som snart ville forsvinne. Stranden var dekket av spor etter mennesker, en gammel melkeboks («laget i Tyskland»), en mengde teltplugger hvite av alder, drivved av formede fragmenter, foruten store sagede trestykker som aldri var ment å finne veien til disse kystene.

Windy Point er det utstikkende, hevede deltaet til en breelv som kommer fra Flowerdalen. Vi fulgte langs det til tett under åsene, hvor det var et tresignal, nylig satt opp for oppmålingsformål av Baron de Geer; i nærheten var sporene etter leiren hans. Her stoppet vi følgelig og satte opp en flott leir med tre telt, våre to store fra Advent Bay og det lille innlandsteltet for Williamson. Arbeidet med å sette opp teltene gikk svært tregt, men ble til slutt fullført omtrent en halvtime etter midnatt. Vi var for trette til å kunne dra særlig nytte av rikdommen av forsyninger, men gikk snart til sengs, og lovet oss selv en rikelig belønning neste dag.

Klokken åtte (21. juli) vekket Gregory meg, og vi undret oss over den lange søvnen på omtrent atten timer vi hadde nytt uten et øyeblikks avbrudd. Akkurat da brøt solen gjennom skyene i sørøst, og vi oppdaget at klokken var åtte om morgenen! Søvnen vår hadde bare vart i seks timer.

I rett tid dro Williamson av gårde med dyrene og de tomme sledene for å hente Garwoods leir og fossiler ved Waterfall Camp, og følge ham til Brentpasset, hvor de skulle møtes. Garwood tilbrakte den 20. med å samle fossile reptiler fra triasbergartene på Trident. Han returnerte til Fosseleiren klokken ett om natten den 21. Hans dagbok beskriver ham som ensom, trett og uvel, og at han følte seg klam. Etter å ha sovet, pakket han sammen teltet sitt, lot det stå igjen for Carl å ta med, og gikk over Brentpasset til enden av Adventdalen.

> «Jeg ble ledsaget,» skriver han, «av en snøspurv, som hoppet ved siden av meg i en halv mile, uten det minste spor av frykt, og sang sin søte lille sang mens jeg plystret en obligatstemme. Mens jeg vadet gjennom de utallige kanalene, som rislet over den morenedekte sletten ved foten av Boomingbreen, innså jeg at for å trenge så langt som mulig mot sør, ville det være bedre å ikke bestige Baldhead, men å følge en høyere rygg, som førte lenger øst inn i hjertet av bresystemet, hvor Boomingbreen har sitt utspring. Snublende over den løse morenen og vadende ankeldypt i flytende leire, nådde jeg foten av en mindre bre som kom ned fra sørvest, som vi ga navnet Baldheadbreen. Denne var en gang en sideelv til den større breen; den dannet den gamle sidemorenen som jeg hadde nærmet meg langs. Baldheadbreen hadde nå trukket seg tilbake i sin egen dal, og etterlatt en smal passasje mellom sin egen tilbaketrekkende snute og den overhengende siden av sin fremrykkende nabo. Et blikk på haugene med is som nylig hadde falt over denne passasjen, fikk meg til å bestemme meg for å holde meg på sidemorenen, og krysse den mindre breen et stykke ovenfor snuten. Morenen var av den løseste og mest elendige sammensetning, og var faktisk intet mer eller mindre enn moreneleire under dannelse. Da jeg nådde venstre side av

breen, hadde jeg noen vanskeligheter med å finne et sted hvor jeg trygt kunne krysse den, ettersom overflateavrenningen, som rant til denne siden, hadde gravd ut en kanal for seg selv langs siden av isen. Kanalen der den var åpen, var for bred til å hoppes over, og det var ingenting å lande på på den andre siden, annet enn en bratt isvegg; der kanalen var dekket, var snøen for forrædersk til å stole på. Ved å følge den opp et stykke, ble jeg imidlertid i stand til å krysse. En lignende vanskelighet måtte overvinnes ved nedstigningen på den andre siden av breen.

«Da jeg begynte å gå opp ryggen, oppdaget jeg at jeg på ingen måte hadde uttømt de forfalne toppene på øya. Eggen var simpelthen en haug med løsmasser, men størrelsen på fragmentene var forbløffende. Jeg kunne knapt løfte de fleste av dem. De besto av store plater av gul sandstein, mange to eller tre fot i kvadrat og over en tomme tykke, stablet i en løs haug som om de nettopp var tippet ut av en vogn. Under hele bestigningen fant jeg aldri noe fast fjell. Hvis jeg forsøkte å spore et fossilførende fragment til dets moderbergart ved å fjerne de løse platene, måtte jeg til slutt gi opp søket i fortvilelse, i frykt for at hvis jeg fortsatte å fjerne alt som var løst, ville jeg ikke ha noe fjell igjen å skrive om bestigningen av. Faktisk ville en ires svar til en turist, som hadde spurt om høyden på en ås, om at det var 3000 fot å gå opp, og 1000 fot å komme ned, ha passet godt på Booming Peak.

«Deler av eggen var dekket av snø, og ga en velkommen avlastning, selv om de stedvis var så bratte og harde at det krevde trinnkutting. Fjellryggen var kjedelig og slitsom å klatre, men ga meg utsikten jeg søkte. Den hadde utsikt over hele bassenget og tilløpsbreene til Booming- og Baldheadbreene. Ved mine føtter strakte den underlige og interessante overflaten av hovedisstrømmen seg, med sin hovne og sagtakkede kant som hevet seg høyt over sentrum, og lignet ikke noe så mye som rekken av fingerkjeks rundt en bolle med dessert. Det var svært interessant å observere hvordan breen rykket frem og tvang seg vei opp over sin gamle sidemorene. Den raskere bevegelsen i de øvre islagene fikk sidene av breen til å henge over i loddrette klipper, fra toppen av hvilke isras stadig styrtet ned på dalbunnen nedenfor. Denne hevede og brutte kanten kunne spores et stykke opp på begge sider av breen, og utgjorde en markert kontrast til den skrånende, konvekse snuten til den tilbaketrekkende Baldhead-sideelven. Dette er ikke stedet å diskutere de nåværende klimaendringene på Spitsbergen, men det kan bemerkes at fra denne breen har vi bevis for at den generelle fremrykningen som vises av så mange av Spitsbergens isstrømmer, ikke nødvendigvis beviser en intensivering av breforholdene på disse breddegradene.

«Etter å ha steget ned til foten av ryggen, overveide jeg om jeg skulle krysse Baldheadbreen på nytt eller risikere den korte og lettere passasjen mellom de to breene. Trøtt og sulten bestemte jeg meg for den raskere ruten, og, idet jeg gikk tett rundt foten av den mindre snuten, klatret jeg over de nedfalne isblokkene til jeg ble tvunget til å klatre opp på den gamle sidemorenen for å unngå å gå under overhengende serakker, som truet med å falle når som helst. På morenen fant jeg et forlatt ærfuglreir. Kullet var klekket, så jeg puttet dunet i lommen, tenkte det kunne beskytte noen av knoklene mine når det uunngåelige fallet kom, uten hvilket jeg hadde lite håp om å forsere den avskyelige morenen. Imidlertid, etter å ha vadet gjennom de endeløse kanalene på sletten nedenfor, nådde jeg Carl og ponniene klokken tre om morgenen uten uhell.

«Carl sov, og ponniene hadde forvillet seg ut av syne, da de som vanlig, når de ble overlatt til seg selv, var usikkert bundet. Faktisk, etter å ha for lengst brukt opp begge par tømmer og alt vårt lette alpetau til dette formålet, hadde han sannsynligvis ingenting igjen å binde dem fast med.»

Neste ettermiddag la de i vei nedover Adventdalen, og gikk sammen så langt som til Ooze Camp, hvor Garwood svingte til venstre rundt den kuperte åsen som så tydelig ses

fra Cairn Camp. Han passerte over et lavt skar, og gikk ned en lett, åpen dal på den andre siden til stedet for Cairn Camp. Han ventet en time på Carl, men så intet tegn til ham, så, for å sitere fra hans dagbok: –

«Jeg startet oppover dalen for å møte ham, og fant ham i vanskeligheter med Bergen, som var sliten og hadde fått gnagsår på skulderen. Vi slet oss frem til et tørt område nedenfor Cairn Camp og satte opp teltet. Da oppdaget jeg at isøksen og hammeren min hadde falt av en slede, så vi måtte sette opp teltet med kamerastativbena mine; dessuten hadde jeg mistet kniven min underveis mens jeg gravde opp planter, så det var virkelig en ulykkesdag. Gikk til ro rundt klokken fire om morgenen (23.) – regn.

«Startet klokken to om ettermiddagen. Fremkommeligheten var dårlig fra starten. Vi falt begge ned i et hull i elven ved Crossing Fox Valley og ble gjennomvåte. Det var vekselvis områder med store steiner og sumper. Først på terrassene etter å ha passert Bolterdalen kunne vi få fast grunn under føttene i mer enn noen få yards. Faktisk var ting på noen måter i verre stand enn da vi kom opp, spesielt for sledene, som ble humpet i stykker over de steinbestrødde områdene. Vår verste vanskelighet var imidlertid den andre kløften, som, i stedet for å være fylt med snø, nå var en dyp grøft med nesten loddrette vegger, vanskelig for en mann, men umulig for ponnier. Vi måtte derfor holde oss oppe i kløften over djevelske hauger med stein-avfall, og til slutt, for å krysse, opp en isete skråning på omtrent 40 grader. Ved å spenne begge ponniene foran én slede om gangen, og selv dra med all vår makt, klarte vi å få begge sledene opp, men de var et vrak av sitt tidligere jeg. Vi måtte holde oss høyt oppe for å krysse neste kløft, og deretter ned de bratte øvre skråningene, hvor den lokale sleden kollapset fullstendig. Først ga den ene meien etter, så den andre. Sleden gikk på bunnen. Så brøt den sammen. Så jeg overlot den til sin skjebne, og spente begge ponniene foran den gjenværende sleden, som var i den mest skrøpelige tilstand. Vi slet oss til slutt inn i leiren ved midnatt, våte, trette og elendige. Det hadde regnet og sluddet nesten hele dagen, og jeg var flere ganger i fortvilelse over å få noen av sledene gjennom. Carl hentet den ødelagte sleden neste dag.»

KAP. XV MOUNT LUSITANIA

21. juli var en rå og for det meste solløs dag ved Windy Point, men den var ikke ubehagelig, for regn holdt seg unna og skyene ble hengende over åsene, slik at landskapets former var synlige, selv om forrige dags vidunderlige fargeprakt manglet.

Gregory samlet noen fossiler på skråningene bak, mens jeg laget mat; for øvrig forlot ingen av oss leirens hellige områder. Våre eneste besøkende var fugler. Mest velkomne var krykkjene, som spiste på rekke og rad ved høyvann noen få meter fra stranden, en og annen lettet av og til på lette vinger og svevde over vannet før de lett landet tilbake på overflaten. Noen joer kom for å sjekke at alt var i orden, og det var også ærfugler, polarmåker og lomvier.

Skyene ble lavere og tettere etter hvert som timene gikk, og all utsiktens prakt forsvant. Tempelet så ut som en vanlig klippeknaus, breene som helt ordinær is, og bukten som en vanlig vannflate. Fantasien sover i kalde tider, og trenger sol for å våkne. Denne gangen var det ikke solen som vekket oss, men spritlampen. Den fikk et vilt innfall, og plutselig brøt den ut, spydde ut en flamme og sprutet en mengde brennende sprit over min høyre hånd og i umiddelbar nærhet av to pund sprengstoff. Jeg stakk den brennende hånden inn i en sovepose, mens Gregory slukket vulkanen. Smør og en gammel klut var de eneste medikamentene og bandasjene tilgjengelig, men de var nok.

LOOKING SOUTH-WEST FROM MOUNT LUSITANIA.

Det var en trist utsikt og en smertefull opplevelse, men alt ordnet seg. Jeg ble ikke lammet eller forhindret fra å holde penn og blyant i en dag, takket være det harde skinnet en måneds leirliv hadde gitt meg. Sprit kunne brenne på det som på utsiden av en støvel. Det førte til et titall blærer, men de var klokt spredt.

Tidlig om morgenen (22. juli) kom solen tilbake, og vinden la seg; åsene var klare igjen, og vannet glatt. Mens vi satt og spiste frokost ved teltdøren, kom en flokk små alkefugler for å underholde oss. De så ut til å være ungfugler på skolebenken. Det må ha vært minst førti av dem som svømte rundt i en tettpakket gruppe og snudde hit og dit i enstemmige evolusjoner. Ved et eller annet kommandosignal dykket de alle samtidig, ble under vann i omtrent et halvt minutt, og kom til overflaten spredt, men konsentrerte seg raskt igjen.

Gregory hadde stoppearbeid å gjøre. Jeg så på ham. Han var også min overmann i denne saken, for som barn hadde han lært kunsten, mye til hans mor daværende avsky. Som svar på hans protester ga moren ham en bok av Moffat å lese, der den afrikanske oppdageren fortalte om problemene han hadde, da han ble overlatt til seg selv, fordi han ikke hadde lært å sy. Det var en merkelig tilfeldighet som også sendte Gregory til Afrika for å bruke sin ungdommelig ervervede ferdighet. Denne dagen ville han ikke ha noe av mitt spesielle utstyr, og hånte mine seks-tommers nåler og isøks-fingerbøl, og valgte kun fra mitt lager en helt vanlig stoppenål og et alminnelig fingerbøl – slik er den innskrenkende effekten av tidlig ervervet fordom!

Klokken elleve om morgenen satte vi ut for en dags utforskning innover landet, og gratulerte oss med det vennlige været. Vår vei gikk oppover dalen bak – Flower Valley (Blomsterdalen) kalte vi den, etter direktøren for British Museum (Natural History), og på grunn av dens relative botaniske rikdom.

En marineoffiser fortalte meg en gang en historie om hans første Arktis-opplevelse. Han ble sendt fra skipet sitt med noen få menn for å gå i land på et sted ved kysten og finne en varde bygd der av en tidligere ekspedisjon. En av sjømennene med ham var en gammel Arktis-veteran. Da de hadde gått i land, sa sjømannen til ham: «Hvor er maten din, sir?»

Han svarte: «Jeg har ikke tatt med noe; vi skal være tilbake om bord om tre timer.»

«Unnskyld meg, sir,» var svaret, «men det er ikke Arktis.»

«Hvor er riflen din, sir?» var det neste spørsmålet.

«Jeg har ikke tatt med en.»

«Det er heller ikke arktisk, sir.»

De klatret opp åsen og fant steinrøysa. Mens de lette, skar sjømannen offiserens navn på den ene siden av en trebit og sine egne initialer på den andre siden.

«Hva er det du stikker inn i steinrøysa, Jack?»

«Bare en trebit med navnet ditt på, sir.»

«Men jeg vil ikke ha navnet mitt skåret overalt.»

«Unnskyld, sir, men det er arktisk.»

Da de kom tilbake til stranden, fant de isen pakket sammen, og de klarte så vidt å komme tilbake til skipet før veien ble blokkert.

Vi dro ut denne dagen uten verken rifle eller proviant, bortsett fra noen få kjeks. Som Gregory senere sa: «Det er ikke arktisk.» Vi trengte begge deler – riflen da vi fant rein en halv miles fra leiren, og provianten noen timer senere.

Vi fulgte venstre bredd av Blomsterdalen over en opp-og-ned-vei gjennom ulike bratte raviner. Landskapet var kjedelig og minnet om noen av de mindre interessante dalene i Tirol. Skråningene var bare, med snøflekker på dem, og det var store snøansamlinger ved og over elva. Masser falt fra disse ned i elva med et smell som et snøskred, og kastet skyer av snøstøv opp i lufta. Solen var sterk foran oss, og vi merket dens kraft, og svettet like mye på vei opp som vi skalv på vei ned. Utsikten over Sassenbukta utviklet seg med stigningen, men den manglet malerisk kvalitet, fordi solen skinte rett på åsene, slik at det ikke var noen skygger som definerte og varierte formene deres. Selv Templet så flatt og simpelt ut under slik belysning. I øst var det en linje med åser, med en uinteressant bølgende kam; på den andre siden var det en annen lignende linje, og den rolige dalen lå mellom dem.

Omtrent fire miles oppover var breens munning (928 fot), blant et morenekaos. Det var et merkelig objekt omtrent femti meter under enden av breen. Det minnet om en liten vulkan, omtrent førti meter bred, med et krater i midten, hvis diameter var omtrent tjue meter, og dybden, la oss si, tjue fot. Men denne tingen var laget av is, for det meste i lange, blå prismer, usedvanlig vakre, mens krateret inneholdt en vannpøl. Det var som stedet funnet av den evige jøde, hvor «den sprakkende jorden skjøt ut bunter av frosne glitter.»

De sprø isformasjonene ved foten av en bre i disse traktene er en konstant overraskelse for enhver som bare kjenner til brefenomener i de tempererte sonene på jorden. Enhver snøhaug som varer over én sommer, blir til is. Denne haugen var utvilsomt opprinnelig en snøhaug, kanskje blåst sammen av virvlende vinder i morenehullet den lå i. Dannelsen av en vannpøl i den ville ikke være overraskende, og pølen, en gang dannet, ville ha en tendens til å bli dypere og større. Det ville være interessant å vite om dette objektet alltid eksisterer, eller om det bare er et midlertidig fenomen. Siden det ligger så nær den ofte besøkte Sassenbukta, kan kanskje fremtidige besøkende bringe tilbake nyheter eller, enda bedre, fotografier av det i årene som kommer.

Ved å krysse elva over en skrøpelig isbro, klatret vi opp morenene og gikk inn på breen. Den var på ingen måte en merkelig bre, men kan tas som absolutt typisk for de mindre eksemplene på Spitsbergen. Fra det øyeblikket du tråkker på den, vet du at du ikke er i Alpene. Overflaten av isen er mykere og knaser lettere enn i Europa; det er mer vann på den, og mer snø, som ligger rundt i våte flekker og nå forsvinner raskt. Denne snøen var i bedre tilstand enn noen vi hadde møtt så langt, og hadde tydeligvis frosset de siste dagene. Det var ikke mye mer snø høyt oppe enn nede. Det var ingen skikkelig firn. Ved skaret og helt opp til toppene av fjellene rundt, var alt is under det tynne snølaget. Hovedvannkanalen startet fra selve skaret og fløt over isen, selv over snøfylte bresprekker, helt ned til morenene. Disse overflateelvene, som renner i kanaler nedover snødekket på en bre fra dens øverste region, er svært karakteristiske for arktiske breer. Vi så dem til og med på de største og mest avsidesliggende snømarkene. De blir ofte sittende fast i snøleier, eller renner en stund under overflaten, men de dukker opp igjen og fortsetter sitt uregelmessige spor ned til hver brefot. De utgjør en stor hindring for klatrere, for på store breer er de dype og raske, og snømyrene

og slamsjøene de skaper er enorme, og kan ofte være ufremkommelige.

Etter hvert som dagen skred frem og solen gikk rundt, ble den utvidende utsikten over fjorden vakrere. Den minnet slående om mange vårlige utsikter over Como eller Maggiore. Fjell og vann var like druknet i en vakker blåfarge, som maskerte nakenheten til strendene hvor solen skinte varmt. Ingen innsjøutsikt i Italia kunne ha vært mer frodig eller mer nydelig enn denne øde havstrekningen i et arktisk land. Men skyer samlet seg over den da vi nådde skaret, og øyeblikkene med synlighet var tydeligvis få; så vi stoppet ikke, men skyndte oss videre, oppover den avrundede ryggen av gruset på vår venstre side til toppen av det nærliggende Mount Lusitania, det samme fjellet som Garwood og jeg var på vei til den 6. juli, da bresprekkene tvang oss til å snu. Det første jeg så fra toppen var stedet for vår tvungne retrett. Snøen som vi vadet dypt i var borte derfra, og isoverflaten avslørt med sine mange sprekker. Jeg stirret på stedet med ettertenksom skrekk. En mer oppsprukket bre har jeg aldri sett; og vi hadde ikke tau. I fremtiden vil jeg si om å gå på bre uten tau i juli: «Det er ikke arktisk.»

THE COLISEUM MOUNTAIN FROM EKMAN BAY

Utsikten var viktig og interessant. Det var minst to timers topografisk arbeid i den; men ingen kunne ha blitt to timer for å gjøre det, for en kald og rasende vind gjorde hvert øyeblikk til en tortur, og sugde all varmen ut av oss, og tok raskt all følelse ut av fingrene, slik at litt lengre eksponering ville ha ført til frostskader. Tiden for vår pause på toppen var i alle henseender forferdelig. Jeg rettet målebordet på de løse steinplatene, og slo det skjevt når jeg flyttet meg, for steinplatene vi tråkket på vippet hverandre, og arbeidet måtte gjøres på nytt. I forsøket på å fotografere ødela jeg tre plater av åtte på grunn av klønete kalde fingre og dumhet forårsaket av de raserende elementene. Dessuten var det behov for hastverk uansett, for skyer dekket raskt fjellene, og ett punkt etter ett forsvant. Det var uendelig irriterende, for vi var midt i det kartlagte området, og kunne ha korrigert og lagt til mange detaljer. Toppene av det kompliserte nettverket av daler, hvis åpninger alene skyene hadde latt oss se på veien opp Adventdalen, var nå alle avslørt. Vi var bak den ytre ringen av topper som ser ned på den dalen, og hemmelighetene i deres struktur ble avslørt. Der var også Sassendalen i sikte, helt opp til Rabotbreen, og hele labyrinten av forvirrende fjell rundt fra den til Adventdal-klippene, med Baldhead rett i forgrunnen – arbeid i dem alene i en time, men før vi hadde skjønt hva de var, dekket skyene dem. Så var den storslåtte fjorden, bort til Kapp Boheman, med utallige fjell bak den – lave nær kysten, og isolerte store fjell lenger inne – Colosseum, Capitol, og navnløse kjemper langt inne i landet.

Vi trampet og slo armene omkring oss, kladdet ned skjeve notater, og tok hastige observasjoner og fotografier – men alt var til liten nytte; man kunne ikke rolig resonnere seg frem med en frossen kropp og fingre som nylig var forbrent, og nå underkastet en fryseprosess. I en halvtime led og strevet vi, før vi gjorde et vilt sprang mot skaret, og overlot stormen til å rase blant de følelsesløse steinene.

Ned igjen gikk vi en kortere rute, stupet igjen over skjulte sprekker, hvor jeg gled ned en fot i en av dem. Sprekken var heldigvis liten, og vi var ikke i humør til å bry oss om småting. Vinden nådde ikke langt ned. På den jevnere breen var den bare en langsom, kald luftstrøm, og ved morenene var den nesten stille. Der stoppet vi endelig i ly av en stor stein, spiste våre kjeks, og ønsket oss noe mer substansielt. Vi fortsatte nedstigningen og fant bedre føring på høyre side av dalen en stund, før vi krysset elven ved hjelp av heldige steiner, og kom til slutt tilbake til leiren med tørre føtter, for første gang på Spitsbergen, etter en svært slitsom ekspedisjon. Aldri hadde teltets ly virket mer herlig, eller et varmt måltid mer sjelsnærende. Da teltdørene ble stengt tett og trøstepipen ble tent – noe Gregory visste han ikke skulle delta i – brydde jeg meg lite om at været igjen var i oppløsning og fremtiden fullstendig uklar.

Neste morgen ved frokost hadde vi et kortvarig håp om befrielse; vi trodde det var en båt ved Hyperite Hat, som kom med en god bris for å hente oss. Så trodde vi den så ut som et dampskip gjennom kikkerten. Men den forble alltid i samme posisjon, og viste seg å være et av Baron de Geers oppmålingssignal, løftet og forstørret av en irriterende luftspeiling. Tåke og regn senket seg snart, og timene måtte brukes på leirarbeid, som det alltid var nok av å gjøre. Tiden man må bruke på matlaging alene er en betydelig faktor i et tjenerløst leirliv, og jo færre medlemmer det er i en gruppe, desto lengre er tidsandelen som brukes på dette, siden fire lages mat like raskt som to, eller raskere, med flere hender til å hente vann, vaske opp, finne bokser og ting fra lagrene, og så videre.

Dagen sneglet seg langsomt frem. Et virkelig seil dukket opp i sikte, tilsynelatende fra Klaas Billen Bay. Denne gangen var vi sikre på at det var Trevor-Battye, men båten, med to menn om bord, kom ikke i vår retning, og forsvant fra syne et sted i Temple Bay. De hadde en livlig seilas, for det var god vind og hvite krusninger over hele fjorden. Skyer jagde forbi, lavt ned, og regnbyger feide over hav og land under dem. Mot kvelden skiftet regnet til snø, som til og med falt rundt teltet i en time, men la seg ikke. Gjennom skybrudd så vi nå dette fjellet, nå en annen, hvitpudret fra fot til topp, med Temple som ble utvalgt for spesiell pryd. Vi stengte teltdørene tett, mens jeg tilbrakte kveldstimen sittende i en varm pelssekk, likegyldig til hva som foregikk utenfor. Vinden kunne hyle seg hes, og regnet hamre og sprute på teltet, jeg brydde meg ikke i det minste, men skrev og tegnet med fullstendig likegyldighet. Slik behandling tar hjertet ut av ethvert vær, uansett hvor dårlig. Forbedrede forhold inntrådte derfor, og neste dag (24. juli) var igjen klar.

Spitsbergen-været i disse sommermånedene er veldig engelsk – den samme myke, fuktige luften, den samme lunefulle og upålitelige naturen, den samme tilfeldige perfeksjonen. I fremtiden vil jeg alltid tenke på England som klimatisk tilhørende polarregionene. Den arktiske sirkel burde trekkes gjennom Doverstredet. Kontrasten mellom Londons og Paris' vær er kontrasten mellom arktiske og tempererte regioner. Våre tåker og vinder og skiftende fuktighet hører til polen. Våre grønne gressplener er bare mer raffinerte Svalbard-myrer. Man må komme til disse nordlige øyene for å forstå ikke bare den geologiske historien, men også de nåværende atmosfæriske forholdene på De britiske øyer.

Gregory og jeg var på nippet til å dra ut for å lete etter fossiler og eventyr, da en rein kom ned fra Flower Valley, og satte oss i fristelsens vei, som vi raskt gav etter for. Det var ikke noe sportslig entusiasme som våknet i oss, men ren grådighet, lysten på et diett-skifte, for ferskt kjøtt å få tennene i. Loddet falt på Gregory, og avsted gikk han for en jakt, hvis detaljer ble skjult for meg av en fold i terrenget. Det holder å si at dyret ble overtalt til gryten. Måtte jeg aldri få en mer slitsom jobb enn å bære ham mellom oss til leiren, for han var en kraftig bukk. Mens Gregory flådde ham og delte ham opp, gikk jeg en forsinket tur langs stranden, og holdt meg til de løse og dype furene på fjellsidene, for tidevannet var høyt og vasket over den lille stupet ved foten av dem.

Det var en slitsom promenade, men ikke kjedelig, for til høyre hadde jeg alltid den vakre innsjøen, med de vakre fjellene bakom, en harmoni i sølv og blått. Omtrent tre miles lenger borte endte fjellene, og De Geer-dalen åpnet seg mot et bredt, vidstrakt delta, lavt og fuktig, med mange bekker og dammer. Her var en annen av De Geers leirer, og flere av hans signaler rundt omkring, blant dem vår tidligere bedrager. Dalen steg brått over en vegg av hyperitt. Opp på denne klatret jeg, og hele dalen lå åpen foran meg, lang og rett, og førte til et lavt grønt pass, bakom hvilket dalen åpnet seg mot Adventdalen ved de gamle morenene. Til venstre hadde jeg det kjedelige fjellrekken som også utgjorde venstre side av Blomsterdalen. Til høyre var en ny rekke med fjell. Dalen var bred, fruktbar (for denne regionen), og flat. Ponnyene kunne ha returnert denne veien til Adventdalen, og blitt spart en lang omvei. Man kan imidlertid ikke forutse alt i et ukartlagt land. Jeg gikk en del oppover dalen uten å få mer informasjon.

På tilbakeveien ble jeg tiltrukket av en svak sky som steg over elven, der den renner gjennom hyperitten. Dette krevde og belønnet undersøkelse, for det var forårsaket av et imponerende fossefall. Hyperittkløften har vertikale sider, hvis høydeeffekt forsterkes av bergartens grovt søyleformede struktur. Halvveis langs kløften stuper elven over en vegg på omtrent femti fot, selv tverrgående mot to langsgående vegger av dobbel høyde, som omslutter både fossen og dammen den stuper ned i. Om ettermiddagen, da jeg var der, var alt innhyllet i skygge, men mørket forsterket inntrykket av scenen. En eller to steinsøyler skilte seg nesten løs fra massene på begge sider, store monolitter perfekt oppreist. Kløften, som bøyde seg rundt bak, lukket utsikten. Selv om fossen og dens omgivelser ikke er på stor skala, er proporsjonene utmerkede, designet på edle linjer, og mer imponerende i total effekt enn mange større samlinger av stein og fallende vann. Lyset var dårlig for fotografering, men jeg kunne ikke vente de nødvendige fem timene på en forbedring.

Mine skritt vendte hjemover, eller rettere sagt middagsrettingen. Tidevannet var ute nå, så den smale stranden kunne følges, en behagelig forandring fra det evinnelige opp og ned av ravinekryssing på skrånende grus. Små bølger rullet inn i rask rekkefølge på de falne blokkene av hyperitt og den fine grusen av svart skifer som lå mellom de lave skifer klippene og vannet. Overhengende ismasser klamret seg fortsatt til disse klippene, alle undergravd gjennom hele dybden på tjue fot eller så, og bare holdt fast til klippene ved ren adhesjon. Vann som fløt fra ravinene ble ledet gjennom istunneler som inviterte en til å gå inn i deres mørke, svingende huler. På ett sted flakset en havhest, tilsynelatende skadet, langs bakken ved føttene mine slik at jeg kunne røre den. Den fant veien ut i sjøen og svømte rolig, omtrent to til tre meter fra land, og helt ubekymret for min tilstedeværelse. Det lå klumper av klar, drevet is på stranden. Nær leiren ble hyperittblokkene så tallrike at det var nødvendig å trå fra en til annen, og vandringen ble slitsom, som den alltid blir når øynene må festes på bakken.

Ankomsten i leiren var derfor en lettelse. Jeg hadde bare vært borte i fem timer, men enslige vandringer virker alltid lange. Denne turen hadde imidlertid ikke vært unyttig, for den gjorde det mulig for meg å fylle et tomrom på tolv kvadratmil på kartet. Det tomme området mellom Adventdalen og sjøen minsket raskt. En dag med en båt ville få det til å forsvinne. Før vi gikk til køys, skannet vi horisonten igjen med kikkert, men det var ikke et seil å se. «I morgen,» sa vi, «vil de sikkert komme og hente oss.»

Kap. XVI VED SASSEN BAY

Da vi våknet 25. juli, så vi oss rundt. Det var ingen båt, men det var en rev som frekt forsynte seg av kjøttet vårt rett utenfor teltåpningen. Det var et mektig avslappet dyr, og den betraktet oss med forakt. Uheldigvis for den, trengtes skinnet til British Museum. Den trakk med seg et kjøttstykke noen meter unna og ble stående ved det mens Gregory hentet og ladde riflen som skulle ende dens dager. En hagle ville vært mer passende, men det fantes ingen i leiren, og den eneste riflen var en gammel Snider, som hadde blitt slengt rundt i afrikanske leirer. Pelsen led selvsagt under dette. Gregory flådde dyret, mens jeg speidet utover fjorden etter et seil og røykte mange piper.

Bedragerske isklumper kom til syne og forsvant, men aldri et seil så vi. Solen beveget seg over en skyfri himmel; en kjølig bris lekte rundt teltene. Sjøen var lydløst stille, bare den nærliggende bekken sendte en rislende stemme gjennom den klare luften. Det var en dag blant tusen, herlig for alle sanser, og fullkommen i skjønnhet. Noen timer gikk ubemerket hen i salig kontemplasjon, og for min del så jeg frem til en hel lykkelig, tom dag. Det er lett nok å love seg selv nytelsen av fritimer i fullkommen lediggang. Naturens gjester, som alle mennesker er, kan ikke regne uten sin vert. Hun avskyr et vakuum, og tillater heller ikke lenge en reisende å være lykkelig ubeskjeftiget. Så da ettermiddagen kom og ikke brakte noen båt, forlot vi etter gjensidig samtykke leiren for en tur oppover.

Teltene var satt opp mellom fjorden og en dal som strakte seg tilbake mot den brede fjellsiden, enden av ryggen som skilte Flower Valley og De Geer Valley. Det var tydelig fra kartleggingen at denne ryggen måtte være bred, og burde ha en bølgende topp, hvorfra man kunne få fin utsikt. Følgelig satte vi kursen mot dalens munning, og ble overrasket over å møte ikke bare en morene, men en som fortsatt dekket ansamlinger av gammel is. Isbreen som etterlot isen, har for lengst trukket seg tilbake og, som vi antok, helt forsvunnet. Vi fant den imidlertid igjen, som det snart vil vise seg. Kanten av dalen, rundt hele, sett nedenfra mot himmelen, besto av en liten klippevegg av søyleformet hyperitt, brutt av mange bratte kløfter. Vi klatret opp en lang ur til en av disse på vestsiden nær fjordenden. Oppstigningen var ikke uten vanskeligheter, for den var veldig bratt, og alle steinene var løse, slik at verken hånd- eller fotfeste var sikkert. Det siste steget var hårfint.

Da denne vanskeligheten var overvunnet, kom det store, bølgende høylandet vi hadde forventet, nesten flatt over områder store nok for ti cricketbaner. Det bølget seg bort i alle retninger, og ledet oss lett videre til stadig videre utsikter og nye perspektiver. Nå så vi langt utover fjorden og så Postbreen bedre enn noensinne, og for første gang, et flatt snøskar ved dens hode, bortenfor hvilket det bare var himmel – ingen topp som stakk opp, heller ikke tegn til en snøkuppel. Corrie Down, som vi kalte stedet, var prikket med en sparsom vegetasjon av vanlig slag – valmuer, reinrose og sildre, alle forbi sin beste blomstringstid; men steinete områder dominerte, og nær snøleiene, steinmyrer som tørket raskt opp.

Oppover vandret vi videre, fulgte en liten bekk til vi kom på baksiden av den brede ryggen og kunne se inn i De Geer Valley og over den til gruppen av fjell mellom oss og Adventdalen. De var overraskende flotte, og for meg, ubehagelig komplekse, et virvar av topper, som reiste seg i

tilsynelatende forvirring den ene bakenfor den andre og sendte ned mange isbreer, hvis eksistens man ikke ville mistenke fra fjorden. To isbreer fløt nesten sammen ved munningen av en dal som åpnet seg mot oss ut fra De Geer Valley. De spredte seg bakover i mange bukter, og forsvant i fordypningene i de mørke fjellene. Alt i alt var denne utsikten en åpenbaring.

Lenger borte, over det blanke vannet og under solen, kom de alltid klare fjellene bak Kapp Boheman, fjellene som omslutter den store, slakt hellende isbreen som strekker seg så langt tilbake og danner et så iøynefallende objekt fra Adventpynten. De spisse og varierte formene på disse fjellene står i markert kontrast til den jevnt lagdelte typen som dominerer i den østlige enden av Isfjorden, mens deres beliggenhet gjør dem synlige langveisfra, og alltid over en bred vannflate. De er badet i evig blått, og vi så dem ofte projisert mot en gul himmel, med gråflekkete skyer over en lav horisontal linje like over toppene deres. Av en eller annen grunn nøt de i år mer pent vær enn andre steder ikke langt unna. Når skyer brøt opp rundt oss, pleide vi ofte å se denne fjellrekken skinne i klart sollys, som de saliges øyer.

Etter å ha gått en vid sirkel rundt hodet på botnen, nådde vi igjen hyperittstupet, rett ovenfor leiren. Sett ovenfra, stikker dens utspringende søyler og frittstående tårn ut i dristig tanndannelse, en strålende forgrunn til den blå fjorden nedenfor. Denne gangen ble klippen passert via en lett kløft, og uren nedenfor ble forsert med en letthet som var den nøyaktige motsetningen til strevet med oppstigningen. Helningenes retning førte våre skritt til bunnen av dalen, omtrent halvveis opp, hvor vi støtte på det som sannsynligvis er en av verdens minste isbreer – en liten hvit sak, ikke mer enn en kvart engelsk miles lang, og heller ikke over tretti yards bred. Den var mye sprukket ved fronten gjorde et barnslig forsøk på å rykke frem ved å skyve frem sine små serakker. I virkeligheten var den i sin andre barndom, for en gang var den en ganske fin isbre, med en névé på høydene, et stort isfall over hyperittstupet, og en snute nede ved fjorden, hvor vi så den fortsatt eksisterende morenen. Nå blir den kun matet av snøskred fra sidene av botnen. På ett punkt må denne lille isbreen passere over et lavere lag av hyperitt, omtrent to fot tykt, som stikker ut fra de mykere massene i fjellsiden. Over dette laget går den i et latterlig lite isfall, nesten patetisk i sin etterligning av de store iskaskadene som verdiggjør dens større samtidige.

Vi ankom leiren grundig utmattet. For å si det som det var: En fire timers spasertur hadde vært mer enn nok for oss – ja, mer enn nok. Det var knapt energi igjen til å lage middag og krype ned i soveposene. På Spitsbergen led alle på denne måten, likevel var vi ikke en svak gjeng. Årsaken var ikke lett å finne. Noen ganger sa vi det var maten, men endring av mat gjorde ingen forskjell. Noen ganger trodde vi det bare var treghet med å komme i form, men ukene som gikk og den kontinuerlige treningen brakte ingen forbedring. Vi var alltid slappe, både intellektuelt og fysisk. Det var et slit å skrive, et slit å sette seg ned til noe som helst arbeid. Likevel virket luften frisk, og kom enten over snøen eller havet. Renere luft kan knapt finnes. Selv om den var ren, var den imidlertid absolutt avslappende, og gjorde livet slitsomt. Den hadde ingen av alpebrisenes stimulerende virkning.

Det var fortsatt ingen tegn til noen båt, og nå var den ytterste grensen for Trevor-Battyes tid ute. Hvorfor hadde han ikke kommet? Vi skvatt til ved hver lyd utenfra, og trodde vi hørte fotspor på stranden, eller rop fra sjøen – alt sammen innbilningens verk. I løpet av natten kom det faktisk besøkende til leiren vår på jakt etter kjøtt, måker som dro i reinsdyrkjøttstykkene, og deretter reven. Gregory var på vakt, og jaget måkene bort, mens han skjøt reven en yard eller to fra teltet mitt; men jeg sov gjennom alt, og hørte ikke engang smellet fra riflen som ble avfyrt så nær hodet mitt.

Det er vanskelig i en reiseskildring å formidle til leseren en sannferdig idé om stadiene av spenning, forventning og avsky man gjennomgår, uten å trette ham med gjentakelse av detaljer. Hver time som nå gikk, var fylt med intet annet enn undring over den savnede båten. Hvorfor kom den ikke? Hadde den gått til bunns, eller blitt vraket på fjordkysten? Så var det vår trofaste kamerat, Garwood; han måtte ha nådd Adventpynten for hele to dager siden. Hvorfor hadde han ikke skaffet en båt til oss? Var det fordi han ikke kunne få tak i noen av båtene i Advent Bay? Eller hadde en ulykke rammet ham? Hadde han gått glipp av Williamson og ponniene, eller hadde ponniene gått seg vill? Eller hadde han kommet ut for en ulykke på en soloklatring, eller falt i en bresprekk? Slike var spørsmålene vi brukte timer på å debattere, men aldri fant vi noe svar, og aldri kom et seil til syne. Solen gikk rundt og rundt på en strålende himmel, og dager som kunne brukes til arbeid, ble tatt fra oss én etter én, mens vi forble hjelpeløse ved de nå velkjente kystene av Sassen Bay, flådde rever og laget mat, og speidet utover den øde fjorden etter et seil som ikke dukket opp.

Ingen tidligere dag vi tilbrakte på Spitsbergen var mer strålende med tanke på skyeffekter enn denne. Tidlig om morgenen marsjerte fine masser av kumulusskyer over de sørlige fjellene, hvite og høye, med basene høyt over fjelltoppene. Om ettermiddagen lå en svak tåke, delikat og grå, over fjorden og utslettet nesten foten av fjellene mot nord, men lot toppene deres fremstå mot himmelen i absolutt tydelighet. Så kom lavtflyvende lag av myke, hvite skyer, rundt tusen fot over havnivå, som krøp rundt som enorme drager og klamret seg til fjellsidene. En hang fast ved Templet. En annen krøp ut av Klaas Billen Bay og rundt den nærmeste odden, og kastet en dyp skygge på vannet. I mellomtiden, over Kapp Thordsen, ble et vidunderlig skydrama utspilt. Enhver variant av tåke, tettpakket og avrundet, eller fintrukket og flyktig, alt skinnende i sollys, klatret rundt fjellene eller draperte skråningene deres, mens den svake grå disen lå under, og en himmel flekket med strålende flokker av småskyer overhvelvet det hele.

Som forgrunn til denne nydelige utsikten var det friske vannet, som ble kastet opp i hyppige bølger av en jevn bris som også blåste inn fra Hyperittfjellet (Hyperite Hat). Til slutt strandet en praktfull isblokk rett utenfor dørene til leiren vår, smeltet til spir og knoller av klareste krystall, hvori sollyset spilte, og rundt hvilken bølgene brøt i glitrende skum. Det var som Galateas vogn, men akk! det var ingen Galatea, og ingen havmenn og havfruer til å pryde den leende kysten. Av ren kjedsomhet samlet jeg sammen en haug med drivved og tente på den, og frigjorde i alle fall noen av dens lenge innesperrede og ofte frosne partikler, til å fly opp i luften og unnslippe, kanskje til varmere strøk, mer sannsynlig til å falle på den nærliggende snøen og forbli i dette arktiske fengselet. Hvor, undret jeg, vokste de forskjellige trærne, og hvem var J. N. P., hvis initialer var skåret inn på en planke? Opp til himmelen fór de alle i en blå sky, og etterlot bare noen få asker blant hyperittblokkene som utgjorde ildstedet. Gregory hadde fossiler å preparere og pakke, så han ble spart for fullstendig kjedsomhet, og kunne sitte og hakke løs i en relativt lykkelig sinnstilstand; men jeg hadde ingenting som trengte å gjøres, og var ikke i oppfinnsomt humør. Jeg kunne bare se skyene bli tyngre, og merke meg hvordan sollyset ble gyllent ettersom solen gikk mot nord, og sank synlig lavere enn den gjorde en måned tidligere, og allerede begynte å varsle dagen for sin lange nedgang.

Til slutt var himmelen helt overskyet, og fjellene begravd i skyer, som pudret dem med ny snø, slik at da vi våknet 27. juli, ville utsikten sannelig ha vært dyster, hadde det ikke vært for det strålende synet, omtrent to engelske miles unna, ved De Geer Valleys delta, av en slupp som lå for anker, og to hvite telt slått opp nær den på stranden. Glade menn var vi, og livlige i bevegelsene. Frokost ble tilberedt og spist i en sjelden fart, og av sted dro vi langs den rungende

stranden, uten å bry oss verken om myrer ovenfor eller steinete hindringer nedenfor. Sluppen virket å sove. Det var ingen vakt på dekk. Teltene var tett lukket, og en båt var trukket opp ved siden av. Men vårt rop ble besvart innenfra.

Det var de minste og enkleste teltene man kunne tenke seg, patetisk hjemmelagde. Det var bare det mønte taket av tynt lerret, støttet av kryssede stokker i begge trekantede ender, og det hele holdt på plass uten et eneste tau av en rad med steiner stablet rundt kantene på bakken. Jeg gikk ned på knærne og stakk hodet inn i døråpningen. I den fjerne enden av det lille teltet satt en liten mann med et vennlig ansikt, krøket sammen som en orientaler, mens en ung gutt, tydeligvis hans tjener, lå på tvers av åpningen. De spiste en enkel frokost. Vitenskap sto skrevet i den verdige mannens ansikt. Du ville kjent ham igjen hvor som helst som en samler av ett eller annet. Den enorme haugen med botanikkpapir like ved viste hans spesielle geskjeft.

Etter hilsener begynte vi å stille spørsmål, som ble besvart på et meget veloverveid, men godt engelsk. "Er det din slupp?" "Nei; det er en Tromsø-slupp, og den har kommet hit etter rein." "Ville den ta oss til Advent Bay?" "Det tror jeg ikke. Kapteinen liker ikke engelskmenn med våpen. Det var en engelskmann i Advent Bay, som ba om å bli brakt hit, men han ville ikke ta ham fordi han hadde et våpen." "Men vi er ikke engelskmenn med våpen; vi er vitenskapsstudenter." "Ah! det er annerledes; kanskje han vil ta dere, for han er ikke en dårlig mann. Han er en god mann. Han brakte meg hit gratis, og behandlet meg veldig bra." "Hva heter han?" "Han er kaptein Ekrem fra Tromsø. Hvis dere vil, kan jeg ro ut med dere til ham; men det er fullt mulig han ikke kan ta dere, for han har satt i land mennene sine, og noen har gått opp den dalen for å skyte rein, og andre har gått opp Sassendalen. Han venter her på dem."

Vi rodde ut til sluppen, og gutten klatret om bord og vekket kapteinen, en uvanlig velkledd og komfortabelt utseende sjømann, rundt tretti år gammel. Han la på seg en påfallende likegyldig mine da han så oss. Herr Jørgensen fungerte som tolk. "Å ja," sa han, "jeg kunne ta dere til Advent Bay, men jeg ville miste tid, og dere må betale. Hvor mye vil dere betale?" "Vel, fortell oss hvor mye du vil ha." "Jeg vet ikke; det er opp til dere å si hva dere er villige til å gi." Med den brisen som blåste, ville turen kanskje tatt tre timer. Det var en mann og en gutt på sluppen. Jeg tilbød å betale omtrent en guinea (tjue kroner). "Han sier det ikke er nok." "Vel da, hvor mye vil han ha?" "Han vet ikke. Han sier at på en time på land kan han skyte rein for hundre kroner, og at han vil miste flere timer på å dra med dere. Faktisk tror jeg ikke han ville ta dere for mindre enn hundre kroner."

Jeg gjorde meg igjen en refleksjon som har slått meg både før og siden; jo lenger nord man reiser i Norge, desto mer skamløs svindel må en engelskmann finne seg i. De enkle folkene innenfor polarsirkelen kan gi poeng til den verste Shylock. Vi ba mannen gå og tjene sine hundre kroner, og forlot ham. Han slappet av nede og gikk tilbake for å sove, og han gjorde heller ikke noe forsøk på å gå i land i løpet av hele dagen. Vi rodde tilbake til botanikerens leir, for å sette ham og gutten hans i land, og rodde så av gårde i båten hans, som han vennligst stilte til vår disposisjon. Det var ikke en lett båt, og årene var alt annet enn hendige. Det var en god del sjø for Sassen Bay å være, og bølgene traff oss på akterenden, slik at vi gynget og vippet omkring; men vi rodde iherdig videre, og nådde leiren vår uten stans.

Så kom basketaket. Vår samlede styrke var ikke nok til å trekke båten opp, og tidevannet steg. Hun måtte etterlates dunkende mot land. Heldigvis var hun sterk. Å slå ned og pakke leiren var et slit: slike mengder med bokser fulle av stein, og en slik generell ansamling, i tillegg til tre telt, diverse hoder og skinn, bokser fulle av sprit, og alt utstyret til vitenskapelig utforskning – til

sammen omtrent seks hundre pund med ting. Dette måtte pakkes, bæres ned til sjøkanten, og gjøres klart for lasting. Det var to timers arbeid. Med jevne mellomrom trakk vi båten lenger inn ettersom tidevannet steg. Akkurat da tidevannet begynte å snu, klatret jeg om bord i båten og holdt akterenden hennes unna stranden med en stang, mens Gregory rakte de forskjellige tingene til meg, og jeg pakket dem til det knapt var plass for oss to til å sitte. Vi kunne absolutt ikke svinge årene eller nå godt fremover, for bunter hindret enhver bevegelse.

Endelig kunne vi skyve fra. Jeg har aldri før satt pris på den gleden kaptein og mannskap på et skip må føle når lasten er stuet, havnen forlatt, og de er trygt ute på sjøen. Enhver gynging ville vært en lettelse etter lastingen. Dette er utvilsomt hemmeligheten bak en sjømanns kjærlighet til sjøen. Det er ikke selve sjøen han liker, men havnene han hater, lasting og lossing, det å komme inn og ut. Slik ble en av mitt livs store gåter løst – hvordan noen kan bli funnet til å leve på sjøen! Heldigvis hadde vinden avtatt noe og sjøen roet seg, men vi hadde nok å gjøre med å trekke den tunge lasten vår langs. Sakte passerte klippene. Utrolig sakte forsvant leirplassen vår i det fjerne, men den forsvant. Vi håpet å runde deltaet til De Geer Valley og nå nabolaget til Hyperittfjellet, men herr Jørgensen ventet på oss på stranden, og sa at det var for mye sjø bortenfor neset, og han var redd for båten sin. Våre trette armer velsignet hans frykt. Vi rodde i land, og slo leir like ved hans leir.

KAP. XVII TILBAKE TIL ADVENT POINT

Det er så enkelt å få teltet satt opp for en, og så irriterende å gjøre det selv, spesielt i vind, når duken buler feil vei, alle repene vikler seg sammen, og hele greia faller sammen akkurat før hovedtauet festes til pluggen. Antallet plugger virker endeløst når man må slå dem inn selv, og ytterduken, hvis man har en, blir en byrde. Så må alle tingene dine plasseres der de kan finnes, og når det er gjort, er det tid for å lage mat, og alt må søkes og finnes. Å flytte leiren vår denne dagen en strekning på tre miles tok omtrent åtte timer med kontinuerlig hardt arbeid, men vi syntes tid og arbeid var vel brukt. Et nytt utsyn lå foran oss, og et nytt arbeidsområde åpnet seg.

Den lykkelige anledningen ble feiret med en middag, der hr. Jørgensen kom med sin famulus (medhjelper). Han hadde ingen nyheter fra den store verden, men litt sladder fra Advent Bay. Fra ham hørte vi først hvordan dr. Jeaffresons gruppe kom med ukens dampskip og gikk i land 10. juli ved Advent Bay. Hr. With, sjefen for Vesteraalen-selskapet, tok dem og deres lille norske robåt over til Kapp Thordsen med *Express* og etterlot dem der i Nordenskiölds hus. Båten deres, som ikke var forankret godt nok til land, ble snart vasket bort og drev tilbake til Advent Bay, hvor den ble funnet. Gruppen, nå avskåret fra retur, hadde ikke lenge å vente. Ved et lykketilfelle rodde noen menn over fra Advent Bay for å hente vinterutstyret, og dr. Jeaffreson og hans følge returnerte med dem. Den 25. dro dr. Jeaffreson og en av hans følgesvenner tilbake til Norge, og etterlot sin kunstner, hr. R. Huyshe Walkey, som etter et langt opphold ved Advent Point returnerte til Europa sammen med baron de Geer.[2]

---

2. Historien om uflaksen til denne gruppen med båten deres ved Cape Thordsen fant veien i en overdrevet form inn i London-pressen. Det ble uttalt at deres "hvalross-båt" ble "klemt fast på land i grunt vann den 16. juli nær munningen av Dickson Bay av den tunge pakkisen," osv. De faktiske

Imens hadde himmelen klarnet, og kvelden var strålende, slik at vi kunne nyte alt av det nye utsynets sjarm. Ikke fordi det var mange nye fjell i sikte, men de gamle var friskt kombinert og bedre synlige. Dette er for eksempel stedet hvor Templet, med sin lange side noe forkortet, viser seg best. Herfra ser du også rett opp hele lengden av Postbreen, som danner en komposisjon ved siden av Templet og trekker tilbake sin store, jevne lengde mest imponerende. Hvis en mann ikke hadde noe å gjøre, kunne han like gjerne gjøre det i fint vær sittende på dette stedet som hvor som helst ellers i sommerverdenen.

Etter middag vandret jeg av gårde til deltaets ytterste punkt, hvor det er en høyere grusbanke som nylig har reist seg. Gregory fulgte etter, med den hensikt å samle inn i og rundt den lille lagunen bak grusbanken. Vi begynte å vasse over bekker og beveget oss så fra punkt til punkt, til det ble åpenbart at vi hadde tatt en virkelig tur i stedet for å gå til sengs. Vi krysset hele deltaet, noen ganger i bekkeleier, noen ganger på grustunger, noen ganger i myk gjørme, men oftest over mosegrodde myrer, de mest mosegrodde vi hadde sett noe sted. Forbi deltaet kom den bratte åssiden igjen, med hyperittklippen tydeligvis forskyvet et stykke videre. Forkastningen ble vårt mål, og dens eksistens ble ettertrykkelig fastslått.

Denne åssiden og myrene er noen av de beste stedene på Spitsbergen for blomster. De vokste mellom steinene og på gjørmebankene med en kraft som var overraskende på så høy breddegrad. Men denne kvelden var det ingenting, unntatt de snødekte høydene, som minnet oss om at vi var innenfor polarsirkelen. Solen var varm, fjorden helt isfri, og skråningene grønne. Mer enn noensinne ble sammenlignet med en fin vårdag ved de italienske innsjøene; bare at luften var litt tettere her, og himmelen en blekere blåfarge. Hvis en måned med slikt vær alltid kunne forutsies, ville Spitsbergen bli en favoritt sommerdestinasjon, og dens kyster ville produsere en mengde hoteller.

Midnattssolen strømmet inn gjennom teltdøren da vi kom tilbake til leiren, og gjorde det til en absurditet å legge seg, desto mer ettersom et nytt seil dukket opp i sikte og avslørte tre menn i en båt som rundet Hyperite Hat, og muligens var på vei til oss. Forventning som ofte skuffes blir forsiktig. Kanskje gjorde det oss for forsiktige denne gangen. Båten inneholdt faktisk Garwood sammen med Williamson og en sjømann. De så teltene våre, men Williamson hevdet at de ikke var våre, og at vi hadde leir nær Post Glacier. Mannen er en komplett idiot. For ikke å miste vinden holdt de seg unna og seilte videre. Hvis vi hadde skutt et skudd, ville de sannsynligvis ha kommet til oss og spart mye bry. De måtte ro tilbake neste morgen mot en svak bris, og da de nådde Jørgensens leir var vi borte.

Denne dagen (28. juli) åpnet så mild, med vann så rolig og sol så klar, at selv botanikeren ikke var redd for båten sin, og ga oss villig tillatelse til å låne den og dra til Advent Bay. Følgelig, mens Gregory gikk gjennom plantesamlingen sin med vår verdige venn, pakket jeg sammen leiren, og i rett tid rodde vi vekk, og etterlot hos vår vennlige vert tre stykker reinsdyrkjøtt og noen flasker med nok brennevin, skulle jeg tro, til å holde ham gående lenge, for han spiste mindre enn en fugl.

Båten var klosset, dyp i vannet med sin tunge last, men vi satte i gang med å ro, fulgt av en flokk hvithvaler, hvis lange, stygge rygger bulte opp av vannet den ene etter den andre i en

---

hendelsene, som beskrevet ovenfor, ble bekreftet for meg av Mr. With, og av ismester Bottolfsen på «Expres».

slangeaktig rekke. Hele luften og overflaten av fjorden var livlig med fugler av de vanlige slagene, men de var så mange og så livlige – de små alkene som dykket på alle sider, lomviene som skyndte seg rundt i flokker, havhestene som hver for seg gikk om sine egne sysler. Flere havhester kom for å se på oss og passerte tett over hodene våre, kanskje ga de et lite pip mens de gikk, den eneste følelsesytringen denne uttrykksløse fuglen besitter.

Vårt første arbeid var å runde deltaet ved munningen av De Geer Valley. Der bekker munner ut i fjorden, stikker store gjørmete tunger seg ut i de blå vannene og vugger med tidevannets strøm og retur. Det gjørmete vannet er en tynn film på toppen av det blå, og årene skar virvler gjennom det og avslørte klarheten under. Fremdriften vår var langsom, men bredden fortsatte å bevege seg forbi og utsikten endret seg. Vi så det siste av Postbreen og la det bak oss. Hyperitthatten kom nærmere. Etter to timers roing la vi til ved stranden av halvøya, og jeg gikk i land og klatret opp for utsikten. Og for en utsikt det var, fra den gamle, forfalne varden på toppen, bygd av hvem og til hvilket formål, undres en! Det var ingen nye terrengformasjoner i sikte, bortsett fra noen åser nær toppen av Klaas Billen Bay, åser av ganske interessant form, med snøkupler over en eller to av dem, og breer og snødekte skar mellom. Men det er alltid noe nytt i hver utsikt, for lys og luft gir opphav til konstant forandring, og i dag var lyset spesielt gnistrende, og den rolige bukten reflekterte ikke linjer men små solskinnspunkter fra sine krusninger. Boheman-breene var alle dempet av glansen som strømmet over dem fra solen.

Vi rodde videre tett under den skyggelagte og overhengende klippen, som solen snart kikket rundt og stripet med gull, ble dens virkelig lille størrelse glemt, og de søyleformede steinene, skjønt bare hundre fot høye, fikk all verdigheten av edle klipper. På steder var de røde av lav, andre steder flekket med hvite flekker, tegn på reirplassene til mange fuglekolonier, små alker, lomvi og lunder. Et geværskudd avfyrt mot klippen fylte luften med en fjærsky, men fuglene svingte bare ut noen hundre meter over vannet, før de snudde og slo seg ned igjen; heller ikke rørte de seg da vi nærmet oss reirene deres fra stranden. Det var hundrevis av unger, noen allerede flygedyktige, andre bare dunklumper. Vi fanget en ung lomvi etter en jakt over nedfalne steiner under klippen, hvor den tok tilflukt under en av dem. Fra sin hulelignende tilflukt hakket den energisk på fangstmennene, men en gang holdt var den så rolig og fattet som mulig.

Mens vi undersøkte reirene, kom en båt rundt neset, den veien vi selv hadde kommet, og satte kurs rett mot oss. Den ble rodd med lange, svingende takter, langt mer lik Eton enn Norge. Noen øyeblikk senere var tvilen borte – den inneholdt Garwood og to sjømenn, i ferd med å ta oss igjen, for de hadde funnet botanikeren og hørt fra ham om vår avreise. Glade menn var vi ved dette møtet. Vi rodde til en smal strand under klippen og losset våre ting, rett der en stor snøfonn hang over. Sjømennene ble sendt avsted for å returnere den lånte båten til botanikeren og komme tilbake til oss over land. Jeg for min del var ikke lei for den lange pausen dette medførte, for vi hadde et usedvanlig fint pikniksted, beskyttet av klipper bak, og badet i det fulle skinnet av en klar ettermiddagssol. Det sier seg selv at det var historier å utveksle, men de ble kun fortalt kort, for Garwood hadde med post hjemmefra, brev og aviser, som vi grådig slukte, hver av oss sittende på en passende stein, med vann som skvulpet ved føttene, båten som dunket mot grusen, og fuglene som flagret over oss fra sine hylleplasserte reir. En isklump som senere falt nær Gregorys hode antydet at vi kanskje burde ha valgt et tryggere leserom.

Så herlige forhold kunne ikke vare lenge. Endringen kom svært gradvis. En hvit tåkebanke dannet seg på vannet og utslettet alt unntatt fjelltoppene. Den lå nesten stille i begynnelsen, bare drivende eller krypende; snart kondenserte den til skyer, som steg og spredte seg over fjellene,

mørknet landskapet og avkjølte luften. Dette var slutten på Spitsbergens sommer. Med tidevannsendringen kom en vind, altfor frisk, som snart rørte opp vannet og dekket fjorden med hvite topper.

Da mennene kom tilbake og vi kunne dra videre, var både vind og tidevann mot oss. Seilet kunne ikke brukes, og hard roing var vår skjebne i femten miles eller mer. Bølgene ble større, traff båten på siden og skvulpet over. Det var en slitsom rotur. Gregory og jeg gikk i land en stund for å gå langs stranden for undersøkelser og innsamling. Vi fant en blomkål og en halv ananas på stranden; ikke ført av Golfstrømmen fra varmere strøk, men av det store Hamburgskipet *Columbia*, som nylig hadde besøkt Adventfjorden med en last turister.

Den hyggelige spaserturen på land tok snart slutt, for øst for Adventfjorden ligger en rekke klipper som må passeres til vanns. Nå var det vugging og elendighet ombord, og en kulde som frøs margen i bena. Lykkelige var roerne. Jeg satt eller rettere sagt lå i akterenden på en haug av varer, noterte kystlinjen med skjelvende fingre og en ikke ubetydelig tendens til sjøsyke, en uvelkommen gjest, dessverre ikke begrenset til det hatefulle havet. Vi rundet hjørne etter hjørne, oppmuntret av håp om at vi ved hvert kunne sette seil og styre mot målet. Men alltid skiftet vinden med kystens buktninger, slik at den var rett mot oss på hvert punkt. Til slutt kom klippene forbi Adventpynten i syne og ble mottatt med et rop. Men fremdeles var det kneik etter kneik å passere, hver med en enorm nedfalt stein ved foten. Utsikten var stort sett uforanderlig – alltid den skrånende, forvitrende klippen til venstre, steinkanten under, og så det urolige havet.

Til slutt tok klippene slutt, en lav odde gjensto å passere, og vi skulle heise seilet og gli inn i og over bukten. Men nei, da vi rundet odden, stilnet vinden. Bølgene forble i en time eller to tilsynelatende like store som før, men det var ikke en vindpust; tidevannet avtok. For syns skyld heiste vi seilet, men roingen måtte fortsette til det bitre slutt. En time lenge var målet vårt i sikte, klart under det lave, tykke skydekket.

Mange forandringer hadde skjedd ved Advent Point under våre fem ukers fravær i innlandet. Den nakne, barske kysten, hvor vi først gikk i land på den snødekte kanten, bar nå et pyntelig lite hotell, hvor de siste strøk av maling og tømmerarbeid ble utført. Det var også en annen leir, likeledes av grønne canvastelt, ikke langt fra vår egen, hr. Walkeys leir. Det var også forskjellige lagre av forsyninger som tilhørte hotellet, den svenske gruppen, eller mennene som arbeidet med å reparere vinterboernes vrakede kutter. Ved 4.30 om morgenen (29. juli) gikk vi i land, og det triste arbeidet med å sette opp leir med frosne fingre fulgte. Vår tunge bagasje var i kaotisk tilstand, stuet under presenninger og bakketepper, alles eiendeler stablet tilfeldig oppå, under eller ved siden av hverandres, bokser, høy, sekker med havre, kokekar – alt blandet sammen. Å skape orden i et slikt kaos var arbeid for mange timer, og kunne bare påbegynnes etter at teltene var satt opp, og hvert ble et senter for oppsamling av eierens spesifikke bagasje.

Hele den påfølgende dagen, etter en lang søvn, ble brukt til det samme arbeidet, og ikke før sent på kvelden kunne vi se oss rundt i ro, visste hvor vi var og hva vi hadde. Søvntimene var timer med kraftig regn, som gjennombløtet alt vi hadde liggende ute. Men da frokosttiden kom, kanskje klokken fire om ettermiddagen, opphørte regnet, og været viste en verdig tilbakeholdenhet. Skyer trakk seg tilbake på høyden og samlet seg i fine linjer og flekkete områder, alle grå og stille, for det var ikke en vindpust, og fjorden var speilblank og blygrå, de eneste krusningene på den forårsaket av dykkende fugler. Tåkete lysflekker viste hvor solen befant seg. Fjellene var lilla og blek-hvite. Det hvilte en stor høytidelighet over landet. Striper av lav, grå tåke strøk over skråningene, stadig skiftende i plassering og form, mens flekker av veldig

tynn tåke samlet seg på noen av klippene som dun av ærfugl.

Til tross for skyene kunne vi se opp Adventdalen til Bunting Bluff, Fox Peak, og skråningene og sidedalene hvor vi hadde slitt en måned tidligere. Det var hyggelig å møte dem igjen, nå som vi visste hva som ventet rundt hvert hjørne, og kunne føle at mysteriene og problemene de nylig presenterte for det meste var løst. Akkurat da det foreløpige ropet til middag ble ropt (2.30 om morgenen, 30. juli) ble en båt sett nærme seg. Det viste seg å være vår egen med Trevor-Battye, Ted og Pedersen på retur fra Dickson Bay. Store var gledesutbruddene rundt det festlige bordet, hvor alle fem medlemmer av vår gruppe var gjenforent igjen. Hvilke historier det var å utveksle! Hver hadde sett finere isbreer, større fjell, edlere og mer interessant landskap generelt enn den andre. Det var Dickson Sound mot Agardh Bay.

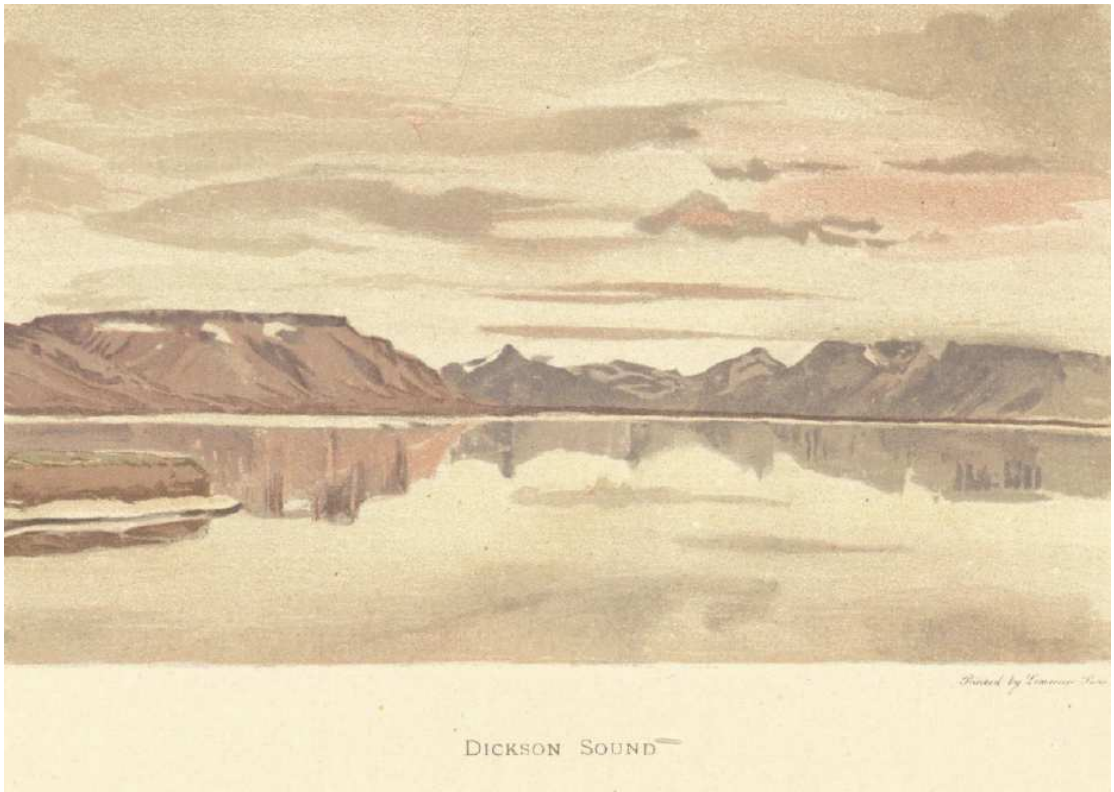

Lenge varte samtalen, og mange var de gjensidige forklaringene. Trevor-Battye hadde ikke kommet til Sassen Bay for å hente oss, fordi han trodde han hadde avtalt med mennene som arbeidet ved vinterboernes vrak at de skulle hente oss på en bestemt dato. De gjorde ikke noe forsøk på å gjøre det, og erklærte at de aldri hadde forpliktet seg til å komme. Det var tydeligvis en misforståelse, ikke verdt å bruke tid på å oppklare. Tapt tid kunne ikke gjenvinnes. På en eller annen måte var gruppen vår gjenforent. Det var det viktigste.

KAP. XVIII RAPPORT OM EKMANBUKTA OG DICKSONBUKTA

av AUBYN TREVOR-BATTYE

Fjordsystemet som trenger inn i Spitsbergen fra sør mot nord, kan deles i to hovedvannmasser, Isfjorden og Nordfjorden. Av disse ligger Nordfjorden, nord for en linje som forbinder Kapp Boheman med Kapp Thordsen, og deler seg mot nord i to deler – Ekmanbukta og Dicksonbukta.

Dicksonbukta blir sjelden besøkt, fordi innløpet nesten er stengt av en landtunge; bukta selv er svært grunn, og isen, som drives og samles i det trange innløpet, kan gjøre det umulig for en båt å komme seg ut i ukevis av gangen. Ved den nordlige enden av Dicksonbukta ligger en landtunge, på den andre siden av denne ligger Wijdebukta. Denne landtungen forbinder de to landmassene av Vest-Spitsbergen, som derfor kan sammenlignes med en (svært uregelmessig) kjøttklubbe. Forbindelsen tilbyr en mulig fluktvei for mannskapene på skip som er fanget av den nedgående isen i nærheten av Sjuøyane eller Verlegen Hook, og det ville være umulig å overvurdere verdien av en godt kartlagt overgang. Jeg ba Conway om tillatelse til å besøke denne bukta mens han var opptatt med andre fra sitt følge på vei til Agardhbukta. Denne tillatelsen ga han meg svært vennlig. Hans fetter, H. E. Conway, ekspedisjonens kunstner, skulle også bli med; i hvert fall til vi fant et sted for kunstnerens studier. Conway stilte også vennlig Pedersen til disposisjon som båtfører, slik at vi ble en gruppe på tre. Vi skulle ta hvalbåten, og vi hadde to ukers permisjon.

13. juli. Vi forlot Adventbukta om kvelden. Været var usedvanlig ubehagelig med regn og vind, men det var klarere over Sassenbukta, som vi hadde god utsikt over mens vi passerte. Så senket tåken seg, og vi var omgitt av is. Vi hadde hatt noen tanker om å gå i land ved innløpet ved Nordenskiölds hus, men dette var umulig. Kapp Thordsen selv var nesten usynlig da vi passerte det.

14. juli. Vind SW. Bar. 29.50. – Vi måtte kjempe oss gjennom mye is, men gikk tidlig på morgenen i land ved munningen av Saurieelva, mellom Kapp Thordsen og Middle Hook. Her har elva og havet bygget opp en sandbanke og en strand, bak hvilke det ligger en liten innsjø som danner en havn som kan romme mange båter. Vi slo leir på stranden i øsende regn med isflak som ble drevet mot land av vinden, og som av den stigende floen ble løftet opp på toppen av stranden og nær teltet på noen steder. Jeg gikk ut i båten igjen og gikk i land på et stort isflak, som lett kunne blitt tatt for en øy, så fullt var det av steiner og gjørme. Jeg vandret langs fjellene i flere timer, men tåken var så tett at det var umulig å få en vid utsikt. Jeg fikk likevel inntrykk av at det bare er én dal her, om enn av betydelig størrelse. På havkanten av fjellene mot nord strekker det seg en vid slette med torv og lav over en lang strekning. Conway klarte med beundringsverdig utholdenhet å lage et oljemaleri til tross for været.

15. juli. Vind SW. Bar. 29.30. – Videre på vår vei rodde vi i tre timer i øsende regn og hindret av is til vi fikk øye på Kapp Wijk. Innseiling til Dicksonbukta var umulig; veien var helt blokkert under den sørvestlige stormen, og hele havet mot nord var tettpakket med isflak som gned mot hverandre og ville ha knust båten. Mot vest var havet derimot fritt, og vi heiste seil og styrte mot Kapp Wærn. Vi gikk i land på en av de to øyene, hvor mange ærfugler hekket, og deretter satte vi båten på en terrasse formet av havet i Chertberget ved Kapp Wærn.

Samtidig med vår landing skjedde en merkverdig endring i været – regnet stoppet, vinden la seg, og vi hadde solskinn. Inntrykket stedet og omstendighetene gjorde på både Conway og meg, tror jeg ingen av oss vil glemme. Den plutselige klarheten, det dype vannet (bokstavelig talt klart som krystall), den utrolige rikdommen av tang, den praktfulle isbreen ved buktens ende, de skarpe blå toppene av fjellene som nunatak-lignende skilte isbre fra isbre vestover over bukten til Kapp Boheman; kontrasten på den andre siden, hvor over Kapp Thordsen og Advent Bay kranser av stormrevne skyer fremdeles slynget seg, og til slutt et teppe av blomster – andromeda, sjeldne blomster, dryas langt frodigere enn jeg har sett dem ellers i Arktis, bidro alle til samme inntrykk. Men denne rapporten er ikke stedet å dvele ved inntrykk, men akkurat som under vår første tur på klippene, fant vi oss selv bruke superlativ om den "storslåtte" isbreen og om vårt platå som "blomsterhagen", så disse ble navnene de to tingene fikk. Ved "Blomsterhagen" skal jeg betegne hele det platået som avgrenses sør og nord av Kapp Wærn og av fjellkjeden som ender i Colosseum, og øst og vest av havet. Lagene som dette er sammensatt av heller fra nordøst til sørvest, i en slik vinkel at chertlaget som vår båt lå på ved Kapp Wærn en gang var sammenhengende med samme formasjon som nå utgjør noen av de høyeste lagene i Capitolium-fjellet, og muligens med de på østsiden av Dicksonbukta. Mot nord blir det gradvis stigende platået dekket av karbonholdig bergart, med her og der dolomittspor. Over store deler av platået er cherten så fullstendig oppløst og lagt så flatt at den fremstår som en vei nylig lagt med finmalt flint. På platået, adskilt av et stort mellomrom, er to svært bemerkelsesverdige steinblokker, tydelig fraktet av isbre. De måler omtrent åtte fot i høyde og åtte i diameter, og er skifrige i formasjon. Det er flere reinsdyr her, og de er svært tamme.

16. juli. Vind SE. Bar. 29.60. – Vinden tok seg opp igjen, men uten regn. Conway tegnet mens jeg besøkte den "Storslåtte Isbreen", seilte lett nedover og gikk i land på vestbredden nesten ved isbreens fot. Det er et bredt belte av flatt vegetasjonsområde mellom stranden og fjellene i vest, og jeg kunne ikke finne noe tegn til at isbreen fremskred over det. Denne isbreens strøm går nå i østlig retning, som jeg snart skal vise. En følge av denne endrede retningen (hvis retningen, som jeg er overbevist om, har endret seg) er at det som en gang var en endemorene nå er en sidemorene, sett i forhold til isbreens hovedstrøm; og det er ikke mangel på bevis for at den gamle morenen nå delvis er dekket av isbreens tynne kant, og at stein som faller foran faktisk faller sidelengs mens isbreen beveger seg. Denne vestlige siden av isbreen som jeg gikk over en strekning er ikke brutt eller mye sprukket, men et system av glatte bølger og isbre-sjøer. På isbreens vestlige sjøfront, omtrent 200 meter unna, er en liten øy der jeg gikk i land. Denne øya er del av en morene. Den var tydelig i bevegelse, men hva som forårsaket dette var ikke like klart, selv om det virket som den ble utsatt for et press under vann. På vårt Admiralitetskart er en stor øy markert nord for Ekmanbukta, men denne så jeg forgjeves etter, av grunner som snart vil fremgå. Vi hadde en svært lang og hard tur tilbake med den tunge båten mot vinden.

17. juli. Vind SE. Bar. 29.50. – Hele denne dagen hadde vi sterk vind med kaldt, trengende regn, noe som gjorde det vanskelig å få gjort mye, selv om jeg samlet mange planter og geologiske prøver. Jeg gikk også rundt den østlige bredden av "Blomsterhagen" og inspiserte inngangen til Dicksonbukta, som var klarere av is enn før.

18. juli. Vind SE. Bar. 29.15. – Ingenting kunne vært verre enn været. Det regnet og blåste en kuling hele dagen og var svært kaldt.

19. juli. Vind E til S. Bar. 29.30. – Været hadde klarnet; det var solrikt og stille, og for første gang siden ankomsten kunne vi se Kapp Boheman og de andre punktene og isbreene like over

bukta. Jeg la ut tidlig om morgenen for å utforske Dicksonbukta, og etterlot Conway med ved og proviant for en uke, og tok Pedersen med meg i hvalbåten. Etter fire timers arbeid gjennom isflak kom vi inn i åpent vann, og da det oppsto en bris, satte vi seil. Inngangen til bukta og dens nedre del var fri for is. Jeg gikk først i land på odden som heter Cape Smith. Denne odden er omkranset av en høy strand betydelig over nivået til det tilstøtende landet. Den var tykk av drivved under hvilken jeg fant et stort antall Collembola, som Sir John Lubbock, som har skrevet en velkjent monografi om denne ordenen. Collembola er vingeløse insekter, og mange av dem er karakterisert ved et fullstendig fravær av trakéer. Deretter gikk jeg i land på "Velvet Lawn", navnet jeg ga til et stort område med skråning dekket av en usedvanlig mørkegrønn vekst av *Dryas octopetala*, som tydeligvis hadde blomstret svært tidlig. Jeg kunne ikke finne en eneste blomst av denne planten som ikke hadde gått til frø. "Velvet Lawn" kulminerer i en merkelig halvsirkel av separate fjellknauser. Jeg kalte dem "Conclave", de så ut som et møte av gamle guder. Deres beskyttelse mot nord, og påvirkningen av østlig og sørlig sol, kunne forklare den tidlige blomstringen til planten. Herfra nordover til begynnelsen av tidevannsleiren var vannet dekket av «bay ice», som hvalrossjegere kaller det. Dette er is som, dannet i bukter, fremdeles er ubrutt, men smeltet svært tynn av den tidlige sommerheten. Hundrevis av seler, gamle og unge, lå på denne ved siden av sine gamle pustehull. Mellom dette og stranden var det imidlertid et område med landvann fylt med bevegelige og grunnstøtte isflak, gjennom hvilke vi manøvrerte båten. Vi gikk deretter i land på "The Glen", som jeg kalte en vid åpning mellom fjellene som leder nordvestover til en lang slynget dal hvor Pedersen gikk for å lete etter rein, men uten hell. Dette området er delvis en elvebredd, delvis et område med vegetasjon, og inneholder to små innsjøer. Mot nord nærmer fjellene seg bukta i rette vinkler, men sørover mer gradvis, slik at det åpne området smalner i denne retningen til fjellene igjen nesten når bukta omtrent to miles lenger ned. Elven fra dalen svinger når den kommer inn i dalen, og slynger seg tett rundt foten av fjellet som danner dalens nordlige grense, for å spre seg ut i et lite delta når den når bukta. Den vestlige siden av dalen på sitt bredeste punkt er opptatt av en gulaktig-grå karbonisk kalksteinshøyde, som ligger over en base av rød devon, svært merkelig utformet og ligner en gigantisk lenestol, så jeg kalte den for "Giant's Chair". Fra setet av denne stolen, som delvis var fylt med snø, skylte to store steinras ned med høyt brak.

20. juli. Vind SW. Bar. 30.50. Ther. 72° F i solen kl. 10 om morgenen. – På stranden i dalen lå det mye oppdreven ved, og vi kunne bygge et soveplass med dette og båtens seil. Morgenen brøt klar og solrik. Jeg klatret til nær toppen av Red Hill, 1000 fot etter aneroid, og inspiserte hodet av bukta. Red Hill er det første fjellet på vestlige siden av bukta, helt av rød devon. Derfra mot nord er alle devon, eller bare de høyeste toppene er dekket med karbonisk bergart. Ikke bare er denne rødfargen i seg selv svært slående, men de purpurfargene solen spiller på den er intense, og gir en spesiell skjønnhet til hele hodet av bukta. Da vi prøvde å dra nordover fra dette punktet, unngikk vi så vidt å gå på grunn. Deretter berørte vi bunnen flere ganger, og hadde store vanskeligheter med å komme løs. Vi kunne ikke stake, fordi bunnen av bukta var av den mykeste moreneleire, så vi dro oss gjennom gjørmen tomme for tomme. En betydelig del av selv den øvre, farbare delen av bukta er usedvanlig grunn, opp til punktet hvor bunnen brått stiger med en skrent på omtrent to fot, og blir en tidevannsleireflate helt eksponert ved lavvann. Til slutt arbeidet vi oss over, og slo leir ved punktet jeg har merket på kartet som Dome-View Camp.

21. juli. Vind svært vekslende, N. til S. Bar. 29.55. Klart. – Jeg kalte dette Dome-View Camp på grunn av en slående snøkuppel som er synlig fra dette punktet, og står opp mot den blå himmelen nord for bukta. Jeg startet dagen med å gå mot hodet av bukta og tilbake, omtrent åtte

miles totalt. Fra punktet jeg nådde, hadde jeg en klar utsikt over morenen som dekker nordvest-breen, og bestemte meg for å følge den ruten senere. Jeg visste ikke at det var en bre; den ser ikke slik ut, men ser ut som en dal fylt med morenen til en nå utdødd gammel bre, så fullstendig er den dekket av haugene av grus ved foten. Om midt på dagen dro jeg igjen med Pedersen, som skulle følge meg for selskap så langt som til hodet av bukta, og deretter bære geværet mitt tilbake. Avstanden fra leiren vår til foten av morenen var omtrent åtte miles. Vi fullførte det ikke uten noen vanskeligheter, på grunn av elvestrømmene vi måtte vade gjennom; og da vi tåpelig nok prøvde å krysse gjørmen ved hodet av bukta, sank vi så dypt, eller rettere sagt ble sugd inn, at vi løp betydelig fare for å bli der for godt. Denne morenen er svært omfattende; den er dannet av hauger av sand, leire og steinur, og hvor en liten bekk har skåret seg gjennom midten av morenen, reiser veggene seg på begge sider på steder til en høyde på tretti fot. Dette er imidlertid ikke hovedstrømmen av breen, som er mer formidabel totalt sett, og som passerer under høydene nord for breen, brytes opp i mange fingre, og danner, sammen med bekker som kommer inn fra nord og nordøst, en bred, skrånende steinete sti ved hodet av bukta.

Vi nådde breen. Mange breelver finner sin vei over denne ismarken. Noen ganger er de bare grunne renner; noen ganger skjærer de dypt ned i blå raviner; noen ganger forsvinner de plutselig, faller loddrett inn i bunnløse huler eller gjaller fra bremøller. Men ingen del av denne ismarken er, strengt tatt, sprukket. Jeg foretok en nøye observasjon med kompassretningene på posisjon, stigning eller helning av de ulike breene og skardene. Det var kaldt arbeid, spesielt siden vi hadde blitt veldig våte under overgangen av elvene og bukta, og det varte ikke lenge før jeg sendte Pedersen tilbake og reiste videre alene. Breen merket nordøst på ismarken var den jeg bestemte meg for å forsøke, fordi det var tydelig at dens retning lovet best. Jeg skulle i det minste, håpet jeg, kunne nå et punkt der jeg kunne se ned mot Wijdebukta. I dette ble jeg skuffet, som jeg egentlig fortjente å være, uten isøks, følge eller tau på en farlig bre. Denne breen, ulik alle de andre som flyter inn i ismarken, møter den ikke ved en umerkelig overgang, men faller plutselig og viser en snute som har en rund ryggrad delt av en dyp sprekk hvert få meter. Først var disse smale, og jeg hadde ingen problemer med å gå over dem, men de ble verre og verre, inntil jeg etter å ha krysset en over en snøbro som ga etter under meg, ble stoppet av en annen av betydelig bredde som bare tilbød en overgang på ett punkt, der en enorm iskile så ut til å være fast klemt mellom veggene. Uten isøks var jeg nødt til å teste dette svært forsiktig med tåen, da hele tinget kollapset i pulver og brak. Hittil hadde sprekken vært tydelig å se, for snøen var nesten helt borte; men selv om jeg kunne ha passert denne sprekken, kunne jeg ikke ha gått mye lenger, for mellom punktet og skaret var breen dekket av snø. Selv om jeg ikke kunne nå det, kunne jeg se skaret mot horisonten en miles eller så lenger borte, og jeg har ingen tvil om at dette en dag vil vise seg å være passasjen til Wijdebukta. Da jeg kom tilbake til leiren, var jeg klar til å sove, da jeg hadde gått i tjueen timer den dagen.

22. juli. Vind NV., kaldt og solfritt. – Denne dagen forlot vi Dome-View Camp kl. 21.30 for "Blomsterhagen". Vi stoppet underveis for å lage skisser av bukta under Lyktan, der vi ikke kunne gå i land på grunn av grunnene, selv om vi gikk i land igjen på et punkt lenger ned, som er merket på kartet. Her ligger en klar liten bukt og dypvann. Jeg vil nå beskrive hovedtrekkene på østsiden av Dicksonbukta. På grunn av den spesielle formen til den forvitrede kalksteinen som ligger over devon, har toppene på åsene på begge sider av bukta fantastiske likheter med slott og kroner, og andre gjenstander. Slik ble Lyktan navngitt av Stjernspetz på grunn av likheten med et fyrtårns lanterne. I dalen som ligger ved foten, er det et sentralt fjell som ligner en maurisk festning, og et annet ikke ulikt Tåke. Fra denne dalen forgrener det seg tre daler, en mot nordøst,

en mot øst og en tredje mot sørøst. Inngangen til den tredje er fra bukta bare så vidt synlig der den forlater den andre av disse tre. Lagene i disse fjellene heller mot sørvest, der den røde devon gradvis forsvinner inntil den på det lange Table Mountain merket på planen bare vises som støttepilarer ved foten. Mot sør er den grå kalkstenen dekket med lag av chert, og disse igjen av gul dolomittisk bergart. Sandtangen som nesten stenger inngangen til Dicksonbukta, virket på meg, selv om jeg ikke gikk i land der, å være en karbonterrasse erodert til det punktet.

23. juli. Vind N til SØ., klart, men ingen sol før natt. – Etter at vi nådde "Blomsterhagen" kl. 04.50, hadde jeg så mye å gjøre med skriving og prøver at jeg gjorde lite annet hele dagen. Conway hadde laget noen usedvanlig vakre skisser i mitt fravær.

24. juli. – Vi flyttet nå til Glacier Camp, Conway og Pedersen dro i båten, mens jeg gikk ned for å møte dem en strekning på omtrent ni miles. Vi tilbrakte fire dager med å undersøke toppen av Ekmanbukta før vi endelig dro videre.

24. juli. Vind NW. Bar. 29.50. – Fluer og mygg.

25. juli. Vind NW. Bar. 29.60. Ther. 82° Fahr. i solen. – Myggene var ille.

26. juli. Vind NE. Bar. 29.65. Ther. 72° i solen. – Myggene var ille.

27. juli. Vind NE. Bar. 29.70. – Halv storm og snø.

Tidlig i denne utforskningen klarte jeg å løse mysteriet med den uoppdagelige øya. Splendid Glacier rykker frem i rask takt. Den har nå tre fronter mot havet: en sørvestlig, en sørøstlig og en østlig front. Fra de to sistnevnte stiger breen i et tagget område med seraker. Mellom den sørvestlige og sørøstlige fronten stikker en spiss dristig ut i havet, og under vårt besøk reiste to enorme tinder seg fra vannet, nesten helt skilt fra hovedmassen ved basen. Denne doble fronten av seraker, presset bakfra og undergravd av bølgene, raser stadig sammen, så det ville være et farlig eksperiment å nærme seg i båt. Hele havet vest for den store øya, som kartleggingen viste eksisterte der for ikke tjue år siden, er nå fylt av den fremrykkende breen. Mer enn halvparten av øya er også dekket. Uten morene, uten skitt eller misfarging, flyter breen over den, og store seraker ligger der, bare eller så vidt skilt fra blomstene og gresset av den klare bekken som deres drypp har dannet. En mer slående kontrast enn den grønne øya med de isete steinblokkene spredt over den, og den barske hvitheten som så brått reiser seg bak, er vanskelig å forestille seg. Dette er ikke alt; for også nord for øya rykker breen frem, og med sin nåværende hastighet vil det ikke ta mange år før den, forent med breen som kommer fra nord, har utslettet toppen av bukta. Videre, etter denne kartleggingen, har en steinete strand av betydelig størrelse reist seg fra vannet under Capitolium, uten tvil på grunn av endringen i tidevanns- og elvestrømmene, og danner to sider av en liten havn, hvor vi kunne ligge svært fredelig under en stormperiode. Bak leiren vår reiste det seg klipper av hyperitt, helt adskilt fra hovedfjellet, men de utgjorde det høyeste punktet på platået som skråner ned mot "Blomsterhagen".

Mellom Glacier Camp og den østlige vinkelen av bukta ligger restene av en hytte som en gang ble brukt av russere. Restene av deres redskaper, glassvinduer, murovn og andre eiendeler er fremdeles spredt rundt. Denne delen av bukta er svært feilaktig inntegnet på kartet. Fra Glacier Camp svinger kystlinjen brått mot øst og danner en tydelig vinkel med Capitolium og en kullholdig terrasse som strekker seg opp fra kystlinjen for å møte fjellene.

Jeg vil være lei for å avslutte denne rapporten uten å igjen uttrykke min takknemlighet for den

vennlige viljen som lederen av Spitsbergen-ekspedisjonen viste ved å tillate meg å gjøre litt personlig utforskning. Selv om jeg naturligvis var skuffet over å ikke kunne krysse til Wijdebukta, håper jeg at min beretning kan være nyttig for en fremtidig utforskningsgruppe; for det er en for farlig bre til å forsøke seg på alene. Ikke lite av minnet om en svært lykkelig tid skylder jeg den uforanderlige munterheten og gode kameratskapet, under ofte kjedelige forhold, til vår kunstner H. E. Conway, min venn og følgesvenn i "Blomsterhagen".

Kap. XIX VED ADENTPYNTEN

Én viktig oppgave måtte, om mulig, utføres ved Adventpynten. Det var å ta observasjoner for breddegrad og en sann peiling av Bunting Bluff. Det er avvik i breddegraden for Advent Bay slik den er angitt på publiserte kart. Disse vil bli avklart av Baron De Geers observasjoner, som imidlertid ikke vil være ferdigbehandlet før dette bindet ser dagens lys. Det var derfor svært ønskelig at jeg skulle oppnå en uavhengig observasjon. Dessverre var det fine været nå over. Dager gikk uten at solen viste seg. Den samme overskyede himmelen som dømte teodolitten til uvirksomhet da vi var ved Adventpynten tidligere, hersket under hele dette andre besøket.

Hver dag virket kaldere, mer overskyet og våtere enn den forrige. Teltet mitt hadde dessverre ikke noe vindu. Hvis jeg lukket dørene for varmens skyld, ble det mørkt, og jeg kunne ikke arbeide; hvis jeg åpnet dem for lysets skyld, forhindret kulden enhver kontinuerlig stillesittende sysselsetting. Så lite lovende var faktisk de meteorologiske forholdene at jeg ville ha forlatt stedet umiddelbart hvis det hadde vært mulig å gjøre det; men det var det ikke. Av våre fire sleder var to vraket og to var på «sykehus» i Hammerfest. De skulle ha blitt returnert fjorten dager tidligere, eller to lokale sleder skulle ha kommet i deres sted, men nordlendingen tar seg god tid med alt. Faktisk var det bare unnskyldninger, ikke sleder, som hadde kommet. Det ble lovet at de skulle ankomme med turistdamperen «Lofoten» den 31. juli. Det var derfor ingenting annet å gjøre enn å vente og gjøre forberedelsene så komplette som mulig for et nytt eventyr innover i landet. Slik gled to hele dager bort i kjølig passivitet, skylaget ble stadig tettere og lavere, bygene hyppigere og vindene skarpere.

Den beste publiserte serien med observasjoner av Spitsbergens meteorologi er de som ble gjort på Kapp Thordsen, mellom 15. august 1882 og 23. august 1883, av en velutstyrt svensk gruppe. De viste at i løpet av den aktuelle perioden var det gjennomsnittlige antall timer med solskinn som følger: I mai, 10,8 timer; i juni, 6,7; i juli, 7; i august, 6,7; i september, 2,2. August var den roligste måneden, med vinder fra Ø, ØSØ og VSV som de vanligste. Den gjennomsnittlige vindhastigheten var moderat og nesten jevn gjennom mai, juni og juli; deretter steg den jevnt til november. Mengden skyer nådde et maksimum i begynnelsen av juni, et minimum i slutten av juli, og et nytt maksimum i begynnelsen av september. Nedbøren var liten og avtagende i mai, mindre, men økende i juni, fortsatt liten, men litt raskere økende i juli, enda raskere økende i august til et maksimum i begynnelsen av september. Det gjennomsnittlige barometertrykket var veldig jevnt i mai, juni og juli, men falt jevnt gjennom hele august til et minimum i begynnelsen av september. Gjennomsnittlig lufttemperatur steg kontinuerlig fra –5 °C i mai til omtrent +5 °C, der den holdt seg gjennom hele juli; den falt jevnt til –1 °C ved slutten av august, og deretter saktere til det første vinterminimumet i desember.

Ut fra disse observasjonene ser det ut til at juli var den fineste måneden, august dårligere, og

september enda verre. Vår erfaring under vårt besøk var helt i tråd med disse konklusjonene. Juli 1896 var i det hele tatt en fin måned. Det var mange dårlige dager, men det var også mange fine. Det dårlige været satte inn 28. juli og fortsatte deretter. Jeg var skjebnebestemt til ikke å se solen fra Adventpynten.

Det er uheldig for Spitsbergen at dens beste havn skulle være så uinteressant beliggende som Advent Bay er. Øya er rik på flott natur, full av nyheter for en reisende fra tempererte strøk, full av interesse også for enhver naturfagstudent. Men Advent Bay byr ikke på spesielt bemerkelsesverdige eller karakteristiske utsikter, og Adventpynten er heller ikke et komfortabelt sted. Det er utsatt for vind fra alle kanter, og det er alltid trekk over området mellom dalen og fjorden. Bakken er fuktig, de nærliggende åsene uinteressante, mens veien innover i landet er den verste opp noen dal vi så. Turisten som tilbringer en enkelt dag med dårlig vær ved Adventpynten, ser ingenting som ikke er like synlig i tåkete og våte timer nær Themsens munning.

I det øyeblikket «Lofoten» kom inn og sledene ble levert, begynte vi å laste dem opp for en start. Planen vår var å dele oss i to grupper. Min fetter og jeg skulle dra innover i landet igjen med Pedersen og ta oss over åsene til Colesbukta, derfra til Bellsund, opp Grøndalen, og så tilbake via Bolterpasset. De andre skulle ta båten og bruke tiden på å samle fossiler i Grønfjorden og Klaas Billenbukta, klassiske steder der Nordenskiöld og andre fant berømte ting. Alle skulle møtes igjen i Advent Bay den 15. og seile hjem sammen. Det var en god nok plan, men det øsende regnværet dempet enhver entusiasme som måtte ha vært for den. Vi arbeidet med forberedelsene i stillhet med skjelvende lemmer.

Straks etter kom også den lille tolvtonns dampbåt «Expres» til ankers i bukta. Den ble, i likhet med «Lofoten», drevet av Vesteraalens Dampskibsselskab for turistenes bekvemmelighet.

THE "EXPRESS" IN ADVENT BAY.

Ordningen var slik: Hver uke forlot «Lofoten» Hammerfest med et fullt antall passasjerer, viste dem Bjørnøya og vestkysten av Sør-Spitsbergen, og brakte dem til Advent Bay. De som ønsket det, kunne gå i land og gjøre hotellet til sitt hovedkvarter i en uke. I løpet av denne tiden ga «Expres» dem muligheten til å dra opp for å se Andrées ballong på Danskøya, eller gjøre en annen utflukt. Ved denne anledningen hadde den tatt en dristigere tur, og dampet videre fra Danskøya langs nordkysten og ned Hinlopenstredet nesten til Kapp Torell – en forbløffende rekord, som enhver som er kjent med Spitsbergen-litteraturen vil forstå. Som regel tillater ikke pakkisen slik tilfeldig ferdsel. Lamont, som tilbrakte flere somre på jakt i Spitsbergen-farvannene, med alle fordelene ved et utmerket utstyrt fartøy, klarte aldri å komme seg lenger enn til munningen av Liefdefjorden, eller, i den andre retningen, bortenfor Ryke Yseøyane.

Sommeren 1896 var faktisk en eksepsjonell sommer. Ganske tidlig på året kom fartøyer tilbake fra nord med fantastiske fortellinger om åpent hav. Kaptein Bades utfluksdamper, «Erling Jarl», avanserte (rundt 28. juli) til 81° 40' nordlig bredde før den møtte pakkisen. Mot nordøst ble havet rapportert å være isfritt. Den samme historien ble fortalt av andre. «Expres» så ingen is noe sted. Fra Kapp Torell var ingen is i sikte. Havet var åpent.

Det er interessant å merke seg hva Mr. Jacksons samtidige erfaringer var i Frans Josefs land. «Siden midten av februar 1896,» skriver han, «har vi hatt vær jeg tror er enestående på denne breddegraden. Termometrene har i løpet av denne tiden svevet nær frysepunktet, og vi har følgelig hatt store mengder snø, som ligger dyp og våt på flakene. Den 5. mars var luften like mild som i juni. Det har ikke vært noen kalde vinder til å herde snøen på flakene, og det er nesten umulig å dra sledene over den. Pelsene våre blir dryppende våte, og når det uunngåelige temperaturfallet kommer, er de frosset harde som stål.» Denne uvanlige værtilstanden førte til at det dannet seg et stort område med åpent vann i de nordlige delene av Frans Josefs Land-arkipelet.

Vi kjente ikke til disse faktaene, men vi visste nok til å skape stor uro i våre sinn. Det varte en sterk lengsel i meg etter å fortsette utforskningen av Spitsbergens indre, men i slikt ugjestmildt vær, hva kunne vi håpe å oppnå? Vi kunne kanskje dekke litt mer terreng, men med skyer så lave ville vi se lite, og kartleggingsarbeidet ville være høyst utilfredsstillende. Dessuten var det eneste landområdet ponniene kunne tas til, åpenbart helt likt det vi allerede hadde kartlagt og studert. Hvis vi kunne ha fraktet dem over fjorden, eller hvis de kunne ha gått på isbreen, ville det ha vært annerledes, men våre begrensninger var presise.

Mot dette sto en stor fristelse. Vi var faktisk på stedet i et sannsynligvis unikt år – det eneste året på et halvt århundre hvor pakkisen hadde trukket seg så langt nord. Burde vi ikke ofre alt og gjøre det meste ut av det som kunne være en stor sjanse? Hvis vi ikke kunne gjøre noe mer, kunne vi i alle fall gjøre oss kjent med kystlandskapets karakter, hvorav bare de vageste beskrivelser eksisterer. Vi hadde hørt om flotte fjell ved Hinlopenstredet, og om andre nede ved Wijdefjorden. Hvordan så de ut? Vi visste nok om innlandet nå til å kunne tolke innlandsvyer på en måte som lå utenfor tidligere reisendes evner. Dermed kunne vi ikke unngå å lære verdifulle fakta. Dessuten var det vide mulighetsområdet som strakte seg bredt og langt foran håpets og fantasiens øyne. Navnet Gillis Land ble nevnt. Det var nok.

Jeg hilste på Bottolfsen, islos på «Expres», og fant ham villig til å vurdere mitt forslag om å leie den lille båten hans i fjorten dager eller så, men han ville ikke være ledig før han hadde tatt noen av «Lofoten»s passasjerer for å se Andrée, og brakt dem tilbake – et arbeid på to dager. Da ville han være til vår tjeneste hvis «Lofoten» eller «Virgo» ville selge oss kull, og forutsatt at hans

kollega skipperen var villig til å påta seg engasjementet. Jeg snakket med skipperen og avtalen ble inngått. «Lofoten» lovet å etterlate kull, og jeg returnerte til leiren.

Glede og fryd hersket der over nyhetene jeg brakte. Nye scener i vente, nye erfaringer, en videre verden, ingen ponnier å drive, ingen myrer å vasse i, ingen sleder å løfte over hindringer, ikke mer daglig pakking og utpakking, oppsetting og nedtaking av telt, men en tett liten båt helt for oss selv og det vide, ukjennelige nord forut. I verste fall ville vi se hvalfangstens historiske steder – De syv isfjell, Amsterdamøya, Norskøyane, Alkefjellet, nordkysten, Wijdefjorden, Hinlopenstredet, Nordaustlandet, kanskje til og med Sjuøyane, og så – hvem kunne si? Å, ukjente verdens under, merkelig og fantasmagorisk som døden selv, hils deg! Dit, å dit vil vi, for å vinne deg til oss selv! Det glødet et lys i hvert øye, en ny livlighet besjelet hvert lem. Glade satte vi oss ned til kveldsmat i vårt blafrende telt, og brydde oss ikke mer om vind eller vær, unntatt slik de påvirket de nye utsiktene som så plutselig og tiltrekkende åpnet seg foran oss.

Med slike ideer til å oppta våre sinn, fløy timene forbi. En ny krystalliseringsprosess ble satt i gang i bagasjen, hvis deler ikke lenger samlet seg rundt sleder og robåt, men tok helt andre kombinasjoner. Baron de Geer og hans ledsager returnerte nå til Advent Bay fra hardt arbeid på Kapp Boheman, og vi hadde hyggelige besøk fra dem – besøk som også var svært nyttige for oss, for jeg kunne tilegne meg mye informasjon fra De Geer om tidligere svenske ekspedisjoner i disse regionene. Nye planer innebar en mengde korrespondanse, en stor post til Hammerfest, som ikke ble fullført på et øyeblikk. Slik suste de travle timene forbi, og alltid blåste den kalde vinden, og skydekket hang lavt over hodene våre, skjulte åsene og gjorde kartleggingsarbeid umulig, slik at det ikke var noen anger på det punktet.

Da terningen var kastet, mistet Bergen en sko. Utrolig at ingen hadde blitt mistet tidligere! Nå var det uten betydning, men hvor plagsomt det kunne ha vært om det hadde skjedd på vei til Colesbukta. Som begivenhetene viste, ville Colesbukta-ekspedisjonen ha vært verdiløs, for været fortsatte å være så dårlig, og skyene så lave, at ingenting annet enn en ruteundersøkelse kunne ha blitt gjort. Skyene lettet noen ganger litt i en time, og viste åsene helt hvite av dypere nysnø enn vi tidligere hadde sett, men de senket seg bare lavere og tettere enn før, til tåke til og med omsluttet teltene, og snø falt over oss. Den skiftende vinden blåste hit og dit, og søkte alltid inngangen til teltene, uansett hvordan vi satte dem opp. Det var en grusom tid i leiren.

Gregory, Garwood og Ted benyttet seg av «Expres»s innledende tur til Danskøya, for å bli fraktet med henne så langt som til Grønfjorden, for der å samle fossile planter til vi kom for dem på veien nordover. Det var en merkelig mangel på følelse av tidens gang ettersom dagene gikk i leiren, for det var umulig å gjøre noe metodisk. Dårlig vær gjorde pakking til en periodevis syssel, mens det var for kjølig til å holde seg lenge til noe stillesittende arbeid. Ingenting kunne oppnås i de nærliggende åsene midt i den altutslettende tåken. Trevor-Battye og jeg gled fra hverandre når det gjaldt søvn til vi begynte å spille «Box and Cox», der den enes middag var den andres frokost. Forsøk på å komme på bølgelengde igjen var håpløst. Lange samtaler med Pedersen, på vårt blandede fellesspråk, var kanskje de mest interessante hendelsene i disse innholdsløse dagene, for han er en gullgruve av unøyaktige Spitsbergen-tradisjoner, som han bare avslører under grundig kryssforhør. En dag nektet han te, og sa at det var en russisk drikk; nordmenn, sa han, drikker kaffe. Han fortalte stadig og stilte Norge mot Russland, et minne, trodde vi, om den gamle jegerrivaliseringen i disse traktene.

Vi spurte om de russiske fangstmennene. Han sa at ingen hadde vært her i hans tid. Han trodde de siste kom for omtrent femti år siden. Han hadde aldri hørt om Starashchin ved navn, men

visste om en viss Isak, som med sin familie bodde sommer og vinter i trettiseks år på Bellsund, med leirer både på nord- og sørsiden. Andre russiske leirer han kjente til, var nær Kapp Starashchin (hvor innsjøen kalles Russevannet, og elven Russeelva), ved Green Harbour på vestsiden av innløpet, ved Coal Haven i Kongsfjorden, ved Raudfjorden, ved Liefdefjorden på vestsiden (en stor leir), på Ryssøyane og Hyperittøya i Hinlopenstredet, ved Kapp Roos, på Russøyane i Dianabukta på Edgeøya, ved Kvalhovden i Walter Thymenstredet, og på Dunøyane og nærliggende kyst nær Hornsund. Denne informasjonen ble langsomt hentet ut ved hjelp av kartet. Det var mange digresjoner, og det var vanskelig å holde den gode mannens oppmerksomhet på saken.

En digresjon ble forårsaket av hans eget navn. Han kaller seg Carl Willumsen Petersen, men vi la tilfeldigvis merke til «B. Pedersen» brodert på hans sokker. «Så det er navnet ditt, er det?» spurte vi. «Ja, det er navnet mitt.» «Pedersen?» «Nei! Petersen med en ‘t’.» «Hva står B for?» «Mitt fornavn.» «Da er navnet ditt B. Pedersen?» «Mitt navn er Carl Willumsen Petersen.» «Hvem er da B. Pedersen?» «Jeg forstår ikke.» «Ble de sokkene laget for deg?» «Ja! Derfor er navnet mitt merket på dem.» Vi ga opp, og vendte tilbake til russerne.

Om morgenen den 2. august kastet «Erling Jarl», en velutstyrt dampbåt med femtito turister av forskjellige nasjonaliteter, med tyskere som dominerende, anker utenfor neset. Den ble drevet av kaptein Bade, en gammel arktisk kjenning, og oppfinneren av Spitsbergen som turiststed. I år, som allerede nevnt, hadde «Erling Jarl»s passasjerer hatt det sjeldne heldige utfallet å bli ført til breddegrad 81° 40', uten den minste risiko eller ubehag. De ventet en stund på Danskøya, i håp om å se Andrée gå opp, og de besøkte Liefdefjorden. De skulle nå tilbringe tre dager i Isfjorden, og deretter dra sørover for å se solformørkelsen fra Vadsø. Selvfølgelig ble kysten straks livlig med rene og velkledde mennesker, hvorav en kom på besøk og hadde med seg en introduksjon til Gregory. Vi trakterte ham med et dårlig tilberedt måltid, frykter jeg.

Jeg besøkte kaptein Bade, og hørte fra hans lepper den spennende beretningen om hans opplevelser på den tyske arktiske ekspedisjonen i 1869-70. Skipet han tilhørte ble knust i isen utenfor Grønland, og mannskapet tok seg til et isflak og levde i 237 dager på det, drivende nedover kysten. De bygde en hytte på flaket, men isen brast tvers under det, slik at de mistet en stor del av provianten og andre forsyninger. De ble redusert til den ytterste nød og knappe rasjoner. Til slutt kunne de ta seg til båtene sine. De rodde rundt Kapp Farvel, fant et dansk skip, og ble brakt med det til København, og ankom Europa samme dag som nyheten om slaget ved Sedan ble mottatt. Kaptein Bade var full av interesse for våre gjøremål og av råd for fremtiden. Han helte heller kaldt vann i årene på planene våre, og spådde at isen nå raskt ville komme ned langs nordkysten, og at vi ville finne det vanskelig å nå Sjuøyane. Den beste tiden var forbi. En sterk nordavind blåste, og vi måtte være uendelig forsiktige. «Når isen kommer,» sa han, «kommer den med en utrolig hastighet. Husk, på vårt isflak utenfor Grønland drev vi en gang gjennom to breddegrader på tjuefire timer. Havet er klart i dag, i morgen er det helt islagt. Ikke våg dere inn i en jernbåt ned Hinlopenstredet. Det er en dødsfelle. Dere vil sannsynligvis finne det stengt i sørenden, og når dere snur tilbake, har isen kommet ned og korket det i nord. Dere er stengt inne for godt. Det er nå august, og isen må være på vei ned.»

Noen av turistene lånte ponniene og holdt en oppvisning. Så var det dans på hotellet, som varte til tidlig på morgenen. Etterpå marsjerte selskapet ned i militær orden, med en fele og en gitar i spissen, og avla leiren vår et besøk. Det var jubel og fotografering i det bleke grå lyset. Noen timer senere dampet skipet av gårde mot Sassenfjorden i det vedvarende regnet, med De Geer-

gruppen om bord for å kartlegge enden av Postbreen for sammenligning med tidligere registreringer av dens form.

Alene igjen fortsatte vi å slite med bagasjen i pausene mellom regn og snø. Ponnier, og det som var igjen av høy og havre, skulle sendes tilbake med neste Lofoten-båt til Tromsø for salg. All bagasje som ikke lenger var nødvendig, skulle følge med dem, for den lille «Expres» hadde bare plass til oss med nød og neppe, og ingen plass i det hele tatt til noe annet enn kull. Dermed måtte alt sorteres, og kasser og baller fylles og spikres eller sys igjen, hver etter hvert som den ble fullført, stablet på en av to hauger i henhold til bestemmelsesstedet.

Under denne pakkeprosessen på slutten av en reise, blir feil i utstyret ettertrykkelig tydelige. Fra dag til dag på ruten lærer man hvilke nødvendige ting som er glemt. Til slutt oppdager man hvilke overflødige ting som er tatt med, og enda mer, hvilke nyttige ting, som er tatt med, som aldri har blitt brukt, fordi de ikke var på rett sted til rett tid. Våre viktigste overflødige ting var ponnifôr, unødvendige klesplagg og trugeutstyr. Spitsbergen, selv om det gir lite mat for mennesker, er sjenerøst mot dyr. Vi hadde seks høyballer og like mange sekker med havre som aldri ble nødvendige. Truger var for store til å bæres innover i landet på sledene. Den eneste måten å angripe innlandsisen på Spitsbergen på er å klatre opp på fronten av en isbre som går ned til sjøen, og gå rett opp den og dra sleder. Til dette arbeidet er ponnier ubrukelige, da de knapt gjør mer enn å dra sitt eget fôr i noen dager.

Vi var også overutstyrt med tanke på varme klær. Alle vi rådførte oss med, var vant til å betrakte alle arktiske land fra sjømannens synspunkt. Vi led aldri virkelig av kulde innlandet, slik vi gjorde på Raftsundet da vi kom opp. Vanlige varme vinterklær er alt du trenger på Spitsbergen. Store pelsting kan ikke bæres over myrer og steinete områder. Dette pelsutstyret ble derfor aldri pakket ut. Selv våre soveposer av reinskinn var en feiltakelse, selv om den var komfortabel; de var for store og tunge. Dunposer er tingen for reiser i innlandet. Våre telt, selv om de var små, burde ha vært så mye mindre som det er mulig å lage dem, med gulv av lerret i stedet for gummiduk, og laget for å lukkes langt tettere enn engelske teltmakere drømmer om, men det solide lerretet som ble brukt til dem var bra og ikke for tykt. Telt for Spitsbergen må være absolutt vanntette. Hver mann bør ha et vanntett laken å pakke bylten sin inn i. Disse lakenene holder som gulv.

Jeg antar at prinsippet for alt turutstyr er dette: Den tunge bagasjen og baseleiren bør forsynes i riktige proporsjoner med alt som trengs for reisen. Disse tingene bør pakkes med intelligens og blandes grundig. Det bør ikke være kasser fulle av én type ting. Hver bagasjedel bør inneholde en velassortert kombinasjon, spesielt når det gjelder proviant. For det andre bør den lette leiren være et konsentrat av baseleiren. Det er nytteløst å ha en boks full av gummistrikker, for eksempel, i basen, når den ene du trenger i innlandet ikke er tilgjengelig; og slik er det med medisiner, verktøy og forsyninger av alle slag. Slike saker kan ikke ordnes i en fei. Det må tenkes gjennom i ro og mak hjemme før hovedpakkingen settes i gang. Ingenting bør mottas ferdigpakket fra produsenten. Alle varer bør mottas hjemme, separat, slik at de kan fordeles riktig fra starten av. Selvfølgelig bør det føres en fullstendig liste over innholdet i hver pakke, og dette gjelder ikke bare hovedbagasjen, men også utstyret til den lette leiren. Uendelig med tid kan spares i leiren ved å kunne legge hendene på øyeblikkets behov i øyeblikket. Ingen agent eller handelsfirma kan betros dette arbeidet. Den reisende må gjøre det selv. Til slutt, på marsj, bør en reisendes lommer eller veske, eller i det minste en veske båret for ham av en bærer som alltid er tilgjengelig, inneholde et konsentrat av innholdet i den lette leiren. Det bør alltid være noe mat tilgjengelig,

alltid et enkelt verktøy eller to, alltid en bit hyssing, en gummistrikk, en notatbok, kanskje (hvis du reiser med sleder) en bit ståltråd, en spiker, en skrue og lignende. Zurbriggen var den beste følgesvennen jeg noensinne har kjent i så henseende. Lommene hans responderte på enhver nødssituasjon. Mine, akk! gjør sjelden det. Hvis en potensiell reisende har disse prinsippene i tankene, vil han finne oppgaven med utstyr forenklet, og hans forberedelsesarbeid gjort mer alvorlig; men hvert minutt brukt på nøye forberedelser hjemme, er en time spart for utforskeren på et tidspunkt da timer kan være av uvurderlig verdi.

KAP. XX FRA ADVENT BAY TIL SJUØYANE

Klokka fire om morgenen den 5. august la vi ut med den lille dampbåten «*Expres*», mot nye land og nye opplevelser.

Landet vi etterlot oss var virkelig melankolsk, med sine barske, lilla kyster som skrånte opp mot fjell dekket av nyfallen snø fra en høyde på rundt 500 fot, og kronet av skyer. Disige solstråler kastet et ekstra blekt skjær over deler av utsikten. Vi trodde været viste tegn til å klarne – et av de mange håpene som skulle skuffe oss i tiden som fulgte i disse farvannene.

«Expres» dampet langs den sørlige bredden av fjorden. Der var de bratte fjellsidene flekket med livlig grønt i skråningene, som om malingsbokser var veltet utover – mosegrodde områder som var blanke av fukt. På vei mot Festningen ved innløpet til Green Harbour, hvor Gregory, Garwood og Ted samlet fossiler, passerte vi Orient Companys dampbåt «*Garonne*». Den var på vei til Advent Bay med venner om bord, som vi syntes det var leit å skilles fra.

Vinden hylte og regnet pisket oss i ansiktet da vi nærmet oss Green Harbour og «Expres» tutet i fløyta. Den skjærende lyden boret seg inn i ørene våre, men vinden var så sterk at lyden var uhørlig ti minutter unna i motvind, der teltet var satt opp bak en klippe. Vår tilstedeværelse ble bare oppdaget fordi Garwood tilfeldigvis var på utkikk.

Ved middagstid var alle om bord, tett pakket sammen i den lille lugaren. Den hadde en avkortet V-form og var ti fot bred på det meste. Midt i gikk en passasje som var opptatt av en ovn, et bord og et vaskefat. På hver side var det en smal benk, med en hylle over. En mann kunne ligge på denne hyllen, men han kunne ikke snu seg, for taket var for nært. Bare på et område på omtrent to kvadratmeter ved foten av leideren var det plass til å stå oppreist, men også dette var fylt med bagasje. Alle andre steder stanget man hodet i taket, selv når man satt. Vi var ganske blåslåtte over hele kroppen etter en uke med dunking i så trange og kantete omgivelser. De fem av oss stuet oss sammen på et eller annet vis med all bagasjen. To lå på hver sin smale benk med hodene i hver sin ende og beina over hverandre. Den femte lå enten på gulvet eller på en hylle. I forhold til denne lugaren var teltene rene palasser.

Til tross for dette relative ubehaget styrte vi mot havet og var glade, for vi følte en frihet nå som myrer og ponnier var lagt bak oss og nye scener ventet forut. Når vi rundet Daumannsodden, ville en ny verden åpne seg, og alle de kjente fjellene ville være borte. Vi la ut i det rullende havet. Vestkysten av Spitsbergen begynte å rulle seg ut foran oss – en front av harde, arkeiske bergarter som hindrer øyas skjøre indre i å bli skylt bort av havet. En serie av oppsprukne rygger, som strekker seg innover i landet, møter her havet. Deres andre ender vender mot Advent Bay. Brede isbreer flyter dovent ned mellom dem mot begge kyster. En isbre slutter like nord for Daudmannen. Lenger opp kommer en andre og bredere isbre, med en stor nordlig sideelv. Den brede halvmånefronten til den andre isbreen tårnet seg opp av tåken, med kanten brutt opp i blåfargede serakker. Isveggen, utvilsomt 100 fot høy, ga ikke inntrykk av høyde, men bare av

bredde, og breene ga inntrykk av flathet og utstrekning – en helt annen verden enn alpine isbreer. Deretter fulgte en fjellmasse, ubrutt av store isbreer helt til St. Johns Bay. Lave regnskyer hang over tåken, og regnbyger feide forbi. Hele universet så ut til å smelte bort.

Vi skyndte oss nå opp det trange sundet, kalt Forlandssundet (Keerwyk), som skiller Prins Karls Forland fra Spitsbergen. Forlandet er en nedsunket fjellkjede med undersjøiske banker av grus stablet rundt foten. Den sørlige enden, Salfjellet (Saddle Point), ser ut til å ha vært en øy på oppdagelsestidspunktet, men er nå forbundet med resten av landet med et lavt, flatt område, bare noen få fot over havnivå. Uheldigvis var alle fjellene på Forlandet, noen av de fineste og høyeste på Spitsbergen, innhyllet i skyer. Vi kunne bare se munningene av dystre daler og foten av massive støttepilarer, høytidelige klippeformer som virket verdige i sitt mystiske skydekke.

Vår lille båt, som dukket ned i de korte bølgene eller hoppet på dem, virket som den danset av liv; den hadde en munter væremåte og ristet vannet av seg som en and. Farten vår var ikke mer enn åtte knop, men vi hadde en større følelse av rask bevegelse enn jeg noen gang før hadde opplevd til sjøs; vann, luft og båt virket alle som om de fløy avsted. Det var merkelig hvor lite drivis vi møtte, til tross for nærheten til så mange isbreer som endte i havet. Man skulle tro at en bred brefront ville være omkranset av isblokker som hadde kalvet, men slik var det ikke.

Sundet ble smalere; isbreer nådde ned til vannet på begge sider, og tåken senket seg over havet. Vi beveget oss inn i et grått intet, og passerte dermed den smaleste og svært grunne delen av sundet. Da tåkegardinet løftet seg, så vi den lilla Engelskbukta, med en bratt liten isbre som stupte ned i den fra nord. De tunge, grå skyene så ut til å gå på havet, på søyleformede lemmer av fallende snø – tykk, grå og tung, som skyene selv. Sundet ender mellom det mektige neset Fair Foreland (Fuglehuken) og den lave landtangen Quade Hook, hvor Kongsfjorden og Krossfjorden åpner seg. De er skilt av en flott fjellmasse, mørk og dristig, med mange daler. Hver bukt hadde sin egen storm, slik at bare nesene kunne skimtes.

Videre gikk vi, nesten rett nordover, nå på åpent hav, og igjen i en tåke så tett at landet sjelden var synlig. Bare tre av de såkalte Sju isfjella ble sett. De er lave, brede, svakt hellende isbreer av normal type, noen med halvmåneformede isvegger som skjøt ut i havet, andre med avrundede ender som stoppet på en moreneslette like før vannet. Tynne, oppsprukne rygger skiller den ene isbreen fra den andre, og alle drenerer, tror jeg, innlandsisen som ligger mellom kysten og Liefdefjorden. Om denne innlandsisens natur vet vi ingenting. Da vi så oppover Krossfjorden, fikk vi senere vite at dype daler, skilt av røffe fjellkjeder, strekker seg langt innover mot nord. De er den orografiske fortsettelsen av det høye landet øst for Smeerenburgfjorden. Det kan være at disse fjellene danner en ryggrad som deler isen i to separate isdekker. Store isbreer på Spitsbergen innebærer ikke nødvendigvis eksistensen av store, eller i det hele tatt noen, firnfelter. En alpinklatrer synes dette er vanskelig å forstå. Syv slike brearmer i Alpene ville bevist eksistensen av et snøfelt så stort som hele Berner Oberland. På Spitsbergen trenger man ikke anta noe slikt.

Av Magdalenefjorden, kalt Arktis' vakreste juvel, så vi bare et spøkelsesaktig omriss, kledd i hvitt og kronet med nålespisse tinder. Hadde den vært mer synlig, ville vi ikke brydd oss stort, for båtens rulling og propellens risting hadde nå gjort alle trette. Vi telte timene til vi kunne få en pause i rolig farvann. Snart dukket det smale og imponerende Sørgattet opp rundt et hjørne – en gang åsted for stor hvalfangst og innseilingen til nederlendernes havn. En undersjøisk klippe midt i leia må unngås forsiktig, men vår skipper hadde allerede tatt denne turen mange ganger i år – han fraktet turister for å se Andrées ballong. Vi gikk derfor for full fart fremover, og forstyrret utallige flokker med alkekonger mens endeløse havhester svevde rundt oss. Tett tåke og et kraftig snøfall fikk oss til å stoppe så snart vi var i det rolige vannet i den landfaste Smeerenburgfjorden, selv om dette navnet egentlig ikke tilhørte selve havnen, men den gamle nederlandske hvalfangerbosetningen på den lave østodden av Amsterdamøya. Det virkelige Smeerenburg, eller "Spekkbyen", hadde bare en kort periode med velstand og har lenge ligget i

ruiner.

Vestsiden av Smeerenburgfjorden dannes av Amsterdamøya og Danskøya. De er skilt av Danskegattet, mens Sørgattet skiller Danskøya fra Spitsbergen. Mens vi fant veien gjennom tåken, over et blygrått og speilblankt vann, kom vi til slutt til den lille, lukkede bukten på sørsiden av Danskegattet, der Andrées skip «*Virgo*» lå for anker, like ved ballonghuset på nordsiden av Danskøya, på stedet der «Cookery of Harlingen» en gang sto. Her kastet også vi anker, for «*Expres*» trengte kull, og vi hadde et godt håp om at «*Virgo*»*s* kaptein ville være så vennlig å forsyne oss fra sitt overskuddslager. Da vi rodde over i jollen for å besøke herr Andrée, ble vi slått av den intense grønnfargen i vannet, som ble enda mer påfallende i kontrast til en skinnende gul flekk på steinene ved stranden, et resultat av nylig gassproduksjon for ballongen.

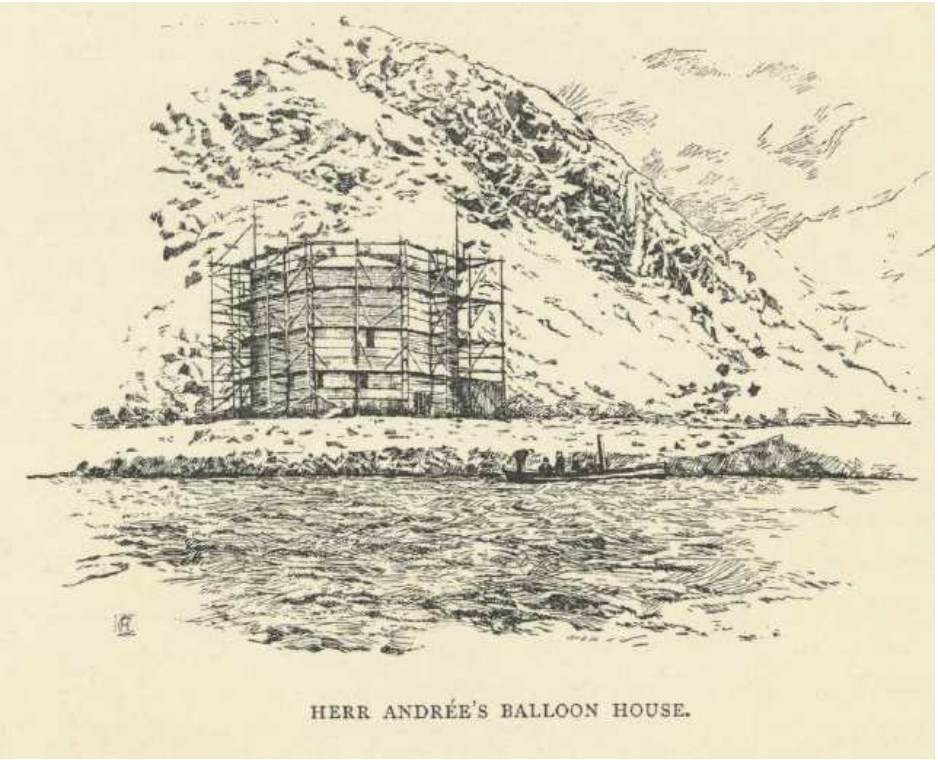

HERR ANDRÉE'S BALLOON HOUSE.

Sannelig er det få steder i verden som kan være mer fullstendig øde enn denne steininnrammede bukten, omgitt av nakne åser der skarp steinur ligger dypt opphopet ved foten. Man ser ingenting annet enn golde øyer og oppsprukne isbreer, «med svart luft som følge, med fukt og grufullt mørke». Snøen lå dypt helt ned til sjøkanten, og det snødde kraftig. Nordavinden, som her får fritt leide, faller direkte ned på dette lukkede stedet. Men vindkast virvler rundt til alle tider og får snøfnuggene til å danse sammen i søyler som rastløse ånder. Det var her Mr. Arnold Pike bygde et lite trehus, hvor han tilbrakte en vinter langt fra folk. Huset ble brukt av svenskene, som satte opp sitt merkelig siviliserte gassapparat like ved. Studley, etter å ha forlatt oss ved Advent Bay, tilbrakte en hel måned i Pikes hus i påvente av å se ballongen lette. Walkey udødeliggjorde ham med en monumental skisse på døren – en umiskjennelig likhet!

Mr. J. Stadling fra Stockholm, vår følgesvenn på *Raftsund*, ønsket oss varmt velkommen om bord på «*Virgo*», og formidlet herr Andrées invitasjon til å besøke ballonghuset sammen med ham. Noen få åretak førte båten til den lille landgangen, hvor herr Andrée og de to tiltenkte følgesvennene på hans planlagte luftferd sluttet seg til oss. Vi fikk se hvordan gassen ble produsert, og den lange silkerøret som slynget seg mellom steinene for å føre den inn i ballongen.

Den store, oppblåste ballongen fylte det takløse trehuset og bulet utover toppen. Som alle ballonger sett på nært hold, virket den overraskende stor. Det fortelles om en sjenert kapellan som, etter å ha sittet i fullstendig taushet gjennom en middag, plutselig bemerket: «Gjøken er en større fugl enn man skulle tro.» Det samme gjelder for ballonger. De er alle større enn man skulle tro. Det er unødvendig å beskrive Andrées ballong her; den har blitt beskrevet nok av ganger. Interessant som den var for meg, med alle sine kompakte innretninger, var den langt mindre interessant enn Andrée selv.

Ingen kunne se ham uten å bli slått av mannens åpenbare styrke og kapasitet. I hans nærvær var tanken på at han kunne tvile på sitt forehavende, utenkelig. Etter å ha blitt plaget i ukevis av nysgjerrige besøkende, virket han defensiv og mistenksom overfor kritikk i hvert spørsmål. Han hadde blitt fortalt at planen hans var ugjennomførlig. «De sa jeg ikke kunne sette opp og fylle ballongen min på dette stedet. Jeg har satt den opp og fylt den. De sa den ikke ville holde på gassen lenge nok. Den har nå vært fylt i ti dager eller mer, og den lekker ikke. Det var bare to små nålestikk, og de reparerte vi enkelt. Vi har vurdert alt og tatt høyde for enhver eventualitet, og nå er vi sikre på at når den rette vinden blåser, kan vi dra av gårde uten problemer. Dessverre har det ikke vært sønnavind siden 15. juli (dette var 6. august). Det er ikke nok for meg at vinden kommer fra riktig retning. Jeg må ha en sjanse for godt vær, slik at vi kan se noe. Nå begynner det å bli sent. «*Virgo*» er ikke forsikret etter 20. august, så med mindre en god vind kommer snart, må vi pakke sammen og dra tilbake til Sverige. Det ville vært bedre om vi kunne ha kommet hit tidligere på året, men det kunne vi ikke, for ballongen ble ikke ferdig i tide. Arbeidet vårt har imidlertid ikke vært bortkastet. Erfaringene vi har fått, vil være verdifulle når vi kommer tilbake neste år, som jeg håper å gjøre. Vi kommer tidligere, og vi vil kunne få ballongen klar raskere. Det er alltid rikelig med sønnavind tidlig i sesongen. Tre dager med moderat vind, som blåser omtrent fra sør, er alt vi trenger. Etter det kan vinden blåse som den vil; den kan ikke unngå å ta oss mot noe av landet som omgir Polhavet. Vi kan holde oss flytende i tre uker, og i den tiden, med litt flaks, burde vi bli ført ned til et beboelig land.»

Herr Andrée inviterte meg deretter til å klatre til toppen av ballongen for å se hvordan snøen som falt, ble skylt av kuppelen. Oppstigningen foregikk via en slags sikksakk-formet tretrapp som støttet opp ballonghuset. Det var lite rekkverk, og det var åpent mellom trinnene, som var dekket av nysnø og glatte for gummistøvlene mine. Jeg har aldri følt meg mindre trygg. Et feiltrinn på toppen ville ha sendt oss rett til værs, hundre fot over bakken.

Kapteinen på «*Virgo*» stilte fem dagers kull til disposisjon for «*Expres*». Vi tok det om bord i tønner og stablet dem langs de smale gangveiene, som utgjorde det lille dekket båten hadde. Været var like tett som alltid da ankeret ble hevet, men dette er et land der dårlig vær gir verdighet og pryd. De sterke, svarte, urgamle klippene, brutt i spisser og dekket av hvite snøkapper, virket i stand til å trosse både et rasende hav og en splittende frost. Fjellene rundt var av samme mektige type, men ved foten av dem som danner Amsterdamøya, er det et bredt, lavt landområde som stikker ut i bukta og bærer ruinene og gravene etter det som en gang var Smeerenburg. Denne kysten var godt egnet for å flense hvaler som var drept enten i bukta eller i havet utenfor. Her ble spekket skåret fra dem og kokt i en av «teltene» eller fabrikkene, hvis fundamenter for lengst er borte.

En tett tåke lå lavt og kastet blygrå skygger på det glatte vannet. Bare foten av fjellene kunne sees, og på disse kunne fantasien fritt bygge hvilke mektige tårn den ønsket. Det var enkelt å fylle scenen med hollandske handelsskip for anker, mens kysten var full av travle folkemengder. I hvalfangstens glansdager på 1600-tallet kom mange tusen menn og kvinner årlig hit for å fange hval eller håndtere fangstens produkter. Store isbrefronter stikker ut i havet på østkysten av bukta. Et blendende hvitt lys, en ekte isblink, glimtet i tåka over den jevne isbreoverflaten som kommer ned med en nesten umerkelig skråning fra den uutforskede innlandsisen. Rundt alt var det grått – grått vann, grå himmel, grå klipper, bortsett fra svake blå brudd i brefronten, og et

utrolig dypt blått slott av en grunnstøtt isblokk, hvis farge, som en rik musikalsk tone, syntes å vibrere i og gjennom den myke og ømme harmonien av grått.

Vårt første mål var å gå rett nordover for å finne iskanten. Den siste nyheten vi hadde, var at dens sørlige kant rundt 28. juli var på breddegrad 81° 40' N. Men en sterk nordavind hadde blåst kontinuerlig siden da, og det var dessverre liten tvil om at isen nå hadde kommet mye lenger sør. Vi hastet ut i tåken og det bølgende havet, forbi Verlegenhuken og Fuglesangen. Av denne øya, så vel som av Klovningen og Norskøyane, fikk vi et klart syn. I struktur og farge ligner de de andre kystene og øyene i nabolaget. Det var deres historiske interesse som påvirket meg. Hvor mange arktiske oppdagelsesreisende har ikke sett dem – Phipps (med den unge Nelson), Scoresby, Franklin, Parry, Nordenskiöld, Leigh Smith, Lamont – oftere som forposter for skuffelse enn for overraskelse! For i mange år kommer isen ned til disse øyene og forblir liggende uke etter uke. Hvor mange skipskapteiner har ikke klatret opp Klovningen og stirret mot nord og øst, bare for å finne is overalt og ingen åpen råk? Så langt var i hvert fall lykken med oss i år; det var ikke et eneste stykke drivis i sikte.

Etter fem timer støtte vi imidlertid på den, på breddegrad 80° 13', og snudde østover langs kanten. Den tvang oss først litt sørover, men bøyde deretter nordover, slik at vi etter seks timers seilas var på breddegrad 80° 28', nesten rett nord for Verlegenhuken. Her snudde iskanten skarpt sørover og tvang frem en kursendring. Vi fulgte den i ytterligere en time eller mer, og kom deretter til drivis, brutt opp og spredt over havoverflaten helt inn til selve Verlegenhuken. Ved å manøvrere oss frem fant vi en vei gjennom til åpent vann igjen ved munningen av Hinlopenstredet, men pakkisen var ikke langt unna og kom utvilsomt drivende ned mot Verlegenhuken.

Den oppbrutte isen som fyller Polhavet, driver kontinuerlig fra nordøst mot Spitsbergen. Den deles i to av Nordaustlandet og åpner seg som to kjever, der den nordlige vanligvis lukker seg mot Verlegenhuken, og den sørlige mot Kong Karls Land. Der deler den seg, og en gren blokkerer den sørlige inngangen til Hinlopenstredet, mens den andre legger seg mot Edgeøya.

Dermed er Verlegenhuken i nord og Ryke Yseøyane utenfor Edgeøya i sør ofte grensene som fartøy ikke kan passere. Det virket som et spørsmål om timer før Verlegenhuken ville bli stengt. Drivisen samlet seg allerede mot kysten, og snart ville gapet som skilte pakkisen fra land, bli fylt.

Her oppsto det en meningsforskjell om bord. Skipperen ville snu. Han sa det var tåpelig å fortsette. Isen kom ned, og vi ville bli sperret inne. «*Expres*» er en jernbåt som ikke tåler det minste slag fra is i vann ved frysepunktet. Det ville være vanskelig å unngå å treffe noen av de mange isblokkene som lå spredt i alle retninger. Han ville verken miste skipet eller livet. Islosen, Bottolfsen, derimot, var villig til å fortsette. Han mente det ville gå tjuefire timer før isen kunne lukke seg mot Verlegenhuken, og på tjuefire timer kunne vi nå Sjuøyane og se hvordan isen lå i den retningen. Kanskje det ville være åpent vann, slik at vi kunne komme oss rundt Nordaustlandet. Saken ble henvist til meg. Jeg sa «Fortsett», og videre bar det, inn og ut blant drivisen – biter av alle størrelser, fra små blokker vi kunne ha tatt om bord, til flate flak store nok for en cricketkamp. Gradvis ble det åpne vannet større, og i løpet av en time eller så kom vi ut i klart hav igjen. Vi fant kanten av den faste isen som strakte seg nordover, omkranset av linjer med store, løse masser med isflak på høykant og blå hauger av knust is.

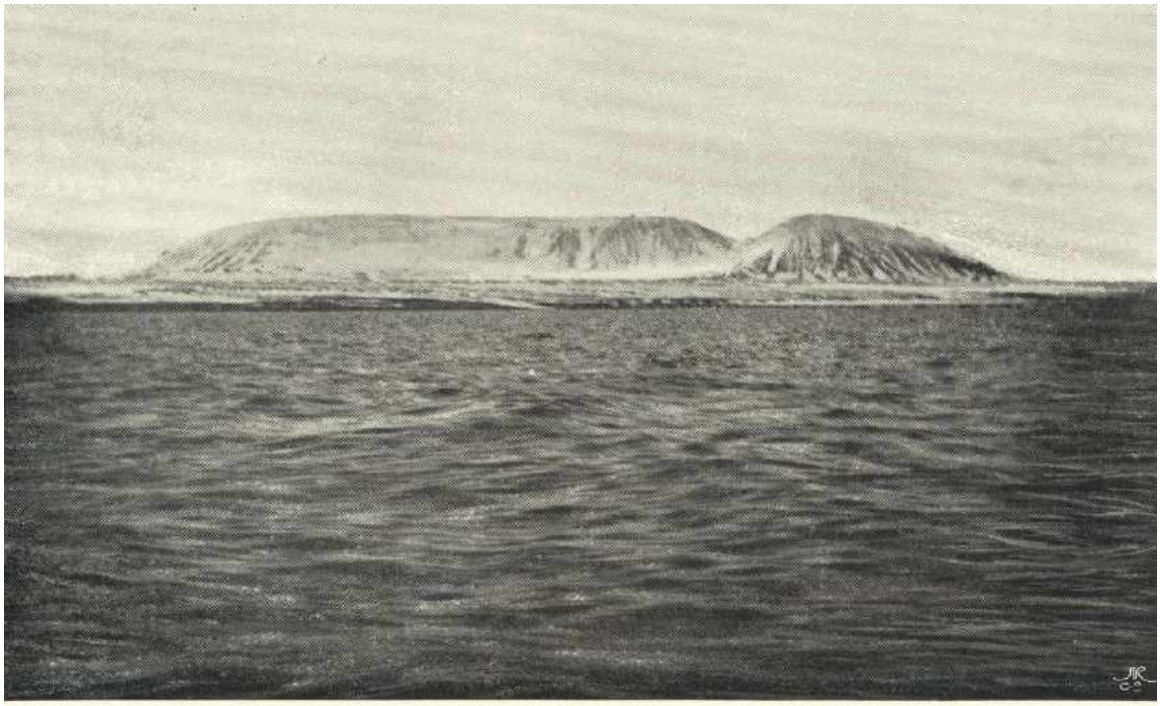

NEAR THE MOUTH OF HINLOOPEN STRAIT.

.

Et seil ble sett forut. Det viste seg å være den robuste, nybygde hvalross-skuta, «*Lykkens prøve*» fra Tromsø. Vi stoppet og hilste på den. Det varmt kledde mannskapet og den blide kapteinen samlet seg på dekk. Da motorene våre stoppet og vi lå stille på det nå rolige vannet, var stillheten i det store dypet nesten trykkende. Gjennom den klang stemmene til Bottolfsen og skute-skipperen, som kunne vært de utfordrende heltene under Trojas murer. Vi fikk vite at for fjorten dager siden hadde skuta jaktet rundt det nordøstlige hjørnet av Nordaustlandet. Så kom isen ned, og de ble tvunget til å flykte foran den. For fire dager siden passerte de Sjuøyane, men like foran isen, som nå sikkert hadde nådd dem. Fangsten deres hadde vært dårlig. De hadde drept én bjørn og fylt nitti tønner med spekk – det var alt.

En svak bris førte dem sakte vestover, mens vi dampet nordøstover nær kanten av pakkisen. Kysten av Nordaustlandet lå omtrent ti miles unna på styrbord side – barsk, øde og skydekket, helt lik den nordlige kysten av Spitsbergen og øyene nær Smeerenburg. Dyp nysnø lå tykt på den gamle snøen helt ned til sjøkanten; bare klipper og bratte fjell stakk svarte opp fra det hvite dekket. Eksistensen av den store innlandsisen som dekker denne øya, ble her og der antydet gjennom sprekker i skydekket. Milton, som hentet mye av sin kunnskap om fremmede land fra studiet av *Purchas His Pilgrims*, kan ha hatt Nordaustlandet i tankene da han skrev:

> *Bortenfor denne flod ligger et frosset kontinent, mørkt og vilt, slått av evige stormer, av hvirvelvind og fryktelig hagl, som på fast land ikke tiner, men samler seg i hauger, og ruiner av gamle bygninger synes å ligge der; alt annet er dyp snø og is. En avgrunn like dyp som den serbiske myren mellom Damietta og det gamle fjellet Casius, der hele hærer har sunket; den tørre luften brenner kaldt, og kulden utfører ildens virkning. ... Et univers av død, som Gud ved forbannelse skapte ondt, for ondt kun godt, hvor alt liv dør, døden lever, og naturen avler perverse, alt monstrøse, alt uhyrlige ting, avskyelige, uutsigelige, og verre enn fabler har diktet, eller frykt har unnfanget, Gorgoner og Hydraer, og fryktelige Kimærer.*

Noen timer senere dukket de fjerne Sjuøyane opp foran oss, med en form som minnet om den mektige klippen på Nordkappøyas nordside. Vi styrte ikke direkte mot øyene, men la kursen forbi dem mot vest, i håp om å dampe rundt og finne iskanten igjen, som hadde bøyd av og etterlatt åpent hav rundt oss. Hvis nordkysten av Spitsbergen hadde virket dyster, virket disse øyene, etter hvert som vi nærmet oss, enda dystrere, enda mer øde og fjernt fra mennesker. Først kom Waldenøya, en rygg av den hardeste bergart, som trosser havets angrep. Bak den så vi, som én masse, de større øyene Parryøya, Phippsøya og Martensøya – alle med klippesider, nakne og ensomme. Leseren vil finne det vanskelig å dele følelsene som synet av disse øyene vekket hos en som, gjennom lesing av bøker om arktiske reiser, lenge hadde sett dem som bestemte realiteter, om enn utilgjengelige og fjerne, forbundet med handlingene, kampene og skuffelsene til store oppdagelsesreisende, minneverdige i dristighetens og menneskelige prestasjoners annaler. Der lå de tause, kalde og stille under sitt teppe av skyer og snø, med nordens dypeste mørke som omga dem. Knapt en fugl streifet overflaten av det forlatte havet, hvor bare isblokker fløt. Mot nordvest, bak de tre større øyene, reiste noen enslige klipper seg og forente skyer og hav – de to Tavleøyane og Rossøya – de siste utpostene av land mot Polhavet, som, noen få miles lenger ut, synker til en dybde på 1370 favner, som Nordenskiöld oppdaget.

RUINS OF THE WELLMAN HUT ON WALDEN ISLAND.

Vi skulle ikke nå Tavleøyane; da vi nærmet oss, fant vi dem omkranset av is. Rapporten fra «*Lykkens prøve*» var sann. Vi var håpløst avskåret fra øst. Tiden da det ville vært mulig å rykke langt frem mot Kvitøya (Gilles Land) var forbi. Følgelig, etter å ha kommet så nær iskanten som vi våget, på breddegrad 80° 39' – vår nordligste posisjon – ble båten snudd og styrt mot Waldenøya, gjennom et isfritt hav av en utrolig påfuglblå farge. Dette var øya hvor Wellman-ekspedisjonen søkte tilflukt da deres dampbåt, «*Ragnvald Jarl*», ble skrudd ned av isen og ødelagt nær kysten den 28. mai 1894. Bottolfsen hadde vært islos for Mr. Wellman og kunne fortelle mange detaljer om den ulykksalige ekspedisjonens eventyr.

Vi passerte rundt den nordlige odden og kom til en bukt på østsiden. Sjøen bak øya var svært rolig, så det var mulig å gå i land. Vi senket båtene og rodde til lands, glade for å føle fast fjell under føttene. Faste, ja, er de røde og grå steinene på Waldenøya, grunnsteinene av jordens første skorpe. Likevel, harde som de er, klarer arktisk vær å knuse overflaten deres til en slags grov sand, som lett kan skrapes av med støvelen. Det er ingen jord på øya, bortsett fra i smale kløfter og sprekker.

Trukket av den uimotståelige tiltrekningen av menneskelig interesse, viste fotspor i en bratt ravine fylt med sand veien til hytta. De hadde blitt bevart under et lag av snø. For å være ærlig, var det lite å se – kun en ramme av bjelker, vrakrester av køyer, gulv og døråpninger, en haug med kull, stabler av visne poteter og erter, ekle rester av gamle klær, tomme patroner, en pakke med fotofremkaller og lignende søppel. Det var interessant å høre Bottolfsens erindringer. «Da vi åpnet døren en morgen, sto det en stor isbjørn like ved, akkurat der du står nå. Den så ut til å vente på at noen skulle komme ut. Jeg fikk øye på den i tide og ropte til skipperen at han måtte passe seg. Jeg stoppet ham i siste liten, for bjørnen ville vært over ham på et øyeblikk. Vi skjøt bjørnen. Kanskje dette kan ha vært dens hodeskalle, men jeg tror ikke det – den er ikke stor nok.»

Mens jeg gikk rundt og så på søppelet, kom jeg over noe som så ut som et stearinlys innpakket i papir. Det virket for hardt til å være et lys, og jeg kastet det hardt mot steinen ved føttene mine for å se om det ville gå i stykker, for det var hardfrosset. En meter eller to lenger borte lå en haug med lignende gjenstander. «Hva er disse?» spurte jeg. «Å,» sa Bottolfsen, «det er fra dynamittkassen!» Jeg prøvde ikke å knuse flere av dem.

Fra toppen av øyas fjellrygg var det en fin utsikt over hav og land. Skyene hadde lettet noe, og de større øyene viste mer tydelig den ensomme storheten i sine værharde, snødekte flanker. Enda nærmere i sør lå klippene ved Nordaustlandets Nordkapp, med Castrénøyane ved siden av, mens langt i øst løftet Kapp Wrede og Kapp Platen sine mektige fronter under det kalde, hvite skjæret som viste hvor den faste isen bandt havet. Det var et minneverdig syn. Vi stirret på det, som menn som ser på en verden de aldri vil se igjen. Den lille «*Expres*» lå stille på det rolige vannet i øyas le. Den virket utålmodig etter å dra, redd for isens fremstøt, som kom nærmere og nærmere for hver time med sin snikende drift.

KAP. XXI HINLOPENSTREDET OG WIJDE BUKT

Etter middag (7. august) ble motorene igjen satt i gang med skipet rettet mot sørvest, nesten tilbake på samme kurs. Først var det noe bølgegang, men etter omtrent fem timers seilas inn i det løse isen ble vannoverflaten dødstille. Ved Verlegen Hook ble spørsmålet om retning igjen reist. Skipssjefen ville seile vestover, forbi isfellen. Vi foretrakk ethvert alternativ til det. Hinlopenstredet lå innbydende nær. Hvorfor ikke seile nedover det og forsøke å omseile Spitsbergen – en bragd ingen reisende hadde klart før. Hvis det var en åpen vei mot sør, spilte det ingen rolle om Verlegen Hook var blokkert eller ikke. Den samme nordavinden som drev isen mot den, kunne like gjerne drive isen vekk fra Olgastredet. Selvfølgelig kunne vi oppdage at sørinngangen til stredet var blokkert og bli tvunget til å vende tilbake, bare for å finne oss avskåret ved Verlegen Hook.

Hvalrossbåter hadde vært i slike situasjoner før, og mannskapene hadde måttet forlate dem og trekke seg tilbake i båtene, ikke alltid uten tragiske utfall. Slike muligheter ga bare mer spenning til eventyret. Vi bestemte oss for å akseptere risikoen. Roret ble snudd, og «Expres» satte kursen på en ny rute. Innen en time hadde vi passert den lange, lave flaten ved Verlegen Hook og kommet inn i munningen av Hinlopenstredet. Luften ble varmere og mykere under en typisk engelsk vinterhimmel. Regnskyer drev over land og hav, og grå kostevisker, som feide over overflaten, viste hvor snø eller regn falt. De var hyppigere i bukter og over land enn til havs.

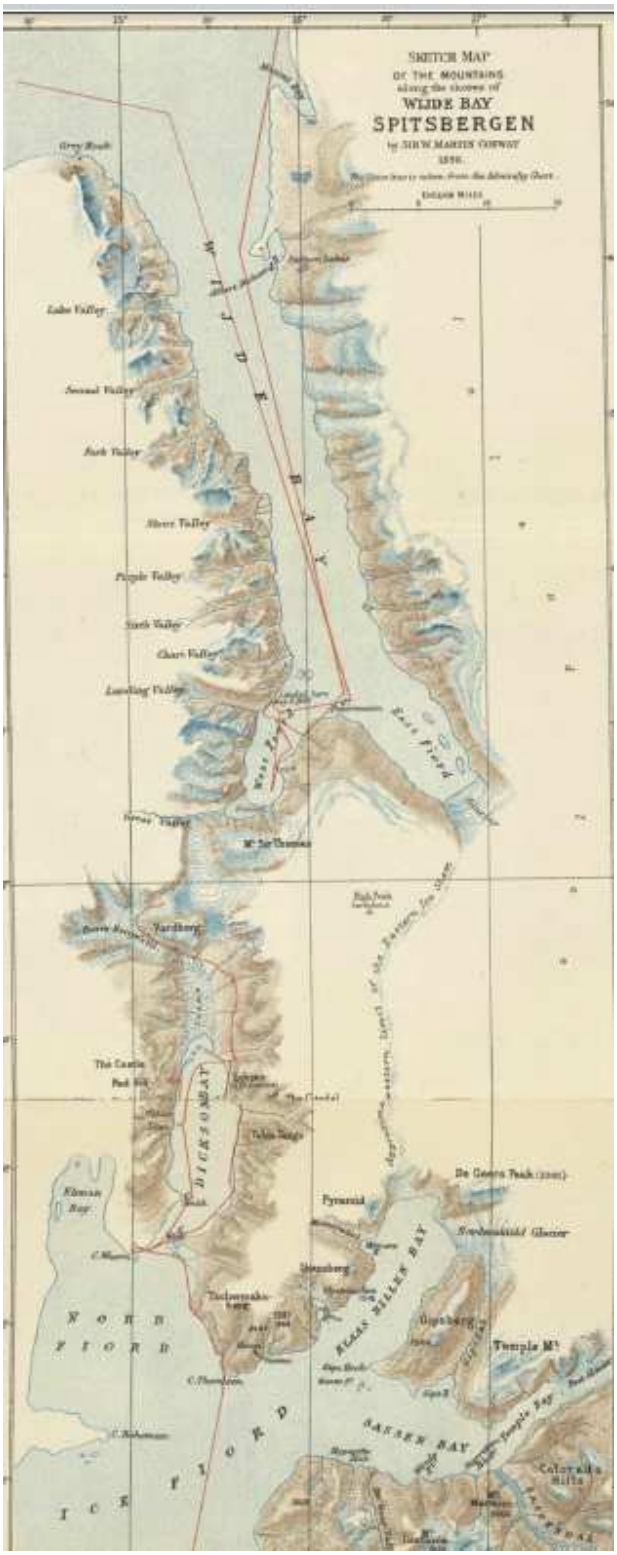
SKETCH MAP
OF THE MOUNTAINS
WIDE BAY
SPITSBERGEN
Grey Hook
Lake Valley
Second Valley
Sixth Valley
Seventh Valley
Eighth Valley
Ninth Valley
Tenth Valley
Eleventh Valley
Mt. Ice Cascade
Yardberg
The Castle
Table Range
Klaman Bay
Pyramid
De Geers Peak
Snowdonskild Glacier
Gipsberg
Temple Mt.
Colorado Hills
NORD FIORD
ICE FIORD
DICKSONBAY
ELLAS HILLER BAY
SAKSEN BAY
Temple Bay
West Fiord
East Fiord

En tett kostevisk feide over Treurenburgbukta og skjulte odden der Parry, i Heclabukta, hadde etterlatt skipet før sin minneverdige ekspedisjon nordover over isen. I øst lå Nordaustlandet; kysten var noen ganger lav, men alltid med en klippefrontet platå bak, som svulmet opp til et enormt snøområde som forsvant i skyene. Små alker fylte vannene i betydelig antall, og de flakset vekk fra oss, slående overflaten med vingene, eller dykket hastig ut av syne. Scenariet rundt oss ga inntrykk av vidde og lavhet. Selv klippene så svært lave ut i kontrast til bredden. Hvite nes stakk ut i vannet. Hvite åser skilte seg ut mot mørke skyer, og mørke berg mot hvite tåkeflekker; for luften var full av damp og fukt, og den var flekket lys og mørk avhengig av tettheten. Havet i stredet var helt stille, og utsikten til at det skulle fortsette slik, fikk oss til å komme til fornuft. Kahytten ble satt i noenlunde orden. Skisser ble laget, våpen ble rengjort, og filmruller ble byttet i kameraene. Matlaging ble satt i gang, og en generell munterhet hersket. Fra Hecla Hook til Lommebukta er hele kysten av den delen av Spitsbergen som kalles Ny-Friesland, dannet av en lang isbrefront, tjue-tre geografiske miles bred.

Noen steder løfter fjellgrunnen foten av isen over havnivå, men for det meste slutter isbreen i en isklippe som faktisk blir skylt av bølgene. Å beskrive dette som en isbre på tjue-tre miles gir et feilaktig inntrykk. Hele landområdet mellom Wijdebukta og Hinlopenstredet er dekket av en isskorpe, som ville flyte ut i havet på alle sider hvis det ikke var for landets formasjon. En rekke åser omgir det i vest, slik at bare tre istunger, som vi senere skal se, faktisk når vannene i Wijdebukta. Mot nord hindrer platåkanten på samme måte isen, og tillater bare ett utløp, der den flyter ned i toppen av Treurenburgbukta. På østsiden er fjellveggene færre, og isen kan flyte fritt ned mellom klippene ved Hecla Hook i nord og åsene ved Lommebukta, og igjen (for ikke å nevne små istunger) sør for Mount Loven.

Ved å holde oss ganske nær isklippen hadde vi en bedre anledning til å observere formen og oppførselen til et stort innlandsisplatå enn noen gang før. Som i isbreene nær Isfjorden, var også her sprekkene tallrike, men alle ble blokkert av ny snø så snart de dannet seg. Dreneringen holdes dermed på overflaten. Vannet renner ned i kanaler, som det skjærer ut i dype furer. Disse blir hvelvet over av senere falt snø, som raskt blir til is, slik at den våte kanalen ett år har en tendens til å bli en tørr tunnel det neste. Seksjonene av slike tørre tunneler, skapt av den endelige isklippen, avslørte blå grotter av fantastisk skjønnhet. Men enda mer imponerende enn disse, og til og med enn den store, oppsprukne klippen selv med alle dens azurblå fasetter, var det enorme, lett buede isfeltet, som strakte seg så langt tilbake under det tunge, grå skydekket, som her og der hvilte på det og avbrøt dets lange, lave horisont, og kastet på dets plettfrie overflate en uendelig gradvis overgang av de mest ømfintlige skygger. Hele scenen var fantastisk uten ords makt; mest minneverdig var fargenes alvor, det mørkgrønne havet, de purpurfargede steinene, den blå isbreklippen, det nære grå, det fjernere gulaktige snøen, og over alt det matte blygrå i skyene, kombinert til en høytidelig harmoni av toner, over hvilket den store stillheten i nord hvilte. Utsikten rullet seg ut foran oss mens vi passerte, og gjorde den enorme skalaen av isfenomenene gradvis tydelig for sansene. Med langsom bevegelse drev skydekket østfra, svært lavt, og slepte av og til med seg en kjole av fallende snø, som utslettet alt under seg.

Den dystre Lomme Bay viste de buede klippene stripet med snø som omgir den og holder tilbake isen, bortsett fra ved hodet, hvor en innestengt storm skjulte den for oss. Den brede, lave Wahlenberg Bay på den andre siden står i kontrast til Lomme Bay i karakter. Dens nordside er dannet av skrånende is, mens det langs sørsiden er en rekke platåer som vender mot skredskråninger, lik de langs sørsiden av Isfjorden. Denne bukten var spesielt interessant for oss, da det var stedet hvor Nordenskiöld steg ned etter sin berømte kryssing av innlandsisen i Nordaustlandet. Her møtte vi en annen jaktslupp, «William Barents». Den skilte seg ut som en mørk og skarpt konturert skikkelse mot den disige grå og hvite bakgrunnen. Vi hilste på den, men lærte ingenting fra dens hemmelighetsfulle og mistenksomme skipper.

Mot den kraftige tidevannsstrømmen arbeidet vi oss sakte videre ned gjennom sundet, passerte de

lave Foster-øyene og nærmet oss øygruppen som pryder den sørlige delen av Waygatsundet, overfor Cape Torell. Snøen holdt igjen å falle, og skyene trakk seg noe tilbake og mangfoldiggjorde seg i varierte former, myke og grå. Rolig vann, i grå og grønne bølger, med en mørk linje i det fjerne, førte til de lave isbrefrontene på Nordaustlandet, bak hvilket det store isplatået skrånet forsiktig opp i øm tåke og blek isblink, med en mørk sky-drage som lå over alt. Utsikten utvidet seg nedover det lavsidete sundet. Det var svarte øyer foran, skarpt avgrensede, men alt annet, nær eller fjern, var fullstendig mykt og uklart. De langsomme endringene og utviklingene i landskapet som fulgte vår bevegelse, var for meg av uendelig fascinasjon. Hver time brakte med seg en ny effekt, en frisk glede. Sjarmen lå ikke i noen enkelt utsikt, men i rekken av små variasjoner over ett tema. Men forsøket på å formidle disse effektene og forvandlingene bare med ord, selv til en oppmerksom leser, uten å kreve for vedvarende oppmerksomhet eller for stor fantasioppgave, synes nesten dømt til å mislykkes. Forsøket må likevel gjøres, for disse scenene har aldri før blitt beskrevet, og sjansen til å se dem, slik vi gjorde, er så sjelden at det kan ta lang tid før muligheten byr seg igjen.

Vi passerte mellom Cape Torell og den lave, svarte Walbergøya. I kontrast til formen dukket Williamøya opp i sør, høy og med en rund snøtopp. Dens østlige klippe kalles Thumb Point – et navn som er dumt vanlig i disse traktene, og i dette tilfellet upassende. Overfor Cape Torell ligger en stor, hvit, navnløs dal, med en bre som flyter mellom klippefrontede platåer, og munner ut i en vid, navnløs bukt. Denne dalen ville gi en god innfallsport til det indre. Bortenfor Cape Torell kom det videre havet, som ble kalt Olga Strait, da Wiche's Land ble antatt å være større enn det faktisk er, og vannet mellom det og Spitsbergen kunne betraktes som et smalt hav.

Nå begynte spenningen om iskantens posisjon. Var veien åpen mot sør, eller var den blokkert? For øyeblikket var det bare noen få flytende isflak, og de var små. Bare over land på begge sider var det noe isblink. Til høyre og venstre lå det brede, kalde lysskjæret langs den lavere himmelen, men mot sør og nord falmet det bort i gult, noe som beviste at havet var klart foran oss i en viss avstand. Den lave, hvite sørkysten av Nordaustlandet forsvant under skyer med innlandsisen som hang ned mot den. Kysten var kantet med løs is tett pakket sammen. Snart begynte større flytende isflak enn vi tidligere hadde sett å prikke vannet. De var virkelige isfjell – små uten tvil i forhold til Grønlands isfjell, men de største vi så i Spitsbergens farvann. De kom fra sørøstkysten av Nordaustlandet, hvor innlandsisen ender i havet langs en front på over seksti miles bredde. Vind, tidevann og strømmer hadde ført dem rundt Cape Mohn og spredt dem i vår vei. De var av uendelig varierte former, brutt i tårn, uthulet i huler, veltet over ende og falt sammen, eller kløvd i alle retninger. Blå toner skimret på dem eller samlet seg i deres dyp til en utrolig rikdom av farger som det rolige havet reflekterte, og mot hvilke de hvite snøleiene som lå på dem skinte frem i reneste kontrast.

Jeg sto på dekk, notatbok i hånden, skarpt oppmerksom på enhver nyhet. «Fem om morgenen (8. august). Vi passerer William I. Island, og havet åpner seg, helt stille, med enorme ismasser som flyter på det. Alle mennene sover under dekket. De ubetydelige Bastion Islands har kommet innenfor synsvidde, og over dem kan jeg se, langt borte, en lav hvit linje over horisonten. Det er den snødekte overflaten av Barents Land. Et isblink har dukket opp ubehagelig nær punktet vi styrer mot. Seler løfter sine menneskelignende hoder og skuldre for å betrakte oss fra det vidunderlige glatte, grå havet, hvis kvalitet fra time til time forblir nesten uendret. Det er nå sikkert at iskanten ligger foran oss og sperrer vår vei mot sør. Bare en sjanse gjenstår – å forsøke passasjen gjennom Heley Sound.» Dette sundet er merket Helies Sound på kartet, og noen ganger Hell Sound – en ikke upassende tittel, men det ble opprinnelig navngitt etter sin sannsynlige oppdager, William Heley, skipper for Muscovy Company, og ifølge Purchas en omfangsrik poet. Sjelden har sundet blitt krysset av skip. Lamont, tror jeg, var den første som navigerte det, men bare i en åpen båt. Under de beste forhold er navigeringen svært farlig, og generelt er den umulig. Iskanten, som fylte den sørlige delen av Olga Strait, dannet et nes, mot hvis punkt vår kurs ville ha ført oss. Fra dette neset strakte iskantens kant seg mot sørøst og sørvest. Vi svingte av nedover den sørvestlige siden, mot Unicom Bay, med iskanten på den ene siden og Cape Weyprecht på den andre.

I omtrent ti miles forble havet åpent, deretter møtte vi drivis, som ble tykkere og tykkere inntil fremdriften ble vanskelig. Et treskip kunne ha kommet mye lenger, ved å nøste seg mellom

isflakene og presse mot dem når det var nødvendig for å åpne en passasje. Slike manøvrer ville ha sendt «Expres» til bunns på et halvt minutt. Vanskeligheten med passasjen av Heley Sound ligger i dette, at tidevannet ebber og flyter gjennom det, med en hastighet på mellom åtte og ti knop, slik at vannet virvler og koker rundt de steinete øyene og gjennom de trange passasjene i sundet. For vår lille båt ville disse ha vært vanskeligheter nok, men når vannet var dekket av flytende ismassiver, hver på hundrevis av tonn, som strømmen ville ha snurret rundt og slått voldsomt sammen, ble hindringen uoverkommelig. Ved lavvann kunne vi kanskje ha kommet oss gjennom, selv under disse forholdene. Men vi kunne ikke nærme oss innløpet til sundet uten å først krysse tjue miles av isbelagt hav, ned en smal kanal mellom land og isflak, mens isflaket når som helst kunne ha presset seg mot land og knust oss uten forvarsel. Vi vendte derfor tilbake til kappet og fulgte den østlige kanten av isflaket, tett på kanten og leter etter en åpning. Men issen var solid og strakte seg, praktisk talt ubrutt, bort til den fjerneste horisonten. På den ene siden av oss lå det rolige havet med de store isfjellene som fløt i det, på den andre den hvite isen, bred, blåkantet, sprukket her og der, og noen ganger brutt opp i lange høye rygger av stablet blå og hvite masser, hvor to isflak hadde blitt drevet sammen og "skrudd" sine torturerte kanter opp i et splintret kaos. Snøen lå tykt på issen og dekket de gamle ishaugene; bare de nylig dannede ryggene beholdt skarpheten og fargen til sine komponentfragmenter. På ett sted lå tre hvalrosser på isen, men de var langt borte og så ut som små svarte prikker for det blotte øyet. Vi hadde ikke tid til å forsøke å snike oss nærmere, for nå, selv om havet og luften var stille, var det tydelig at vinden kom opp fra sør, og sannsynligvis snart ville sette isflaket i bevegelse og blokkere inngangen til Hinlopenstredet. Lenger øst kunne vi kanskje fortsatt finne en åpning mot sør, så vi fortsatte, fulgte kanten av isflaket, som stadig dreide mer og mer mot øst. Barents Land og Edge Land trakk seg tilbake og sank. Nordaustlandet var nesten borte – bare en hvit linje av svakeste bølger markerte fortsatt posisjonen til innlandsisen. Himmelen var mørk over oss, og det rolige vannet speilet dysterheten i mørket, der de flytende isslottene syntes å henge i ro; men på kort avstand smeltet de også inn i det generelle grå. Nå, bort mot øst, steg et nytt land over horisonten og fanget blikket vårt. Det var Wiche Land, eller Kong Karls øyer. Hvalross- og hvalfangere har kjent til dets eksistens fra tidlig av, men få reisende har noen gang sett dets ujevne kam, de fleste bare fra høye punkter på Barents og Edge Islands.

I 1872 landsatte mannskapene på tre hvalross-slupper faktisk på en av øyene og tok med seg en enkel beskrivelse av den, mens i 1884 seilte Bottolfsen, også i en slupp, fra Ryk Yseøyene med god vind, til Wiche Land på tre vakter, og seilte rundt hele den. Slike sjanser er sjeldne. Begjærlig fulgte jeg derfor den skarpe hvite konturen av snødekte åser, forsterket med steinvegger, som kom nærmere og ble tydeligere definert. Ved å følge kanten av isflaket var vi på vei nesten rett mot det. Vi kunne kanskje faktisk ha dampet dit gjennom åpent hav, men likevel var vårt hovedønske å fortsette å finne en åpning i isbarrieren og få båten vår ut ved å passere sørover før isen lukket seg rundt Hinlopenstredet.

Det var ingen åpning mot sør. Isen forble sammenhengende og strakte seg helt til Cape Walter på Wiches Land. Bare ute på havet ble de løse isflakene mer vanlige og tvang oss til å følge en sikksakk-rute. Til slutt kunne vi ikke komme lenger. Veien var sperret, og vi måtte stoppe. Det var fortsatt helt stille på vannet mellom isflakene. Skyer og tåkedotter rundt oss drev bort med sønnavinden, og vi hadde ikke annet valg enn å vende tilbake samme vei og med full fart. For noen få timer med sørlig vind ville være nok til å presse fastisen opp mot Nordaustlandet og stenge oss inne, uten mulighet for å slippe unna.

Noen minutter lå vi på det stille vannet midt i stillheten og isen, og undersøkte med teleskop og fotograferte Wiches Land, nå så tydelig og fristende nær. Vi kunne se konturene av dets arkitektur og gjenkjenne hyperittlaget som kroner dets nordlige odde. Mot syd så det ut til å skråne ned mot en lav, hvit linje som hvilte på horisonten. En siste klatring til mastetoppen i håpløs søken etter en råk; så snur svinges roret, motorene drønner, vannet koker under akterspeilet, og vi er på vei igjen mot Verlegen Hook, en rett strekning på omtrent 125 miles. Ville isen der tillate oss å passere, eller ville vi finne oss avskåret? Det var spørsmålet som bare hendelsene kunne besvare. Den kalde luften strømmet over båtens akterspeil og ned i kahytten vår. Heldigvis blåste det kraftig fra sør; en sørlig vind ville bidra til å holde Verlegen Hook fri. At vi fulgte samme vei tilbake hadde denne fordelen,

vi kunne sove og tape ingenting. Ved Kapp Torell ble sluppen «Gottfried» fra Tromsø hilst. Mannskapet fortalte at, tre dager før, hadde isen vært tett over Hinlopenstredet på dette stedet. Den åpnet seg plutselig og var allerede i ferd med å lukke seg igjen. En annen slupp ble sett noen få miles unna, på jakt i isen like under Nordaustlandet. Begge fulgte oss opp gjennom stredet. En sterk medstrøm og en kraftig vind bak gjorde passasjen vår rask.

Klokka fire om morgenen (9. august) våknet jeg og oppdaget at Treurenburgbukta var like ved, og havet mot Verlegen Hook åpent, uten isblink over det. Sjøen var rolig i le av landet og alt var grått, men ikke så mørkt som før. Heller ikke var det tunge og lave skyer. Ellers var landskapets karakter det samme. Det var ingen tegn til at selv en delvis solformørkelse foregikk; den vanlige dysterhet hersket. Igjen prikket ismassene det stålblå havet, og et isblink skinte over mot nord.

Vi passerte Verlegen Hook uten uhell, og holdt oss så nær land som det grunne vannet tillot, for nå var vårt mål den avsondrede Wijdebukta, hvis kroker, sjelden er isfrie, sjelden har blitt utforsket av oppdagelsesreisende. Den svake lave linjen av Nordaustlandet ble skjult bak den nære og mørke lave odden av Hook. Den mer fremtredende fronten av Nord-Spitsbergen lå foran oss, og like ved var de klippefulle formene til fjellene som endte i Gråhuken. Et skydekke hvilte på dem, og de var hvite helt ned til foten med et tykt lag av nysnø. Tåke, med slepende slør på vannet, krøp ut av Wijdebukta og Hinlopenstredet. En lysere blekhet glimtet på den sørlige himmelen. Kalde stålaktige glimt kom og gikk her og der. Sel, som steg opp og dykket igjen, lagde ringer på det rolige vannet. Hastende fugleflokker strøk over overflaten, lomvier med fisk i munnen til ungene hjemme, alkekonger, og hele det vanlige følget.

Nå åpnet Mosselbukta seg, hvor Nordenskiöld overvintret; vi kunne skjelne plasseringen til huset hans. For en kaldt, dødt verden det var! med det sterke hvite nær ved, den varmere kremtonen lenger bak, og den blålig-grå lenger unna – vakker, men uønsket, som gravens skjønnhet! Alt på denne lille reisen skjedde for fort.

Hendelsene fulgte hverandre for raskt. Jeg må fortelle i et kapittel en historie som burde fylle en hel bok. Tid nok var det faktisk til å samle et bestemt inntrykk av hver scene. Hinlopenstredet, Wiche Land, Sjuøyane, Olgastredet, Wijdebukta – de er alle tydelig fotografert i minnet mitt – like tydelig som Zermatt eller noe annet sted hvor jeg har tilbrakt måneder. Men mellom bildene var det ingen riktige mellomrom, slik som natten gir i resten av verden. De var innramningsløse, rullet av på en endeløs bånd. Slik lider historien min. Kunne vi ha stoppet og sovet i Mosselbukta, så gått om bord igjen og tatt en ny start, ville reisen opp og ned Wijdebukta ha fremstått som en egen ting, en separat opplevelse, ikke bare en hendelse i hendelsene til en tidoblet dag. De slående særegenhetene ved Wijdebukta er dens rettlinjethet, dybde, og generelle ensartethet i bredde. Da vi kom inn, skinte solen et øyeblikk, men bare et øyeblikk. Grey Hook-fjellene var klare, og så tungt belastet med nysnø at det var med vanskelighet om en stein her og der klarte å trenge gjennom på de bratteste stedene. Motsatt er merkelig knudrete fjell, av hard gneis, tror jeg, strengt isbredekt.

Det var ikke før vi passerte Alder Dirks Bay at den storslåtte naturen i denne edle fjorden virkelig viste seg. Hadde utsikten vært klar helt til enden, da vi kom inn, slik den var da vi trakk oss tilbake, ville vi på dette tidspunktet ha fått et inntrykk av fjordens herligheter. Som det var, kom de bare over oss med sakte økende styrke, for en sky bulte ned på vannet noen få miles lenger fram og utslettet enden. Langs hele vestsiden står en rekke fine fjell, fjell som øker i formenes majestet etter hvert som man beveger seg sørover. De gjennomskjæres av tallrike daler, noen lange og flate, andre korte og bratte, atter andre deler seg i mange greiner av tiltrekkende topografisk kompleksitet. Alle er øde; de fleste har isbreer festet på sidene eller i toppene, men dalbunnene, bortsett fra nær Grey Hook, er vanligvis flate og myrlendte, som bunnen av Adventdalen.

Den nye snøen, som lå ned til havnivå, varte bare en liten strekning inn i bukta. Lenger inn steg snøgrensen raskt til omtrent 1000 fot over havnivå. Nordkysten og dens umiddelbare nærhet ser ut til å ha mye mer snøfall enn innlandet. Utsikten av de dype snøleiene som dekker daler og platåer, snøskråningene og de små isbreene, og den generelle goldheten langs hele nordkysten, viser at den snødekte tilstanden er vanlig. Like vanlig ser den mer tempererte været å være noen få miles sørover ut til å være, for det er en god del vegetasjon som en rekke reinsdyr lever av. Kontrasten er slående; ikke bare noen få miles, men flere breddegrader kunne man forestille seg skiller disse nærliggende

sonene. Kysten er den mest arktiske regionen vi så; bukta virker relativt temperert. Fjellene langs vestsiden av bukta er, som jeg har sagt, storslåtte. De ligner hverandre i type, og det gjør også dalene som skiller dem. Østkysten er mindre ensartet og mindre generelt fin, men gjennomsnittet av landskapet heves til et høyt nivå av visse praktfulle.

Hovedsakelig, som allerede nevnt, består New Friesland-halvøya, som skiller Hinlopenstedet fra Wijde Bay, av et høyt isdekt platå med en isbredekt steinfront på vestkysten. Isen stopper brått ved kanten av denne isbredekte veggen, bortsett fra der den finner veien ned gjennom kløfter skåret inn i fjellene. Av slike kløfter er det tre store og like mange små. Ned gjennom de store renner brede istunger, svakt skrånende, svært glatte, og gir en bemerkelsesverdig kontrast i tekstur og farge til de rikt tonede og forsterkede stupene av gneis og gamle skifere som omgir dem på begge sider. Deres halvmåneformede fronter, som ekspanderer utover kløftenes munninger, stiger som vegger av marmor og turkis fra fjordens mørke, klare vann. Den delikate himmellinjen av innlandsisen over fullfører bildet.

Overfor den andre isbreen fikk vi stoppet dampskipet midt i dette sjeldent vakre synet, akkurat da solskinnet falt på den splintrede isbrefronten og det rolige vannet, mens de røde, sprukne klippene forble i mørke bak. En absolutt stillhet hersket. Seler kikket frem rundt oss, tallrike havhestefugler fløt på vannet nær båten. Skyene, som hvilte på snøtoppene overfor, beveget seg og åpnet seg noe, og viste retningen av hvite rygger og eksistensen av skarpe topper, mens oppover en dyp og mangegrenet reinsdyrdal, som åpnet seg rett overfor oss, var en slik fordypning og berikelse av farger til en utrolig purpur i den fjerneste dybden, som jeg tror sjelden har blitt overgått, selv i en orientalsk fantasi.

Garwood, hvis årvåkenhet aldri sviktet på land eller innlandsvann, utnyttet pausen til å mate og fotografere havhestene. De hvinte og kranglet om kjeksene han kastet til dem, og et øyeblikk kom et tjuetals av dem, glemte sin skyhet i kampens opphisselse, nær innunder dampskipets baug.

Ted og Battye tegnet flittig, klagende over hastigheten hvormed lys og farger skiftet. Skydekket ble tynnere, og det kom en glans og glamour over snøen, og i de kransede tåkealléene. Isfrontene ble blåere, steinene rødere, dalene mer lilla, og havet mer grønt. Propellen gikk rundt igjen, og tegnet vannet med divergerende bølger. Panoramaet rullet videre ut. Devonske bergarter invaderte vestkysten og stripet alle de lavere skråningene med belter av rødt grus, som, begravd i blå luft, skapte forbløffende effekter. Østveggen skrånet, mildere og ubrutt, opp til isfeltet, hvorover kuplede skyer rullet langs. Lenger inne, fortsatt på østsiden, kom dype botner, omgitt av fine arête-topper av hard bergart, alle hvite av ny snø, og stakk hodene sine opp i skyene.

Og nå nærmet vi oss Kapp Petermann, det dristige, brattsidete fjellneset som deler innløpet av sundet i to fjorder. Austfjorden er den sanne fortsettelsen av hoveddalen, og beholder dens ledende trekk. Den ender i en bred, glatt isbre, som flyter ned fra innlandsisen, og synes å være på fremmarsj og driver havet tilbake. Smalere og større er vestgrenen, i virkeligheten en sidedal, senket under vannivået.

Vi svingte opp i den, med hensikt å gå i land på neset for botanisk innsamling, men geologene, som foretrakk devon på vestkysten fremfor Heclahuken på kappet, vant frem, så vi krysset over, gikk veldig sakte og loddet, for det er lite dybde. I løpet av dagen samlet Trevor-Battye flere fugler, som han trengte. På dette tidspunktet skjøt han en ung alkekonge. En grådig polarmåke snappet den umiddelbart opp, men det andre løpet felte den steindød, til rop av «Solgt igjen!» fra alle om bord.

Da de andre hadde gått i land, fortsatte jeg alene opp bukten, men med liten gevinst, for innerst er den ganske grunn helt grunt, og ingenting nytt kom i syne. Landet rykker raskt inn på vannet, som ved bunnen av Dickson Bay. Vi så ingen isbre som tømte seg i bukten ved dens sørvestlige ende, selv om en er angitt på kartet. Den kan ha vært skjult bak et hjørne. Pedersen sa at det aldri hadde vært en her, men en lang grønn dal, langt oppe hvor han en gang jaget reinsdyr; vi hadde lært å ikke sette for mye lit til hans topografiske hukommelse. Dalen, enten den inneholder en isbre eller ikke, løper vestover bak en fin, skarp topp som står alene og danner det mest slående objektet i utsikten. Sør, ved buktens ende, er et stort fjellmassiv, som jeg har våget å gi navnet Mount Sir Thomas.

Wijde Bay, som det meste av kystene og buktene på Spitsbergen, ble først utforsket av engelske hvalfangere. De kalte den Sir Thomas Smiths Bay. Nederlenderne, som fulgte engelskmennene,

kalte stedet Wijde Bay, og det navnet har holdt seg. Det er synd at gamle betegnelser skal bli utslettet på denne måten. Sir Thomas' navn burde i det minste bevares et sted i nærheten. De fleste norske, svenske og tyske navn som finnes på vårt Admiralitetskart, og får utbredelse gjennom det, tar plassen til de opprinnelige engelske eller nederlandske navnene. Erstatningen av Wiche Land (så navngitt av oppdageren Thomas Edge) med det moderne navnet Kong Karls Land er det mest slående eksempelet på denne ugudeligheten. Øst og vest for Mount Sir Thomas er det pass som gir tilgang til isbreer som fører ned til myrene ved bunnen av Dickson Bay. Østpasset ble nådd fra sør av løytnant Stjernspetz i 1883. Skyer hindret oss fra å se det, og jeg ble ikke informert om dets eksistens.

Ved inngangen til Dickson Bay, er av en rødlig leirefarge, flekket av støv fra devonsk bergart. Vi lå stille en stund ved vårt vendepunkt, og solen skinte igjen, og kastet en strålekappe over øya midt i den høytidelige regionen. Hit var det godt å ha kommet. Naturen bygger utvilsomt på mange steder sine hemmelige og nesten uinntagelige festninger i større målestokk. Mange slike var kjent for meg i andre deler av verden. Minnet kalte dem nå frem i rekkefølge – hennes mest verdifulle eiendeler; men jeg måtte innrømme at blant dem var det ingen hvor alle deler samarbeidet mer beundringsverdig for å skape en effekt av storhet enn i denne avsidesliggende og tilbaketrukne fjorden, med sine nakne røde og lilla åser, sine snøskråninger og buende breer, sitt tak av ujevne grå og hvite skyer, sine rolige mørke farvann, sine steinete strender, og den brede solstrålen som traff lavt.

Vi vendte tilbake og samlet de andre, så seilte vi over til Cap Petermann, og tok avgang derfra, og gjorde en rett kurs ned midten av bukta. Ingeniøren tok på seg å holde maskinen i gang med jevn hastighet; dermed, ved å notere tidene og ta en rekke peilinger, var jeg i stand til å lage en grov skissekartlegging av fjellene på begge sider. Et blondeaktig slør av tåke hang over Petermann Hill mens vi beveget oss bort fra det og inn i den iskalde vinden.

I fem timer sto jeg ved inngangen til lasterommet og tok observasjoner med dødskalde fingre. Landskapet var like nydelig som før, men jeg hadde øyne kun for topografiske fakta og måtte være blind for skjønnhetseffekter, og samlet materialer for vitenskapen i stedet for kunsten. Så oppslukende var sysselsettingen at de fem timene gikk nesten som et øyeblikk, men da Gråhuken og odden utenfor Mossel Bay var på linje med båten vår og arbeidet mitt var gjort, gjorde tretthet og sult seg gjeldende, og krevde tilfredsstillelse.

KAP. XXII DE VESTLIGE FJORDENE PÅ SPITSBERGEN

Vi svingte skarpt vestover ved munningen av Wijdefjorden og satte kursen mot Norskøyane. Jeg kikket så vidt inn i Liefdefjorden, med sine tallrike øyer og omgivelser av svarte og hvite åser, og kastet et blikk på det lave landet ved Velkomstpynten og Raudstranda, før jeg gikk under dekk og sovnet umiddelbart. *«Expres»* seilte jevnt og trutt videre, passerte mellom Norskøyane, deretter sør for Klovningen og Fuglesangen, og så gjennom Hollendarbukta til stedet der herr Andrées' skip lå for anker i Danskegattet. Jeg våknet klokken fire om morgenen den 10. august og fant *«Expres»* ankret opp ved siden av *«Virgo»*, etter en reise som på noen måter var like minneverdig som den var herlig og interessant.

Noen timers pusterom fra reisen var både nødvendig og ønskelig – nødvendig fordi *«Expres»* trengte kull og mannskapet på *«Virgo»* sov; ønskelig fordi vår observasjonsevne var sløvet av nye inntrykk og trengte tid til å hente seg inn igjen. Ved frokosttid på *«Virgo»* kom skipperen over for å forhøre seg på vegne av herr Andrée om vindretningene vi nylig hadde støtt på. Vi kunne bare rapportere om en nokså jevn bris fra sør, med unntak av det lokale nordlige vindkastet opp Wijdefjorden. Det var sikkert at den generelle luftbevegelsen over Spitsbergen var nordgående; i det øyeblikket blåste det en sterk sønnavind, og himmelen så ut til å være på nippet til å klarne. Håpet steg om at ballongens time kunne være nær; men herr Andrée besluttet klokelig at det ikke var verdt å risikere suksess så sent på året for en annenrangs sjanse. Selv om vinden var god, var været ustabilt og langt fra klart. En svakere mann ville sannsynligvis ha steget opp. Etter min mening viste herr Andrée besluttsomhet om å stige opp når det rette tidspunktet kom.

Kort tid etter kom herr Stadling om bord og ga oss alle nyhetene. Vi tok om bord posten til Europa og kullet. Klokken ti om formiddagen ble ankeret hevet, og vi dro av sted. «Vi kom inn gjennom Sørgattet; hvilken vei skal vi gå ut?» var spørsmålet. Jeg valgte Danskegattet og den røffe sjøen umiddelbart, for nyhetens skyld, og for at vi kunne kikke inn i Robbebukta (Sælbukta), nå like forlatt som Sjuøyane selv, men i gamle dager full av hvalfangere. Solen skinte endelig varmt igjen da vi kom ut på det bølgende havet, sønnavinden blåste så sterkt og alt så så vakkert ut at vi vurderte å snu for å fortelle herr Andrée hvordan det sto til, for i den lukkede, klippeomkransede bukta hans var det vanskelig å oppdage hvordan været var i det store og hele. Det ble bestemt at vi skulle passe våre egne saker, og videre dro vi. Robbebukta, med sine is-slipte fjell av hardeste bergart, ble raskt passert. Deretter så vi fjellrygger dekket av snø og kronet med nålespisse klipper som skinte i sollyset over enden av Danskøya. De tilhørte det de gamle navigatørene pleide å kalle Knottie Point, men dette opprinnelige navnet, som de fleste andre engelske navnene, har blitt strøket fra kartet.

Vi holdt oss langt ute for å unngå visse undervannsskjær, til vi var kommet på høyde med Sørgattet, og da satte vi kurs mot Magdalenefjorden. Ryktet den har er vel fortjent. Snøfeene eier få vakrere tilfluktssteder i alle verdens breområder.

Det var ingen tid å miste, for den raske sønnavinden førte med seg en snøstorm som kom med de omsluttende skyene, og var i ferd med å flomme over fjellene og inn i fjorden. Det bølgende havet, det piskende vannet, den gyngende båten, den larmende vinden, de lavtflygende skyene som rev nedover fjellene som en tidevannsbølge som bryter mot en klippekyst, utgjorde en kombinasjon av omstendigheter som ga utsikten over Magdalenefjorden en ramme av spenning. Det var et syn av de reneste isbreer som veltet ned mellom takkete og utstikkende rygger av spisse tinder, gjennomboret av bratte snørenner, et syn av isbreer med brede, blå brefronter som ble vasket av det blå havet, en stråleformet rekke av iselver og fossefall som strakte seg tilbake på alle kanter inn i det iskalde indre. Støttearêtene var som tallrike Peteret-rygger, pudret med nysnø på de små hyllene som kunne holde på den. Bare et øyeblikk fikk vi se dette; så falt teppet, og de var borte.

Roret ble lagt om igjen, og tilbake stupte vi ut i det åpne havet, nå hvitt av skumtopper som vinden fanget opp og drev gjennom luften. De Sju Isfjella og alle kystens trekk forsvant i tåken, og vi hadde en slitsom tid de neste timene til Kapp Mitra var passert. Her åpner Kongsfjorden og Krossfjorden seg fra en felles munning, og vi svingte inn for å se dem. Krossfjorden er et dypt og dystert tilfluktssted, nå sjelden besøkt, men en gang hjemsøkt av hvaler og deres fangstmenn. Fjellene reiser seg bratt på begge sider og ser ut til å mangedoble seg i det fjerne, der enden deler seg i tre små forgreninger. Fjellsidene og dalene var hvite av snø. Hvis Krossfjorden gir et inntrykk av dybde og smalhet, har Kongsfjorden (Kings Bay), uten egentlig å være mye bredere, et preg av bredde. Dette skyldes delvis at fjellene ikke stiger direkte opp fra vannet, men fra toppen av en bred, skrånende strand; delvis fordi enden, i stedet for å være omsluttet av en mengde topper, er okkupert av den brede fronten til en praktfull isbre, ikke mindre enn seks miles bred, som strømmer fra sørøst og drenerer det samme reservoaret som forsyner de store istungene som munner ut på nordsiden av Isfjorden og rundt så langt som til Dicksonfjorden. Fra denne isbreen reiser de berømte toppene seg, kalt Tre Kroner. Disse, ifølge kartet, står helt innerst i fjorden, og burde ha vært synlige fra munningen. Jeg ble forundret over at de ikke dukket opp. Faktisk ligger de ikke i den posisjonen som er angitt for dem, men lenger nord, og retningen deres indikeres av at da vi var omtrent to miles rett sør for Midterhuken som skiller Krossfjorden og Kongsfjorden, var de tre toppene skjult bak den avrundede odden av rød, ispolert stein som utgjør østsiden av Blomstrandhamna. Kronene kom ikke til syne før vi hadde passert den odden, og da ikke tre på rad, men i hjørnene av en rettvinklet trekant.

THE THREE CROWNS FROM KINGS BAY.

Igjen var vi heldige med litt solskinn, som kastet et kortvarig preg av glede over den iskalde fjorden. Den brede isbreen, som strakte seg tilbake inn i det vidstrakte indre og begravde foten av en rekke betydelige åser, var sentrum for oppmerksomheten. I nord var det splintrede topper av arkeiske formasjoner. Tre Kroner og deres følgesvenner er bygget av nyere bergarter, horisontalt lagdelt, og som med sitt regelmessige preg får åsene til å se ut som menneskeverk, slik at deres relativt lille skala som naturlige objekter blir glemt. Hver av Kronene ligner den andre pyramiden i Giza – den som fremdeles er dekket av restene av sin opprinnelige kledning. Som den er de forfalne, men merkelig symmetriske, særegne snarere enn vakre. I denne merkelige regionen med uvanlige former er de ypperlig plassert, med splintrede topper i nærheten for kontrast, den enorme, isavrundede massen av hard rød granitt like ved, og isdekket som et stort marmorgulv under, mellom og bortenfor dem.

I de store fjellkjedene er hvert enkelt fjell så stort at bare noen få kan sees samtidig på nært hold. Bare fra høye og vidtfavnende utsiktspunkter kan man få inntrykk av kompleksitet. Men her, hvor hvert fjell faktisk er lite, men av edle proporsjoner, kan mange sees samtidig fra kort avstand; dermed får hver utsikt et innviklet preg, for det er alltid flere hele fjellkjeder å se på, og ikke bare noen få fjellenheter. Slik er det innerst i Kongsfjorden. Man ser opp flere daler, noen av dem så dypt fylt med is at armer flyter over fra den ene til den andre, og isolerer toppene fullstendig og gjør dem om til ekte nunataker, de eneste ekte nunatakene vi så på nært hold. Hvis isbreene skulle trekke seg tilbake, ville fjorden strekke seg mye lenger inn i landet, for hele innerste del er fylt opp med is, til hvilken avstand det ikke er mulig å bedømme.

Særdeles innbydende som en ferdselsåre var hovedbreen, som strakte seg tilbake mot sørøst til et tilsynelatende pass, hvorfra den store breen i Nordfjorden sannsynligvis har sitt opphav. Faktisk så vi ikke noe sted bedre egnet til å være et senter for utforskning av isdekket og fjellkjedene enn Kongsfjorden. En fjellklatrer, med de eksisterende fasilitetene, kunne bli satt i land her med en slede og nødvendig utstyr, og forlatt i en måned. På den tiden kunne han gjøre svært verdifullt arbeid, i tillegg til å få herlige og nye opplevelser. La Alpinklubben se på saken; nyhetens interesse vil ikke vare lenge. Etter å ha nytt den storslåtte utsikten til fulle, snudde vi og satte kursen mot havet, og navigerte oss gjennom mange store masser av drivis – isblokker (serakker) som hadde falt fra brefronten, og som allerede var smeltet til de mest fantastiske former. En var av så vakker kontur og farge at vi la til ved siden av den for å gi kunstnerne tid til å skissere. Deretter bar det ut til havet, og til de gjensamlende tåkebankene og skyene, som fullstendig skjulte enden av Prins Karls Forland.

Straks vi rundet Kvadehuken, hadde vi vind og bølger rett imot oss. Fjellene på hver side av Keerwyk var usynlige. Bare en smal stripe strand eller klippe skilte den vannfylte himmelen fra det tåkete havet. Landemerker var skjult; båten måtte styres ved bestikkregning gjennom grunnen. Siden det ikke var noe å se, gikk vi til køys, og bare skipperen ble igjen på dekk, plantet i sin lille, hevede styreboks rett foran skorsteinen. Et brått støt rev oss plutselig ut av drømmeland. Vi hadde gått på grunn på Barren, banken som Barents oppdaget og ikke kunne seile over. Et nytt og mer

langvarig støt fulgte, deretter et tredje. Vår sterke, lille farkost gjorde et slags hopp, og vi var over, gyngende og rullende som før. Noen øyeblikk senere sov alle igjen.

Ordren var å gå rett mot Bellsund, og passere munningen av Isfjorden. Gregory skulle settes i land på Kapp Lyell, der det er et berømt lag med fossile planter. Garwood og Trevor-Battye ønsket å utforske Akseløya. Jeg ønsket å se innerst i Van Mijenfjorden (Low Sound), og å ta en ny titt opp dalen til Lågneselva (Shallow River), som Garwood og jeg besøkte fra Cairn Camp den 28. juni. Klokken var omtrent sju om morgenen (11. aug.) da vi våknet utenfor munningen av Bellsund og forberedte oss på å sette planene våre ut i livet. Skyene lå på fjelltoppene, men under dem var luften klar, og øyet kunne se langt. Jeg måtte tvinge meg selv til å observere, for jeg begynte å bli lei av det gretne skydekket, den blåsende, kjølige sørøstlige vinden og det plaskende havet. Urolig vann foran, et bånd av svart og hvitt bortenfor, og så den lange, grå himmelhvelvingen – kombinasjonen begynte å bli trettende. Jeg lengtet etter å være på fast grunn igjen.

Da Gregory var satt i land, ble kursen satt mot nordenden av Akseløya. Denne lange, lave, karbonholdige klippeøya, som på sitt høyeste bare rager noen få meter over havet, og som er adskilt fra land i begge ender av smale kanaler, blokkerer nesten inngangen til Van Mijenfjorden (Low Sound). En gang må den ha vært sammenhengende med åsene i nord og sør. Den gamle isbreen som fylte Van Mijenfjorden hjalp kanskje til med å rive den ned, og utnyttet den vertikale hellingen i de plateaktige lagene, så like i arrangementet som bergartene i Karakorum, som isen også bryter løs når den strømmer over breen. Da Van Mijenfjord-breen forsvant, eroderte vannet de myke, horisontalt lagdelte bergartene og skar ut kløfter i begge ender av det som ble en øy da det hele sank, og havet strømmet inn og fylte dalen.

Det er opp til geologene å si om Akseløya tilsvarer i natur, slik den utvilsomt gjør i form, med de tverrgående undersjøiske fjellbankene som krysser munningene av flere norske og skotske fjorder. En gang må denne øya ha vært under havnivå, og dannet nettopp en slik nedsunket terskel. Den har steget over overflaten med den generelle landhevingen som nå kan observeres på Spitsbergen. Det er en lignende, men mindre jevn terskel over munningen av Van Keulenfjorden. Hvis man skal stole på de tidlige kartene, var kanalene nord og sør for Akseløya betydelig bredere på 1600-tallet enn de er i dag.

Alle fjordene på vestkysten av Spitsbergen er undersjøiske elvedaler, og elvene som dannet dem hadde, som de fremdeles har, en enkel jobb med å skjære seg ned gjennom de myke, horisontalt lagdelte bergartene som utgjør mesteparten av innlandet. Men langs vestkysten ble de konfrontert med linjen av de hardeste og eldste bergartene. Relativt smale utløp er derfor regelen, utløp som noen ganger brukes i fellesskap av to eller tre hoveddaler. På hver side av disse står endene av den harde ryggen opp som monumentale dørstolper til porten. Isfjorden skylder mye av sitt fine førsteinntrykk til toppene Alkhornet (the Dead Man) og Mount Starashchin, som man seiler mellom. Det finnes tilsvarende Herkulessøyler til Van Mijenfjorden. Den i nord var mest slående. Jeg har blitt fortalt at dens rette navn er Klokkefjellet (Bell Mountain), og at fjorden er oppkalt Bellsund etter det. Jeg har sjelden sett et fjell som, for sin størrelse, har imponert meg mer. Det har, fra visse vinkler, et preg av dristig og buet oppløfting, fremhevet av sitt raggete hode og store snømanke. De sveipende konturene av dets tydelig definerte og forvridde lag, med den merkelige og varierte fargen på bergartene, og det strålende grønne på hyllene, alle linjene som leder opp til den dristige, nikkende pannen, utgjør elementene i en fjellkomposisjon av ypperlig kvalitet.

Tidevannet strømmet inn gjennom den smale inngangen med en voldsom fart og uro. En lyd av mange vann fylte luften, en dyp grunntone som var usedvanlig imponerende. Det ellers glatte sundet bulte opp nedenfra i svulmende kupler, rundt hvilke småbølger brøt i ringer mot sentrum. Strømmende strømmer fanget og førte dampbåten hit og dit, og svingte den rundt som en kork. Det hele var svært behagelig spennende[3]. Straks vi var innenfor porten og i le av øya, var alt rolig. Garwood, Trevor-Battye og Ted dro av gårde i robåten for å gå i land, mens jeg dampet videre opp

---

3. Det sies at tidevannet renner mye sterkere ut enn inn, som man kunne forvente, og er raskere gjennom det sørlige enn det nordlige innløpet, og er atskilt fra hverandre av regelmessige, flate, jevnsidige rygger, som like mange jernbanefyllinger, med enden mot fjorden.

langs nordsiden av Van Mijenfjorden. Inn i sørsiden munner tretten parallelle daler ut. De er alle ganske like.

Nordkysten er mer variert og vakker. Den begynner med en bred, grønn dal som munner ut vest for Kullfjellet (Coal Mount), og ser ut til å fortsette forsenkningen som Grønfjorden (Green Harbour) er den nordlige enden av. Når jeg nå så tilbake på Klokkefjellet, hvis form sett fra dette synspunktet passer til navnet, tenkte jeg at jeg aldri hadde sett et mer storslått fargeskjema i lilla – grålilla var vann og himmel. Brefronten og skråningen hadde en mørkere tone, mens bergartene og lavlandet, Akseløya og hele kysten, var så rike at de nesten var som en varm, svart fløyel. I skyene over snøen var det et isblink, som tilførte et element av uhygge, men fjellets storhet dominerte det hele.

Det er unødvendig å katalogføre isbreene og dalene som diversifiserer nordkysten. De var av mindre interesse for meg. En av dem fortsetter Colesbukta-depresjonen, og alle gir tilgang til det grønne og myrlendte innlandet, som bare er snødekt på et relativt høyt nivå. Det jeg var på utkikk etter, var det som de fantasiløse norske fangstmennene kaller Stordalen, som munner ut fra nordøst i den nordligste bukten av fjorden. Den ble navngitt Ondiepe eller Drooge (Grunn eller Tørr) Rivier av de tidlige nederlandske navigatørene, og navnet burde bevares. Sorgens dal (Dreary Valley) munner ut i den. Det var munningen av Sorgens dal jeg nå var ivrig etter å se, for å verifisere en peiling tatt derfra den forferdelig kalde junimorgenen, og som jeg siden hadde forestilt meg (feilaktig, som det viste seg) å ha vært unøyaktig. *«Expres»* rundet en lav odde, kom til syne for den ønskede utsikten, og i det øyeblikket brøt motorene sammen. Jeg var ikke lei meg. Bemerkelsesverdige scener hadde blitt rullet frem for øynene våre så raskt, og i så mange påfølgende dager, at det var behagelig å ta en pause og ligge stille på ett sted, om så bare for en time eller to.

Jeg lå blant kullkassene på dekk og nøt utsikten i ro og mak. Den kjølige luften drev meg etter hvert ned i den forlatte kahytten. Jeg målte og laget en plan av den. I areal var den omtrent dobbelt så stor som et flygel der den var bredest, det vil si over hyllen! Gulv, seter og hyller var okkupert av et kaos av ting – flasker, soveposer, kokeutstyr, spritbokser, bagasje, frakker, tepper, botanikkpresser, diverse bokser, kameraer, kart, skisseblokker, ladesekker, geologiske hammere og prøver, instrumenter, geværer, patronkasser, bøker, mat, tallerkener og utallige støvler, lange og korte. Denne haugen var omtrent knedyp, og lå akkurat der bevegelsene til båten hadde rullet dens bestanddeler. Uordenen var ikke upittoresk. Jeg fikk ikke på dette tidspunktet vite det vi senere ble fortalt, at motorene hele tiden hadde vært i en ekstremt «dårlig» forfatning. Kjelen hadde ikke blitt rengjort på lenge, og var tykt belagt. Diverse lagre var i ferd med å løsne, og det var mange andre ting som krevde oppmerksomhet. Det faktum at vi ikke ble paralysert midt i isen er ikke det minste heldet som fulgte vår usedvanlig heldige reise.

Etter hvert begynte maskinen å virke igjen, og båten beveget seg fremover over den nå speilblanke fjorden. Ganske små bølger, som gjør overflaten av havet ujevn, er store nok til å skjule fugler som flyter eller flyr lavt utenfor en svært kort radius fra dekket på en liten båt. Men når vannet er rolig, utvides synsrekkevidden for objekter på det, og en liten forstyrrelse av dets glatthet, selv på stor avstand, tiltrekker seg umiddelbart oppmerksomhet. Nå virket hele det synlige området levende av sjøfugl, som fløt, lettet eller dukket. Havhester var spesielt fremtredende, og jeg la merke til at når de lettet fra vannet, løper de raskt langs overflaten og slår den hardt med vekslende føtter på en måte som ingen annen fugl i disse regionene bruker.

Etter å ha nærmet oss munningen av Lågneselva (Shallow River) så mye vi kunne uten å gå på grunn, og da all informasjonen jeg trengte var innhentet, svingte vi sørover under enden av fjellet Sundevall (Sundewall Mount), og vendte opp den østligste grenen av fjorden. Naturen ble mer storslått, en herlig harmoni i blått med bare ett hvitt tåketeppe, senket ned over fjelltoppene og de dype indigofargede nedre skråningene fra de blå skyene til det blå vannet, hvis stille overflate ble brutt av den langsomme fremkomsten av mange seler. Skipperen skjøt en, så feit at den fløt og ble halt om bord. Det lille dekket ble purpurrødt av blodet.

Det var irriterende at alle de større fjellene skulle ha forblitt usynlige. Foxfjellet (Fox Peak) og dets naboer, så godt kjent for meg, burde ha vært synlige, men de var innhyllet i skyer og tåke, og forble slik. Etter å ha fullført runden i bukta og tatt Akseløya-kontingenten om bord, satte vi kursen

mot Gregory. Siden vannet var rolig, var vår utgang gjennom sundet lite spennende. Gregory kom av gårde med en båt full av fossile planter. Han hadde fordrevet noe av ventetiden med en lang prat med Svensen, en meget intelligent skuteskipper, hvis fartøy for øyeblikket lå i Schoonhoven, med en nesten full last av hvithval. Vinden hadde løyet, men en svært ubehagelig dønning gjorde det vanskelig å ligge på de smale setene. *«Expres»* rullet voldsomt. Alle var vi plaget av kraftige forkjølelser – en epidemi sannsynligvis smittet fra folkene på *«Virgo»*, for vi hadde vært fri for slike plager mens vi var alene, til tross for våre stadige våte og kalde opplevelser. Ballong-kolonien var i hyppig kommunikasjon med Europa, og var kanskje mange nok til å holde forkjølelser gående blant dem. Uansett årsak, hevet nysing og hosting nå ekko i vår lille kahytt, og bidro til ubehaget på overfarten.

Akkurat da vi forlot Schoonhoven (12. aug.), foreslo Garwood at vi skulle seile sørover og besøke Hornsund, for å bestige den høyeste målte toppen på Spitsbergen. Den ble opprinnelig kalt Hedgehog Mountain av de engelske hvalfangerne, men nordmennene har endret dette til det hverdagslige Hornsundtind, som den nå er generelt kjent som. Bestigningen var en del av min opprinnelige plan, og jeg ville gjerne ha dratt for å gjennomføre den, men plikten kalte meg til Adventpynten, hvis breddegrad jeg fremdeles trengte å observere, samt den sanne peilingen derfra til Bunting Bluff. Datoen for avgangen til den siste dampbåten var satt til 15. august, og alle mine forsøk på å arrangere en forlengelse av oppholdet viste seg å være mislykkede. Nordover måtte derfor *«Expres»* styres.

KAP. XXIII HORNSUND OG HJEMREISE

Tidlig den 12. august rundet vi Kapp Starashchin og nådde Isfjorden i tett tåke, der vi måtte føle oss fram til Adventfjorden. Klokken syv om morgenen ble ankeret kastet på den gamle ankerplassen, og vi gikk i land etter en svært interessant reise på over 1000 miles. Det var den lengste reisen noensinne gjennomført i en så liten dampbåt i arktiske farvann, og etter å ha undersøkt alle tilgjengelige opptegnelser, tror jeg det er den mest komplette kystreisen rundt Spitsbergen som noensinne er foretatt i løpet av én enkelt sommer.

Varer og utstyr ble losset og leiren ble satt opp innen middag, med den presisjonen som kommer av erfaring. Teltene sto bare noen centimeter fra høyvannsmerket, og dagens springflo nådde nesten helt inn. Et blekt glimt av solskinn lyste opp i et øyeblikk, og Bunting Bluff ble nesten synlig, men skyene senket seg før solen viste seg, og et jevnt, gjennomtrengende regnvær, typisk engelsk, satte inn. Garwood kom nå til meg og sa at han hadde avtalt med *«Expres»* å ta ham til Hornsund for å bestige Hedgehogfjellet. Motorene trengte en del reparasjoner, men båten ville være klar til å seile neste dag (13.), og de ville nå Hornsund den 14. «*Lofoten»*, dampbåten som skulle ta oss til Norge, skulle seile den 15. Med hell kunne de dermed bestige fjellet den 14. og 15., i tide til å dra ut med *«Expres»* og bytte til «*Lofoten»* på åpent hav. Hvis ikke, måtte reisen til Norge fullføres med *«Expres»*, som uansett måtte returnere til Tromsø. Trevor-Battye, sa Garwood, hadde gått med på å bli med, selv om han ikke var ivrig etter å bestige fjellet, da han aldri hadde vært på en ordentlig fjellbestigning før.

Før solen var observert, var det ikke mulig for meg å dra. Min tilstedeværelse på fjellet var på ingen måte nødvendig, da Hornsund og de omkringliggende åsene allerede var kartlagt av Von Sterneck i 1872. Dessuten var det saker knyttet til ekspedisjonen å ta hånd om, og gjenværende bagasje som måtte pakkes. Jeg var forpliktet til å returnere med «*Lofoten»* for å ta hånd om salget av ponniene i Tromsø og andre gjøremål. Derfor måtte jeg la Garwood og Trevor-Battye dra uten meg. Garwood tok avgjørelsen min med hjerteløs glede. ”Da låner du meg klatrestøvlene dine. Jeg sendte mine tilbake til Norge med den siste dampbåten sammen med den andre bagasjen.” Det viste virkelig en bemerkelsesverdig selvbeherskelse fra hans side at han ikke hadde fortalt meg dette tidligere, for uten klatrestøvler kunne han ikke trygt ha gjort bestigningen, og mine var de eneste tilgjengelige.

Resten av dagen brukte vi på å forberede ting for Hornsund-gruppen. Om kvelden hadde jeg en lang samtale med Bottolfsen om Spitsbergen-tradisjoner, russiske fangstmenn og hva Mr.

Jeaffresons gruppe hadde gjort mens han var med dem, alt dette noterte jeg nøye ned fra hans munn. Han sa at de siste russiske jegerne som besøkte Spitsbergen, var en gruppe på tre eller fem, hvis hytter sto på Dunøyene. De møtte en tragisk slutt, som skal gjengis så nøyaktig som mulig med hans egne ord.

”Historien”, sa han, ”er skrevet ned og trykket. Den er velkjent i Hammerfest og Tromsø. Jeg leste den en gang og har ofte hørt den fortalt, men jeg husker ikke alle detaljene nå. Det var i alle fall slik: Det var en skipper i Hammerfest ved navn Andersen, født dansk, men fast bosatt i Hammerfest. Dette året – det kan ha vært femti år siden, eller mer – seilte han med sluppen sin om våren og kom til Dunøyene i juni. Russerne hadde vært svært vellykkede med vinterjakten sin og hadde en stor mengde skinn, som Andersen så og begjærte. Han tenkte det ville være billigere å ta dem enn å kjøpe dem, så han drepte russerne, som var svake, og tok tingene deres. Han drepte dem med en harpun som hadde navnet hans på, og da han dro, glemte han harpunen og lot den ligge igjen. Kort tid etter kom skipper Stuer fra Tromsø forbi med sluppen sin, og han gikk også i land på Dunøyene og fant likene av de myrdede russerne, med Andersens harpun stikkende i en av dem, så han skjønte hva som hadde skjedd. Han seilte videre og møtte Andersens slupp, gikk om bord og snakket med Andersen, som mistenkte at Stuer hadde gjennomskuet ham, selv om ingenting ble sagt. Uansett var Andersen redd og tenkte på hvordan han kunne bli kvitt Stuer.

De seilte videre, jaktet langs iskanten, og en dag, da de var langt fra land og Stuer var borte fra sluppen sin og i hvalrossbåten, gikk Andersen om bord på Stuers slupp og klarte å skade den, slik at den snart så ut til å synke. Så dro han tilbake til sluppen sin og reddet Stuers kone og mannskap, og seilte med dem til Hammerfest; for med det han hadde tatt fra Dunøyene og fangsten han hadde gjort, hadde han allerede full last. I Hammerfest satte han i land folkene og losset lasten sin, og fortalte hvordan Stuers slupp hadde gått ned, og hvordan Stuer selv måtte være tapt, for han var borte i sin åpne hvalrossbåt og var ikke til å finne. Så seilte han igjen fra Hammerfest til isen.

I mellomtiden hadde Stuer returnert til sluppen sin og funnet den i dårlig forfatning, men han klarte å lappe den sammen og brakte den tilbake til Tromsø, hvor han møtte kona si. Han skjønte snart hva Andersen måtte ha gjort, så han fortalte alt han visste om russerne. Men hevnen var allerede på sporet av Andersen. Han tok sluppen sin langt opp i isen, som pakket seg rundt ham slik at han ikke fant noen vei ut. Han forlot skipet, klatret opp på et høyt isfjell og til den aller høyeste toppen, for det var høyt og spisst. Mens han sto på toppen og så seg rundt etter en vei ut av isen, skalv det store isfjellet og veltet helt over. Det kastet morderen i sjøen og sugde ham under, slik at han aldri ble sett igjen, og han dro rett til helvete.”

Vinden hylte og suste mens jeg satt i teltet og lyttet til denne historien. Vannet i bukta slo mot den steinete stranden et par meter unna. Regnet øste ned over teltduken. Omgivelsene passet til historien som Bottolfsen fortalte med energiske gester og glitrende øyne.

Omtrent ved middagstid neste dag (13.) seilte *«Expres»* i det vedvarende regnværet. Utsiktene var ikke lovende for en klatretur, men jeg følte meg trygg på at hvis det kunne gjøres, ville Garwood gjøre det. Hele dagen jobbet jeg med journaler, opptegnelser og bagasje. Om kvelden, da det nå var merkbart mørkere enn om dagen, vandret Gregory og jeg opp til overvintrernes grav og ruinene av hytta. Skyene lå lavt over bukta, men et blekt, tåkete lys krøp inn under dem og spredte seg over det rolige vannet, der de svarte korsene sto i skarp kontrast. Luften var stille. En dyp melankoli preget den tause scenen. Mørket hang i åssidene. En mild duskregn begynte å falle, og atmosfæren ble tykkere og gråere. En flokk hvithvaler kom buktende og blåsende gjennom det glassklare vannet, tett langs kysten der den forliste kutteren lå. Stillheten la også sin hånd på oss. Tiden syntes å stå stille. Det var vår siste kveld på Spitsbergens kyster.

Neste dag kom «*Lofoten*» som avtalt. Hun lastet om bord tingene våre, men én kasse ble glemt igjen – heldigvis, skulle det vise seg. I Mr. Jeaffresons gruppe var det, som jeg har nevnt før, en kunstner, Mr. Huyshe Walkey, som vi snakket mye med på denne tiden. Mr. Jeaffreson, som ankom Spitsbergen 10. juli med intensjon om å gjøre noen utforskninger, ble dessverre kalt tilbake av private anliggender den 25. samme måned, før han hadde rukket å utføre noe nytt arbeid. Han etterlot Walkey, med en forventning om at han selv bare ville bli forsinket i Norge i noen dager før han kunne returnere for å hente ham. Han hadde ennå ikke klart å gjøre det, men Walkey trodde

fortsatt at han ville komme og avlaste ham. Walkey ble sterkt oppfordret til å benytte seg av «*Lofoten*»*s* siste tur for å komme seg hjem, men han holdt fast ved at plikten kalte ham til å bli, og han ble. Han var dårlig forsynt med mat, og hadde det ikke vært for kassen med proviant vi tilfeldigvis etterlot, som han heldigvis fant, ville han ha hatt det enda verre enn han gjorde. Til slutt ble han brakt hjem av baron de Geer i hans allerede overfylte kutter.

Om kvelden kom det glimt av lys i nord, og et drag i luften. ”Været kommer til å endre seg,” sa Pedersen, ”Se! Det er rosa lys.” Og nå fulgte en rekke av de sjeldneste og mest delikate og vakre effekter etter hverandre over Isfjorden, eller de viste seg samtidig side om side, til vår kunstners fortvilelse. Skydekket løftet seg og la seg like over breene ved Kapp Boheman og åsene som skilte dem, men fra det hang et slør av tåke, blondelignende og gjennomsiktig, som åsene var tydelig synlige gjennom. Midnattssolen sto lavt, gjemt bak skyene, men lyset fløt under dem og farget tåkesløret, åsene og breflaten med den mest ømme rosa farge, bortsett fra der blå skygger grep inn, eller lilla steiner stakk fram.

Hver lange bre, som strakte seg forsiktig ned mot fjorden, var sentrum for et separat bilde, perfekt komponert. Innløpet til Nordfjorden var også dekket av et purpurfarget, gjennomsiktig slør, der åser med stadig svakere konturer og en utrolig fargerikdom dukket opp, den ene bak den andre, til den bakerste smeltet inn i lyset. Det var den første solnedgangsherligheten Spitsbergen hadde vist oss, som varslet den lange vinternatten. Det var ingen hurtig rekkefølge av skiftende effekter. Farger og toner varte lenge og endret seg sakte. Til slutt, over hodene våre og mot sør, ble skyene farget med den svakeste rosa. ”Kanskje vi seiler i klart vær,” sa vi, ”og ser fjelltoppene mens vi drar.” Men slik skulle det ikke bli.

Etter midnatt, da alt arbeidet mitt var gjort og bagasjen stuet, gikk jeg over Adventneset og tok en siste kikk på den triste kysten. Blomsterteppet var falmet. Alle de små plantene var i høstlig prakt, og dannet tepper av skarlagenrødt og oransje, gull og brunt, på flatene og i skråningene av åsene. Vinterens nærvær var i luften og på jorden. Mange fugler var allerede borte; andre var på vei eller samlet seg for å dra. Vår tid til å dra var også kommet. Spitsbergens korte sommer hadde ikke virket kort for oss, og dens lange dag var ikke uten begivenheter. Farvel til dere, kalde og golde skråninger, isete vidder, bulende breer, våte myrer og innelukkede vann med så mange stemninger! Det er godt å ha sett dere, men et kort bekjentskap er nok. Minnet vil ikke slippe taket i deres skjønnhet. Slitet og ubehaget, nå flyttet til fortiden, har blitt behagelige minner. Det vi kunne fatte av dere, har vi gjort til vårt eget. La andre som følger lære av våre feil og dra nytte av våre tabber.

Etter et måltid midt på dagen (15. august) tok vi farvel med baron de Geer, løytnant Knorring og Walkey. Ankeret ble hevet, og skipet beveget seg sakte framover. De Geers menn tente et stort bål på land til ære for oss, bomber ble sprengt, geværer ble avfyrt, og flagg vaiet fra teltene mens vi passerte. Walkey ga oss en avskjed på sin egen måte med geværskudd og senking av sitt lille flagg. En merkelig passasjer om bord, i sin iver etter å delta, avfyrte uforsiktig et skudd mot Walkey; kulen strøk ubehagelig nært forbi. Kuler fløy faktisk overalt med en virkelig skremmende vilkårlighet, på ekte Advent Bay-vis! Det var snart over, og vi dampet ned fjorden i vinterlig vær med skyer over alle åsene.

Om bord var en tysk herre, dr. Wegener, som hadde kommet opp for andre gang i år, i håp om å dra videre med *«Expres»* for å se herr Andrée. Siden den lille dampbåten var borte, satte vi kursen rett til havs, hvor et seil ble sett i det fjerne. Etter en time eller to kom vi opp på siden av fartøyet, som viste seg å være en håkjerringfisker. De fanger fisken, håkjerringen (*Somniosus microcephalus*), med en langline, drar den om bord, skjærer ut leveren (som det lages tran av), blåser opp magen og kaster den over bord. Hvis ikke noe ble gjort for å holde de døde fiskene flytende, ville de synke, og ingen flere ville bli fanget. Vi stoppet ved siden av i det bølgende havet, og fiskeren kom over i en båt og ble spurt om han kunne ta dr. Wegener med til Andrée. Med den vanlige høye vurderingen av verdien av sine tjenester som råder blant nordnorske sjømenn, krevde han 600 kroner for jobben, maksimalt en to dagers seilas under de rådende forholdene. Tilbudet ble avvist.

Vi dampet nedover kysten, langt fra land, og så bare at Bellsund var fylt med en vag, blygrå tåke som hvilte på vannet.

”Havtåken, som et spøkelse,

hjemsøkte den triste kysten,"

og sto som en blygrå mur foran øya, gjennom hvilken en dristig, værslitt odde stakk frem. Det virket som om den solide natten hadde falt over øya og holdt den nede i en ondskapsfull omfavnelse. Mørket strakte seg ut over havet, truende mot den som våget å nærme seg. Hvem kunne unngå å tenke på «kimmeriernes land, innhyllet i tåke og skyer, hvor den skinnende solen aldri ser ned med sine stråler, verken når den klatrer opp til den stjerneklare himmelen eller når den vender tilbake til jorden fra firmamentet, men den dødelige natten er spredt ut over ulykkelige dødelige?" (Odesseay)

Ved sekstiden neste morgen (16. august) gikk vi inn i Hornsund, ikke for å hente Garwood, men for å ordne med *«Expres»* for dr. Wegener. Snøen falt, og det lå mye nysnø overalt, men vi hadde god utsikt til klippene og breene som omga den innerste delen av bukta, selv om Hedgehogfjellet var helt skjult. I denne, som i alle vestkystfjordene, står praktfulle fjell på begge sider av innløpet, der det fineste er Rotjesfjellet i nord, der en kort grønn dal går inn i hjertet av fjellet. Lenger inn på denne siden er to praktfulle bretunger som kommer ned fra innlandsisen. Den høyre siden av den indre breen (Paierl-breen) består av en usedvanlig storslått fjellrygg, bratt i vest og loddrett i øst, slik at endeseksjonen er svært imponerende. Ved enden av sundet er en tredje stor bre, og rundt mot sør en fjerde, som ikke helt når vannkanten.

Utenfor den lå *«Expres»* for anker i den tilbaketrukne Gåshamna, og det var opp denne breen våre venner hadde gått for å nå Hornsundtind, som det ikke var et spor å se av for oss. Alt vi kunne se, var den brede, forsiktig kuppelformede enden av breen, som strakte seg tilbake inn i tåken med fjellbaser på begge sider. Resten var overlatt til fantasien, og i disse breddegradene arbeider den vilt. Mennene på *«Expres»* sa at Garwood, Trevor-Battye og Bottolfsen hadde dratt av sted forrige ettermiddag, med telt og proviant, og ikke hadde kommet tilbake siden. I slikt vær var det lett å forestille seg alle slags ulykker. Kanskje ville de neste timene bringe dem tilbake, enten seirende eller beseiret. Vi bestemte oss for å vente på dem så lenge «*Lofoten»s* tidsmargin tillot. Ankeret ble kastet, stillheten rådet, og snøen begynte å falle tungt.

Gregory, alltid like ivrig, sørget for å få en båt på vannet og dro ut for å mudre. Timene gikk, og ingen kom. Ved middagstid var det nødvendig å seile. Da vi forlot sundet, var alle de omkringliggende åsene skjult, og bare basen av Rotjesfjellet og den brede, lave fronten av Torellbreen kunne sees, med de skjebnesvangre Dunøyene foran. I sør var skyene litt stripete og brutt med gylne linjer og et svakt minne om solskinn. Da vi passerte Sørkapp, løftet tåken seg litt og brøt opp, og viste fronten av den sørligste breen. Så kikket toppen av Hornsundtind gjennom et hull i skyene, som for å se om vi virkelig var borte, og en time senere sto hele fjellet klart og trassig i nord – det så ut som et mektig tårn, selv om det egentlig bare er en lang, smal rygg, litt spisset i den ene enden. Solen nådde oss snart og begynte å varme litt; vi møtte den med glede og dampet mot den, så fort motorene kunne bære oss. Spitsbergen lå bak oss i minnets horisont. Europa var foran, og alle våre tanker var vendt mot varme og hjem.

I nesten to dager ble vi kastet fryktelig rundt i stiv kuling fra vest. Så nådde vi hvalstasjonen ved Rolfsøya nær Nordkapp, og Hammerfest tre timer senere. Gleden som kom til uttrykk i flaggene på skipene og folkemengden som ventet forventningsfullt, var det første tegnet vi så på at store, gode nyheter var i vente. Nansen hadde ankommet Vardø i Mr. Harmsworths skip, «*Windward»*, og var ventet å nå Hammerfest svært snart. «*Windward»* hadde allerede ankommet og lå for anker ikke langt unna. Vi kastet anker ved siden av Sir George Baden-Powells yacht «*Otaria»*, som nettopp hadde kommet inn med en vellykket formørkelsesgruppe fra Novaja Zemlja. Snart dukket mastene til en dampbåt opp over en lav odde. Det var postbåten med Nansen om bord.

Befolkningen i Hammerfest samlet seg rundt kaien. Et musikkorps spilte patriotiske sanger, det ble avfyrt geværsalver, og dampbåten la til kai til jubelrop og en entusiasme som selv en ellers reservert norsk folkemengde fant passende å vise. De høyeste ropene kom fra «*Otaria»* og fra min utmerkede tyske venn dr. Wegener. Noen øyeblikk senere hadde jeg den store gleden av å ønske dr. Nansen personlig velkommen. Jeg fikk høre en kort og svært beskjeden beretning om de fantastiske og epokegjørende prestasjonene, direkte fra hans og hans modige følgesvenn, herr Johansens, egne lepper. Ingen gledeligere avslutning på vår egen ekspedisjon kunne vi ha ønsket oss, enn dette møtet

med den største, moderne helten innen arktiske eventyr.

KAP. XXIV BESTIGNINGEN AV HORNSUND TIND/MOUNT HEDGEHOG 1896 AV E. J. GARWOOD

Da vi ankom Advent Bay etter en strabasiøs reise langs kysten, ble det klart at skipet vårt ikke ville seile tilbake til Norge før om tre dager. Jeg grep sjansen til å gjennomføre en plan jeg hadde ruget på lenge: å dra sørover på øya for å utforske Hornsund og, hvis mulig, bestige det majestetiske Mount Hedgehog. Det var i hvert fall den offisielle forklaringen. I virkeligheten ville jeg slippe unna før Martin Conway oppdaget regningen jeg hadde pådratt meg for overdådige lunsjer på turisthotellet i Advent Bay. Etter fem uker på nødproviant i innlandet var fristelsen til litt luksus for stor.

Audyn Trevor-Battye sluttet seg til ekspedisjonen, og Conway lånte meg sine støvlene som var en kvart tomme for små, men bedre enn ingenting. Vi lastet den lille båten Express med kull stablet i sekker og tønner, og satte seil i en fuktig tåke midt på dagen den 13. august 1896. Med oss hadde vi islos Johannes Bottolfsen og et mannskap på tre.

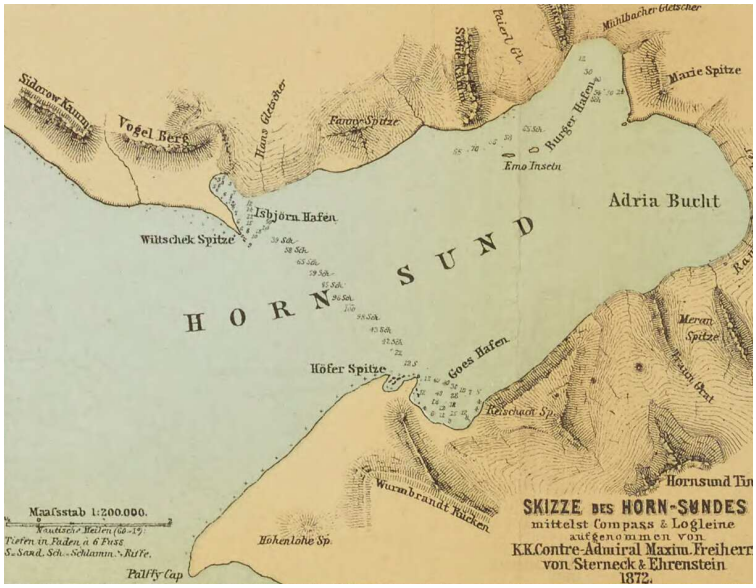

Etter atten slitsomme timer til sjøs, preget av tett tåke, ankom vi Hornsund. Vi ankret opp ved noen skjær, akkurat utenfor rekkevidden til en strøm av drivis. Været nektet å samarbeide, så vi måtte vente en dag i håp om klar sikt. Men naturen var like sta som oss, og med begrensede matforråd bestemte vi oss for å fortsette neste morgen, tåke eller ei.

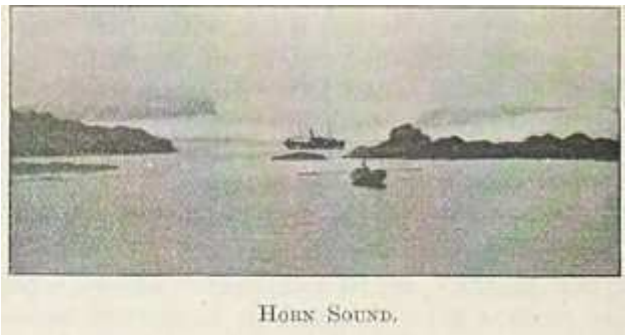
HORN SOUND.

Morgenen gikk med til å klargjøre utstyret. Støvlene våre var en sørgelig affære. Conways støvler

klemte tærne mine, Trevor-Battye hadde gamle jaktstøvler med tynne såler, og Bottolfsen ble utstyrt med sjøstøvler der vi hamret inn cricket-pigger fra Trevor-Battyes vadere. Den fjerde mannen, kokken, som bare skulle følge oss til leirplassen, ble bedt om å ta med ekstra sokker til å trekke over støvlene. Han fulgte rådet, men satte dem på med én gang vi gikk i land, og ankom brekanten med et par frynsete ullgamasjer. Bottolfsen var oppsatt på jakt, insisterte på å ta med geværet sitt, til tross for våre protester.

THE START.

Klokken tre på ettermiddagen forlot vi båten og gikk i land i sørøsthjørnet av Goes Bay, halvveis langs Hornsunds sørlige kyst. Med telt, et tynt teppe og proviant for ett døgn på ryggen, begynte vi marsjen sørover over den flate, hevede stranden, som gradvis gikk over i endemorenen til en mektig bre.

Dagen før hadde jeg klatret opp på en liten høyde nær kysten for å speide etter Mount Hedgehog, men tåken skjulte alt over 500–600 fot. Jeg skimtet bare kanten av en bre som fylte en dal i retning av fjellet. Uten bedre ledetråder bestemte vi oss for å følge denne dalen sørøstover, i håp om å støte på målet vårt i tåkehavet.

Etter å ha utforsket restene av et gammelt spekk-kokeanlegg ved kysten, begynte vi oppstigningen langs dalens høyre side. Vi vekslet mellom å krysse rasmasser og en gammel sidemorene før vi nådde brekanten. Underveis passerte vi en midtmorene av vakker grå marmor med rosa årer, dannet av en liten bre som rant ut fra en steil kløft. Her klatret vi opp på breen og trådte inn i tåkesonen, med kompasset som eneste guide.

Det tok ikke lang tid før vi havnet i en labyrint av sprekker som løp på tvers av ruten vår. Tåken begrenset sikten til noen få meter, og fremdriften gikk sakte og var slitsom. Mine følgesvenner hadde minimal erfaring på bre, og jeg kastet nervøse blikk mot kokken, som med sine ullgamasjer, krysset sprekk etter sprekk. Etter flere forsøk på å nå breens venstre side, returnerte vi til morenen og fortsatte langs den til vi igjen måtte ut på breen. Her var stigningen slakere, sprekkene færre og snøen dekket overflaten. Men snøbroene var upålitelige fordi Svalbards sommersol holder temperaturen over frysepunktet, og vintersnøen blir råtten og ustabil. Selv tykke snøbroer, som i Alpene ville tålt vekten vår, kollapset nå under et lett stikk med øksen. Vi måtte være ekstremt forsiktige og unngå å hoppe over selv smale sprekker.

Mens vi klatret diagonalt opp breen, tyknet tåken, og snart begynte det å snø. Situasjonen virket håpløs. Vi satte oss ned i snøen, spiste litt nødproviant og veide alternativene. Etter en kort pause bestemte vi oss for å gå videre sørøstover, fast bestemt på å nå vannskillet eller stoppes av uoverkommelige sprekker. Tåken ble så tett at vi knapt så hverandre i tauet, og gjenskinnet fra snøen var blendende. Uten briller var øynene våre under konstant press, og jeg kjente en merkelig, hypnotisk døsighet – en følelse jeg hadde opplevd i mindre grad i Alpene etter lange dager på breene.

Snart støtte vi på nye sprekker. Trevor-Battye, som styrte kursen med kompasset, advarte oss om at vi sirklet nordover og var nær ved å krysse våre egne spor. Vi snudde og omgikk sprekkene og nådde et jevnere platå. Senere forsto vi at sprekkene dannet en sirkel rundt en iskuppel, sannsynligvis forårsaket av en forhøyning i dalbunnen. Uten kompasset ville vi ha vandret i blinde.

Etter forsiktig klatring, der vi sondret snøen foran oss ved hvert skritt, anslo vi å være fem miles fra kysten. Terrenget begynte å helle nedover, og vi mente at vi hadde passert vannskillet. Men plutselig lettet tåken et øyeblikk, og foran oss, bare et steinkast unna, reiste seg en 3000 fots fjellvegg. Toppen var fortsatt skjult, men vi var sikre: Dette var Mount Hedgehog. Til høyre oppdaget vi en steinete fjellrygg som stakk opp fra breen – det perfekte stedet for en leirplass. Vi tok en rask peiling før tåken lukket seg igjen.

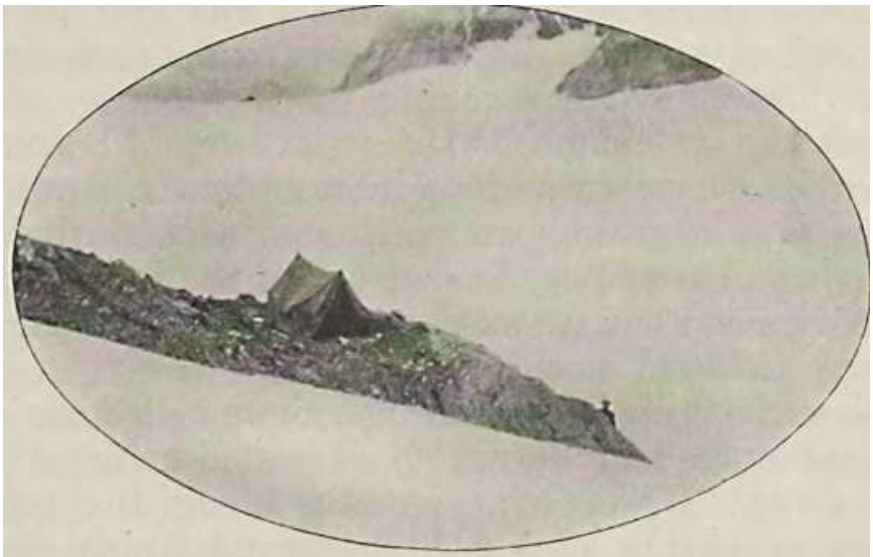

Our Camp on Bastion Ridge.

Klokken 8½ nådde vi fjellryggen uten uhell. Vi samlet steiner og jord for å lage en primitiv leirplass og lette forgjeves etter vann. Til slutt fylte vi kokekaret med snø, som vår lille spritovn brukte tre og en halv time på å smelte til en ynkelig porsjon vann.

Ved midnatt krøp vi sammen under et tynt skipspledd, men kulden var nådeløs. Snø og økende vind gjorde søvn umulig. Kokken, som lå over føttene våre, erklærte midt på natten at han ville returnere til skipet. Siden han garantert ville falt i en sprekk, overtalte vi ham til å bli, og lot ham kile seg inn mellom oss. Det ble trangt, nesten umulig å puste, og å snu seg var uaktuelt. Klokken ½ 7 holdt jeg ikke ut lenger og vekket karene med et nys.

Været var uendret: tett tåke og lett snø. Termometeret viste ni grader frost, men natten må ha vært kaldere. Klokken 9½ snødde det fortsatt, men rundt ett-tiden lettet tåken litt. Bottolfsen meldte seg frivillig til å returnere til skipet for å hente proviant, og til min overraskelse ble kokken med. Vi så dem forsvinne i tåken. Trevor-Battye og jeg krøp inn i teppet og slumret til klokken fire på ettermiddagen. En uvanlig glød i teltet vekket oss. Utenfor skinte solen, og de fleste fjellene var fri for tåke. Vi tok på oss støvlene og klatret opp til det høyeste punktet på ryggen der leiren lå.

Utsikten var flott. Skyer rullet over himmelen, og solen kastet lys gjennom dem. Vi kunne spore gårsdagens rute, og langt nede i bukta så vi Express *liggende*. Foran oss reiste Mount Hedgehog seg som en svart, bratt mur, nesten to mil lang, kronet av en nesten vannrett kam. Små tinder stakk opp hist og her. Toppen steg opp fra kammens sørlige ende, der den møtte den vestlige skråningen som løp bratt ned mot leiren vår. Før den nådde snøbreen, hevet skråningen seg igjen til en ujevn rygg, knyttet til fjellryggen hvor leiren vår lå. Denne fjellryggen dannet vannskillet i området og endte, via en nordvestlig bue, i en liten topp ved bukta – en jeg hadde besteget under oppholdet i Hornsund. Breen vi hadde klatret fra bukta fylte bassenget. Sør for ryggen falt terrenget gradvis mot et lavt,

sumpete område, knyttet til en innskjæring i kysten. Kartet var unøyaktig; Mount Hedgehogs akse, som løp nord-sør, var feilplassert som øst-vest.

MOUNT HEDGEHOG OR HORNSUNDS TIND.

Etter å ha fotografert toppen og planlagt en rute, lot jeg Trevor-Battye tegne og returnerte så til leiren for å se etter Bottolfsen og kokken. Jeg speidet forgjeves etter dem på breen og angret på at jeg lot dem ta med hele det sekstifots lange tauet. Vi var nå strandet på en fjellrygg omgitt av snødekte sprekker. Etter hvert snek tåken seg tilbake, og var snart like tett som før. Vår sjanse til å nå toppen var borte.

Mens jeg grublet over livets forgjengelighet ble jeg oppmerksom på noen som beveget seg på motsatt side av teltet. Først mistenkte jeg en bjørn, men det var våre karer. Til tross for mine advarsler hadde de tatt en snarvei og havnet i en labyrint av sprekker. Bottolfsen, som hadde falt i fem sprekker, var dekket av snø til øynene, behengt med kokekar, kjeksesker og andre ting.

Jeg ropte på Trevor-Battye, som ankom skjelvende, med frossen maling på maleblokken. Vi startet den kjedelige prosessen med å smelte snø til middag. Klokken elleve innså vi at en nattlig oppstigning var umulig; vinden tiltok, og snøen falt tett. Vi overga oss til skjebnen og prøvde å sove. Snart utviklet vinden seg til storm, og vi måtte ut for å sikre teltet med store steiner.

Klokken fem om morgenen snødde det fortsatt, og alt var en hvit tåke. Klokken ti kokte vi kaffe. Vinden, som hadde løyet litt, tok seg opp igjen. Bottolfsen fortalte arktiske historier, mens vi tidvis sjekket været. Klokken halv ett vasket vi oss med snø – en slags «tørrvask». Vi tok en opptelling av provianten: en boks irsk lapskaus, en rasjonskassett, noen kjeks, sjokolade og nødproviant. En av karene foreslo å gi opp og returnere til skipet, men jeg nektet å avslutte ekspedisjonen så lenge vi hadde mat. Jeg bestemte meg for å nå foten av fjelltoppen for å samle steinprøver.

Klokken åtte på kvelden stappet vi lommene fulle proviant, pakket oss inn i alt vi eide, og startet mot toppen. Kokken ble igjen i teltet. Vår siste ordre var at han skulle smelte snø når han hørte oss rope.

Vi fulgte ryggen fra leiren til et bredt sadelpunkt som skilte oss fra den vestlige skråningen. Ved å holde oss til toppkanten unngikk vi en dyp bresprekk som omkranset brebassenget. Som gruppens eneste fjellklatrer ledet jeg an, og for å spare trinnskjæring holdt jeg meg til fjellryggen. Mine følgesvenner syntes steinene var glatte, derfor vi gikk ned til snøpartiet på fjellryggens sørlige side, helt til forsenkningen ved skråningens fot.

Tåken lettet et øyeblikk ved sadelpunktet, og avslørte et glimt nordover mot Hornsund. Solen, som var nær horisonten, glødet som smeltet metall, mens isfjellene i bukta reflekterte det oransje lyset. Tåken, kantet av en karmosinrød glød, rammet inn scenen som et maleri. Det var vår eneste utsikt. Resten av klatringen var vi omgitt av tåke, med sikt på bare noen få meter.

Etter at Trevor-Battye hadde tegnet en grov skisse, startet vi på oppstigningen av fjellryggen. Vi gikk langs kanten av snøpartiet, som gradvis smalnet til en bratt renne. Jeg var lei av å sparke trinn i snøen med støvler som var for små, og prøvde å gå over til steinene, men et par sure bemerkninger fra følgesvennene mine gikk jeg tilbake til snøen.

I den smale delen av renna ble det vanskeligere å lage fottrinn, og snart måtte vi skjære dem. Gradvis endret overflaten av den gamle snøen seg til hard snø og til slutt til blåis. Isen var enkelte steder dekket med opptil en fot nysnø, som hadde rast fra de bratte sidene av renna og gjort trinnskjæringen mer krevende. Til slutt nådde vi foten av fjelltannen, og med noe besvær fikk vi fotfeste på steinene. Disse var svært glatte, dekket av is, og nysnøen hadde utslettet alle håndtak. Etter å ha gått en kort distanse, erklærte Trevor-Battye at han hadde fått nok og sa han ville vente til vi kom tilbake. Jeg så på Bottolfsen, som ikke sa noe, men uttrykket hans sa mer enn ord.

HORN SUNDS TIND, FROM THE TOP OF MOUNT HEDGEHOG, SPITSBERGEN.

Under gode forhold med vær og snø ville en halvtimes klatring sannsynligvis ha ført meg til toppen, men fjellet var ikke i egnet for soloklatring, og været var så dårlig som det kunne bli. Det snødde igjen, og det var bare noen få fot igjen til det spisse tårnet som var synlig gjennom tåken. Det var ingenting å vinne ved å fortsette, så jeg sjekket høydemåleren min, som viste en høyde på 4400 fot (ca. 1340 meter). Scoresby angir fjellets høyde, målt fra kysten, til 4395 fot (ca. 1339 meter), og den nordligere toppen til 3306 fot (ca. 1007 meter), mens kartet markerer toppen på 4480 fot (ca. 1366 meter). Vi var enige om at toppspiret steg omtrent 70 eller 80 fot (ca. 21–24 meter) over punktet der vi stoppet. Jeg kikket på klokken min, som viste ½1 om natten.

Da jeg snudde meg, så jeg at følgesvennene mine allerede hadde begynt nedstigningen. Så husket jeg treplaten vi hadde tatt med for å etterlate som et minne om oppstigningen. Vi risset med en kniv inn navnene våre: A. Trevor Battye E. I. Garwood J. Bottofsen 17/8 1896 på tre av sidene og datoen på den fjerde. Den ble nå plassert så sikkert som mulig blant steinene, og nedstigningen fortsatte.

Alt gikk greit en stund, men fottrinnene ble gradvis vanskeligere å finne, så jeg byttet plass med Bottolfsen, som hittil hadde ledet nedstigningen. Posisjonen var krevende: Bottolfsen hadde ingen øks, bare et ødelagt fragment av stangen han hadde tatt med opp. Jeg ga ham øksen min og prøvde stangen selv. Jeg må si at hans prestasjon, som den siste ned den øvre delen av renna, var svært prisverdig. Faktisk var hele oppførselen til mine to følgesvenner bemerkelsesverdig modig gjennom hele ekspedisjonen. Ingen av dem hadde tidligere besteget et snødekt fjell, og deres utholdenhet under de vanskelige forholdene på toppen var til stor ære for dem. Jeg vet at deres hovedgrunn for å følge meg var ren godhet. Siden de ikke var fjellentusiaster, må oppstigningen ha vært både kjedelig og svært prøvende for dem.

Nedstigningen gikk sakte, selv om den var betydelig enklere for meg. Til slutt nådde vi snøsadelpunktet litt før klokken fem. Her var tåken så tett at videre fremgang var forbundet med betydelig risiko. Sadelpunktet måtte krysses langs toppen, og ethvert avvik til den ene eller andre siden ville uunngåelig ha ført oss inn i en av bresprekkene som sveipet rundt hodet av hvert snøbasseng, nesten møtende på sadelpunktet. Vi måtte treffe det smale punktet mellom dem. Ikke et

landemerke var synlig. Nysnøen hadde fullstendig utslettet fotsporene våre. Etter å ha snudd oss i alle retninger til vi mistet orienteringen, måtte vi følge sporene våre tilbake til leiren. Uten andre alternativer satte vi kompasset i retning Bastionryggen og begav oss ut i det ukjente.

Etter noen minutter med betydelig uro, der vi ventet å stupe gjennom åpningen av en bresprekk ved hvert skritt, bøyde jeg meg ned for å undersøke sporene og oppdaget at jeg gikk direkte i våre tidligere fotavtrykk. Vi jodlet av full hals til kokken som lå i teltet, og skyndte oss ned Bastionryggen, og klokken 5½ var vi under det vennlige lyet av teltet.

Nødprovianten vår, som vi hadde vært for elendige til å spise på toppen, ble nå fortært og skylt ned med usøtet kaffe. Akkurat da vi var ferdige, trakk Trevor-Battye, med et uttrykk av intens overraskelse, frem et fragment av skallet til en gammel nederlandsk ost han hadde kjøpt på hotellet i Advent Bay. Dette delte han sjenerøst mellom oss. Deretter vendte tankene våre seg til en røyk, men tobakken var oppbrukt, og vi hadde bare én fyrstikk igjen. Vi raket opp asken i pipene våre, tente vår siste fyrstikk i andektig stillhet og sendte den høytidelig rundt.

Etter fire timers søvn startet vi på turen ned til kysten. Tåken hadde lettet litt, og vi hadde ingen problemer med å finne veien til båten. Vi fikk vite at kapteinen nesten hadde gitt oss opp i fortvilelse, og at dampbåten, som vi hadde håpet å nå på vei til Norge, hadde seilt to dager tidligere etter å ha ventet i fem timer i bukta. Siden provianten vår praktisk talt var oppbrukt, var det ingen vits i å bli værende. Mens de gjorde klar dampen, foretok vi en kort båtekspedisjon opp bukta, og satte deretter kurs over de tre hundre miles med arktisk hav som skilte oss fra Tromsø og sivilisasjonen.

KAP. XXV SPITSBERGEN SOM SOMMERREISEMÅL

Spitsbergens relative tilgjengelighet gjorde det uunngåelig at øygruppen før eller siden ville bli et mål for sommerturister. Ferierende motiveres av en rekke årsaker. Nysgjerrighet driver noen; en ren og enkel glede over forandring driver andre; mens jeg frykter at den eneste grunnen til at mange forlater hjemmene sine, er for å kunne skryte av å ha besøkt steder som ligger utenfor vennenes rekkevidde.

Den ivrige naturelskeren drives av et ønske om å bli kjent med alle naturens sinnsstemninger. Det er en glede å se henne i solskinn som i storm, i fruktbarhetens prakt så vel som i ødemarkens majestet; å følge henne inn i fjellets festninger eller ut på vidstrakte sletter; å kjenne henne under kappen av snø og is, så vel som i all hennes praktfulle tropiske overdådighet. For en slik person må mysteriet med polarsnøen og den lange sommerdagen ha en sterk fascinasjon. I visshet om at naturen aldri «svikter hjertet som elsker henne», vil han føle seg trygg på at det finnes en skjønnhet i Arktis som er like verdt å kjenne som i noen annen del av vår store klode.

Tiden ville derfor helt sikkert komme da en eller annen reiselivsarrangør ville innse at turistdampskip til Spitsbergen kunne lønne seg. Pioneren i dette foretaket var kaptein W. Bade, en tidligere offiser i den tyske marinen. Han deltok i den nordtyske polarekspedisjonen i 1869, da skipet han var tilknyttet ble knust i isen, og mannskapet levde i 237 dager på et isflak som drev nedover østkysten av Grønland. Kaptein Bade utvidet sin arktiske erfaring gjennom flere hvalfangstekspedisjoner, og i 1891 brakte han en gruppe turister fra Württemberg til Spitsbergen. Eksperimentet var så vellykket at han har gjentatt det hvert år siden, i stadig økende omfang. I 1893 fraktet Hamburg-American Companys store damper «Columbia» en stor gruppe besøkende til Advent Bay. I 1894 fulgte Orient Companys damper «Lusitania» hennes eksempel, og flere har fulgt etter.

Til slutt, i 1896, kan man si at Spitsbergen formelt ble annektert av den allestedsnærværende turisten. Ikke bare innførte det driftige Vesteraalen Dampskibsselskab en ukentlig rute med

dampbåter mellom Hammerfest og Advent Bay i løpet av de seks sommerferieukene, men de var til og med dristige nok til å reise et lite hotell i tre på stedet der en gammel norsk hytte hadde stått på Advent Point. Jeg forstår at de i 1897 har til hensikt å tilby enda bedre fasiliteter. I tillegg til den ukentlige dampbåten og vertshuset, vil de ha to små, solide tredampbåter i Spitsbergen-farvannet for å frakte besøkende til forskjellige severdigheter. Hele driften vil være under ledelse av kaptein Sverdrup, Nansens velkjente følgesvenn på ferden over Grønland og Polhavet.

For den vanlige reisende byr Spitsbergen på mange interessante opplevelser. Hvis man reiser ganske tidlig på året, vil man sannsynligvis møte drivis på havet mellom Bjørnøya og Sørkapp. Snart vil den berømte Hornsundtind komme til syne, ruvende over alle nærliggende fjell og gi inntrykk av å være et gigantisk fjell. Mer eller mindre av vestkysten vil deretter bli synlig, med isbreer som kalver i havet. Man vil se inn i Hornsund, og vil etter all sannsynlighet bli tatt med inn i Bellsund, en gang havnen til de engelske hvalfangerne. Schoonhoven (upassende, men ofte kalt Recherchebukta) vil uten tvil bli besøkt. Der kan arktiske isbreer undersøkes på nært hold, og til og med betrås uten vanskeligheter. Det var ikke langt fra denne bukten at en gruppe engelske hvalfangere i 1630–31 tilbrakte vinteren i en spekkokerhytte, etter å ha blitt etterlatt ved et uhell. De var de første menneskene som overlevde et helt år på Spitsbergen; beretningen om deres eventyr vakte stor oppsikt i sin tid og er fortsatt verdt å lese. Etter å ha passert Bellsund, når man raskt munningen av Isfjorden. Synet ved innseilingen er vakkert og svært karakteristisk, med de flotte fjellene på begge sider, de store isbreene som kommer ned fra nord, og de merkelige platåfjellene som strekker seg mot sør. Dampbåten passerer langs disse i noen timer før den svinger inn i Advent Bay.

På Spitsbergen, som i Europa, avhenger mye av reisegleden av været. Sjansene for solskinn når som helst på døgnet i juli ser ut til å være omtrent like store. I august er himmelen oftere overskyet, og i september enda oftere. Men interessen for arktiske reiser, i motsetning til sjarmen, avhenger ikke av været. Tåke og lavt skydekke er karakteristisk for arktiske strøk og kan gi opphav til mange vakre effekter. Temperaturen på fine, klare og stille dager er som på en varm engelsk vårdag, men slike dager er selvsagt i mindretall. Vanligvis er været kaldt, og varme klær er en nødvendighet, spesielt om bord på skip. Vanlige vinterklær er tilstrekkelig, men en god, pelsfôret overfrakk vil være en velsignelse. Svært praktiske, pelsfôrede skipperjakker med lommer foran selges billig i Bergen og Trondheim.

Advent Bay er ikke et spesielt interessant utgangspunkt på Spitsbergen. Den energiske reisende vil imidlertid kunne finne givende oppgaver i nærområdet. Man kan bestige Nordenskiöldfjellet, hvis det er mulighet for utsikt, og derfra se utover hele det indre av øya. En svært sprek turgåer kan til og med klare den enda mer givende bestigningen av Foxfjellet på en atten timers tur. Åsene på vestsiden av bukten har aldri blitt besteget, og det er en viktig dal som fører inn i midten av dem og munner ut i Isfjorden like utenfor inngangen til Advent Bay, som aldri har blitt utforsket. Vanlige besøkende vil imidlertid gjøre best i å benytte seg av en av de små dampbåtene og ta en utflukt rundt Isfjorden til Sassenbukta, Tempelfjellet, Billefjorden og Kapp Thordsen. Bestigningen av en hvilken som helst ås i disse områdene er mer givende enn en bestigning fra Advent Point.

Den mest interessante delen av Spitsbergen for et kort besøk er imidlertid ikke Isfjorden, men vestkysten og buktene nord for den. Her er fjellene dannet av de hardeste og eldste bergartene; formene er bratte og prydet med spisse tinder, som ligner Aiguille-fjellene i Chamonix. Dessuten er isbreene her flere og mer storslåtte enn lenger sør. En ekspedisjon til det nordvestlige hjørnet av øya er derfor en viktig del av ethvert veloverveid besøk til Spitsbergen, uansett hvor kort. Historisk sett er også dette den mest interessante delen av disse farvannene, for buktene og sundene i nordvest var sentrum for hvalfangsten i dens blomstringstid på 1600-tallet. Hvert nes er åsted for en tragisk hendelse, et skipsforlis eller en katastrofal overvintring.

Fra munningen av Isfjorden går ruten nordover for store dampskip utenfor Prins Karls Forland, en lang, delvis nedsunket fjellkjede med flott form, som aldri har blitt besteget, og heller ikke kartlagt ordentlig. Mindre båter kan gå opp den mer interessante, smale kanalen mellom disse fjellene og

fastlandet, se inn i bortgjemte bukter underveis, og kanskje til og med få et glimt av den vakre English Bay, så godt beskrevet av Lord Dufferin i «Letters from High Latitudes». Forbi Forlandet kommer de syv store isbreene, eller «De syv isfjell», som strømmer side om side fra innlandsisen til havet. Deretter følger «perlen i det arktiske landskapet», Magdalenefjorden, som alene er verdt reisen. Den smale fjorden er omgitt av bratte tinder og drapert med isbreer. Et lite, lavt nes på sørsiden inneholder ruinene av en rekke graver. Det var den engelske gravplassen i hvalfangsttiden. Forbi denne fjorden ligger de forrevne og snødekte Danskøya og Amsterdamøya, som beskytter Smeerenburgfjorden fra havet i vest. Gjennom en av to smale innganger kan man nå den store, bortgjemte havnen, der hoveddelen av hvalfangstflåten pleide å ligge til ankers, og på hvis kyst den nederlandske sommerbosetningen Smeerenburg ble grunnlagt. I dag er knapt en murstein igjen. Her når landskapets villskap sitt høydepunkt. Steinene er splintret av frost, snøen ligger ofte dyp helt ned til havkanten selv midt på sommeren, mens isen fra Polhavet i mange år når helt inn til nærområdet. Isens natur og utbredelse kan anslås av enhver som ror ut til en av øyene i Fair Haven (for eksempel Klovningen eller Ytre Norskøya) og klatrer til toppen.

Det er lite sannsynlig at turistdampskip ofte vil dra lenger enn dette, mot øst eller nord, og det er heller ikke tilrådelig at folk med forpliktelser hjemme risikerer et eventyr i en region der man alltid kan bli fanget av isen. Alle bukter og fjorder på vestkysten kan imidlertid trygt besøkes av en reisende som har en ekstra uke eller to til rådighet, forutsatt at selskapet stiller med nødvendige små utfluktsdampbåter, slik jeg har blitt fortalt at de har til hensikt å gjøre. Et godt innblikk i den arktiske verden åpnes dermed for enhver intelligent person, og horisonten for alles erfaringer utvides.

Suksessen til Vesteraalenselskapets eksperiment avhenger selvsagt av støtten det får fra det reisende publikum. Den økonomiske risikoen og profitten er deres sak. Men suksessen til dette foretaket vil også gi en annen og større gevinst for vitenskapen, og det er i vitenskapens interesse at jeg gjør det jeg kan for å fremme selskapets rent kommersielle interesser. Før Sveits utviklet seg som et feriested, ble Alpene besøkt av vitenskapsmenn; men ingen vil hevde at den detaljerte kunnskapen vi nå har om den store alpekjeden ville blitt oppnådd hvis Europas «lekeplass» hadde vært et annet sted. Vitenskapsmenn har benyttet seg av fasilitetene som tilbys turister, og turister, som for det meste er personer med over gjennomsnittlig intelligens, har skapt en etterspørsel etter informasjonen som vitenskapsmenn kunne gi. Dermed har Alpene blitt kartlagt som ingen annen fjellkjede i verden, og publikum har fått mulighet til å vise interesse for alpinvitenskap – en interesse som knapt ville eksistert uten dem. Det samme vil skje på Spitsbergen hvis sommerreisende kan overtales til å besøke det ofte. En del av det arktiske landskapet vil bli nøye studert og nøyaktig kartlagt, endringene vil bli observert og registrert fra år til år, fenomenene tålmodig undersøkt, og kunnskapen vil bli vedlikeholdt.

Det indre av Spitsbergen er en nesten ukjent region. Det skal nå bringes innen ti dagers reise fra London, og åpnes for undersøkelse for enhver person som har seks ukers ferie til rådighet. Isbreene er ikke kartlagt, toppene er ikke besteget, dalene er for det meste uutforsket, og innlandsisen er fullstendig ukjent. Kom da, alle dere «som bor i hus og går på kontor», og smak på det ukjentes herligheter! Sjansen er kort, for om noen få år vil fjellene på Spitsbergen være som Alpene, hvor det ikke lenger finnes en eneste ubesteget topp for en mann å erobre. I resten av dette kapittelet vil jeg peke på noe av arbeidet som venter den eventyrlystne, og hvordan man bør utruste seg for å påta seg det. Spørsmålet om utstyr skal vurderes først.

En reisende som vil utforske det indre av Spitsbergen og klatre i fjellene, må være forberedt på å la andre medlemmer av følget bære alt utstyret på ryggen. Derfor må alt som tas med, være så lett som mulig. Tynne Willesden-telt av typen «Mummery» er best, og isøkser brukes som teltstenger. Det bør være ett slikt telt for hver to, eller maksimalt tre, medlemmer av følget. Når det gjelder soveposer, er de norske reinsdyrskinnsposene, selv om de er mest komfortable, altfor tunge og klumpete. Den reisende må nøye seg med poser fylt med ærfugldun. Ett kilo ærfugldun er nok til en pose. Dunen kan kjøpes for omtrent tretti kroner kiloet gjennom herr Mack i Tromsø. Den bør sys

inn i et trekk av ullsateng i England, en type man kan få tak i hos hærens og marinens utstyrsbutikker, og uten tvil andre steder.

Det lønner seg å ha med seg en rifle og noen patroner, for reinsdyr kan vanligvis skaffes; men geværet bør ikke være tyngre enn nødvendig. En Paradox-rifle er den beste typen. Et ekstra par fottøy er nødvendig, for støvler og strømper vil bli gjennomvåte daglig. Et stykke tynn gummiduk bør være en del av hver manns utstyr; det vil tjene til å holde soveposen tørr på marsjen, og som gulv i teltet i leiren. Som mat må man ha med seg kjeks, konsentrerte supper og gryteretter, the blokker og lignende. Der det er lite sannsynlig å finne reinsdyr, må man ta med seg passende rasjoner, slik som de som produseres av Bovril Company; de er mettende, om ikke akkurat appetittvekkende. Det finnes ingen gode, lette kokeapparater. Den beste måten er å bære med seg en aluminiumskasserolle og koke den ved å brenne ren sprit under den i en liten, åpen panne eller et brett som er omtrent tre tommer bredt. Hvis denne pannen settes på bunnen av en tom kjeksboks med noen steiner rundt for å støtte kasserollen, vil boksen holde vinden unna og danne et mer effektivt kokeapparat enn de store og uhåndterlige tingene som byfolk lager for reisende. Med slikt utstyr vil det være enkelt å foreta ekspedisjoner på fire eller fem dager fra kysten, hvor følget bør ha en mer forseggjort og komfortabelt utstyrt hvalbåt. Med denne båten kan de ro eller seile fra en base til en annen, og hele den vestlige delen av øya, og i gunstige årstider vil store deler av nordkysten være tilgjengelig for dem.

De som ønsker å foreta seg lengre og mer dristige reiser over de store isflatene i innlandet, må utstyre seg med et forråd av Buckingham's Alpine Club-tau, og med en eller flere passende Nansen-sleder eller lignende. De gjør også lurt i å lære seg å gå på ski. Først i midten av juli er snøen såpass smeltet at en slik reise blir behagelig; men i august, og til og med i første del av september, kan man gjøre raske fremskritt over den harde overflaten uten truger eller ski, og tilbakelegge store avstander med lite anstrengelse. Ved hjelp av en slede kan tyngre utstyr tas med, og følgelig forsyninger for et lengre fravær fra enhver base. Det kan utvilsomt lett ordnes i Advent Bay at en liten dampbåt møter følget på bestemte steder og tidspunkter. Det er imidlertid for tidlig å si noe om dette ennå. Foreløpig vil det være best for enhver gruppe å skaffe seg en hvalbåt, og en eller to norske sjømenn til å hjelpe dem med den og til å bære last inn i landet. Slike menn kan leies gjennom Vesteraalenselskapet eller gjennom herr Mack eller herr Johannes Giæver fra Tromsø. En streng og detaljert avtale bør inngås med dem om lasten de skal bære, deres eget utstyr, mat osv. En hvalbåt kan leies gjennom de samme personene eller gjennom Military Equipment Stores (7 Waterloo Place, London, SW), hvor Nansen-sleder, ski, Mummery-telt og så videre kan kjøpes. Pelsvarer kjøpes best fra herr J. N. Bruun i Trondheim, som også selger de nyttige, pelsfôrede skipperjakkene som er nevnt ovenfor. Silver & Company fra Cornhill leverer alle slags reiseartikler, som jeg alltid har funnet godt og solid laget. Edgington fra London Bridge lager utmerkede telt.

Godt utstyr kan også kjøpes i hærens og marinens butikker, men mye kan kjøpes i Norge like gjerne som i London, og til en lavere pris. Svært tykke ullklær og undertøy bør selvfølgelig tas med, selv om Spitsbergen gir få muligheter for klesskift.

Vi skal nå se på hvilke utforskningsmuligheter Spitsbergen tilbyr en sommerbesøkende. Landet kan deles inn i fire kategorier: kysten, fjellene, innlandsisen og de snøfrie dalene. Kysten er i all hovedsak utforsket, og ingenting gjenstår å gjøre der bortsett fra for virkelig dyktige landmålere og erfarne vitenskapsmenn. Kystfjellene er imidlertid lite kjent, og bare de enkleste har blitt besteget. Jeg håper å publisere en fullstendig beretning om hva som er gjort innen fjellklatring på Spitsbergen neste år, og da kan alle se selv hva som gjenstår. Den beste klatringen finnes nær havet langs hele vestkysten nord for Isfjorden. Forlandsfjellene er sannsynligvis like høye som noen i denne regionen, og ett av dem kan til og med være høyere enn Hornsundtind. De er alle ubesteget, og til og med ikke kartlagt, bortsett fra på den groveste måte. I nærheten av Magdalenefjorden er det også utmerket klatring i bratte og vanskelige bergvegger. Det er mange fjell lenger øst som er tilgjengelige fra fjordene, men jeg tror de sjelden er vanskelige, på grunn av materialet de består av.

Utforskningen av de snøfrie dalene har knapt begynt. Enhver som ville vie en sesong til å

kartlegge og krysse området vest for Advent Bay, mellom Isfjorden, Bellsund og havet, ville gjort et utmerket arbeid, for regionen er svært interessant både for geologer og geomorfologer. Det er et stort snøfritt område av usikker utstrekning som strekker seg fra Ekmanfjorden (i Nordfjorden) østover til Billefjorden, og fra Isfjorden nordover til Wijdefjorden og langs dens vestkyst. Mye godt arbeid kan gjøres her fra en mobil båtbase, spesielt sent i sesongen når Dicksonfjorden er isfri. Det tredje mer eller mindre snøfrie området der mye gjenstår å oppdage, er det mellom Van Keulenfjorden (som jeg mener burde hete Sardam- eller Michel Rynierbukta) og den sørlige grensen av området vi utforsker. Den mest interessante delen av denne regionen er den som gjennomskjæres av de dype dalene ved enden av de to grenene av Van Mijenfjorden. Fra begge disse dalene, og spesielt fra den sørlige, kan det gjøres et fremstøt mot østkysten.

Innlandsisen kan utforskes stykkevis. Fra Hornsund og enden av Van Keulenfjorden kan hele den sørlige isflaten utforskes; men Van Keulenfjorden er sjelden åpen før sent i sesongen. Isdekket nord for Sassendalen kan nås via Postbreen ved Tempelfjorden, eller Nordenskiöldbreen i den nordøstlige enden av Billefjorden. Nordenskiöldbreen er også det naturlige utgangspunktet for det store isdekket som strekker seg nordover og nordøstover. Det er en stor isbredal som munner ut i Hinlopenstredet nesten overfor Kapp Torell, som det ville være svært interessant å gå nedover. Det beste isbreområdet av alle som kan utforskes på en kort sommerekspedisjon, er det mellom Kongsfjorden, havet og Isfjorden, for det krysses av flotte isstrømmer fra sørøst til nordvest, og det inneholder en rekke fine topper som kan bestiges. Ved enden av Krossfjorden sies det å være en lang snødekt dal som går nordover; denne og hele det snødekte og fjellrike området nord og øst er full av muligheter for interessante oppdagelser.

I løpet av et halvt dusin sommerferier på omtrent seks uker, kan en aktiv gruppe mennesker, kjent med isarbeid og med den grunnleggende kunnskapen om kartlegging som kan læres av Mr. Coles ved Royal Geographical Society på noen få timers studier, fylle ut hovedtrekkene i det ennå ukjente indre av Spitsbergen – til sin egen store glede og til geografiens fordel. Hele landet er svært interessant fra et vitenskapelig synspunkt på grunn av hastigheten overflaten formes med til slike former som ble preget under istiden på de nå tempererte og bebodde delene av Nord-Europa. Av denne grunn trenger vi nøyaktig og detaljert informasjon om naturen til det indre av Spitsbergen, samt registreringer fra år til år av endringene som skjer, slik at vi kan utlede hastigheten daler graver seg ut, fjell formes fra høysletter, bukter fylles opp, og så videre. Her er altså en mulighet for kompetente folk til å nyte en aktiv, helsebringende og nyskapende ferie, og samtidig utføre en god og fruktbar tjeneste for vitenskapen.

Farwell!